

მსა

ლიტერატურული ჟურნალი № 5 (58)
მსა
2022

ზაირა
არსენიშვილი

ოლე

მწერალთა ასოციაცია
„ლიტერატურული კახეთის“ გამოცემა
The Literary Magazine OLE

ჟურნალი გამოდის 2004 წლის ივნისიდან
ISSN 1512-3995

ოლე – ბრყენა, გინა მოგრძე ტყე ველთა შუა
სულხან საბა

ოლე – ახომი საჩრდილობლად დატოვებული
ხე
ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონი

ოლე – გიორგი ლეონიძის პოეტური შედევი

მთავარი რედაქტორი
აკაკი დაუშვილი

რედაქტორები
ფარნა რაინა
ნუნუ ძამუკაშვილი

მხატვრული რედაქტორი
სოფიო ქელიძე

მისამართი: 2200 თელავი
ერეკლე II-ის გამზირი №6
III სართული
მობ: 555 46 44 29
მწერალთა ასოციაცია
„ლიტერატურული კახეთი“
მობ: 558 48 24 80

მასალების გამოგზავნა შეგიძლიათ
ელექტრონული ფოსტით
E-mail: akakidau@mail.ru

ჟურნალ „ოლე“ წინა ნომრების წაკითხვა
შეგიძლიათ საქართველოს პარლამენტის
ეროვნული ბიბლიოთეკის საიტზე [www. nplg. gov. ge](http://www.nplg.gov.ge) —
ციფრული ბიბლიოთეკა „ივერიელის“
ვებგვერდზე.

**საქართველოს
კულტურის, სპორტისა
და ახალგაზრდობის
სამინისტრო**

შემთქმედაბითი
საქართველო
CREATIVE GEORGIA

ჟურნალის ეს ნომერი გამოდის
საქართველოს კულტურის,
სპორტისა და ახალგაზრდობის
სამინისტროსა და
„შემთქმედაბითი საქართველოს“
ხელშეწყობით

№5, (58), 2022

ოქტომბერი

გამოდის სამ თვეში ერთხელ

„ოლე“ ლიტერატურული ჟურნალი

შინაარსი

თელავი – ქალაქი მდიდარი ისტორიით

2. ნელი ზუროშვილი. ხალხური საუნჯის
სამსახურში

მხატვრული ლიტერატურა

8. ვანო ჩხიკვაძე. გვირაბი. რომანი

35. ელგუჯა ციგროშვილი. დარდების
გამყიდველი. ლექსი

36. ქეთევან ათუაშვილი. ლექსები

39. ელგუჯა თაყვაიძე. ძვირანა. ნოველა

43. მარიამ კაშუაშვილი. ორი მოთხრობა

46. თამარ კოლალიშვილი. ლექსები

48. ლანა მანველი. სად არის ბედნიერება.
რომანი

53. თინათინ სიყვარული. ციხელა.
მოთხრობა

57. გიორგი შარვაშიძე. ნითელი გუბე.
მოთხრობა

სახალხო მითები

61. ზირუზ კოჭლავაშვილი. ლექსები

გავშვებისთვის საკითხავი

63. გივი ჩილვინაძე. ახალი წელი ტყეში.
პიესა

თარგმანი

67. ჯაკომო ლეონარდი. გარეული მამლის
სიმღერა. მოთხრობა. თარგმნა **მაია
ტურაბელიძემ**

კრიტიკა-პუბლიცისტიკა

70. ნინო დარბაისელი-სტრონი. ტაბიძეები:
ვაზა და თავისქალა

ახალი ნიშნები

74. რეზო ადამია. უმთავრეს, ყოველთა
გადამრჩენელი

79. ზაალ გოტკოველი. აუცილებლად
ალაპარაკდება

გარეკანის პირველ გვერდზე
მხატვარი ვანო გოცირიძე.
ზაირა არსენიშვილის პორტრეტი
დაიბეჭდა გამომცემლობა „მერიდიანში“

ლით აჯილდოვებდნენ სახელოვან ლოტბარსაც და მისი გუნდის შესანიშნავ ნევრებს.

არის სახელები, რომლებსაც ვერ ნაშლის ჟამთა მსვლელობა. ეს თითქოს მოძველებული ფრაზაა, მაგრამ ისე მიესადაგება ამ ადამიანს.

უკვდავი სახელი არგუნა ნილად ქართული ხალხური სიმღერის მოტრფიალეს და ღვანლმოსილ ქართველ ლოტბარს, კომპოზიტორს, ხელოვნების დამსახურებულ მოღვაწეს, შესანიშნავ პედაგოგს ოსტატ-შემოქმედს, ამაგდარ ადამიანს – ფირუზ მახათელაშვილს (1914-1970).

ქართულ ხალხურ სამუსიკო სამემსრულებლო ხელოვნებაში მან დიდი წვლილი შეიტანა, როგორც ნოვატორმა ხელოვანმა. უამრავი ოლიმპიადიდან გამარჯვებული დაბრუნებია თავის საყვარელ თელავს, გულგატეხილიც ყოფილა, რადგან ცხოვრების მცირე სიტკბოებას თან ახლავს ხოლმე სიმწარე, იმედგაცრუება.

ალბათ, ადამიანი, რომლის ნათელ ოცნებებს შავი დარიც დასდგომია, უფრო ქმნის რაიმე დიადს, რაც შთამომავლობას რჩება. ასეთი შედეგრი ფირუზ მახათელაშვილმა შექმნა არა მხოლოდ თავისი ოჯახისათვის, არამედ მთელი საქართველოსთვის.

მგზნებარე პროპაგანდისტს, მხედველობაში მაქვს ქართული საკრავიერი მუსიკის გამორჩეული თვალმარგალიტი – ახალი სახის საკრავი, რომელსაც უწოდა „ჩანგური“.

ნაღვლიანი ისტორიაა – ამაზე მოგვიანებით მოგიყვებით... რამდენი რამ შეიძლება დაინეროს ამ ამაგდარ კაცზე: კარგი ოჯახის შვილი და ოჯახის უფროსი, გულისხმიერი მეუღლე, პატიოსანი მოქალაქე, თავისი ქვეყნის პატრიოტი.

ფირუზ დავითის ძე მახათელაშვილი დაიბადა 1914 წლის 20 ნოემბერს კახეთში, სოფ. კურდღელაურში, გლეხის ოჯახში. ბავშობიდანვე ისმენდა კახური სიმღერების ოსტატების „დედას ლევანას“ (ლევან ასაბაშვილი), მიხა ავგაროზიშვილის, „ოსტატ ლევანას“ (ლევან მრელაშვილი), ვანო მჭედლიშვილის, ილიკო სინჯიაშვილის და სხვა რჩეულ მომღერალთა მიერ შესრულებულ სიმღერებს. თელავის პირველი საშუალო სკოლის დასრულების შემდეგ, მიემგზავრება თბილისში.

1936 წ. დაამთავრა თბილისის საშუალო

თელავის ეთნოგრაფიული ანსამბლი

სამუსიკო სასწავლებლის საგუნდო-სადირი-ჟორო განყოფილება, შემდეგ სწავლა გააგრძელა თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიაში.

21 წლისამ ჩამოაყალიბა ნავთლუდის რკინიგზელთა კლუბში მუშა-მოსამსახურეთაგან მომღერალთა გუნდი; 1938 წ. ხელმძღვანელობდა თბილისის სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტის გუნდს.

1939 წ. მიიწვიეს თელავში ეთნოგრაფიული გუნდის აღსადგენად, ამიტომ ის ტოვებს საყვარელ კონსერვატორიას. სასიხარულო იყო ის, რომ თელავის გუნდმა მალევე სახელმწიფო ანსამბლის სტატუსი მოიპოვა. 1949 წ. ლოტბარმა თელავის მოსწავლეთა სახლში ჩამოაყალიბა თვითმოქმედი გუნდი; მალევე ის მიიწვია თელავის კულტურის სახლმა. სოფლებმა: შილდამ და მუკუხანმა მიმართეს თხოვნით ეხელმძღვანელა საკოლმეურნეო გუნდისთვის. არავის ეუბნებოდა უარს, დიდ სიყვარულსა და პატივისცემასაც იმკიდა, გორშიაც მოამზადა შესანიშნავი გუნდი და იქ ერთი წელი იღვანა.

თელავში დაბრუნებულმა კვლავ აღადგინა თელავის კულტურის სახლისა და მახლობელ სოფელთა გუნდები.

თელავის ძაფსახვევ ფაბრიკაში, სადაც ქალები მუშაობდნენ დილის 6 საათიდან უძძიმეს პირობებში, ჩამოაყალიბა მომღერალ ქალთა გუნდი. ხშირად გადაჰყავდათ ქალაქიდან ქალაქში (როგორც თავის დროზე ნიკო სულხანიშვილი), რათა შეედგინა ძლიერი გუნდი.

ფირუზ მახათელაშვილი ოჯახთან ერთად

1951 წ. ფ. მახათელაშვილს საქართველოს ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწის ნოდება მიანიჭეს დაუღალავი მუშაობისათვის, ასევე VII რესპუბლიკურ ოლიმპიადაში წარმატებითი მოღვაწეობისათვის (თელავის მასწავლებლის სახლთან არსებული გუნდი).

ლოტბარს მუშაობაში ხშირად ენაცვლებოდა ხოლმე ასევე ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწე გიორგი პაპალაშვილი – ხან თელავში, ხან ახმეტაში.

წლების განმავლობაში ფ. მახათელაშვილმა უამრავი ძველი ხალხური სიმღერა ჩაინერა და აღადგინა; სიმღერას სიმღერა ემატებოდა, ამით თელავის ეთნოგრაფიული გუნდი გაამდიდრა ახალი რეპერტუარით. ის არამარტო ცალკეულ სიმღერებს იწერდა, არამედ მათ სხვადასხვა ვარიანტებს, ხშირად მიდიოდა სხვადასხვა სოფლებში – ეძებდა ნიჭიერ მომღერლებს.

ფ. მახათელაშვილი იყო ასევე ახალი ფორმაციის სიმღერების შემქმნელი. ვერ უარვყოფთ იმას, რომ სოფლად საკოლმეურნეო ცხოვრებამ განაპირობა ეს ცვლილებები ხალხურ სამუსიკო ხელოვნებაში. მაშინ რომ ძალზე პოპულარული იყო „ნუ გიყვარს, ქალაუ“, „გოგოვ, შეჩერდი“, „სიმღერა კახეთში“, „მთისა და ბარის მეგობრობა“, „ქალაუ, შენმა მანდილმა“ და სხვა.

ფ. მახათელაშვილმა ხალხურ სიმღერას განსაკუთრებული კახური კოლორიტი შესძინა. ბევრი მისი სიმღერა, ცეკვითურთ დადგმული, პატარა სახალისო სცენები იყო, სწორად შერჩეული მომღერალ-პერსონაჟებ-

ით. მახსოვს, როგორი პაპოულარული იყო მისი სიმღერა „თელავზე“, რომელსაც შესანიშნავად ასრულებდა ალექსანდრე (შურა) მაყაშვილი. ბავშვობაში სხვადასხვა სოფელში რომ ჩავდიოდით ნათესავების მოსანახულებლად, იქაური ახალგაზრდები დიდი მონდომებით, სიყვარულით, ყელის სიმების ლამის დანყვევით, ფანდურის თანხლებით, მღეროდნენ ამ სიმღერას. სხვათა შორის, თავისი სიმღერების ტექსტების უმრავლესობა ფ. მახათელაშვილს ეკუთვნოდა.

1967 წ. ფ. მახათელაშვილის გუნდი გახდა საკავშირო ფესტივალის ლაურეატი. მან თელავის პირველ, მეორე და მეოთხე საშუალო სკოლებშიც ჩამოაყალიბა მოსწავლეთა გუნდი. დღესაც მისი ყოფილი მოსწავლეები სიამოვნებით იხსენებენ თავის მასწავლებელს, რომელიც დიდ სიყვარულს უწერგავდა ეროვნული მუსიკის მიმართ.

ლოტბარმა ბევრ ქალაქსა და სოფელში იღვანა, მისი ენთუზიაზმი გადამდები იყო გუნდის წევრებისათვის. ის უსაყვარლესი სტუმარი იყო კახეთში სახელგანთქმული მომღერლების ოჯახებისა. ამაგდარმა ხელოვანმა ზედმინევენით იცოდა, რომელ ოჯახში საუკეთესოდ მღეროდნენ „ურმულს“, რომელ ოჯახში „გუთნურსა“ და „ჩაკრულოს“. ამიტომ მისი ლოტბარობით ჩატარებული კონცერტები, რომლებიც იმართებოდა თეატრის, კულტურის სახლის სცენაზე თუ ღია ცის ქვეშ, გადაჭედილი იყო ხალხით.

ართანელი, სანიორელი, ნაფარეულელი, კურდღელაურელი და სხვა სოფლელი გლეხების გარდა მის გუნდებში მღეროდნენ თელაველი შემსრულებლები, ინტელიგენციის წარმომადგენლები; მასწავლებლები, სხვადასხვა ორგანიზაციების მოსამსახურეები. მის გუნდში მღეროდნენ შ. მარკოზაშვილი, შ. ბიძინაშვილი, თ. და ფ. რაზმაძეები, ა. ფირუმოვი და სხვ. აკომპანიატორებიდან გვასხოვს ძმები სერგო და თამაზ ბაჩიაშვილები.

ქართული ხალხური სიმღერების გარდა ფ. მახათელაშვილის გუნდი ასრულებდა ქართველი კომპოზიტორების ბ. სულხანიშვილის, შ. მშველიძის, მ. ჩირინაშვილის და სხვათა საგუნდო ნაწარმოებებს.

ვიზუალურადაც ლამაზი სანახავი იყვნენ ისინი, ლამაზ შავ ჩოხა-ახალუხებიანი ვაჟკაცები და საოცარ ქართულ კაბებში გამონყოფილი უმშვენიერესი ქალბატონები (ეს ქალბატონები შესანიშნავად უკრავდნენ ფანდურზე,

ჩონგურზე პატარა გარმონზე (ნიკო-ნიკოზე მელი და დარიკო ყარალაშვილები), შემდეგ – ზემოხსენებულ „ჩანგურზე“.

ახლა მინდა შევეხო ფ. მახათელაშვილის, როგორც შემოქმედის ერთ განსაკუთრებულ მხარეს.

ქართულ ხალხურ საკრავიერ (საშემსრულებლო) ხელოვნებაში მან დიდი წვლილი შეიტანა, როგორც ადრე აღვნიშნე, ნოვატორმა დიზაინერმა მუსიკოს-ოსტატმა.

1958 წ. მოსკოვში საქართველოს ლიტერატურისა და ხელოვნების დეკადის მზადებასთან დაკავშირებით ფ. მახათელაშვილმა შექმნა ახალი საკრავი და მას მოფერებით და კარგად გააზრებულად „ჩანგური“ უწოდა. ეს გახლავთ ჩონგურის, ფანდურისა და ჩანგის ტკბილხმოვანი შერწყმა.

საოცარი სილამაზის, იშვიათი ტემბრის საკრავი აღმოჩნდა ადვილად მოსარგები შემსრულებლისათვის და ძალზე პრაქტიკული ხმარებისათვის (შორეულ ქალაქებში გასტროლებზე, ოლიმპიადებზე გამგზავრებისას ადვილი იყო რამოდენიმე ასეთი საკრავის ტრანსპორტირება, ვიდრე ბევრი საკრავის ნაღება).

ოსტატმა ეს საკრავი გამოთალა როგორც „სამება“, ერთარსება (ჩონგური, ჩანგი, ფანდური), შეკრულ-შედუღებული, დიდებული, მჟღერი, გულში ჩამწვდომი, მსუბუქი, დამაჯერებლად მოარაკე. მის სახელწოდებაში ზემოჩამოთვლილი საკრავების ფუძეების გაერთიანება ჭკვიანურადაა გააზრებული, გარეგნულადაც – ქართველთა სიმტიციისა და ერთიანობის ხატებას ემსგავსება.

ქართველების ერთობა ხომ ყოველთვის გვესაჭიროებოდა მტრის ამოცნობაში, მტრის მხილებასა და მის დამარცხებაში. ეს ახლაც გვჭირდება ჩვენ, გზააბნეულ, დაბნეულ, მუცელში ენაჩავარდნილ, უსუსურ უმრავლესობას ქართველებისას, – სულიერი ერთიანობა და მწყობრად შეხმატკბილება ხმებისა. კიდევ კარგი, ამაყი, სამშობლოში გულწრფელად შეყვარებული, მისი მომავლისათვის მებრძოლი, ღირსეული ახალგაზრდობა გვყავს! ქართული პოლიფონია, რომლითაც ასე მოგვაქვს თავი, ხომ ერთმანეთის ხმების მოსმენით, შეხმატკბილებით, შეამხანაგებით იშვა.

„ჩანგურს“ გააჩნია გაერთიანების სიმბოლური მნიშვნელობა და, ალბათ, თავის დროზეც ეს იდეა იყო გააზრებული დიდოსტატის მიერ. ფანდურსა და ჩონგურს შორის მოქცეული ჩანგი იქნებ წმინდა მანდილია ორ მტრად მოკიდებულ ქართველს შორის? მრავალი „იქნებ“ წამოიჭრება, თუ ღრმად ჩავუკვირდებით...

საოცარია, საკრავს შენარჩუნებული აქვს თითოეული მასში შემავალი ინსტრუმენტის გარეგანი სახე, ტემბრი; ასევე მასზე შესაძლებელია როგორც ხალხური, ისე კლასიკური ნაწარმოების შესრულება.

„ჩანგურის“ შექმნიდან მრავალი წლის შემდეგ ფ. მახათელაშვილის მეუღლემ, ქალბატონმა ნათელა ფარცხალაძემ მითხრა, რომ ფირუზმა დაინყო მუშაობა სამხმინი ჩასაბერი საკრავის შესაქმნელად და არ დასცალდაო.

საქართველოში ხალხური ვოკალური მუსიკა უფრო გავრცელებული და განვითარებული იყო ყოველთვის, ვიდრე საკრავიერი და, ჩემი აზრით, დიდოსტატს ეს სფეროც სურდა აეყვანა იმ დონეზე, მოწონება კი არა, საკრავზე შემსრულებლის პროფესიონალიზმი კი არა მხოლოდ, სულ სხვა რამ, – არნახული გაცემა რომ გამოეწვია მსმენელში.

ქართული ხალხური საკრავების მასალებში, რომლებიც მწირია, არსად არ არის მინიშნებულიც კი ასეთი საკრავების არსებობაზე.

ახლა დავუბრუნდეთ „ჩანგურს“. ფანდურსა და ჩონგურს შორის მოთავსებული ჩანგი – სვანების (ქალების) საკრავად მიიჩნევა, ფანდური – ქართლ-კახეთისა, ჩონგური – დასავლეთ საქართველოშია გავრცელებული (სამეგრელოში მასზე მეტწილად ქალები უკრავენ). რა მყარი ერთიანობაა, რა უხილავი ძალაა ამ ულამაზეს საკრავთა კონად შეკრუ-

ლის, – ერთ ღვთაებრივ საკრავში! რამდენი შრომა, რამდენი უძილო ღამეა გათენებული იმის ფიქრში, რათა მის გამკეთებელს განეხორციელებინა ასეთი ღრმაზროვანი ჩანაფიქრი.

ფ. მახათელაშვილი თვითონ იყო ვირტუოზი შემსრულებელი ხალხურ საკრავებზე. მან შეძლო დაეძლია ის ჩამორჩენილობა, რაც აღინიშნებოდა ქართულ საკრავიერ მუსიკაში ძნელბედობის გამო. ქართველს სულ თოფ-იარაღი ესხა სამშობლოს გადასარჩენად და თავის საყვარელ საკრავებს ვერ წაიღებდა ბრძოლაში. გარდა ამისა, მოგვიანებით რამდენი დევნა, ათვალწუნება, რამდენი შევიწროება აიტანეს ხალხურმა საკრავებმა და... ჩონგური, ფანდური, სალამური, ჩანგი, გუდასტვირი და მრავალი სხვა – მწყემსების, ღარიბთა სახლებსა და კოშკებში პოულობდა თავშესაფარს. ისინიც სიკეთით ემსახურებოდნენ თავის პატრონს, ჭირ-ვარამს უნელებდნენ, სამკურნალო თვისებებიც გააჩნდათ ბავშვთა ინფექციური დაავადებების დროს და რომელი ერთი კეთილი თვისება ჩამოვთვალო მათ კეთილხმოვანებისა და კეთილმსახურებისა.

ევროპული მუსიკის ისტორიიდან ვიცით, თუ როგორ აფასებდნენ საკრავების ოსტატებს, რა ძვირად ფასობდა მათ მიერ გაკეთებული საკრავები. იტალიელი ოსტატები: ამატი, გვარნერი, სტრადივარიუსი ერთი საკრავის (ვიოლინოს, ჩელოს ან გიტარის) გაკეთებასა და დახვეწაზე თვეების მანძილზე მუშაობდნენ და დიდ საფასურსაც იღებდნენ ამ შრომაში.

ფ. მახათელაშვილმა „ერთარსებად“ აქცია სამი საკრავი. აქ ურთულესი ამოცანა იდგა მის წინაშე: ჩონგური უნდა გამოირჩეოდეს უნაზესი ხმით, მყარი ნაკეთობით. რამდენი შრომა სჭირდება ძალების (სიმების) გაკეთებას. მისთვის თუთა შეარჩია, ბჟოლის თხელი, სიფრიფანა ტკეჩები და კიდევ სხვა მასალა.

ჩანგის დანიშნულება საუკუნეების მანძილზე იცვლებოდა. შოთა რუსთაველს მრავალჯერ აქვს მოხსენიებული ჩანგი თავის გენიალურ „ვეფხისტყაოსანში“. ეს საკრავი ტემბრის სირბილით, სითბოთი, სევდიანი ხმოვნებით ადამიანის (განსაკუთრებით ქალის) ხმას შეესაბამება, საქართველოში ჩანგი იყო ორნაირი: ხელში დასაჭერი და დასადგამი, რომელიც შებანებას აძლიერებდა.

ფანდურზე ფიქრშიც ოსტატმა მრავალი ღამე გაათია: როგორი მოყვანილობისა,

ნელი ზურაშვილი

უსათუთეს ნაკეთობასაც ფანტაზია სჭირდებოდა; ვერხვისაგან მოეჭრა მასალა, ფიჭვისაგან, კაკლისაგან, თუთის ხისგან, ციცხვისა თუ უთხოვარისაგან? საკრავების გული როგორ ჩაედგა, ტანი როგორ აესხლიტა, ტარი, ჩხირები, ლარები, ჯორაკები...

სად იზრდება უკეთესი ჯიშები. მასალის ძებნაში მრავალი ტყე და სოფელი შემოიარა; ლეჩურში მიაგნო უთხოვარს, ყვითელი და წითელი ფერები მშვენივრად შეერწყნენ ერთმანეთს. იფანი, დიდი ძიების შემდეგ, იმ დროს მილიციის უფროსმა ალექსი ორკოდაშვილმა უპოვა და ჩამოუტანა. ამით გათავდა? არა.

ხეები, წვიმა გამოვლილი, ქარით შებრუნებული, მზისგან უხვად დასხივებული უნდა ამოეცნო ოსტატს. შესაღებად ინა არ გამოუყენებია, იმდენად ძვირფასი იყო მისი ნაპოვნი უთხოვარი. ახლა მუშაობას არ იტყვიო? ცულით, წალდით, დანით, შუშით, საჭრეტით, ჩაქურით! ჩვენ სახელებიც არ ვიცით იმ იარაღებისა, რაც ესაჭიროებოდა ოსტატს. ორი წელი ჭრილების გაკეთებას მოუწოდომებია მარტო.

გადიოდა დრო... მრავალ ჭირ-ვარამ, დღე-ღამე ნაფიქრ-ნათევმა საკრავმა ხმა ამოიღო და როგორ ხმაზე აჟღერდა!

ღმერთო დიდებულო! იქნებ ამ საკრავის გამკეთებელსა და სულისჩამდგმელს სიხარულის ცრემლთა ღვიარება ჩამოსდიოდა.

მთელი ამ ტანჯვა-სიხარულის გამზიარებული იყო მისი მეუღლე, ნათელა ფარცხალაძე, წარმოშობით იმერელი თბილისელი ქალბატონი, ბოლომდე ერთგული რომ დარჩა ძვირფასი მეუღლის საქმიანობისა. ისიც, შესანიშნავი პედაგოგი, ოჯახის დედა, სიცოცხლის ბოლო წლებში გაჭირვებაში ჩავარდნილი პენსიონერი, (როგორც მრავალი სხვა), ქმრის ხათრით მის ანსამბლში მღეროდა თავის დროზე, ამ საკრავზეც უკრავდა.

50-იანი წლების ბოლოს ფ. მახათელაშვილის გუნდი მოსკოვში გაემგზავრა ოლიმპიადაზე. ნიმუშად ერთი ეს „ჩანგური“ წაიღეს, ააჟღერეს და მოწონებამ მოლოდინს გადააჭარბა.

ოლიმპიადიდან გამარჯვებულები ჩამოვიდნენ, მალევე საქართველოს კულტურის სამინისტროდან შეკვეთაც მისცეს: ლოტბარს დაემზადებინა ათი ასეთი საკრავი. ისიც შეუდგა მუშაობას – ყოველდღიური რეპეტიციები და გაათმაგებული შრომა ათ საკრავზე. გავი-

**ფირუზ მახათელაშვილის შვილიშვილი,
მაკა მახათელაშვილი**

და ხანი, ათივე საკრავი მზად იყო. თელავიდან სიხარულით აცნობეს კულტურის სამინისტროს, იქიდან კი... ცივი უარი შემოუთვალეს: სახსრები არ არის მათი შექმნისთვისო.

ეს ხომ მეხის დაცემა იქნებოდა ოსტატისთვის, ეს ხომ გულის განგმირვა იყო, მისი განირვა!

ბრაზმორეულმა რამდენიმე საკრავი მოისროლა და... საქართველოს მხოლოდ ოთხიოდე „ჩანგური“ შემორჩა (ერთიც ინახება მოსკოვის ხალხურ საკრავთა მუზეუმში). „ჩანგურზე“ თავის დროზე შესანიშნავად უკრავდნენ ქალბატონები ელიკო მამუკელაშვილი, მარგო ბერძენიშვილი. მახსოვს მათთან საუბრისას, რა სიყვარულით იხსენიებდნენ ძველ დროს, კონცერტებს, გამარჯვებებს და სხვ.

საკრავს ძალზე კარგად ფლობდა ფ. მახათელაშვილის ვაჟი, უდროოდ გარდაცვლილი მუსიკოსი, სამუსიკო სასწავლებლის საგუნდო სადირიჟორო ფაკულტეტის კურსდამთავრებული, ანსამბლ „წინანდლის“ წევრი – ნუგზარ მახათელაშვილი, თელავის მკვიდრი, უპატიოსნესი პიროვნება. მან დაამთავრა ასევე ფიზიკა-მათემატიკის ფაკულტეტი. ნუგზარიც ყველა ხალხურ საკრავზე შესანიშნავად უკრავდა (ასევე ფორტეპიანოზე). მან ჩამოაყალიბა ლაგოდეხის 120 კაციანი სიმღერისა და ცეკვის ანსამბლი, რომელმაც მალევე გაითქვა სახელი. ის იყო ასევე მუსიკალური აღზრდის მეთოდისტი, შესანიშნავი პედაგოგი. ნუგზარის მეუღლე, უმაღლესი განათლებით (ქართული სასმელების პროფესიონალი ტექნოლოგი), ასევე სამუსიკო ათწლედის კურსდამთავრებული, დღესაც დიდი გატაცებით უკრავს ფორტეპიანოზე, როგორც პოპულარულ მელოდიებს, ასევე კლასიკას. მის საყვარელ საკრავზე ყოველთვისაა დახვავებული ძველი, ასევე ახლად გადაბეჭდილი ნოტები.

ფ. მახათელაშვილის ქალიშვილი, ნანი,

დაოჯახებული, ცხოვრობს მესტიაში (იქ იყო სკოლის დირექტორი, ხან სასწავლო ნაწილი, ასწავლიდა რუსულ ენას და ლიტერატურას).

ახლა მოგიყვებით ამბავს, რომელიც მიამბო ჩემმა უნიჭიერესმა კოლეგამ, პიანისტმა ციციწო მარკოზაშვილმა: „ორი წლის წინ, მიცვალებულების დღეს, ჩემი გარდაცვლილი ოჯახის წევრების საფლავს ვანესრიგებდი და, უცბად, მამაკაცის რალაც მოგუდული ხმა მომესმა. ცოტა არ იყოს, შემეშინდა. მივაყურადე, მივიხედ-მოვიხედე და დავინახე – ფირუზ მახათელაშვილის საფლავზე ჩემი ბექა ბიძინაშვილი დაბალ ხმაზე ქართულ საგალობელს გალობდაო“.

გამოჩენილ ქართველ ლოტბარს მიაგებდა პატივს, აი, როგორ ცოცხლობს ხალხის გულში კეთილი და ნიჭიერი ადამიანების ხსოვნა. მათი მამულიშვილური საქმეები დავიწყებას არ ეძლევა.

ბექას (ჩვენი სამუსიკო სასწავლებლის ყოფილი მოსწავლე, ამჟამად ანსამბლ „პატარა კახის“ ხელმძღვანელი, ლევან აბაშიძის, „ანდრო პაპას“ გამოზრდილი), ალბათ, მხოლოდ ჩანაწერები თუ მოუსმენია ფ. მახათელაშვილის გუნდისა (ფ. მახათელაშვილი გარდაიცვალა 1970 წელს. ბექა ამ დროს დაბადებულიც არ იყო). მაგრამ დარწმუნებული ვარ, რომ ზედმიწევნით იცის ამ დიდი ხელოვანის გუნდის რეპერტუარი, მოკლედ, ყველაფერი მის შესახებ. XXI საუკუნე ამის შესაძლებლობას ნამდვილად იძლევა.

ბიძინაშვილებიც, ვასიკო კორნიენკოც, სხვა შესანიშნავი შემსრულებლები ქართული ხალხური სიმღერებისა და საგალობლების, მჯერა აფასებენ ფ. მახათელაშვილის წვლილს ქართული ხალხური სიმღერის განვითარებასა და პოპულარიზაციაში და ქედს იხრიან მისი ხსოვნის წინაშე. თელაველების ყველა თაობა ყოველთვის დააფასებს თავის საამაყო ლოტბარის მოღვაწეობას.

დაბოლოს, მინდა მივმართო თხოვნით ქალაქის მესვეურებს – იმ სახლზე, ერეკლეს გამზირზე, სადაც ცხოვრობდა ჩვენი სახელგანთქმული ლოტბარი, აღდგეს მემორიალური დაფა (ქუჩის რეკონსტრუქციის დროს რომ ჩამოიხსნა) ფ. მახათელაშვილის დაბადების და გარდაცვალების თარიღების მითითებით.

ასევე დაიკიდოს მემორიალური დაფა თელავის მეფე ერეკლე II-ის სახელობის I საჯარო სკოლის ფასადზე, რადგან ფირუზ მახათელაშვილი ამ სკოლის აღზრდილი და შემდგომში კი შესანიშნავი პედაგოგი და გუნდის ხელმძღვანელი იყო.

პანო
ჩხიკვაძე

ქართული ლიტერატურის კლასიკოსების კრებული

გაგრძელება. დასაწყისი იხ. „ოლე“ №2, 3,4, 2022 წ.

ბპირაბი
(რომანი)

* * *

„შუბი და თოხი ერთმანეთთან ვერ მოდი-
ან, თომა, ან ერთი უნდა გეჭიროს, ან – მეორე:
აკი წმინდა წიგნიც გვმოდღვრავს, ორი ბატონის
მსახურება არავის შეუძლიაო“.

„მერე, თუ არ შეგიძლია, მშვიერ-მწყურვალ-
მა უნდა იარო?... როგორც თქვენ შემახსენეთ, იქ
ისიც არის ნათქვამი, ოფლითა შენითაო“.

„განა შუბმა ოფლი არ იცის?... რაც მე ოფლი
მიღვრია!“

„ეგ ის ოფლი არ არის, ჯეჯილს რომ ამოიყ-
ვანს... შუბის დანგრეული მინახავს, აშენებულის
– რა მოგახსენოთ!“

„აბა, ჰამურაბის, ქსერქსეს, მაკედონელის,
კეისრის და, ბოლოს, თქვენი მონა-მორჩილის,
შუბებს აღარაფერი უკეთებიათ?!“

„თოხს რომ არ ეკეთებინა, არც ეგენი, ვინც
ჩამოთვალე და არც მაგათი სახსენებელი არ
იქნებოდა... ფენჯაბში, დიდმა ჰაჯიმ ალექსან-
დრეს სწორედ ჩემნაირ მინის კაცზე მიუთითა,
ეს შენზე საშიში დამპყრობელია, რადგან თოხით
მოდისო“.

„როგორ, ლაშქრობაში თოხი ეჭირა?!“

„არა, ბატონო, ნაჯაფარ ხელებზე დახედა
თუ არა, იცნო... ასეა, ალექსანდრე, დაგვიპყრობ,
მაგრამ, ადრე თუ გვიან, ნახვალ! ეს კი, თუ ფეს-
ვი გაიდგა, მოედო, გაიბარჯლა, ველარავინ ამო-
ძირკვავსო“.

„მერე, ალექსანდრემ რაო?“

„მაშ, რაზე ვწვალობდი, ამხელა ჯარი რომ
გავწვრთენი, შევაიარაღე, წამომეყვანა თოხ-
იანების ლეგიონებით, – ინანა ალექსანდრემ, მა-
გრამ რალა დროს... ბოლოს ბრძენს ესლა მიუგო,

უკურნებელი სენით დაავადებულმა ჩვენმა საერთო
ძმაცაქმა გარდავალემაძღე მეუღლეს დაუბარა, თემურისა
ამდენი და, ამდენი მმართველს, თვითონ არ გეცუვით და
გადაუხადეთ, მავ ჯავრს საფლავში ნუ ჩამაყოლებთო.

ორმოცის მერე, ოჯახში შინაურები რომ დავრჩით,
თემურს გადასწეს მიწვალეზულის დანაზარები და დააპირეს
კონკრეტით ვალი დაეზრუნებინათ.

ამან შეიწხადა, რა ვალი, რის ვალი!.. ხომ გაცხოვო, –
მოგვიზრუნდა ჩვენ, – მთელი სიწოწხლე, სკოლის მერხ-
იდან მოყოლებული, სულ ჩემს „შაყირში“ იყო... გზამარ-
თაღს დააფგა და იქიდანაჯ არ მასვენებსო!

ამოისუნთქა ოჯახმა, უხუპრიაო.

ვ. ჩხიკვაძე

მაკედონელი რომ არ ვყოფილიყავი, თქვენს ადგ-
ილას ყოფნას ვინატრებდიო“.

„ეგ იმას უთხრა, გაგანია შუადღითაც კი,
ლამპარით რომ დადიოდა, კაცს ვეძებო!“

„სანყალი!.. ადამიანი შეუძლებელს არ უნდა
შეეჭიდო... მეც შემხვედრიან ისეთები, თავიდან
სხვათა სამსახურში რომ ათენ-ალამებდნენ“.

„ასეა, დამწყები კვერცხისმდებელი დედლე-
ბი წვრილით იწყებენ და მერე მოუმსხვილებენ!“

„ადამიანები პირიქით, მერე და მერე შეი-
ძლება დაუნვრილონ კიდევაც... ჩვენ კი, ვითომც
არაფერი, წვრილსაც და მსხვილსაც განურჩევ-
ლად ერთნაირად ვფუთავთ“.

„აირებსა და სხვა ათას უბედურებაში
დედამინაც კარგად შეეფუთეთ“.

„გვინდა უფალს თვალი ავუხვიოთ!“

„მეც არ მიკვირს, ჩვენკენ გზას რატომ ველ-
არ იგნებს-მეთქი!“

„ჰოდა, მაგრამაც გავუტიეთ, ცოდვას ჩა-
ვიღვართ და თითს უდანაშაულოსკენ ვიშვერთ!“

„შენი ნათქვამი იმ დედაკაცებს მაგონებს,
სხვისი ჩასახული ნაყოფი სხვას რომ უნდათ
შეასალონ!“

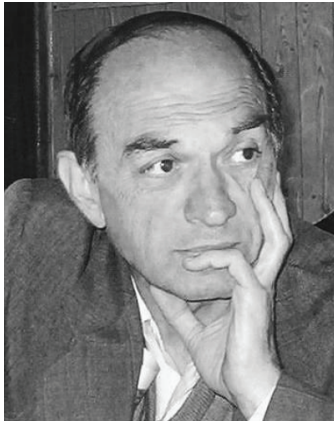
„ეგეთი ცოდვით მოსილი ხომ თქვენს უკან
დგას!“

„შენა, თომა?“

„არა, ბატონო, ჩემს სახედარზე მოგახსენ-
ებთ, დანამდვილებით ვიცი, რასაც ჩემი ორი
თვალით შევსწრებდევარ, ჭალაში, პასტორის ვირი
მენისქვილის სახედარს ღუნავდა, რის შემდგო-
მაც, ეს ჩემს ხელში სვეგამნარებული დაიბადა,
მამობას კი დალაქის დიდყურას ულოცავდნენ!..
ჩვენს სასომიხდილ ბესტაეთშიც ასეა – იმდე-
ნი გაურკვეველი სისხლისა და წარმომავლობის

ნაბიჭვარი დაგროვდა, უჯიშო და კეთილშობილი ველარ გაარჩიეს; თაღლითები ერკემლად გაიძლო-ლიეს და აკი ქვეყანაც გადაჩეხეს... სხვათა შორის, ბატონო, ზემოთ დალაქზე რომ მოგახსენეთ, ეგრე ვყავდით განებივრებული, ოჯახ-ოჯახ დადიოდა, იცოდა, ვის როდის აგვეჯავრებოდა ყბები და სხვა ადგილებიც... ყბებზე სამართებლით, „სხვა ადგილებში“ კი დუქარდით მუშაობდა, მოთიულს ტუკებად კონავდა და „მოსავალი“ ჩრდილო აფრიკელ ვაჭრებს მიჰქონდათ“.

ვანო ჩხიკვაია

„იმათ რად უნდოდათ?“

„ვაჭრების თანამემამულეები ყიდულობდნენ, გამძლეობისთვის საალიზე თიხას ურევდნენ... ჰოდა, იმას ვამბობდი, თქვენი სათაყვანო ბესტაეთის დაქცევის ამბავი რომ გსმენოდათ, ამ არსაითკენ მომავალ გზას არ დავადგებოდი“.

„საარქივო საცავებში ქექვით, მართალია, ძვლები არ გამოთოშია, მაგრამ ყური მაინც ხომ უნდა მომეკრა“.

„სად გეცალათ, ბატონო, ხან ქარის ნისქელებს ებრძოდით, ხან მეჯოგეებს და მეფუნდუკეებს გვერდებს აუეფუნებდით, ან სარაინდო რომანების აბდაუბდაში გაბმული, თვალებს იწყალეზდით, ვიდრე ერთ, არცთუ სახელოვან რომანში, თქვენც არ ჩაგაგვირისტეს და ჩაგაბეტონეს, ჩემთან ერთად, რა თქმა უნდა!.. იმის მერე მოდიან, გოდების კედელივით, თავს გიხათქუნებენ, რათა გაარკვიონ, მტკნარი გიჟი ხართ თუ ჭკვიანისაც რამე გცხიათ... მოისვენებდნენ, ორი სიტყვა მაინც რომ ამოშაქროთ“.

„ჩემი ამოშაქვრა რა, გულგვამს დაუტკობოთ?“

„არა, ცნობისმოყვარეობას!.. არ იცით, ადამიანთა მოდგმა, რომელსაც, მაქვს პატივი, ვეკუთვნოდე, იმთავითვე ისეთი გამოუსწორებელი ცნობისმოყვარეა, პატარა, შეუმჩნეველი, ცერა თითის სამყოფი ნახვრეტიც რომ ნახოს, მისდგება და აგანიერებს და აგანიერებს“.

„როგორც შენი სახედარი“.

„უხერხულია, ბატონო, მიდი-მოდიან, ზოგი რამ უნდა შეფარვით ითქვას... აგე, იღვიძებენ ჩვენი მტერ-მოყვარენი!“

„არ გაუკვირდებათ, ეგენიც ხომ თავისი კეთილდღეობის სოროს აგანიერებენ და აგანიერებენ! თანაც, ჩემს გარეშემო ისეთიც არავინ მეგულება, ზრდილობის გამო მაინც რომ მოვუბოდიშო, რა თქმა უნდა, იმ ჩემი საოცნებოს გარდა, ამ ურცხვთა ჯოჯოხეთში უცხო ყვავილივით რომ ლაღანებს“.

„ეგეთი, პატიება რომ ვთხოვო და იმისი

თანაგრძნობის იმედი მეონდეს, არც მე მეგულება ვინმე, ჩემი პატიოსანი სახედრის გარდა, აქამდე ერთგულად რომ დამაჩაქჩაქებს, უსაყვედუროდ იტანს ნკებლას და შიმშილს... ხანდახან ესეც სამშობლო მგონია, ხმის ამოუღებლად, თავდახრით რომ მიგვაჩინდრიკებს, გვიტანს და გვითმენს... განა ერთხელ მაინც ჩაგვიხედავს მის ცრემლიან, მოსაყვედურე თვალებში?“

„კარგი, არ ამბატრო, თომა!.. თუ რამე უჭირს, ამოიყროყინოს და მორჩეს!“

„სამშობლომ, ბატონო?“

„არა, სახედარმა!“

„თქვენც ამოიყროყინეთ, შვილებმა გალოკილი თითივით მშრალზე რომ დაგსვეს, მაგრამ ყური ვინ გიგდოთ!“

„მხოლოდ შენ, ჩემო კენტებრიელო, ერთგული ლორდო... ყური რომ არ დაგიგდე, სმენა რამ დამიხშო! ერთი ტოტი იყავი, რომელზეც ვეკიდე და ისიც მოვტეხე... აკი, დედამინის გულიც კი შეათროთოლა და შეძრა ჩემი დახეთქების ექომ... ხომ მომეზლო სამაგიერო, ხომ ვინატრე მამის თესლი უნაყოფობის ლპობით დასნეულებულიყო, რათა თანამეცხედრეს ეს ძუკნები არ დაეყარა!.. ჩემს ყმანვილკაცობაში, სამეფო კარზე ჯადოსანი მკურნალი გყავდა – შხამით დაგესლილს ისევ გველის შხამით შველოდა... ესენი, არა, ფრჩხილიც რომ გაგკრან, მითუმეტეს, კბილითა და ენისწვერითაც თუ მოგწვდნენ, ჯოჯოხეთს მოგანატრებენ!.. შენ იცოდი, მისიზმრე კიდევაც, რაც მელოდებოდა, მაგრამ ვინ დაგიჯერა! ჭკუა ხომ მაშინ გვეძლევა, როდესაც უკვე აღარ გვჭირდება და წარმოიდგინე, ზედმეტი ბარგიც კია – მივაფურთხე შენს ერთგულებას, დავუყარე ძუკნებს თვალ-მარგალიტი, დავივიწყე ღორის ბუნება“.

„თქვენი ერთგული, დიხაც ვარ, მაგრამ კენტებრიელი, თანაც ლორდი? მისი მსგავსი, ჩემი ნეხვიანი კარ-მიდამოს ახლო-მახლოც კი არავინ მეგულება – მე ერთი გამოუსწორებელი გლეხუჭა ვარ, გუბერნატორის კვერთხმა და მოსასხამმაც ვერ მიშველა – იმ ძვირფას შესამოსელში, როგორი ტილიანიც შევძვერი, ისეთივე მკბენარდახვეული გამოვძვერი... ძნელია ტანზე დღედაღამ მათი აბეზარი, ციცქნა ფეხების ცაცუნის ატანა, მაგრამ სიფხიზლისთვის ბადალი არ მოეძებნებათ... საამაყოც კია, მათი ბეჯითობის წყალობით, გლეხის მყრალ და ჯიუტ ბუნებას აზიზობის ჭუჭყს რომ არ აკარებ“.

„მაგდენს რომ ითმენ, ალბათ, გულმონყალეებით მოგდის“.

„აბა რას ბრძანებთ – მოდგმას, მე რომ ვეკუთვნი და, რომელიც ერთ მუჭა მკბენარსაც კი სასესხებლად ვერ გაიმეტებს, დიდი უნამუსობა იქნება, გულმონყალება მოსთხოვო! ეგეთები ვართ, ჩემი ვირუკასავით ფეხი თუ მივადგით... თავისნათქვამა ხასიათის დულაბი რომ მოაკლდა, იმიტომ ნაიქცა ბესტაეთი... მოკლედ, ჩვენ ძილგატეხილი, გამუდმებით მოფუსფუსე ტილების მწყემსი ვართ – მსურველები საყიდლად იმას მიაკითხავენ, ვისაც მოჭარბებული „ფარა“ დაუდის“.

„იმათ შორის ისეთი მწყემსებიც ხომ გამოერევიან, რომლებიც არა ჰყიდიან, უფასოდ გასცემენ და თავისთვის, მხოლოდ ძირგახვრეტილ ჩექმას და პატივახდილ გვირგვინს იტოვებენ?“

„თითო-ოროლა გამოერევა ასეთებიც, აქა-იქა, ხამუშ-ხამუშ“.

„უბედურ მონარქებს თავიანთი უბედურება არ ეყოფათ, შენც რომ არ დასცინო, ტილების ბაზიერო?“

„რა ვქნა, ბატონო, სიტყვა „ცნობისმოყვარე“ ნემსის წვერივითაა – სად არ შეძვრება... დასცინითო, რომ ბრძანებთ – როცა ხედავ, გარემომო ყველა მატყუარაა; ამ ტყუილს შენც მადიანად კი ნუ შეექცევი, იმათ აჭამე, ხელუკულმა, ვინც სიცრუით თვალები დაგილიბრა, მეორედ რომ აღარ გაგიბედონ“.

„ეჰ, ვერც მიბედავდნენ, მაშინ მთელ ცენტურიას შევებმეოდი, ახლა კი“.

„პატარა ხომ აღარ ბრძანდებით, ჭკუა-გონება მოგემატათ და უკანდახევა ისწავლეთ!“

„ჭკუა-გონება რა შუაშია, მე ახალგაზრდულ შემართებასა და გამბედაობაზე გავაკეთე აქცენტი“.

„ასაკაციან ლეგიონს მარტოდმარტო შერკინებას რომ გაუბედავს, იმას ჭკუა-გონების რამე მოეკითხება?!“

„შენსას მაინც არ იშლი. შეუშვი ანდალუსის მზით გამოხრუკულ თავში, რომ რალაცა თუ გეძლევა, რალაც გერთმევა კიდევაც! ილღიებში, სადაც საჯიშე მკბენარსა ზრდი, ამაოდ დაუნყებ ძებნას თავრიზულ შაქარყინულს!“

„რახათლუხუმი სჯობია!“

„არც მე დავინუნებდი!.. სად შევჩერდით?“

„შევჩერდით კი არა, გაქაფულები მივჭენაობთ“.

„სიტყვა, თომა, რომელ სიტყვასთან დავსვით პაუზა... საშველად იმისკენ კი არ გარბიან, ვინც სილატაკის კუპრში იხრჩობა,

— ვინც სიმდიდრის აუზში ნებივრობს და ყურყუმელაობს... ეგებ რამე მოგვეხახვოსო“.

„სწორედაც იქცევიან, აბა, სილატაკის მიხახვება რაში სჭირდებათ, თავისიც ყოფნით!.. გუდამშიერ იდალგოსკენ რომ გამოვიქცევი, რა ვიხიერე, ჩემს გაჭირვებას, თქვენი გაჭირვება დავაკერე“.

„სახელი რომ იშოვე, ეგ არაფერი?!“

„სახელი თორემ, მას მერე, ჩემი ვირის სანახველადაც, სულ ბაჯალლო თვალ-მარგალიტი ცვივა!.. ამდენი ხანია, დამატარებთ და ჩემს დედაკაც-საფრთხოებელს რომ გამომარიდეთ, ამაზე მეტი სიკეთე არ მინახავს“.

„მერე ეგ ცოტაა?“

„არც იმდენი, ცარიელი სტომაქი რომ დამისაპალნოს... უფალს არ დაუბარებია, მთლად უპუროდ ცხონდითო... საჭირო რომ ყოფილიყო, მეთერთმეტე მცნებად ვერ დაგვიტოვებდა?! თვლა არ იცოდა თუ ინტეგრალები“.

„ვგონებ, ინტეგრალები მთლად მოხერხებულად ვერ გაიადგოკატე... ერთ ხელმოჭერილ გაესპანელებულ სიცილიელ ვაჭარს ვიცნობდი... რამდენი სრა-სასახლე დადგა, დაამშვენა, იმის ნალკოტში ხელჩანგიანი სირინოზებიც კი დაგოგმანობდნენ და ნახე, თომა, ბედის სიმუხთლე – ფეხი ფეხზე რომ უნდა გადაედო, დამტკბარიყო, რაც თავისი გამჭრიახობით, სიძუნით, თაღლითობით, მოტყუებით მოითავხელა, სწორედ მაშინ გაჭიმა ის ფეხები, ზემოთ რომ ვახსენე“.

„აფსუს!.. ამხელა ქონებას უყაირათო სულელი ვერ დააგროვებდა და რატომ არ დაფიქრდა, სადაც სიცოცხლეა, სიკვდილიც იქვე, შორიახლო რომ დასუნსულეებს მშიერი აფთარივით და თავის დროს ელოდება?!“

„შენი არ გამკვირვებია?! – ვინც ჯოჯოხეთის ესკუდოს ბრჭყვიანებით ტომრების ავსებას შეუდგება, ნუთისოფლის წარმავლობაზე დასაფიქრებლად სადა სცალია!.. უკეთურთა ფეხის ხმას არ უნდა აჰყვე! სამოცდამეთორმეტე ფსალმუნის გვაფრთხილებს, კინალამ გადაუხვიეს ჩემმა ფეხებმა, კინალამ ნაბიჯი მომიცურდა, კინალამ შემშურდა მედროვეთა კეთილდღეობის, რადგან სიკვდილამდე არაფერი ანუხებთ და ჯანმრთელები არიანო!“

„მოიცათ, მოიცათ, ეგ სამოცდამეთორმეტეა, თუ... აბა ერთი, ჩავხედო ჩემი ტვინის ხვეულებს“.

„მაოცებ, თომა, განა შენი ტვინი იმხელაა, რომ ხვეულებიც აქვს?! იქნებ, ლაბირინთები და დაუსრულებელი, მიხვეულ-მოხვეული გზანვრილებიც?“

„დაცინვას, კაცი კი არა, სპილოც მოუკლავსო, თქვენგან მსმენია!“

„მაპატიე... მზად ვარ ჩამოვეკვითდე და მუხლი მოვიყარო... რაც შეეხება იმ ვაჭარს, ბუღალსავით გამძლე და ჯანმრთელი იყო, მაგრამ გამდიდრების ჭიამ გულ-გვამი დაუფუტუროვა“.

„ჩვენ მაგ მხრივ მაინც გაგვიმართლა – ლატაკებს და უქონელთ, არა თუ სიცოცხლეში, მგონი, ჭია სამარეშიც კი არ ანუხებთ... მაშ, ვინა ვართ? ვიდრე ჩამოგვკიდებენ, რომ შეგვეკითხონ, რა ვუპასუხოთ?“

„რა და, ყოველ ნაბიჯზე სარეველასავით მოლაღანე, უბრალო სულელები კი არა, მიგელ მეორეს დოკუმენტურად დასაბუთებული, ბეჭედდასმული გიჟები ვართ-თქო!“

„მით უმეტეს“.

„მით უმეტეს კი არა, მით უარესი!.. ამიტომაც, სადაც მივდგებ-მოვდგებით, ყველგან ჩვენი მამა-პაპის აფრაკობის დამადასტურებელ ცნობას ნულარ მოგვთხოვენ!“

„განა არ იციან, იმ დროს უმცირესობაში რომ ვიყავით და შეურაცხადობის ცნობებს არ გასცემდნენ?“

„იციან, მაგრამ ცულლუტური ხრიკია. გასაგებად რომ ვთქვა, შიშობენ გამოთაყვანებული საზოგადოება გიჟად არ გადაკვალიფიცირდეს“.

„აუჰ, ძლივს ამოვისუნთქე, რამსიგრძე სიტყვაა!“

„ჰო, ლამის მეც დამახრჩო, ბებერი, გამოუღეჭავი ოხრაბუშვიით“.

„ახლა მიბრძანეთ, გიჟი რატომ არის უკეთესი?!. მახსენდება, გადარძუებულმა მონყალების დამ ოყნა, შემთხვევით, მდულარეთი რომ აავსო, ნამკუზა, უკანალში მთუთქა და მუშტი უკბილო ნუნებში ვცეცხლე!.. მეცნენ დანარჩენები საცემრად, მაგრამ ისევ სანიტარმა დამიცვა, თავი დაანებეთ, ვერ ხედავთ, მტკნარი გიჟიაო?!“

„ეგრე მეც შევუმივივართ, მაგრამ მტკნარი არ დაუყოლებიათ... მაშ, გიჟებს სულელები რატომ ურჩევნიათო, მკითხე, იმიტომ რომ, გიჟების მორიდება და მოკრძალება აქვთ, რადგან სიბრძნესთან ჩვენზე შორს და ჩვენზე ახლოს არავინ დგას. მხოლოდ ჩვენ შეგვიძლია ორი ბატონის მსახურება“.

„აბა, მე რათა მყავს ერთი ბატონი?! არც ისე გიჟი ვარ, როგორც „მეკლიზმე“ თუ მეოყნე დედაკაცს ჰგონია?“

„დანყნარდი, მე ხომ სამსახოვანი, ანუ სამგზის გიჟი ვარ, სვედამწარებული მეფისა და ბელადის ჩათვლით!“

„მერე, ერთი პირი რომ გაქვთ?“

„ცხვირიც ერთი მაქვს და არამართო ცხვირი... რა საჭიროა სამი პირსაბანი, როდესაც შეიძლება ერთი იკმარო!.. ო, სამშობლო კი ერთი უნდა გქონდეს, ერთს უნდა ემსახურო!“

„თუ ასეა, ლამანჩელი ბესტაეთელობასაც რატომ ჩემულობთ?“

„როგორც პური გადავტეხოთ, ორივე ერთმანეთის ჩამონაჭერია... ბედნიერი სამშობლოს პატრონები ვერ გაიგებენ, სინამდვილეში რა არის ტანჯული და დაქუცმაცებული ქვეყნის შეილობა!“

„ღმერთო, ნუ გადამრევ! ტირით, ბატონო? ეგეთი რამ მაშინაც კი არ შემინიშნავს, საყასბოში მუშტით ხარების მხოცავი გოლიათი შუაზე

ახევას რომ გიპირებდათ. ნამდვილად ტირით-მეთქი თუ მეჩვენება?“

„რანდებსაც სტუმრობს ზოგჯერ გულჩვილობა!“

„ეგეთი რა არის სამშობლო, თანაც შუაზე გადატეხილი, თანაც გარყვნილი, ნარყვნილი, ნამხდარი, ამ ველივით გადამხმარი და უნაყოფო, თქვენი ქვა-გულიც რომ დაადნო?!“

„შენ ის იკითხე, რა აღარ არის, თორემ... სისხლი, ცრემლი, ჯავრი, ნალველი, ცოტა სიხარული, ბევრი სადარდელი, გულყრა, ასთმა, ტყვეობის სანამლავი, ჯანდაბა და დოზანა, ხორასნის მარილი – გულგვამის დეზინფექცია, ჭიების დასაყრელად რომ გვასმევდნენ, ბავშვობაში“.

„თუ ეგრეა საქმე, საყვარელი და გულდასანყვეტი რაღა აქვს? აგე, აიშალნენ ბუზანკლები; რაც ჩამოთვალე, ეგენი ამათ, მგონი, არ უნდა ანუხებდეთ... ჭიების რა გითხრათ და, ეტყობა, მაგ მარილმა ყველა გრძნობა გამოურეცხათ... იქნებ, ჩვენც გვეცადა – ჩვენით ვიმკურნალოთ და მოვისვენოთ?“

„რანაირად, რამე უკეთესი იცი?“

„ვენებში თითო ოყიანი კანაფის წვენი ვიტაკოთ ანუ შევუშვათ და მერწმუნეთ, ეს ჩვენი გადახრუკული, უნაყოფო მშობლიური ველი სა მოთხედ მოგვეჩვენება!“

„ეტყობა, სიცხემ შენი ტვინის ხვეულებშიც ჩამოიხედა!“

„არ გინდათ და იტანჯეთ!.. ბესტაეთს სული ამოხადეს, გაბდღვნეს, გაპუტეს და თავს მაინც მშვენივრად გრძნობენ!“

„უფალი გადაუხდით, მაგათთვის სოდომ-გომორი მოგონება იქნება... ლალატი, თომა, ლალატი, ეს შავბნელი კაკადუ ყველას დაუფლებია, მეტ-ნაკლებად, რა თქმა უნდა... მხოლოდ ის ერთი, ტობოს ასული, ჩემსავით ცრემლს აღვრის უბედურ სამშობლოს და მელოდება – ამ ჯოჯოხეთიდან როდის გამოვიხსნი... მერე გავმართავთ ქორნილს და გვექნება ჭამადი და სმადი უხვადა“.

„გისმინოთ გამჩენმა, აბა, იქ მაინც ჩავარაკრაკებ კასტილიურ „ალბასეტეს“, ოლონდ, ჩვენი მუცლების ამოსაყორთან ერთად, ესენიც არ დავივიწყოთ, ბატონო, მივართვათ ქერი და შვრია, ლამაზ თოფრაკებში შეფუთული“.

„ჩვენი ოთხფეხა მეგობრები ჩვენსავით თავმდაბლები არიან და შეფუთვაზე თვალი არ ნაუვავთ, შეიძლება მადაც კი დაკარგონ... აუ, ახალმოდღევებულია და უკვე როგორ დაცხა!.. ტობოს ასულს ჩაგრილებული სასმელი უხვად ექნება!“

„თუ მივალნიეთ იქამდე!“

„ხელს რა შეგვიშლის... ბუზანკალების ნაყარში არ გაერეოდა ჩემი მომლოდინე, კლდეზე ამონვერილი შროშანი“.

„რაღა უსუნო ყვავილს შეადარე?“

„სუნინები ადრე ჭკნებიან!.. წარუდგა ცხვრის ქურქში გახვეული ვეფხვი ტურების სამსჯავროს... ცხვარიო, ერთბაშად იღმუფლეს და მიანვნენ და მიანვნენ, საიდანაც შეეძლოთ, რანაირადაც შეეძლოთ და როგორც შეეძლოთ... უსმინა ბრალდებულმა, უსმინა, უსმინა და ბოლოს, უასაკო სპილოს გაუპატიურებაც რომ უნდა შეეტენათ, გადაიძრო ცხვრის ტყავი“.

„მაგ ზღაპარს თუ იგავს, რატომ მიყვებით?“

„ეს წვრილფეხობა რომ მისევია ტრიბუნაზე მიკროფონჩაბლუჯულ, ახლა თავჩალუნულ, ბატკანივით ვითომ მორჩილ, უცოდველ და მოშიშ არამზადას, როგორც კი წინამძღოლად აირჩევენ, მერე უნდა ნახო, როგორ მადას და კლანჭებს გამოაჩენს... იქით რა აურზაურია, მინას ვინ დაედნეყვა?“

„თანამდებობიდან გადმოვარდა, ბატონო, და იძახის, ბრძოლაში დამჭრესო!“

„ბრძოლაშიო? სად არის ბრძოლა? ჩემ შუბსაც კი ჟრუანტელმა დაუარა და ხელებში აღარ მიჩერდება!.. მაგრამ, ჩახაჩუხის და მომაკვდავთა კბილთა ხრჭიალი რომ არ მესმის?! არც სისხლის კვალი ეტყობა ვინმეს!“

„როცა ხედავ, კიდევ რა უშავს, რომ არ ჩანს და გებრძვის, იმასთან გამკლავებაა ძნელი“.

„აგერ, კიდევ დაეცა, ერთი, მეორე, მესამეც, მაგრამ სისხლი, სად არის, სისხლი, მრისხანები-სა და შურისძიების გამღვიძებელი?“

„სისხლის დაღვრას ნუ ელოდებით, აქ შეიძლება შიშისგან ვერშეკავებული შარდი დაიქცეს... ესენი ენით დაჭრილები არიან, გესლიანი ენით“.

„ჰოდა, იმას გეუბნებოდი, ეხვენა და ევედრა, ნუ ინებებთ, ბატონო მსაჯულებო! მე არ ვარ ის, თქვენ რომ გინდათ ვიყო; მომეშვით, გამიშვით, ჩემი გზით წავიდეო! მაგრამ ვერაფერი შეასმინა ენაანკლაპუნებულ „კანონმდებლებს“. რა ექნა? გადააგდო ქურქი, ზოგი სასამართლოს მაგიდას შემოაწყვიტა, ზოგსაც ხახაში გადაუძახა... მოკლედ, მოხდა ის, რაც ადამიანებში ხდება“.

„მაშ, შენ რაღას გერჩიან, ჩრდილოეთის ბელადო! განა არ ეხვენე და ევედრე, მატარებლები ნუ აგვიანებენ, რკინიგზაზე წესრიგი ქვეყანაში უმთავრესიაო?! არ შეისმინეს თავგასულმა რკინიგზელებმა, მხოლოდ სადგურის გალოთებული, მექრთამე უფროსები კედელთან როცა მიაყენეთ, მაშინ მიხვდნენ, რომ თქვენთან ხუმრობა არ შეიძლებოდა და წამების სიზუსტით დაიწყეს მატარებლებმა განრიგით მოძრაობა... ცეცხლის ფასი იმას მოეხსენება, ვინც ალმურის შუაგულში ტრიალებს... ამათაც, ერთს შენებურად რომ შემოუქროლებდე და ნახევარს მაინც ჭერეხივით მინაზე დააფენდე, მეორე ნახევარი ისევ მზემდე აზიდავდა ძველი ბესტაეთის დიდებას... მაგრამ

ახლა ისევ ლამანჩელი იდაღო ხარ და მაგ შუბის ძგერება შეიძლება, ილიაში შელიტინებად ჩაგითვალონ“.

„არც ეგრეა საქმე, შენს მტკიცებულებას სამი კაცის დასტური მაინც სჭირდება... აბა, რას იტყვით, ბატონებო, ჯერი თქვენზეა!.. რაო, რასაც გადავწყვეტ, იმას დაეთანხმებით? არ გინდათ გამოტყდეთ, გულში რას ფიქრობთ, რას უარყოფთ ან რაზე ხართ თანახმა? ხომ ხედავ, თომა, როგორ მენდობიან მოწმეები? სჯერათ, სამართლიანობას რომ არ ვულალატებ!“

„ეჰ, ქალბატონო თემიდა, ახლა ვხვდები თვალახვეული რატომ დაიარები, ამ მუცლით-მეზღაპრე, შენივე წარჩევი სამართალმჩიბავეების თავადვე გრცხვენია!.. ასეა, კაცთა მოდგმას, სამართლის მათრახი გვინდა, ზურგებს აჭრელებდეს, ოლონდ, სხვას თუ გადაანწავენ, საკუთარი სალუქი ზურგი კი ამისთვის არ გვემეტება!“

„სანყენია, მაგრამ უფალმა თუ არ ინება, კაცობრიობა თავიდან ხომ ვერ იშობა!.. ისე, ძველი სემინარიელი ვარ და ვიცი: მინამ და სხეულმა, ადრე თუ გვიან, ერთმანეთი თუ ვერ იპოვეს, ორივე იტანჯება!.. იქით რა ხდება, საფიხვნოს სხდომაზე რა ხორხოცი აქვთ?“

„ჭამენ ერთმანეთს: მიცვალებულების საპატიო მოქალაქეებად არჩევის საკითხს კენჭს უყრიან“.

„განა ცოცხლები აღარ ჰყავთ?“

„ცოცხლებს მკვდრები არა სჯობია? გასამრჯელოს არ ითხოვენ და პატივს და დიდებას“.

„შენ ფიქრობ, რომ ეს ნამდვილად ის ალთქმული ქვეყანაა, რისთვისაც ამხელა გზა გამოვიარეთ?“

„არის და არც არის!“

„მაგ ქარაგმას ენისწვერიდან შუბის წვერით ამოგნიწკნი!“

„კი, ეგ გახლავთ, დულცინეა, მაგრამ სხვები უციინიან!“

„ჰოი, ბედდამწვარო ჩემო თავო!“

„დამშვიდდით, სახემჭმუნვარევე, დედამინას ჯერ ისეთი დედაკაცი არ უშვია, თქვენი გულისდაწყვეტად რომ ღირდეს“.

„შთამომავლობა, თომა, გვარს გაგრძელება ხომ უნდა! ნუთუ იქ უნდა დასრულდეს ჩემი უიღბლო რომანი, სადაც ბატისფრთამოღერებულმა დონ მიგელმა წერტილი დასვა?“

„რად გინდათ, ბატონო, არ გებრალებათ თქვენი მომავალი მემკვიდრენი, თითო რომ მი-აშვერენ, იმის თესლის ნაყოფია, ვინც უკიდევანო ჭკუის შემლილობას ძველი დაუდგაო?“

„ნეტავი, ამ ბოლდარა ბრბოს სიჭკვიანე ჩემს სიგიჟეზე უკეთესია?“

„რა თქმა უნდა, უკეთესია, რამდენიმე მიზეზის გამო“.

„აბა, ერთი მაინც ამოშაქრე!.. ჩქარა, თორემ შუბის წვერს ვეღარ ვაკავებ!“

„მაგათი სიტყვიანე თქვენ სიგიჟეზე უარესია“.

„გულით ასე ფიქრობ თუ თვალთმაქცობ, როგორც, ხშირად არა, მაგრამ უამიდანუამ გჩვევია ხოლმე?“

„ჩემი სახედრის ჩონჩორიკს გეფიცებით!“

„ფიცი დამაჯერებელია, თუმცა, სიცხეში ზედმეტად აქოთდა და ამაზრზენი სუნი ასდის“.

„მე უსუნო სიმართლე არ ვიცი და არცა მსმენია; მისი პირუთვნელობის ემხი და ლაზათი სწორედ სუნის სიმდაფრეშია!“

„კარგად უბნობ, მაგრამ აკი გითხარი, მაგ სახედარივით თუ დაგჭირდა, ტყუილები შენც მაგრად გაგდის“.

„შეიძლება, ხამუშ-ხამუშ, მაგრამ ახლა ტყუილის თქმა რა ხერხს შემყრის? თანაც, განა თქვენ მიმართ, ოდესმე, ისეთი უპატიებელი ცოდვა ჩამიდენია, მონანიება რომ არ შეიძლებოდეს?!“

„დავფიქრდი და დამიმძიმა გული – ახლა მივხვდი, შენს მიმართ ამოუხსნელი სევდა რატომ მტანჯავდა“.

„მადლობა, ბატონო!.. ჩემი მადლობაც ისეთი გულწრფელია, როგორც არასდროს!.. გვისმენდნენ მაინც ჩემი უღირსი ძმები!“

„რატომ უღირსი, განა ეგეთი რა შესცოდეს?“

„მეტი რა უნდა შეეცოდათ, მიმტკიცებენ, გინდა თუ არა, ჩვენმა ცოლებმა გვშობესო!“

„ეგ რა თქვი? მართალია, როგორც დედები, ისინიც ქალები არიან, მაგრამ, როგორ თომა: ჯერ გვშობეს და მერე შეგვირთეს, თუ ჯერ შეგვირთეს და მერე გვშობესო?“

„უფრო თქვენი დასკვნის მეორე ქვეთავს აწვებინ – ჯერ რომ არ შევერთეთ, ხომ არც ჩავესახებოდითო! ქალებიც კვერს უკრავენ, რაც ჩვენ ამათზე სამშობიარო ტკივილებმა გვტანჯესო“.

„შენს დედაკაცს ეგეთი რამ ხომ არ უკადრებია?“

„იკადრებდა და..“.

„აგე, გაიგონა და გამოაშხულია საარაყე ქვაბის ზარფუში!“

„ჩამოვქვეითდეთ, თორემ ბესტაეთელებს სახრჩობელები ოხრად დარჩებათ“.

„მგონი, გადავრჩით!.. ისე, რომ ვუფიქრდები, შენი ძმები მართლები უნდა იყვნენ, თითქმის ანდა ულაპარაკოდ... ნამდვილი დედის მუცლიდან რაც დაჰყვას, თუკი აღარაფერი აღარ ახსოვთ, მონიფულობაში ძუძუ ვინც მიანოდათ, ისინი იმშობლეს“.

„ბატონო, მეგონა, ჩემი ნათქვამი გაგიკვირდებოდათ“.

„ეჰ, ჩემო თომა, კაცობრიობამ თვალი რომ

გაახილა, იქიდან მოყოლებული, რაც უნდა მოხდეს, ადამიანს არაფერი უკვირს. შეიძლება ცოტა გაიოცოს, მაგრამ მცირე ხნით... ამიტომ ყველაფერი, ვითომ ხდება, ვითომ გენყინს, ვითომ გვტკივია, ვითომ გვტანჯავს, ის ტკივილიც კი, რომელიც ჩვენ არ განგვიცდია... წინანი უკანას გამოლეჭილ კურკებს ისვრიან... ყველა გაკვეთილი მოსმენილია! თუ დაგვაგინებენ, რაც შემორჩა ჩვენს გონებას, თორემ, ახალს, გაუგონარსა და განუცდელს, რაღას გვასწავლიან?!“

„ესე იგი ჩვენი გარყვნა მეტად აღარ შეიძლება?“

„მეტად შეიძლება, ნაკლებად – არა... აი, ის, ლიცენციატი დონ ალფონსო ხომ გახსოვს?“

„გეტყოდით არა-მეთქი, მაგრამ არ დამიჯერებთ“.

„როგორც გინდა, ისე მითხარი, ვერც უარსა და ვერც თანხმობაში დიდ სარგებელს მაინც ვერ ნახავ... იმ ალფონსოს ძმებს ცოლებმა სქესი შეუცვალეს..“.

„დაკოდეს?“

„დიახ!.. რატომაო, იკითხავ მიზეზს – სხვებთან რომ არ ელაღატათ, იმიტომ!“

„ალბათ, ბესტაეთელებმაც სამშობლო იმიტომ გაათახსირეს, მტრებს თვალი რომ არ გამოექცეთ!“

„მტრებს თვალი გამოექცევით თუ არა, ვერ გეტყვი, მაგრამ მშობლიური მინა-წყლიდან თვითონ კი უკანმოუხედავად გარბიან“.

„აგე, აგე, ტრიბუნაზე ამხედრებულნი, იმ დორბლისმფრქვეველი გომბეშოს გამო!“

„მიკვირს, გვალვებით გადახრუკულ ბესტაეთში, გომბეშომ საიდან ამოყვინთა!“

„ეტყობა, ბესტაეთზე თვალისდამდგმელებმა აუზით ჩამოაბრძანეს, რომ ეს ციციქნა ქვეყანა კიდევ უფრო აამტუტოს და შემოანაკუნოს“.

„ეგეთი სიტყვათნარმოება პირველად მესმის! შემოკრეჭა კიდევ ჰო“...

„ახლა ბესტაეთში ისეთი ცოდვის კითხვა ტრიალებს“...

„ეს ამ გომბეშომ ქნა?“

„არ იზამდა, არამზადა?!“

„მაშ, რაღას ველოდებით, ერთი გომბეშოს გამოფაშვა რა პრობლემაა, თუ მთელ ბესტაეთს ეშველება!“

„ეჰ, და კიდევ, ეჰ, ჩემო ბატონო, ეგ გომბეშო იმდენსახოვანია, ვერ დავითვლით... მაგანიერებმა გადააბნელეს აღმოსავლეთ-დასავლეთის ცის კაბადონი... ეგენი, კომბლების ველზე, იანგვერელი მეჯოგეები არ გეგონოთ, ამათთან მხოლოდ გვერდების და ზელით ვერ გადავრჩებით!.. გავერიდოთ, გევედრებით!“

„რას მოვესწარი! როდის მიჩვენებია უმსგავსათავის ზურგი!“

„დაზოგეთ თქვენი შემართება, ბატონო,

ერთმანეთზე უარესები ბრტყვნიან ბესტაეთს, რალა თქმა უნდა, თუ კიდევ შერჩა, ღინღლი მაინც, გამოსაპუტი“.

„აფსუს, ერთ დროს სამყაროს ცერზე შემომჯდარო, ლალო ფრინველო!“

„თქვენ ბესტაეთის სამუზეუმე ფიტულზე ბრძანებთ? ყველაფერი ძველებურზე უფრო ცუდად გახლავთ! რა შეიცვალა? ვითარცა ძველი სალაყბო, ახალიც ისე ალაპობს... გაცლა სჯობს-მეთქი!“

„მას შემდეგ, რაც დედის მუცლის ტყვეობიდან თავი დავიხსენით, იმის დარდით, უკან რომ არ დაგვაბრუნონ, გამუდმებით გავრბივართ, გავრბივართ... მდგომარეობა, იქნებ, არც ისე საშიშია, როგორც ასურათხატებ?“

„ამ სახრჩობელების შემხედვარეს, რომელთაგან ერთი სწორედ თქვენს თარგზეა „გამოჭრილი“, რალა დასურათხატება სჭირდება?“

„კი, კი, წესით არ უნდა სჭირდებოდეს, მაგრამ...“

„არა-მეთქი, უკვე მოგახსენეთ!“

* * *

მამფი: – სტილი და ენა კი მოუნონეთ, ბატონო ნიკა, მაგრამ სხვა „ენაც“ რომ არა ჰქონოდა, საჩივრის შემოქმედს, უკეთესი არ იქნებოდა?.. კაი გამარჯობა, ჯემალ!.. ფანჩატურში არ შემოგვივილი? ადრიანად წამოსულხარ დედაქალაქიდან!

ვახტანგი: – რა ხდება იქით, აბა, დაგვაყარე ცხელ-ცხელი ამბები!

ჯემალი: – მეც, ახლა, კარგის მაცნე არ ვიყო!

ნიკა: – რა მოხდა, ეგეთი?

ჯემალი: – პროკურორმა სასჯელის უმაღლესი ზომა მოითხოვა.

ვახტანგი: – თვითმფრინავის ბიჭების?

ჯემალი: – ჰო, ხალხი თავის ჭკუაზე აღარ არის.

დემნა: – რაო, რა თქვა?

ნიკა: – პროკურორმა დახვრეტა მოითხოვაო!

მამფი – პროკურორმა კი არა, ხელისუფლებამ... პარტიის დაკვეთაა, ალბათ!

ჯემალი: – რა თქმა უნდა, საბჭოთა სასამართლოში ხომ ხელისუფალია დამხვრეტიც და შემწყალებელიც...

ექიმი: – როგორ, ხალხის აზრს ანგარიშს არ გაუნწევნ?

მამფი: – მგონი, არ იზამენ... სსრკ-დან ყოველდღე ვილაც გარბის, ხან ფეხით, ხან თვითმფრინავით, ხან ტანკით... უფრო მეტი, ოცნების ხალ-

ჩით... არავინ დაუხვრეტიათ და მაინცდამაინც ამ ბავშვებს განირავენ?

ჯემალი: – შევა განცხადებები მთავრობაში, თხოვნით...

ლადო: – თუ პირველმა არ მოინდომა, ამოისვამენ იმ თხოვნებს ერთ ადგილას.

ვახტანგი: – მაინც არ მგონია, ამდენი ახალგაზრდა განირონ...

ექიმი: – ისე, ჩვენთვის ვთქვათ და, იმათაც არ უნდა ექნათ... აბა, ჩვენ და ჩვენი ოჯახის წევრები წარმოვიდგინოთ, მაგ დროს, თვითმფრინავში...

ლადო: – ახალგაზრდებმა ზოგჯერ იცინა გაუცნობიერებლად მოუზომავი ბოროტი ხუმრობა.

მამფი: – ვინ ამართლებს მაგათ საქციელს, მაგრამ არ უნდა შექმნა ისეთი სახელმწიფო, რომ შენს მოქალაქეებს გაქცევა მოანდომო!

ექიმი: – მაგრამ ამ ფორმით?! წადი, დალოცვილო, ტურისტულ მოგზაურობაში და დარჩი!

მამფი: – ახალგაზრდული სითამამით მოუვიდათ, პროტესტი ასე გამოხატეს, კარის გაჯახუნება მოინდომეს!

ჯემალი: – ხვალ ისევ ვბრუნდები თბილისში, ჩვენი განცხადებაც ხომ არ შევიტანოთ კანცელარიაში, პატიების თაობაზე?

მამფი: – უეჭველად, მაგას კითხვა უნდა?!

ჯემალი: – მაშინ, ერთი რამეც მინდა გთხ-

მხატვარი სოფიო ქელიძე

ოვოთ – შევკრიბოთ დანარჩენებიც, ასაკით უფროსები, რა თქმა უნდა! დავურიგოთ ფურცლები და ამ ჩემს ძვირფას ქუდში „კენჭები“ ჩავყაროთ, რომლებზეც ეწერება „ჰო“ ან „არა“.

ლადო: – რა „ჰო“ ან „არა“?

ჯემალი: – გავიგებთ, ვინმე თუ ეთანხმება პროკურორის მოთხოვნას.

ვახტანგი: – კი ბატონო, მაგრამ ვინ არ იქნება დახვრეტის წინააღმდეგი... ზედმეტი მგონია ეგ პროცედურა!

ნიკა: – ვცადოთ, მაინც... ნამდვილად საინტერესოა!

სხვებსაც დავუძახეთ, დავანანილეთ ფურცლის ნაკუნები, ჩავატარეთ „ხმის“ მიცემის პროცედურა და ჯემალის სვანური ქუდი ლამის ავავსეთ „კენჭებით“. ჯემალმა აიღო ქუდი და წასვლა დააპირა.

მამფი: – სად მივაქვს, არ დავთვალთ, არ გავიგოთ შედეგი?!

ჯემალი: – მაგაზე არ შეგანუხებთ, მე დავთვლი და შედეგებს ნასადილევს მოგახსენებთ!

ჯემალი არც სადილზე და არც ვახშამზე არ გამოჩენილა. უკვე მთვლემდა, ფანჯარაზე რომ მომიკაკუნა, თუ კაცი ხარ, ცოტა ხანს გამოიხედო.

მეც გავიხედე.

ჯემალი: – ხომ იცი, სიგარეტის მონევას ორი კვირაა, თავი დავანებე...

მე: – მერე, ისევ რატომ დაინყე, მოხდა რამე?

ჯემალი: – კი, მოხდა!

მე: – რა ქენი, ხმები დაითვალე?

ჯემალი: – დათვლა რომ დავინყე, პირველივე „კენჭი“ პროკურორის მოთხოვნას ეთანხმებოდა...

მე: – დანარჩენები?

ჯემალი: – დანარჩენები აღარ ვნახე, გაზეთში გავახვიე და დავწვი... შემეშინდა, ასეთები სხვებიც არ აღმოჩენილიყო!.. და, კიდევ უფრო უარესი – ახლა ფოსტიდან ამოვედი...

მე: – ამ შუალამისას?

ჯემალი: – ჰო, მეუღლეს ველაპარაკე... კრემლიდან დასტურია — ბიჭებს ველარანაირი შუამდგომლობა ველარ იხსნით.

ახსოვს ფანჩატურს ეს ყველაფერი. სხვა ბევრი რამეც. მერე ისეთი დრო დადგა, ვილას უკვირდა ან დახვრეტა ან ქვეყნიდან გაქცევა-გამოქცევა.

„ორთოდოქსმა“ კომუნისტებმა ჯერ ცხრა აპრილი და რუსთაველის სამარცხვინო ომი შემოგვძღვნეს, ვითომ იმპერიის გადსარჩენად, მაგრამ მალე თვითონ დაინყეს იმ საკეტების მსხვრევა, რასაც „თვითმფრინავის ბიჭები“ და კიდევ სხვა მრავალი შეეწირა; ნათელი მომავლისკენ „მიმავლებმა“ გვირაბში მიგვატოვეს,

უცებ იცვალეს ორიენტაცია, გეზი და შუა ევროპაში განოლილ დრაკონს – ბერლინის კედელს – თავისი ხელით დააცალეს „კბილები“.

მაშინ კი, მაშინ „მწერფონდის“ მორღვეული ლობებით შემოსაზღვრული აგარაკი, ხშირად სამეზობლოს ღორებით, საქონლით, ქათმებით აკლებული, თავისი კოტეჯებით, საძინებელი კორპუსით, სასადილოთი, ბიბლიოთეკით, მემორიალური სახლით, ჯერ კიდევ მაინც ხალისიანი ცხოვრებით ცხოვრობდა. ფანჩატურში, როგორც კი ფილარმონიის მსახიობი, აბესალომ გ. გამოჩნდებოდა, დიდ-პატარა მაშინვე მის გარემოში იკრიბებოდა. იმიტატორი, ანეკდოტების შემდეგ, სერიოზულ თემებზეც გადადიოდა:

— იცით, აქაურობას რა ხალხი ახსოვს? მთავარი გზიდან, როგორც კი ეტლები გადმოუხვევდნენ, მოყურადე მომსახურე ბიჭი მაშინვე აიმ ცაცხვზე ავარდებოდა ხოლმე, ხელს მოიჩრდილებდა და დაბლა მყოფებს გადმოსძახებდა, კი, ბატონები ნამდვილად უკვე მოდიანო.

რა იცი, რომ ბატონები მოზრდნდებიანო, ასძახებდა ვილაც. მაგას რა ცოდნა უნდა, აბა ჩემნაირ გლახაკებს ისეთ ფაეტონებს ვინ მიაშავებსო და ატყდებოდა, მაგრამ რა ატყდებოდა!

სტუმრებიც, თითქოს განგებ, მასპინძლები-სთვის რომ ეცლიათ, დრო მიეცათ მოსამზადებლად, ნელა შემოუყვებოდნენ ცაცხვების ხეივანს...

„წყაროსთან შეჩერდნენ, ისვენებენ და ასვენებენ ცხენებს“ – გადმოსცემდა ცხელ-ცხელ ინფორმაციას ხელმოჩრდილებული ბიჭი და ვიდრე ხიდან ჩამოვიდოდა, უკვე ინაკვერჩხლებოდა სამწვადე ნახშირი, ცეცხლზე ალმაცერად მიდგმულ კეცებზე, ტაფებზე, იბრანებოდნენ ვარიკები, ცხვებოდა მჭადი, ხაჭაპური... აქ, აბესალომის მონაყოლზე, ფაფით და წყალწყალა სუფეულით გაბეზრებულ დამსვენებლებს ღრმად და საფუძვლიანად ამოაკენესებათ ხოლმე.

ხვდებოდა აბესალომი შეკრებილების „მუცლის გვრემას“ და ემოციას უფრო აძლიერებდა – მაშინდელი მოშიშხინე მწვადის სურნელის გამოძახილს, თუ ჰაერს ღრმად ჩავისუნთქავთ, ახლაც კი იგრძნობთო.

დამსვენებლები, შელოცვილივით თვალმილულულები გაირინდებოდნენ.

ნეტავ, სადილად რა გვექნებაო, იკითხავდა რომელიმე ნირვანადან ნაადრევად გამოსული.

— ყიფიანების ტაბაკები!

— ეგეთ თემებზე არ უნდა იხუმროთ!.. – „გაუნყრებოდა“ ვილაც.

— მერე ვინ ხუმრობს? აგერ, ჩამობრძანებულა ჩვენი მამა-მარჩენალი, მწერფონდის დირექტორი და დასასვენებელი სახლის „ნომენკლატურა“, როგორ ფიქრობთ, თავს არ მოიქაჩლებს?! სანაშენე დედალ-მამალს აღარ

დატოვებენ!.. გამარჯობათ, ბატონო გერონტი!.. დაბრძანდით, ა, აქეთ, ჩრდილია...

— მე კიდევ ჩრდილში მინდა ჯდომა? — იხუმრებდა ბატონი გერონტი და დაცვარულ შუბლს ხელისგულზე ბრტყელად გადაშლილი ცხვირსახოცით მოიმშრალებდა — როგორ ხართ, ხალხო, როგორ ისვენებთ?

— კარგად, ღვთის წყალობით!

— მაშ, მე არაფერი მიკეთებია, ასე ფიქრობ, ხომ აბესალომ?.. მერმის საგზურისთვის ნულარ შემანუხებ, ღვთის წყალობას დაელოდე!

ფანჩატურში პატარა გოგო-ბიჭს ხელჩაკიდებული, გაღიმებული ახალგაზრდა კაცი შემოვიდა.

მონინებით მოიკითხა ბატონი გერონტი:

— როგორ ბრძანდებით!.. როგორი მადლობელი ვარ, რომ იცოდეთ, მოითქვეს სული ბავშვებმაც და ჩვენც.

გერონტიმ უემოციოდ მიიღო სამადლობელი.

პირიქით, კოპები შეკრა და წარბებქვემოდას გამოხედა.

— მაშ, მოგნონთ, ხომ? მთელი ოჯახი კმაყოფილია, არა?.. გგონია, ჩემო ავთო, ძალიან გამახარე მაგ სიტყვებით?

— რატომ, ბატონო გერონტი, რა ვთქვი ისეთი, მადლობა გითხარით... — გადმოგვხედა დაბნეულმა ავთომ, რა ვანყენინე ამ კაცსო!

— გაგიკვირდა, ხომ? — დაუკაკუნა თითი მაგიდას, — არ გამახარა შენმა მადლობამ, ჩემო ავთანდილ, იმიტომ რომ, აბესალომივით ვიცი, მომავალ წელს ისევ მომადგები ღვთის გლახასავით.

— რატომ კადრულობთ, ბატონო!.. — აპილპილდა ავთო.

— იმიტომ ვკადრულობ, რომ დადგება ზაფხული და მისკდება თავი, ვინ გამოვუშვა, სად გამოვუშვა, ვის გვერდით ნებავს ცხოვრება... კი, კი, ეგეთი პრეტენზიებითაც მოდიან. ზოგს საპირფარეშო არ მოსწონს, ზოგს შპალერი... ჩემო კარგო, ზოგს სექტემბრამდე ფეხის მოცვლა არ უნდა... აქვთ „დაზანიატებული“ მთელი ორი თვით ოთახები... აქაურობა თქვენი ხომ არ გგონით?

— აბა, ვისია, ბატონო...

— ჩემია, ჩემი! — დამუშტული მარჯვენით მკერდი ჩაიმჯილა, მსუბუქად, რა თქმა უნდა.

— შე ფრანგო, ნამეტანი შეგვიბერე, მესიტყვებს! — ჩაერია მამფი, — იყოს შენი, ღმერთმა მშვიდობაში მოგახმაროს, მაგრამ ზაფხულობით გვათხოვე, სულის „ინჟინრებს“ და დანარჩენი დრო, მთელი ცხრა თვე, ღმერთმა მშვიდობაში მოგახმაროს...

— ვინ გაცლის, მერე, ჩემო მამფი, ვინ? ეტყობა საქართველოში სხვა საქმე აღარ არსებობს, ყველამ კალამს მოჰკიდა ხელი!..

— სარფიანი საქმეა და იმიტომ... ახლა, რომ ბრძანე, აქაურობა ჩემიაო, გაქვს ეგზარქოსის „პარში“ გამტარებელი სათაყვანო კაცისგან სამემკვიდრეო ფურცელი? — არ ეშვებოდა მამფი.

— რომ არ მქონდეს, ისე ვინ გამაჩერებდა!

— გვაჩვენე და, აკი გითხარი, მშვიდობაში მოგახმაროს-მეთქი.

— გაჩვენებთ კი არა, გავამრავლებ და ყველა ოთახში გავაკრავ!

— მთლად უკეთესი... ოღონდ, იცოდე, ის საბუთი კომუნისტების ნამამაძალღარი არ იყოს...

— ამაშიც უიღბლო ყოფილა, ცხონებული დიმიტრი, — ამოიხრა ვითომ დიდად დამნუხრებულმა ვახტანგმა.

— აბა, აბა, თვითონ როგორი გულგაშლილი, ხელგაშლილი და, ამ დროს, ასეთი კაცის ადგილ-მამულებში, ვინ ბაირამობს!..

— ვინ და ძუნწი, ხელმოჭერილი მწერფონდის დირექტორი!

— იხუმრეთ, იხუმრეთ, ხუმრობას კაცი არ მოუკლავს, — გაეცინა გერონტისაც, — მაგრამ გეპატიებათ, პახმელიაზე იქნებით!

— კი ვართ, მაგრამ არ გამოგვიჩნდა პატრონი... მაგაზე გამახსენდა, გერონტი ბატონო, ჟორჟიკა ხომ იცი, ექიმი... ლალიძის წყლებთან რომ აბირჟავებს, ძმაკაცებთან ერთად...

— რაის ექიმი, ლოთია მაგი, ლოთია...

— ლოთი კი არა, კაი პურისმჭამელი, კაი ღვინისმმელია, — დააზუსტა და აუნია საჩვენებელი თითი მამფიმ.

— რას დაარქმევ, რა მნიშვნელობა აქვს... მერე?

— როგორ, ახლა შენ ბიკენტი-მეთქი, რომ დაგიძახო, არა აქვს მნიშვნელობა, მოიხედები?.. არა, ხომ?.. ჰოდა, ამასწინათ, გამთენიისას, გარეთ ჯერ კაცი რომ არ ჭაჭანებს, მიდის ეს ჩვენი იაშვილი ჟორჟიკა რუსთაველზე... დილის ხუთ საათზე აქვს თამაძობა მოთავებული და, ხომ იცით, რა დღეშიც იქნება... მოაბიჯებს, შენ ხარ ჩემი ბატონი, ზედ შუა პროსპექტზე, სარქენად თავდალუნული ხარავით, რომ უცებ მის გვერდით, შავი, გაზიმზიმებული, სამთავრობო „ვოლგა“ დამუხრუჭდა... ჩაინია დაბურულმა ფანჯრის შუშამ და გადმოყო თავი ჟორჟიკას გადიდკაცებულმა თანაკლასელმა, თვალი მატყუებს, თუ ნამდვილად იაშვილი ხარო!

თვალი არ გატყუებსო, თანაც, ის იაშვილი ვარ, ვისგანაც მათემატიკის საკონტროლოს ინერდი ხოლმეო.

მერე რამ წამოგაყენა, ასე ადრიანად, თბილი ლოგინიდან, რა გაგჭირვებია, უთენია, საით გაგინევიანო.

კაცი გამწარებულია, გამშრალი ყელიდან

ნაბახუსევის ოხშივარი ამოსდის, ხაში და ასი გრამი მდიდარი საცოლის მზითევს ურჩევნია და ახლა ამასთან „ლადავი“, კითხვა-პასუხი, პოლემიკა უნდა?!

საით გამიწვევია, ჩემო იმანო და, ვერ დამემართა კარგი ამბავი, რადიო გამიფუჭდა, გაითიშა და ლენინის მოედანზე მივდივარ, სსრკ-ის ჰიმნის მოსასმენად!.. წუხანდელ ნაქიფარს, რა გამიჭირდებოდა, ძნელი მისახვედრიაო?

— იმან რაო, — დაინტერესდა გერონტი.

— ყველა შენსავით ძუნწი კი არ არის, გაიკრა თურმე ჯიბეზე ხელი და, ილიჩის თავით დამშვენებული, ოთხი ოცდახუთიანი „დაუადა“, ამით პანხელაზეც გამოხვალ და რადიოც მოგივა, ამხელა გზაზე, ყოველ დილა-სალამოს რომ არ ირბინო ჰიმნის მოსასმენადო.

— ყოჩაღ, იმასაც ჰქონია იუმორი.

— აბა არ ექნებოდა, ყორჟიკასთან ერთად უჯდა „პარტას“ სრული თერთმეტი წელიწადი!

— მაშ, მეტი უნდა გადაეხადა, „სროკი“ ერთად მოუხდიათ.

— იქაც გამოერევიან ხოლმე ისეთები, რა, ხასიათს რომ გაგისწორებენ... თქვენ რას იტყვი, ბატონო ნიკა? — ჩაერია საუბარში იმიტატორი.

— რას გეტყვით, იცით, ჩემი მოკლე ჭკუით, ყველას მოსანონი წყობა და ხელისუფლება არ არსებობს, არსებობენ მხოლოდ კარგი და ცუდი ადამიანები... ძველ რომს ბრძენი ავრელიუსიც მართავდა და სისხლისმსმელი კალიგულაც...

— მინდა დაგეთანხმო, მაგრამ ასეც ხომ ხდება: კარგი ხარ, სისტემას კი ისე ჰყავხარ ჩაბლუჯული, გასაქანს არ გაძლევს!

— ბატონმა გერონტიმ მკლავებით ჰაერი მობოჭა და გულხელდაკრეფილმა მკერდში ჩაიხუტა.

— ადრე თუ გვიან, სისტემა უკან დაიხევს, გასაქანსაც მოგვცემს და მარწუხებსაც მოუშვებს... აგერ, აქვე, შუა ქართლში, ერთმა რაიკომის პირველმა მდივანმა, თითქმის მთლიანად დაქცეული, ქალაქის მთავარი სალოცავი აღადგინა: თავიდან ააშენა სამრეკლო, ქვის კედლით შემოღობა, მოაპირკეთა ეზო...

— მერე, სადაა ახლა ის კაცი, გაუყენეს ციმბირის გზას? — იკითხა ბატონმა გერონტიმ.

— ჯერჯერობით, ისევ თავის ადგილზეა... არა, ხო გაბედა, ხო დადო სასწორზე თავისი კეთილდღეობა!..

— კი, დადო, მაგრამ, რა იცი, როდის გაუხსენებენ!

— იქნებ, მანამ იმათ გაუხსენონ...

— რა ვქნა, ძუნწიო, ხელმოჭერილიო, რა აღარ მეძახეთ და, რაც ამ სამოთხეში ჰაერზე გამოგიშვით, როგორ მოგძალეობათ თავისუფალი, საშიში აზრები!.. თქვენ რატომ არაფერს

ბრძანებთ, ბატონო დემნა, ბატონო ექიმო, ხომ ხართ აქაურობით კმაყოფილი?

— ეჰ, კმაყოფილი მაშინ ვიყავი, ამ ხელს რომ შევეყოფდი და ტკიცინა ათიანები და ოცდახუთიანები გამომქონდა.

— ახლაც შეყავით, ვინ გიშლით? — „ნება დართო“ აბესალომმა.

— შენ შეყავი ძაღლის ნაცში! დაებერდი, რალა დროს ჩემი...

— აგერ, ქალები დგანან, ამათ მაინც მოერიდეთ, — ორივე დაანამუსა გერონტიმ.

— თვითონ მერიდებოდნენ, გაჩაჩხულები რომ მიწვინენ ხოლმე გინეკოლოგის მაგიდაზე?

იმიტატორმა სასადილოდან გამოსულ მიმტანზე გვანიშნა:

— ამ ჩვენს ოფიციალტ ანოსა, ნეტავ ვინ „დაუანონსა?“

— რაზე შეატყვე?

— ვერ ხედავ? ფეხმძიმედ არის!

— გათხოვდებოდა.

— რა სჯობია თქვენთან ჭუკჭუკს, მაგრამ ჩავალ კოტეჯში, ცოტა თვალს მოვატყუებ... ბულია, ბული, ინვის თბილისი... თქვენ რა გიჭირთ, ხართ ბედნიერად ცაცხვების ნიავის ქიქინში...

— ამ ბოლო ხანებში, ტაშისკარისკენ უფრო უკეთესად უბერავს!

— კი, კი, მოდის ინფორმაცია, მდინარისპირა რესტორანს რა სჯობია... ამბობენ, ჩემო აბესალომ, დღეს არ აცდენსო!

— გეკადრებათ, ბატონო გერონტი?!

— არც იმას მაღავენ, სხვებიც აიყოლიაო...

— ამხნის ხალხს, რა აყოლიება უნდათ, სუფრასთან დროსტარებაში აქვთ ჭიპი მოჭრილი!

— მერე, რესტორანს რომ მოიღვევენ, დასასვენებელი სახლის ტერიტორიაზე აგრძელებენ, ძილის საშუალებას არ გვაძლევენო!.. აქ ქალები, ბავშვები, მოხუცები სულის მოსათქმელად ჩამოვიდნენ და გამუდმებით ღრეობა და მიდი-მოდი, ვითომ ივარგებს? — არ ცხრებოდა ბატონი გერონტი.

— მთლად ეგრე მძიმედ არ უნდა იყოს საქმე, მაგრამ მაინც ვეცდებით, გამოვსწორდეთ! — ჩაერია მამფი.

— შენც კარგი ჩიტი ხარ, კარგად გიცნობ! ა, არ ვარ მართალი, — მოუბრუნდა აბესალომს, — აგერ შენი მოსახელე მხატვარი ათლიტრიანს მოარბენინებს და გამოსწორდებით თუ გადასწორდებით, ვნახავ მაგასაც! — ხელს ჩაიქნევს და ფანჩატურის ბოძს ჩაჭიდებული, მძიმე-მძიმედ წამოდგება, — სადაცაა, ზარსაც დარეკავენ... დავისვენებ და სასადილოში შემოგიერთდებით!

იმიტატორი ხელკავით კოტეჯამდე ჩააცვილებს, მობრუნებული გაუღიმებს მაგიდაზე შემოდგმულ ბოცას და, ახლა, თუ ნებას დამრ-

თავთ, ერთ პატარა ნაწყვეტს წაგიკითხავთ, ჩემი ახალი საკონცერტო პროგრამიდანო.

— ნაიკითხე, სადილამდე მანც მეტი რა საქმე გვაქვს, — ნარდი ხმაურით დახურა ექიმმა.

— მოქმედება მეორე მსოფლიო ომის მიწურულს ესპანეთის სამხედრო ბანაკში, საველე სასამართლოში ხდება! — აქ აბესალომმა ჩაახველა, ორივე ხელისგული მკერდზე მიიბჯინა და ხმის ტონი შეცვალა:

— ალვარო დიას, ბრალი გედებათ, მდინარე ესპანიოლას გადალახვის დროს, ფაშისტებთან გამირულად დაღუპული, მეცხრე მოტომსროლელთა ბრიგადის კაპრალის, ალვარო სანჩეს ორიენტეს ხორხე სანტიაგო ალფონსო დიასის სახელის მითვისებაში... მიუხედავად ჩვენი და კავკასიელი ბასკების სავარაუდო წარმომავლობითი გენეტიკურ-ნათესაური კავშირისა, ამ სახელთან და გვართან არავითარი შეხება არა გაქვთ და ბედის უკუღმართობით, საბჭოთა საიდუმლო სამსახურების მიერ, პირენეებზე გადმოსროლილი შაქრო ლელელუტაშვილი ბრძანდებით, ქაშხეთის შვიდწლიანი სკოლის ყოფილი უცხო ენის მასწავლებელი, დილით, ბავშვებისთვის ლუმელის ასანთებად მოსული დამლაგებლის ნ. კა-ძის გაუპატიურების მცდელობისთვის ჩამოშორებული პედაგოგიურ მოღვაწეობას...

ბრალდებულმა ააგდო ქვა და თავი შეუშვირა...

— აუჰ, ეგ ვინ ყოფილა, კაცო! — მუხლისთავი გამოითქვიფა მამფიმ, — მცდელობა რა უბედურებაა! თუ დაიწყე, უნდა გახვიდე კიდეც ბოლოში, ასე არ არის, ბატონო ექიმო?

— ქალმა არ ქნა, ეტყობა, მამფი, თორემ ლელელუტაშვილი ისეთი მაკვარანცხი ჩანს, ცდას არ დააკლებდა!

— არა, მე ჩვენი ფხიზელი უშიშროებისა მიკვირს — კაცმა ერთი ქალი ვერ დაიმორჩილა და თავის რიგებში რატომ მიიღო?!

ვილას ახსოვდა ნაწყენი, გაბუტული ბავშვივით გვერდზე გამდგარი იმიტატორი!

ქაშხეთში თუ ლელელუტაშვილები ცხოვრობდნენ, არ ვიცოდითო.

თუ ნამდვილი ამბავია, ისტორიის განაჩენს ჩვენ ხომ ვერ შევცვლით და, თუ მოგონილია, რეალური სოფლის დასახელება რალა საჭიროაო!

— განაჩენს არ დაველოდოთ, რა მოხდა, რა დასკვნა დადო საველე სასამართლომ? — იკითხა მამფიმ და ზარიც დარეკეს, გვიხმეს სასადილოს დიდ დარბაზში, სამ მწკრივად ჩარიგებული მაგიდების დასალაშქრად.

ზარის მომლოდინე, მოშიებული დამსვენებლები, როგორც სახადიანს, ეგრე უცებ შემოეცალნენ სკეტრის განზილებულ ავტორს.

— იცი, რას გეტყვი, აბესალომ, გსმენია ან შესწრებისარ მაძღრების, ბედის ნებიერების

მონყობილ რევოლუციას? მშიერი, ძმაო, მშიერი, ოლონდ კუჭი ამოიტენოს და, ზამთრის სასახლეში კი არა, პირდაღებულ ლომის ხახაში შევარდება... ამათაც, რა ელელელუტაშვილებათ ან ეალვაროდიასებათ, დონ კიხოტიც რომ შემოაჯირითო თავის საჭურველმტვირთველით, იმას არ მიხედავენ, ნაბიჯს არ შეანელებენ, ვიდრე მუცელს არ ამოიყორავენ... ისე, შე ფრანგო, შენა, მართლაც რა დროს ეგენია, როცა ბოცაში ლვთაებრივ „ჩინურს“ ქარვისფერი ნათელი გადასდის და ივედრება, რალას ელოდებით, არ გამათბოთ, დროულად დამლიეთ და შემირგეთო...

ნასადილევს დასასვენებელი სახლის თანამეინახენი კვლავ მთავარ ფანჩატურთან მოვგროვდით.

ხელმოჩრდილულმა მამფიმ ისე მოგვათვალიერა, თითქოს საბრძოლველად ქუდზე კაცს გვიხმობდა.

— აბა, ვახსენოთ ღმერთი და ეს „მზეთუნახავი“ ციმციმ ჩავაბრძანოთ ცაცხვებში, მაგიდასთან... მე თუ მკითხავ, ჩემო აბესალომ, შენ და საველე სასამართლო ტყუილად ეყომარებით საბჭოთა აგენტს გამოსატყხად... გეტყვით, როგორ უნდა მოიქცეთ — ჩვენი მზარეულის მომზადებული, კაი პირმოდგმული მათლაფა ფაფა ჩაახეთქონ ერთი-ორჯერ და ჩემი ცოდვით სავსე ლელელუტაშვილი თავისით ჩამოფქვავს ყველაფერს!

— კარგი, ეგრე ვიზამთ! — „ჩინურის“ ხათრით, როგორც იქნა შუბლი გახსნა იმიტატორმა.

იმ დასიცხულ ღამეს ცაცხვებში მანც სულს მოითქვამდა კაცი.

მამფის, როგორც სჩვეოდა, დინჯად, იუმორით მიჰყავდა სუფრის მდინარება. ქართველი კაცი როცა ადღეგრძელა, მისი მრავალმხრივი ნიჭიერება და მოხერხებულობა შეამკო. სხვათა შორის, ცოცხალ მაგალითად, ჩემდა გასაკვირად, „ჟორა-პანიც“ ახსენა და დააყოლა: ეს ბატონი, აქედან არცთუ ძალიან დაშორებულ „ბოსტან-ქალაქიდან“ გახლავთ, სადაც ტოლუპოვარი მეფენი, ბელადები და მსხვილკალიბრიანი აფიორების შემოქმედ-შემსრულებლები იბადებიანო.

— რაც ჩამოხვედი, მაგ აფერისტის „საგმირო“ თავგადასავლებს გვიყვები. გეტყობა, კიდეც დაგრჩა რალაც სათქმელი.

— სათქმელი იმდენია, რა დალევს ან ვინ გამოლევს!.. ხომ გახსოვთ, საბჭოთა ავიაციის სიამაყე „ილ-62“-ში, მგზავრებით გაძეძგილ სალონში, ებრაელს მოსკოვში ქრთამად წაღებულ „ფარა“ რომ შეანერა?.. ჰოდა, ზის ეს ჩვენი გამტკნარებული ისაკა და უცებ არტისტულად თავი ისე დაიარხინა, ვითომ, სხვათა შორის, ამბობს:

— ისაკას, დაგენაცვლე, მოსკოვში ერთი თავზეხელაღებული, „ბეზატკაზნი“ ნაციხარი ჰყავს; შეუკვეთავს და ათას მანეთად კაცის თავი მოაქვს... დილით თუ „დაუადებ მყუთს“, მოჭრილ თავს სალამომდე შემოგიგორებს, საზამთროსავით, სალამოს მიართმევ და...

— ფუჰ, ეგ რა მითხარი, ისაკ, ხილში ერთი საზამთრო მიყვარდა და ისიც შემაძულე!.. ნეტა, ფეხი მომტეხოდა და ტრაპზე არ შემომედეგა...

— ნეტა! – გულწრფელად ინატრა ებრაელმაც.

– ისე, ეგ შენი ქილერი, ნამეტანი მეძვირე ყოფილა... ათასი მანეთი, რა, ბრმაყრუობაა? ხეებს კი არ ასხია, ადვილი საშოვნელია?.. საიდუმლოდ გაგიმხელ და, მეც მყავს ეგეთი „ბეზატკაზნი“... მოსკოვში, რა თქმა უნდა – კაცის თავი ერთ ბოთლ არაყად მოაქვს!.. დილით დაუადებ, სალამოს მოიტანს, სალამოს მიართმევ და... აბა, სად ათასი მანეთი და, სად – ნახევარი ლიტრი არაყი!.. თანაც, რაც მთავარია, თუ ვერ ამოვიცანი, რა პრობლემაა, მეორეს შემოაგორებს, როგორც ბრძანე, საზამთროსავით...

— რა თქვი, ეგ თაღლითი სადაურიაო? – ჰკითხა ნიკამ.

გაუმეორა, ბელადებისა და „კრუპნი“ აფერი-სტების სამჭედლო როა, იმ ქალაქიდანო.

— პირადად თუ ხარ შენახვედრი?

— ბელადს?

— ნუ ციგნობ!.. იქნებ, ბევრ რამეს უგონებენ და იარლიყით აწებებენ... ვიდრე ჩვენამდე მოაღწევინ, მავანთა ამბები და თავგადასავლები, ხშირად სხვადასხვა გადაამყიდველის ხელში გამოვლილ-გაძვირებულ საქონელს ემსგავსებიან... ამიტომ ვიკითხე, თვითონ აქვს შენთან ეგ ყველაფერი მონაყოლი-მეთქი?! პირადად თუ არ იცნობ, სხვების გადმოცემულს, როგორ ვერწმუნოთ.

— თქვენ და თქვენს ჭალარას, იცით, როგორ პატივს ვცემ, მაგრამ მეც მინდა გკითხოთ: იცნობდით ან შენახვედრი ხართ სერვანტეს მიგელ დე საავედრას, თითქოს სულ გვერდით ეჯექითო, სულმოუთქმელად წასაკითხი ბიოგრაფიული რომანი რომ მიუძღვნით?! სხვათა შორის, ბატონო ნიკა, სასკოლო გამოსაშვებ გამოცდაზე, როცა ჰკითხეს, ვინ არის თქვენი საყვარელი ლიტერატურული გმირიო, ამ ჩვენმა მეგობარმა, შინაურობაში გიორგიმ და კავკასიის იქით „ჟორად“ რომ იცნობენ, თურმე დონ-კიხოტი დაასახელა...

— იმ სასკოლო გამოცდებს ერთად ხომ არ აბარებდით?

— არა, ბატონო, გურამ გვარამისგან ვიცი.

— იმ გვარამისგან, მანქანის შესაძენი ფული რომ დასცინცლა და შეუჭამა?

— იმან კი არ შეუჭამა, ამან შეაჭამა, ძალით.

— გესმით, ხალხო, კაცმა, რომელმაც გა-

მოჩენილი ლიტერატორი, მთარგმნელი და მეცნიერი არ დაინდო, მიმტკიცებს, ფრთიანი ანგელოზიაო!

— გეკადრებათ, ბატონო ნიკა?! ანგელოზები არც ჩვენ შორის მეგულება და, მითუმეტეს, არც „ჟორა-პანის“ სამყაროში!.. ჩვენთვის რომ ვთქვათ, რას აშავებს, ხიდებს აფეთქებს, ბანკებს აყაჩაღებს, ქარის ნისქვილებს ებრძვის, თანამდებობისთვის იქაჩება, მერე ხალხი რომ გაატყავოს თუ კაპლანის ქალივით მოსაკლავად პროლეტარიატის ბელადს უსაფრდება?.. როცა ციხეში არ არის მოყურებული, ამ ჩვენს უკიდევანო სამშობლოში, ფულის მშოვნელ ბრიყვებს ასულელებს... რომ წარმოიდგინოთ, რაც ქვეყანაში ფული იღუნება, თავზარი დაგეცემით!.. ჰოდა, აქ გაიფურჩქნა „ჟორა-პანის“ ნიჭიერება – არმად ნაშოვნს ათვისება არ უნდა?! თუ ცოტა სისხლი არ გამოუშვა, შეღავათი არ მისცა, მუქთად მოხვეჭილით გულმოყრჭებულებს, რა ეშველებათ? მოსწყდებთ თრომბი და, ბასტა!..

— მოკლედ, ისეთ დახასიათებას აძლევ, მიკვირს, ფულზე რატომ არ ახატავენ, – გაეცინა ვილაცას სუფრის ბოლოში.

წასადილევს გამოძინებული ბატონი გერონტი დაღმართზე ჩამოქაქანდა.

— აქ ხართ, ხომ? ფანჩატურიდან გადმოინაცვლეთ! უღალატეთ, ზურგი აქციეთ, მდინარისპირა რესტორნის გაკოტრება გადანყვიტეთ?.. კარგია, კარგი... ოლონდ, ზომიერად ყველაფერი, რა თქმა უნდა!.. მამფი არ მოგანყენთ, ეს ჩვენი აბესალომიც... ერთი დამკვრელები გაკლიათ!

— ეჰ, ბატონო გერონტი, ჩვენ კი ვიცით, ზოგადად, ქართველებს რაც გვაკლია, მაგრამ ვინ მოგვაშავებს ლანგრით!

— კარგი ერთი, ვახტანგ, როცა „მოგვაშავეს“, შევიფერეთ, შევირგეთ ახდენილი ქართველის „ჩუმის ნატვრა?!“

— ვინ გვაცალა, რომ შეგვეფერებინა, მითუმეტეს, რომ შეგვერგო!

— იმან არ გაცალა, სახელს რომ არ ვიტყვი, მაგრამ შენ სასიკეთოდ რა ჰქენი, რა ილონისძიე? ანდა, ახლავე რომ წავიდეს, ჩაკეტოს დარიალი, არც შენ გაგახედოს თავისკენ, არც თვითონ შეგანუხოს აქეთ, როგორ მოიხმარ ახდენილ ნატვრას-მეთქი, გეკითხები! როგორც გვჩვევია, ისე არ გავთითოკაცდებით და დავერევით ერთმანეთს?

— ნაკლი ყველა ერს აქვს; ღირსეული, თავდადებული შვილები ქვეყანას გამოაფხიზლებენ და საერთო ნაკლს, რაც თქვენ ბრძანეთ, გადაფარავენ.

— რას ამბობ, ვახტანგ, ილიამ და მისმა დიდმა თანამებრძოლებმა ვერ გადაფარეს და ახლა ვინ მეგულება ეგეთი?

— ამ სახლის პატრონს სტავროპოლში გაუხეთქეს თავი... ილიას წინამურთან მოუღეს ბოლო... — ამოიხზრა ბატონმა ნიკამ.

— მერე, ვინ მოუღო?

— დაქირავებულმა თანამემამულე არაკაცებმა!

— გამარჯობა, შენი! თავისუფლების ღირსი მაშინ ვიქნებით, ასეთ არაკაც შემსრულებლებს ჩვენ შორის როცა ვერ აღმოაჩენენ... უნდა ითქვას სიმართლე — თავისუფლება ყველას გვინდა, მაგრამ, თან, ვერც ველევით დამპყრობელს, მოგვწონს ზურგსა და ფეხისგულებს რომ გვფხანს... რატომ თუ იცი? რათა არც გვეძინოს, არც გვეღვიძოს, ვიყოთ გაუთავებელ ძილ-ბურანში! თვალს ხუჭავს, წყალობასავით გვაძლევს ქურდობის, მექრთამეობის, აფერისტობის, თავის ქალებთან მრუშობის უფლებას... კიდევ, რა ჩამოვთვალო?!.

— მაშ, ის ნატვრა აღარ არსებობს, ერს ფეხზე რომ დააყენებს და აიყოლიებს?

— ილია რომ მოკლეს, „ნატვრას“ რაღა დაემართებოდა!..

— ძალიან პესიმისტური დასკვნა დადე, — გაეცინა ბატონ ნიკას, — ეტყობა, კარგად ვერ გამოიძინე.

— ნუ დარდობ, წავალ და, როგორც საჭიროა, ძილს დავისრულებ, მაგრამ ამით „ნატვრას“ მაინც არაფერი ეშველება! — კვნესითა და ვაი-ვიშით გაიმართა, მომკლა ამ წელკავმაო, და ისევ ჩოჩიალით აუყვა თავის კოტეჯისკენ მიმავალ აღმართს.

სიჩუმე ჩამოვარდა.

გელოდებითო, შეახსენეს თამადას თანამეინახეებმა.

— თქვე ფრანგებო, გამიმრუდეთ სუფრის გენერალური ხაზი, ამომადგეთ „ლიანდაგიდან“ და აღარ ვიცი, „რა გითხრათ, რით გაგახაროთ!“

— არ დაგვზაფრა მწერფონდის დირექტორმა?! რატომ არ შეეკითხეთ, ვინ არის ბატონი გერონტის საყვარელი ლიტერატურული გმირი? — იკითხეს ისევ ბოლოდან და იქვე გასცეს პასუხი, ალბათ, მეტი ვაშაკიძეო.

— ეჰ, ახალგაზრდებო, ალბათ, ვერ მოვესწრები, მაგრამ, ადრე თუ გვიან, ეს „ჭაობიც“ დაშრება და ის ვიკითხოთ, — მერე რა იქნება, მერე!

— მადლობა, ბატონო ნიკა, — თავი მოუხზარა მამფიმ, — ესეც სადღეგრძელო — მოდით, ამ ყველაფრის მერე რომ იქნება, იმ საქართველოს გაუმარჯოს!

2.

„მართალია, ეკვატორის სიახლოვეს, ზეთისხილის ქარსაცავი ზოლების გარემოცვაში ვსახლობთ, მაგრამ ჩვენი ძველი სანათესაო

აქეთ, ბესტაეთშია.“

„შეხედეთ, რა ამბავში არიან? როგორ უღრენენ და კბენენ ერთმანეთს? თქვენს ადგილას მე, პირადად, ამათი ნათესაობით, მაინცდამაინც დიდად არ ვიამაყებდი!“

„ვინც უნდა იყვნენ, მეხსიერების ჯაჭვი მაინც გენევა შენი მივიწყებული სისხლთაგანისკენ.“

„რგოლებად დაშლილ-დანყვებილი ჯაჭვით ნაგაზს ვერ დააბამ!“

„თუ ნაგაზი უჯაჭვოდაც ხელებში შემომყურე და ერთგულია?“

„ჩვენ ხომ მართლა ქოფაკის დასაბმელ ჯაჭვზე არ ვმასლაათობთ...“

„მესმის, თომა, და უნდა დაგიფასო გამჭრიახი ლოგიკა — იმ ჯაჭვმა ერის იღბალი და სამომავლო დღევანდელობა უნდა მართოს, თავი რომ არ აიშვას... მაგრამ, რაც შენ ბრძანე, ეგ ხომ მხოლოდ ბესტაეთს არა სჭირს — ადამიანთა მოდგმა, რაც უფრო სცილდება თავისი არსებობის გულუბრყვილო, კამაკამა, ცინცხალ სათავეს, მით უფრო მიიდრიკება ცოდვებისკენ, იმღვრევა, ბინძურდება, ბლანტდება...“

„როგორც მდინარე!“

„დიახ, მაგრამ ვაი რომ ადამიანის სულის კალაპოტი უფრო ძნელი დასახვეტია...“

„მერე, მაინც იმედიანობთ, რომ „ნათესაობა“ ტაშის ცემით, როგორც მხსნელს, ისე შეგვხდებათ?“

„არც პირნათელი შეუნყნარებიათ თავის მამულში... მოსახდენი მაინც მოხდება!“

„არ მოხდება, თუ ამ გზიდან ცოტათი გადავუხვევთ და მშვიდობიან ბილიკს დავადგებთ!“

„თუ ჩვენ გასავლელ გზას ყველანი მივატოვებთ, რა გამოვა, განა განსაცდელი, ადრე თუ გვიან, მშვიდობიან ბილიკზეც არ გვიყილებს?“

„ჩვენ ჩვენი ვეცადოთ-მეთქი — ვაცალოთ, ცოტათი მაინც განელდეს, შიშველი ფეხებით ნუ შევვარდებით ქაფქაფა ნაკვერჩხლებზე!.. აგე, ცრუ-პირველი მოინელეს და წითელ ხალიჩაზე ცრუ-მეორეს მოაბრძანებენ!“

„განა არ იციან, როგორც ძველი, ახალიც თავისი კუდის ამწეებისთვის რომ მოდის და ბესტაეთელთ თავად არაფერი მიეხახვებათ?“

„იციან, მაგრამ ბორჯღლიან სიმართლეს, ამოსატლეკი, მურაბიანი ქვაბის ძირივით სიცრუე ურჩევნიათ.“

„მაშ, მურაბა ქვაბიდან უკვე ამოხაპულია?“

„დიახ, ბატონო, ამოხაპული და ამოტვლეპილიც!.. აი, ის ჯეელი, მბრძანებელს მხარს რომ უმშვენებს, წესით უნდა გეცნოთ...“

„აბა, უზანგებზე ავინიო და ხელიც მოვიჩრდილო... რა თვალი გაქვს, თომა, ეგ ხომ ხოსე ქედმაღალის ხაზინადარის მარჯვენა ხელია,

შემონირულობების ქურდი და განძეულის საცავის ვირთხა... საიდან სადაო, ამ ჩვენს უმსგავს ნუთისოფელში ვის აღარ გადაეყრები!.. ნვერ-ულვაში დალაქთან დაუტოვია, მხრებზე გულუხვად დაყრილი თმის ფაფარიც, შესამოსელიც სმოკინგით ჩაუნაცვლებია, მაგრამ მაცაცერა, ცბიერი თვალებისთვის, ხარბი პირის გემოსთვის ვერაფერი მოუხერხებია, ვერც ნანვეტებული ცხვირი და ყვრიმალზე ბუზის ნასკორივით ხალის დეკორაცია შეუცვლია...“

„ხარბი პირის გემო რომ ამოიცანით, ეგ მიკვირს, თორემ ჩემს ყროყინას, თუნდაც მხოლოდ თავება კი არა, სათქმელად უხერხული ადგილებიც რომ გამოპარსო, ათიათას სახედარში მაინც გამოვარჩევ... ვის არ სმენია, მაგის ამბავი – მთელი სალამანკა ქოქოლას აყრიდა... ნეტავ, ახლა რას საქმიანობს?“

„მაგნაირების მოდგმა თავისთავს არ ღლატობს – თავი გამუდმებით იქ დასუნსულებს, საიდანაც მოხალული ნიგვზის სუნი სცემს... ასეთებს თვალი პირველობისკენ არ გაურბით, ურჩევნიათ ყოვლის შემძლე მფარველის ჩრდილში აკნანუნონ ნიგოზი, ანუ ხაზინის ესკუდოს ჩხრიალში ხელი აფათურონ.“

„რამდენჯერ უნდა ახსენოთ, ბატონო, ნიგოზი, ჩემს ისედაც ამბობებულ სტომაქს კიდევ აფორიაქება უნდა?“

„მაშ, შენც გიყვარს, თანაც მოხალული?“

„უარს არც მოუხალავზე ვიტყოდი.“

„თუ ასეა, ბესტაეთის მომავალ მბრძანებელს შენც მეორე მხრიდან ამოუდექი!.. ოჰ, ეს სულის წამწყმედავი „ნიგოზი“ რომ არა, რა იქნებოდა ჩვენი ყოფა, ადამიანი რამდენ სიხარბეს, ომებს, სისხლისღვრას და ღვთისშვილთა კვლას გადაურჩებოდა.“

„რა იქნებოდა, ჩემო ბატონო და, დაჩუტული ჯვალის ტომარა!.. უფალი, ამ უძლომელა გამომძალველის, კუჭის გარეშე, თავის ხატად ჩაფიქრებულ ქმნილებას ფეხზე ვერ დააყენებდა!“

„ჭეშმარიტებას ისე ახლოს მიუცუცქედი, რომ გული ძალიან მწყდება, ნამგლის ამარა რატომ დარჩი და „ხორხე დიდებულის“ კეთილშობილთა კოლეჯში არ განისწავლე?“

„ჯერ ერთი, კეთილშობილებისა არაფერი მეცხო, მობრძანდითო, ფიანდაზები რომ დაეგოთ, მეორეც – „განსწავლის“ ნაცვლად თავი იმათი ყბედობის მოსმენით გამომელაყებინა და სამუდამოდ დამელუპა? რაც ვიცოდი, ისიც დამვიწყნოდა? რა ვქნა, ბატონო, ნუ მიწყენთ და თქვენი კეთილი გულით მოძღვნილი სურვილ-სინანული უნდა დავინუნო!“

„მაშ კოლეჯს სიცხით გაფიცებულ ყანაში ნამგლის ტრიალს ამჯობინებ?“

„ბესტაეთი, მგონი, მაგანაც დალუპა, ნამგა-

ლი რომ გადააგდო და უმნიფარი „გოგრა“ ყველამ კოლეჯში სტუცა!“

„აჰა, მოვკაკვე თითი, თომა!.. რომ ვუფიქრდები, მგონი, არ უნდა ტყუოდე... ათასი ნამგლიანი იმდენ ზიანს ვერ მოიტანს, რამდენსაც თუნდაც სალამანკას სახელგანმთქმული უნივერსიტეტის ერთი დიპლომანი ბრიყვი.“

„დღევანდელ გაუგონარ ბრმა-ყრუობაში, ბესტაეთშიც, უპირველესად, ღირსებასა და სინდისს გაუჭირდა... ჩემი მოჯამაგირეობის დროს, რჩეულთა საბჭომ ამ სიტყვების ლექსიკონიდან ამოღებაც კი დააპირა!“

„სიგიჟე და ეგეთი?! სინდისს ყველა დროში, ათადან-ბაბამდე, მეტ-ნაკლებად უჭირდა... ჯერ კიდევ ალექსანდრე დიდის დროს ლაფავ და სულს და, როგორც კი ფილიპეს ძე მიიცივალა, ისიც, მასთან ერთად, ჩააკვდათ ხელებში... თუ სინდისზე და ღირსებაზე უარი თქვეს, მაშ, დროულად მოუსწროთ ბესტაეთელებს „ქედმაღლის“ ხაზინადრის მარჯვენა ხელმა... ამიერიდან, ყალბი და ნამდვილი ოქროს გარჩევა არ გაუჭირდებათ და „ნიგოზსაც“ წირვას გამოუყვანენ!“

„მერე იმ ნიგოზთან, სურნელოვანთან, ხშირად მისატყუებელი ხაფანგიც რომ დგას?“

„ხაფანგს თუ მაღლიდან შენი მფარველი, დიდი მტაცებელი მართავს, რალა საშიშია!“

„აღბათ, ეგრე იქნება, ოღონდ მიუშვი და, ყუათიანი საძოვრის არჩევა, ამ ჩემს დიდყურასაც კარგად ეხერხება.“

„იქნებ, სცადოს ბედი და „ნიგოზთან“ მაგასაც მიახუნინონ?“

„სცდიდა, მაგრამ გამოუსწორებელი ნაკლი აქვს – ზედმეტად პატიოსანია და, აქედან გამომდინარე, მოჭარბებულ სინდისსაც არ ემდურის!“

„ჰოო!.. აბა, ურჩევნია, ისევ შენს თვინიერ უკანალს ემსახუროს!.. როგორც ზემოთ „ბრძანე“, თურმე, ბეჭედს ვინ ჩივის, მემკვიდრეებს დიდვაჭარი, ხსენებითაც არ უხსენებიათ, ვისი მონაგარიც იყო სასახლეები, ოქრო-ვერცხლით პირმოდგმული ზანდუკები, შენი საქონლის სანეხვე ბაკივით, ჭამადითა და სმადით უხვად გამოტენილი სარდაფები...“

„უჰ, ბაკი რად გამახსენეთ, უკვე იქიდან მონაბერი „სურნელით“ ვტკბები!“

„მაშ, მოუშვეს ქამრები, მისდგენ სათქვლეფად და იმ უბედურ დიდვაჭარს კი მჭლე მაღლობის თქმაც დაამადლეს?“

„რად გიკვირთ, ბატონო, კუჭსა და შვიდმეტრიან ნანლავებში მონელებული ვილას ახსოვს? ჩაიარა და გაიარა!“

„ეტყობა, ამაგი ფურთხის ფასიც აღარ ყოფილა! გაცვეთილი კუბიურასავით, ეგეც ამოვიღოთ მიმოქცევიდან, მეტყველებიდან, ლექსიკონებიდან!“

„ამოვილოთ, განა მე წინააღმდეგი ვარ?! თემთა პალატაში ორივე ხელს ავწევ და ამ ჩემი პატიოსნის აცქვეტილ ყურებსაც დავამატებ, მაგრამ, ჩემო მბრძანებელო, რაც თქვენმა, ხელისგულზე ნაგოგმანებმა გომბიო მემკვიდრეებმა იკადრეს, გვირგვინზე ლაფი დაგასხეს და მთელ სამეფოში უკანასკნელ მანანნალად გაქციეს, სხვათა უმადურობა როგორღა გიკვირთ?!“

„მაგრამ ის ლაფი ოდნავადაც არ მიჰკარებია ჩემს მეფურ ღირსებას“.

„რომ ვუფიქრდები, ეტყობა, არც ეგ სიტყვაა ლექსიკონში გასაჩერებელი! თქვენი ღირსება ხომ იქ დასამარდა, შვილებმა კარი ცხვირწინ რომ მოგიჯახუნეს და არა მარტო მოგიჯახუნეს!..“

„მაგ მწარე-მწარეებისთვის გაჩენის დღეს განანებდი, მაგრამ სიმართლისთვის როგორ დაგსაჯო!“

„მეც, თქვენი თანდაყოლილი კეთილშობილების იმედი რომ არ მექონდეს, სარაინდო რომანების კითხვამაც რომ ვერ გაანიორნყალა, ვიდრე რაიმეს თქმას შემოგბედავდით, ასიოდე იარდით მაინც უკან გავქუსლავდი“.

„ისევ პირველ სიტყვაზე მოვიდეთ – მაშ, აღარაფერი გამაჩნია: აღარც სამეფო, აღარც ქვეშევრდომთა პატივი და პირმოთნეობა, აღარც ღირსება?! მხოლოდ ეს უმაქნისი, ლაფიანი, ცარიელ-ტარიელი გვირგვინი?!“

„განაჩენი თქვენ თავს თვითონვე გამოუტანეთ!“

„შემოგწყრებოდით, მაგრამ... ორნი მაინც არ ვიყოთ, ხმის გამცემი ხომ მინდა, ცხვირის დაცემინებისას, ხეირის თქმა რომ შემომაგებოს“.

„ვაჭრები ხომ არა ვართ, „ხეირს სიცოცხლე“ სჯობს!“

„სიცოცხლე“, ჯერჯერობით, თავზე საყრელადა გვაქვს. „ხეირილა“ გვაკლია, ცოტა, თუნდაც, ერთი მუჭა, ხელისგულის ნაპრალები მაინც რომ ამოავსოს“.

„აბა, რას ბრძანებთ! თოხისტარითა და ნამგლის ტრიალით ჩახრამულ, ხარბი გლეხკაცის ნაპრალებს ერთი მუჭა „ხეირი“ როგორ ამოავსებს!.. თანაც, მე იქნებ ვიკმარო კიდევაც, მაგრამ გამუდმებით გაჭირვებაზე მონუნუნე ჩემი თანამეცხედრე, ნურას უკაცრავად, არ დაგვთანხმდება, იცოტავენს..“.

„გაჭირვების მიზეზით, ხშირად ქალებს თვალი სხვებისკენ გაურბით“.

„აი, მაგ საკითხში კი წელგამართული გახლავართ – ერთად-ერთი, რაც ჩემს დედაკაცს არ დაეწუნება, ერთგულება“.

„ნუ მაცინებ, თომა! თვალიც რომ გაექცეს, განა მაგ მარგალიტს, შენს გარდა, კიდევ ვინმე ინდომებს?! მაპატიე, ხომ იცი, პირდაპირობა მიყვარს!“

„ჰოდა, მაგიტომაც, თქვენს შუბლს, მუშტსა და კომბალს, სულ პირდაპირ უხათქუნებდნენ!.. ეჰ, რა დროს ეგენიაო, კუჭი ისე შემომწკმუტუნებს, ყეფა თუ დავინყე არ გაგიკვირდეთ“.

„ბესტაეთელთა უთავბოლო საფიხვნოს, ერთხელაც შემოვუჯირითოთ და, თუ ტობოს ასული ამ ჯამათში ვერ დავლანდეთ, მაშინ შინ მივახაროთ ჩვენი სტუმრობა... ჩვენს მომლოდინეს უხვად ექნება გამზადებული ჭამადი, სმადი“.

„მე და ჩემს თავჩალუნულ ერთგულს მაგის იმედიტლა გვიდგას სული“.

„მაგას რაღა ნებავს?“

„რაც თქვენს, გმირი სიდის ბაბიეკას ტოლსნორ იორლას – სავსე თოფრა ქარვისფერი ქერით ან შვრით“.

„მიიღებს, თომა, ეგეც მიიღებს და, ვგონებ, შენს უკანალზე გადაცრეცილ შარვალსაც ვუსაშველოთ...“

„არა, ბატონო, ეს საცოდავი, უკვე იმდენჯერ არის „ნამკურნალევი“, რომ ხელში ჩაგვაკვდება – ნემსსა და საკერებელს ველარ აიტანს!“

„იქამდე მივალწით და, საკერებელს ვინ გაკადრებს, შესაფერისად გამოგკაზმავენ... აბა, ასე აბრანძულს ხომ არ წამოგიყვანენ ჯვრისწერაზე?“

„თქვენს პირს შაქარი, ჩემს ვირს – მარცვალი!“

* * *

ცივი, გათოშილი, უსინათლო (კიდევ რა დავამატო? ჰო, ერთმანეთთან ფიზიკური ანგარიშსწორების) ოთხმოცდაათიანის ერთ დღეს, დარეკეს, „მთავარი“ ევროპაში მოგზაურობიდან დაბრუნდა (ოფიციალურად „მესიტყვეთა საზოგადოების“ თავმჯდომარემ „მთავარი“ თავად დაირქვა) და თათბირზე გინვევით.

თბილი, მოვლილი, დაპურებული, მომღიმარი ევროპიდან დაბრუნებული კაცის სანახავად არ მივიდოდი?!

ღვთის წყალობა „მთავარს“ არც წასვლამდე აკლდა, მაგრამ საყვარელ შამპანურს, გაურკვეველი მომავლით გაოგნებულ ნაომარ ქალაქში ჩაარაკრაკებ თუ ეიფელის კოშკის რომელიღაც სართულზე დააგემოვნებ, მგონი, მთლად სულერთიაო, ვერ ვიტყვით.

თანაც სიმთვრალეში ისეთი მოუთოკავი ფანტაზიის მქონე გახლდათ, ყველაზე შეუხედავი ოფიციალტი ქალბატონიც კი პარიზის ღვთისმშობლის ტაძართან მოცეკვავე ესმერალდად, მონკარუნე, მაღალფეხება ფუჟერებით და ჩაცხვებული ბოთლებით დატვირთული, მისი საგორაო მაგიდა კი – ლამაზმანს ადევნებულ მოკიკინე თხად მოეჩვენებოდა.

შემავიანდა.

„მთავარს“ აქამდე გამოკეტილ, გაყინულ, ვეებერთელა კაბინეტში, ირგვლივ შემოესხა სიცივიტ ცინგლმორეული მოადგილე, მრჩეველები, ბიბლიოთეკისა და კანცელარიის თანამშრომლები... თვენახევრის უნახავ მრევლთან, როგორც სჩვეოდა, ეფექტური შესტიკულაციით ასურათხატავდა მონათხრობს.

ჰყვებოდა, როგორ იმგზავრა, როგორ მიინახულა გერმანიასა და საფრანგეთში მცხოვრები, გაევროპელებული შვილები, შვილიშვილები – ჩვენი თავი ვიდარდოთ, ჩემო მეგობრებო, თორემ, იმათ რა უჭირთო – ზრდილობისთვის თავისი თავიც ჩაიყოლა, ამათ მარაქაში ჩაენერა, ვითომ თავადაც უმწეობის საერთო ქვაბში იხარშებოდა; არადა, ნაპატიები სახე, გამომეტყველება, მოდური ჩაცმულობა, სულ სხვაზე მეტყველებდა! როგორც პომპეზური, სამსახურეობრივი სავარძლის ბატონ-პატრონ, პატივმოყვარე კაცებს სჩვევიათ, ერთხანს ხომ თავშეკავებით ილაპარაკა, მერე ცდუნებას ვერ გაუძლო, ამოალაგა ნანახ-განცდილის „სამგზავრო ზურგჩანთა“, მაგიდაზე „მოალაგა“ ყოველი დღე, საათი, ნუთი... ძმათამკვლელი ომით ჯერ კიდევ ქრილობებმოუშუებელ დედაქალაქს გარიდებული — რას იქმოდა, ვის ხვდებოდა, ქართულ-ფრანგულ სუფრაზე, პარიზში მიღებულ და პრესტიჟულ ოჯახში ვისთან ქეიფობდა; როგორ იყარა მუცელმერთა, ქვევრისაპია დიუმა-მამის ჯავრი და ზურგზე (ალბათ, მაგიდაზე!) დადო პურისმჭამელი ევროპელი გრანდები... ახლა რას მიირთმევდა, იმის ჩამოთვლა რომ დაინყო (ფრანგული კერძები რომ დაავაგემოვნე, ჩვენს სამზარეულოზე ცოტა გული გამიტყდაო, ვითომ იუმორში გაატარა!), თვალმილულულმა თანამშრომლებმა, მონაყოლიდან მონაბერი უცხო სურნელებით გაჯერებული ჰაერი მორიდებით მოყნოსეს და ცისარტყელად გადმოლუნული, საცობმოხდილი ბოთლიდან გადმოფრქვეულ შამპანურის ქაფის ნვეთებს, ლამის ენის ნვერით, დასაჭერად მიეტანენ. მერე ყველაფერ ამას, ჰაეროვანი ფრანგული ნამცხვრების ვანილით ამსუბუქებული სურნელი დააყოლეს და... დამთავრდა დაუჯერებელი ზღაპარი!.. ახლა თქვენ მითხარით, აქეთ რა ხდებოა, ერთმანეთში ჩახლართული, ნაპატიები თითები გაატკაცუნა „მთავარმა“ და ევროპულ ტკბილ სიზმარში მყოფები უცებ ჩამოვცვივდით ჩვენს დამთრგუნველ რეალობაში.

„მთავარო“, რას გვერჩოდით, რატომ აგვიშალე ნორმალური, ადამიანური ცხოვრების საღერლელი!“ – დავიორთქლე თითები.

„გცივათ? აბა რა გეგონათ, როდემდე გაგყვებოდათ ცეცხლნაკიდებული პარტილეთების კოცონის სითბო... ჩაქრა, ჩაინაცრა და აჰა, მივიღეთ ის, რაც უნდა მიგველო,“ – ისევ თავისი თავიც ჩააყოლა ჩვენს საერთო გასაჭირში.

„იმ კოცონს ერთი მუგუზალი, ანუ ის „ბილეთი“ აკლდა, რომ ამოიღეთ, დაგვანახეთ და მერე უკან, გულისჯიბეში ჩაიბრუნეთ, ამას მე ვიცი, სადაც დავდებო!“

„აბა რა უნდა მექნა, მთელი სიცოცხლე ძუძუ მანოვა მშობელ დედასავით და დასანვავად ვერ გავიმეტე, გულიდან ვერ მოვიწყვიტე!“

„რომ გაგემეტებინათ, იქნებ, რამე გვშველებოდა!“

„მეტი რალა შველა გინდა, ესეც, ნანატრი თავისუფლება!.. ოლონდაც, ჩვენი თავი ჩვენვე „გვეყუდნეს“ და არც ჭამა გვინდა, არც სმა, არც ჩაცმა, არც დენი და გაზი, რომ არ ვიცოდით, საიდან, ვისგან და რატომ მოგვდიოდა... ახლა, დანაყრდით და გათბით „მონაპოვარით“... რაო, პლატონის ცხენივით, ნამეტანი მჭლე გვერდები გამოადგა ნანადირევ (ნაინანატრი!) თავისუფლებას?!“

გაგჩუმდი, უფრო სწორად, სიმართლეს თუ ვალიარებ, ხმა არც აქამდე ამომიღია – „მთავართან“ დიალოგი, შეპაექრების მცდელობა, ჩემს ფიქრებში გაიმართა, ვიდრე ისევ „მთავარის“ თითების კაკუნმა არ დამაბრუნა სათათბირო მაგიდასთან!

— რა ხდება აქეთ-მეთქი, ვიკითხე! – თვალი მოგვავლო და მზერა კანცელარიის გამგეზე შეაჩერა.

— ყველაფერი ძველებურად გახლავთ, როგორც თქვენ ნასვლამდე... ჯერჯერობით, გვპირდება...

— ვინ და რას გპირდებათ?

— ის, პირველი! – ცერა თითი ჭერისკენ აიქნია გამგემ, – ცოტაც მოითმინეთ და, სამ წელიწადში ახალ შვეიცარიაში გაცხოვრებთო!

— მართლა ასე თქვაო? – ირონიული გაკვირვებით გადმოგვხედა კაბინეტის პატრონმა დანარჩენებს.

ჩვენ, რა თქმა უნდა, გამგეს დავემონმეთ, ყველა რადიონტერვიუს მაგით ინყებს და მაგით ამთავრებს მარჩენალიო.

— ჰოო! – ისევ ჩაახლართა ატკაცუნებული თითები და სახე, რაც შეეძლო, დაისერიოზულა, – სიტყვის კაცია, თუ თქვა, შეასრულებს კიდევაც!

„მთავარმა“ საათს დახედა, ღიპზე ძლივს შემონვდენილი, დათბილული ქურთუკის ელვა-შესაკრავი ვერცხლისფერი ხვლიკივით ასრიალდა ქვემოდან ზემოთ და წამოდგა, დანარჩენი მერეო. მერე რალა უნდა ეთქვა, რალა დარჩა მოსაყოლად ღირებული, ალბათ, „მომდევნო ლექციაზე“ დაუსწრებლად გვამოგზაურებდა ლუვრსა და დრეზდენის მუზეუმებში ან ცალი თვალთ მანც შეგვაჭყიტებდა ვერსალის მრავალისმნახველი სასახლის იდუმალებით მოცულ ბუდუარებში. მგონი, არც იმას დაგვიმალავდა, როგორ

ახერხებდა ჩვენი წამქეზებული ევროპა, საბჭოთა, ვითომ დანგრეული მონსტრის გავემებულ რუსულ დინგს მხოლოდ ჩვენი ულონო საზღვრების ლობეები მიენგრ-მოენგრია, მეოცე საუკუნის ბოლოს ისევე შეშის ლუმელებსა და ნავთის აღრჩოლებულ „კეროსინკებზე“ დავესვით და, თავად, „გაზპრომის“ ნაწყალობევი, არც გაზი მოჰკლებოდა და არც ელექტროენერგია. ამასაც კითხვა-პასუხის რეჟიმში გვეტყოდა, მაგრამ ოხერი, სწრაფმავალი დრო სადღაც მიაჩქარებდა, „მერეო“, იმედი მაშველი რგოლივით მოგვიგდო, კარი გაიჯახუნა და, როგორც ხომალდის ფერდებზე ჯაჭვებით მიბმული მეხოფეები, კაბინეტში დაგვტოვა, სადაც აღარც სასმელ-საჭმელის სურნელი იდგა და არც აქაფქაფებული შამპანურის ფიფქები დაფარფატებდნენ.

— ევროპიდან ჩამოტანილი რაღაც, რამდენიმე, ერთი მუჭა კანფეტი მაინც... ოჯახში მოსულმა სტუმარმა ძიებმა რომ იცოდნენ ხოლმე ჩვენს ბავშვობაში, უაზროდ დიდ, ცარიელ მაგიდაზე, ხელუკულმა რომ დაეყარა, არ შეიძლებოდა?! — იკითხა ასაკოვანმა ბიბლიოთეკარმა ქალბატონმა.

— არა! — გამოეპასუხნენ ოპერატიულად.

— რატომ?

— იმიტომ, რომ მეორე ჩამოსვლაზე ნუგბარს აღარ იკმარებ და ახლა „ბლანმანჟეს“ მოსთხოვ, მერე, შენ ხარ ჩემი ბატონი...

— თხოვნით რა დაშავდება!

— ძვირფასო ფოტინე, კურდღელი რომ მოსუქდა, მოლონიერდა და თავად მგელს მიეტანა გასაუპატიურებლად, იცი, ხომ?... ძალიან კარგი, ახლა ჩავიდეთ სარდაფში და გავაგრძელოთ წიგნების აღწერა! — მოუწოდა ბიბლიოთეკის გამგემ.

ჰო, ლამის ყველაზე მნიშვნელოვანი გამომჩინა — „მთავარმა“ ნასვლამდე ისიც ბრძანა, რომ გაიგეს ჩვენი საზოგადოების წევრების რაოდენობა, ძალიან გაუკვირდათ, ამდენი მესიტყვე მთელ ევროპას არ მოეძეება და, ალბათ, ნობელიანტებიც ჩვენზე მეტი გეყოლებათ!

— დაგვცინეს? — ჰკითხა მოადგილემ.

— გამოიცანი!.. საერთაშორისო გაერთიანებაში გასაწევრიანებლად რომ მიგვიწვიონ, რა ვქნათ, ამხელა ბალასტით როგორ შევიდეთ, დაგვაინწყდა ვისი ქვეყანა ვართ?!

— ნეტავი ეგ გამაგებინა და მერე, თუ გინდა, სული ამომძვრეს!

— ინატრა ბიბლიოთეკარმა.

— თქვენ ჯვარი გენეროთ და, გეტყვით, ქალბატონო ფოტინე, — რუსთაველის!

ეგ ხომ, კაი ხანია, ვიცით, თქვენ სხვა გვითხარითო, ხელი ჩაიქნია იმედგაცრუებულმა ფოტინემ.

— მოკლედ, ალბათ, ახალ მესიტყვეთა

მიღებისგან კომისიამ, ჯერჯერობით, თავი უნდა შეიკავოს და ურიგო არ იქნება, თუ „საზოგადოებას“ უნიჭო და გაბერნებული შემოქმედებისგანაც გამოხშირავს, გაანახევრებს ან სულაც გაამესამელებს...

— თუ დღევანდელი ხელისუფლებისთვის არასაიმედოებსაც მივაყოლებთ, იმდენი დავრჩებით, შეიძლება ხელახალი „როტაციაც“ დაგვჭირდეს, — გაეცინა „მთავარის“ მრჩეველს, რომელსაც შემოსული განცხადებების გაჩხრეკა-დახარისხება, მიმსვლელ-მოსვლელის დახვედრა, საქმიან ქალაქებში ქექვა და, დღის ბოლოს, „მთაბეჭდილებების“ უფროსის ყურში ჩაჩურჩულება-გაზიარება ევალებოდა.

ბატონო ჩემო, არ არის ეგ მთლად იოლი საქმეო, შეცივნილი ხელები ილღიებში შემალა კანცელარიის გამგემ.

მეც ასე ვფიქრობო, ამოღერდა მისმა მოადგილემაც.

„მთავარი“ ჩაფიქრდა, შუბლზე ქუდის კეპით მიიღო ხელი და დივანის კუთხეში, თათბირზე შემოსწრებულ, ფეხიფეხს გადადებულ მამფის მიაჩერდა, განმარტოებული, უცხო გარემოში შემთხვევით მოხვედრილივით, ხმას რომ არ იღებდა.

— შენ არაფერს იტყვი?

— რა უნდა ვთქვა, გამოსახშირთა სიას რომ შეადგენთ, პირველი მე ჩამწერეთ!

— ხუმრობ?

— თუ თქვენ ხუმრობთ, მაშინ მეც ვხუმრობ, თუ არადა, ვთქვი, მე ჩემი სათქმელი!.. ვითომ დავიჯერო, ევროპა ნიჭიერს და უნიჭოს გადაგვითვლის და მერე გადაწყვეტს — მიგვიღოს თუ არა? საზოგადოების წევრობაში, გარდა ფარატინა წიგნაკისა, რა ყრია ისეთი, რომ ამის ჩამორთმევასაც აპირებთ?... თქვე ფრანგებო, დრო ისედაც დაუნდობლად გვხშირავს და მიქელ გაბრიელს კიდევ ჩვენი წაქეზება, ხელის წაკვრა-წაშველება უნდა? ვაცალოთ და ფალიაშვილის „თაო ჩემოთი“ ნაგვაბრძანებს ნელ-ნელა...

— კეთილი, ვაცალოთ, ჯერჯერობით ეგრე იყოს! — ხელების აწევით მოიღო მონყალება „მთავარმა“.

ყველამ შვებით ამოისუნთქა, თითიდან გამონოვილი თავსატეხი რომ აიცილეს.

წინამძღოლის წასვლის შემდეგ კაბინეტში რაღა უნდა გვეკეთებინა — დავიშალეთ. „მესიტყვეთა საზოგადოების“ მძიმე რკინის კარი ზურგსუკან ხმაურით დაიხურა.

მამფიმ ხელკავი გამომდო.

— რა ხვითოც არის „მთავარი“, განა არ ვიცი, მაგრამ მაინც რამ ათქმევინა... ოცდაჩვიდმეტში, მანამდეც და მერეც, წინასწარ შედგენილი გეგმით რომ ხშირადნენ ადამიანებს, არ გვეყო?! მეგონა, გვეშველა-მეთქი და, ახლა,

დემოკრატიის მექამოვლილი ჩვენი „პატრონი“, ასეთი რა დავალებით დაბრუნდა, „საზოგადოების“ გამესამედება რომ მოინდომა!

— რა ვიცით, ეგებ ეგ აზრი ევროპაში კი არა, სულაც აქვე, ასიოდე მეტრში, მთავრობის კანცელარიაში დაიბადა!

— ვითომ?.. ახალ ხელისუფლებას, მაინცდამაინც, გულზე არ ვეხატებით, შეიძლება „მთავარიც“ აიყოლიეს და გამომხიროვის გეგმა ერთობლივი ნამამაძალდარია... ისე, რა მაგარი სიტყვაა, თავი რომ იმართლო, მე არაფერ შუაში ვარო, იმათ კი აგიყოლიეს, მაგრამ შენ რატომ „აეყოლე“, ბიძია, თუ მათნაირი „გამომხიროავი“ არა ხარ, ჰა? კაცობის, სინდისის, ზნეობის მუხრუჭი ბოლომდე მოშლილი გქონდა?.. ახლა ნახე, მრჩეველმა, როგორი „სატოპკე“ აუნია? დიდ ლიტერატურას სწორედ მთავრობებისთვის „არასაიმედოები“ ქმნიდნენ... გაგიგონია, უკვდავთა პანთეონში ხელისუფლების მედროვე-მეხობზე „საიმედო“ შესულიყოს?.. ამ მეეზოვეს იცნობ? რაც თავი მახსოვს მთავარ გამზირზე „მოღვანეობს“, ჭიქაცა გვაქვს ერთად ანეული, — დამანახა ყვითელ ხიფთანიანი ჭალარა კაცი, ცოცხით ქუჩის ტროტუარს რომ მიუყვებოდა, — გალუსტ, გამარჯობა, გალუსტ! მეეზოვემ მოხედა, დააკვირდა და ხმა არ გასცა, გზა გააგრძელა.

— რა იყო, შე ფრანგო, ვერ მიცანი?

— როგორ ვერ გიცანი!

— მერე, ამდენი ხანი ერთმანეთი არ გვიანხავს, ან სალაში თქვი, ან როგორა ხარ!

— როგორ უნდა ვიყო, აქაურობის შემხედვარე!.. ავივლი — ვტირი, ჩავივლი — ვტირი... ვაი, ვაი, ვაი! — შუბლზე გამეტებით მიირტყა გაშლილი ხელი, — ეს რა ჩაიდინეთ, თქვენ მაგივრად მე მრცხვენია!

— კრემლი მაგნაირებს გვიზამს?!

— კარგი, რა, თუ ძმა ხარ!.. კრემლი, კრემლი... შენ „ბაშკა“ არ გიმუშავებდეს, კრემლს დააბრალებ!.. — ცოცხის ტარი ისევ ჩაბლუჯა და აოხრებულ ქუჩას ჩოჩიალით დაუყვა.

მამფემ ხმა ველარ ამოილო, პირველად ვნახე, რომ გააჩუმეს! ისეთი სახე გაუხდა, როგორც ჭირისუფალს, მომხდარით თავზარდაცემული, ენაჩავარდნილი, მხოლოდ უმწეოდ ხელებს რომ ასავსავებს.

თუმცა რა, წინ მკვდარი არ გვედო? თვალსანიერზე, სადამდეც მზერა მიგვიწვდებოდა, დაჩეხილი ქვეყნის მთავარი გამზირი გულდამწვარი „პატრიოტების“ ხელით გაჭრილ სარკოფაგში იწვა, ჯერ კიდევ „აულაგებელი“, მკერდზე მიყრილ-მოყრილი მუხლუხებით ამოკბეჩილი ასფალტის ნაფლეთებით, დაცლილი მასრებით, ჰილზებით, არტილერიის ნაბუქებით, ტყვიებით ჩამოხლეჩილი ჭადრის ტოტებით და ნალმტყორცნების გრიალით გულგახეთქილი

ბელურებით...

შორიასლო ზარს ჩამოჰკრეს. ერთხელ, მეორედ, მესამედ...

ველარ გავინძერი — მიცვალეულ ქუჩაზე გავლა არ შემეძლო.

ჩემმა თანამგზავრმა, სიტყვის უთქმელად ისევ ხელკავი გამომდო და უკან გამოვბრუნდით.

უცებ ჩაილაპარაკა:

— ბედნიერი გურამ გვარამი!

— ჰო, აქ რომ პირველი ტყვია გავარდა, ის „ლექკომბინატში“ კვდებოდა.

— იცი, ჩვენი ძმობის ამბავი — პალატაში თავზე ვადექი... სულის ამოსვლამდე რამდენიმე წუთით ადრე, ხელი ხელზე მომიჭირა, თავი ჩემკენ გადმოაბრუნა და ისეთი თვალებით ამომხედდა, თითქოს თავისთავი კი არა, მე ვებრალებოდი, ამ აღვირახსნილ გაუგებრობაში რომ მტოვებდა... „გამოვხიროთო“, გურამი ადამიანებს კი არა, ჭიანჭველებსაც არ აკადრებდა... არა, ბიძია, ტყუილად არ გვედავებიან მტერ-მოყვარე მეზობლები — მართლა არა ვართ „ვეფხისტყაოსნის“ შემქმნელები! სამოცდათხუთმეტი წლის ბერიკაცს მოლაშქრეები დავუმაღეთ, პირისპირ შევატოვეთ კაცთმოძულე საჭურისს... სამაგიეროდ, როცა გარდაიცვალა, თელავის სასახლიდან, მცხეთისკენ ოცი ათასი შეიარაღებული ვაჟკაცი მოაცილებდა... კი, კი, დატირება მაგარი ვიცით, გავაკვირვებთ მსოფლიოს... მოვკალით და, დღემდე ილიას კუბოს თავს ვუხატუქუნებთ!.. ხედავ, რა თქვა უცხოტომელმა მეეზოვემ, მთელი სიცოცხლე მალლა რომ არ აუხედა, ცოცხსა და მოხვეტილ ნაგავს რომ დაჰყურებს... თქვენ მაგივრად მე მრცხვენიაო!.. მერჩივნა მიწა გამსკდომოდა... როგორც ხმელი ფოთოლი მოფშვნიტო, ეგრე მოგვსპო და გაგავანადგურა!.. გგონია, მართლა ანუხებს ვინმეს ექვსასი წევრი რას ჩალიჩობს კალამ-ფურცელთან?! აქაც ანგარიშსწორების ცოფი არ ასვენებთ... ერთმანეთის სისხლი ხომ დავღვარეთ? არ ეყოთ, ახლა ბოლმა უნდათ ამოანთხიონ, გაინმინდონ გულგვამი!.. არა, რომ ვუფიქრდები, მართალია, ასეთი წამპალი, ჩათლახური სისტემა იყო, მაგრამ კულტურაც, ავად თუ კარგად, მოვლილი გქონდა და პიროვნებაც — დაფასებული. ამ ჩვენს სამაყო გამზირზე დიდი არტისტები, დიდი მწერლები, მხატვრები, მუსიკოსები დააბიჯებდნენ. ხალხი იდგა და, როგორც ცოცხალი ძეგლების გამოფენას, ეგრე უყურებდა, ტკბებოდა... მოედანთან მიწისქვეშა გადასასვლელში, ახლა შარდის სუნად რომ ყარს, ერთადერთი მათხოვარი იდგა ხოლმე; ჰონორარს როცა ავიღებდი, ვიცოდი, ჩემს გასამრჯელოში მისი წილიც იდო! უეჭველად უნდა გამომეველო და განმეკითხა.

— ახლა ხელგაშვერილები ისე მომრავლდნენ...

— ჯერ სადა ხარ! იმდენი იქნებიან, მოწყალეების გამღებებს გადააჭარბებენ... ასე რომ, ხარკი, რომელიც მაშინ ნებაყოფილობით დავიკისრე, დღესდღეობით, ნამეტანი დამძიმდა, ვეღარ ვიხდი და გადასასვლელში აღარ ჩავდივარ, ვაითუ, ძველ „მევალეს“ გადავანყდე...

ყოფილ ქალაქის საბჭოს გავცდით და ერთი უხსენებელი, მთანმინდიდან „ჩამოსახლებული“, მგზნებარე რევოლუციონერის სახელობის ქუჩას ავუყვებით.

— შე ფრანგო, საითკენაც მინდა, იქით რომ მომდევ ბოჩოლასავით, არ უნდა მკითხო, სად მიგყავარო?

— კაცს, რომელსაც თვალდახუჭული ვენდობი, როგორ ვაკადრო და ვკითხო, სად მიმბრძანებ-მეთქი?!

გაცვინა:

— სიტყვით ისეთი გულის მოფხანა იცი, საახალწლო ტახიც კი თავისით დაგინვება და დასაკლავად კისერს გადაგიგდებს... ტახზე გამახსენდა — „დაისის“ შესავალივით, ღორის დაკვლის უვერტიურა მიყვარს, გალუდლუდებულ ნაკვერჩხლებზე თბილ-თბილ ელენთას რომ მიაგდებენ, მალევე მარილმოყრილი „სუკის“ შამფურებსაც მიუმარჯვებენ და ქონის ცრემლები წალამზე აშიშინდება... მე რაც ხდება, ის „ოპერა“ მაინცდამაინც აღარ მაინტერესებს; უფრო ღვინოს გავუმიჯნურდები ხოლმე და წითელი პომიდვრის მწნილს, ტურების შეხებამდე რომ გადაიპობა და ჩანივრულ-ჩანიახურებულ წვენსა და სურნელს ამოაფრქვევს.

— შემობრალეთ, არ გეცოდებით? — მუცელზე მოვისვი ხელი.

— შენ შემობრალე, ამ აღმართზე ლამის სული გამძვრეს, ისე მიმარბენინებ?!

შეჩერდით. სადარბაზოდან ტროტუარზე ჩამომავალი კიბის მოაჯირს იდაყვით დაეყრდნო და გაირინდა. გურამ გვარამი და, რამდენიმე წლის წინანდელი, ჩრდილოეთის დედაქალაქი გამახსენდა:

ლიტერატორთა სახლში, ილიას საიუბილეო საღამოს შემდეგ, ბანკეტზე, ლამის, მთელი პოლიტიბიურო მობრძანდა.

ვინმე შაუროს, რომელიც დედამიწის ერთი მეექვსედის მრავალეროვან კულტურას კურირებდა, ცოტა შეაგვიანდა; ჩვენც, მისი მოსვლის შემდეგ, მიგვიწვიეს სუფრასთან და მაგიდას რომ მივუსხედით, გვერდით მჯდომმა გურამ გვარამმა იხუმრა, აჰა, გავიყიდეთ ორ „შაუროთო“. პურობის დამთავრებისას კი, ცხონებულმა თვალი ჩამიკრა, ცოტა ხანს კიდეც დავრჩეთო.

ასეც მოვიქეცით, მაგიდის ერთ კუთხეში მოვყუჩდით. მსოფლიოს დიდი პოეზიის „იმპერიას“ გაუმარჯოს, ტერიტორიებს კი არა, ადამიანთა გულებს რომ იპყრობსო! — ბრძანა ფეხზე

ამდგარმა გურამმა და მისი მჭევრმეტყველებით მოხიბლული რესტორნის პერსონალი ჩვენ ირგვლივ მოქუჩდა.

რაკი მსმენელი დაიგულა, რალა გააჩერებდა! ისევ აღავლინა პოეზიის სადიდებელი, რუსულ, ფრანგულ, სპარსულ, ქართულ ენებზე ჩამოარაკრაკა ლექსები და გარეთ აღფრთოვანებულ მსმენელთა ტაშის გრიალმა გამოგვაცილა.

საელჩოების ქუჩაზე გამოვედით. როგორი იყო, ხომ არ შეგარცხვინო. ცერი ავუნეი, მაგარი-მეთქი.

საელჩო უცხო ქვეყნის მინი-სახელმწიფოა.

საელჩოს შესასვლელთან აყუდებულ დაცვის ჯიხურთან მიახლოებაც კი არ შეიძლებოდა, ვაითუ, შევარდნილიყავი და „რკინის ფარდის“ მიღმელთათვის ყელი გამოგენია, მიშველეთ, ვიხრჩობი, ამ ჯოჯოხეთიდან ამომიყვანეთ და თავშესაფარი მომეცითო.

ამიტომ ფხიზლობდა მაშინდელი სანიმუშო უშიშროება — ჯიხურებში მუდამ საიმედო, განსაკუთრებულად შუბლშეკრული თანამშრომლები ჰყავდა ქოფაკებით დაბმული.

ახლა მინდა გაჩვენო, ამ სახიფათო ქუჩაზე ნასვამ მდგომარეობაში, როგორ მოქცეოდა ჩემი გარდაცვლილი მეგობარი, კინო-რეჟისორი თემურ ელიავაო, თქვა და ჯიხურზე მიაკაკუნა.

რა გნებავთ, ამხანაგოო, სარკმლის განათებულმა შუშამ მკაცრი, წითური, ოთხკუთხედი სახე აირეკლა.

თუ შეიძლება, გამობრძანდითო. გამობრძანდა.

ვიდრე ჩვენი სითავხედით გაკვირვებული მასპინძელი ხმას ამოიღებდა, გურამმა დაასწრო, ისედაც ახოვანი და წელში გამართული, კიდეც უფრო გაიჯგომა და შუბლთან მხედრულად ხელმიტანილმა უპატაკა:

— მინდა წარმოგიდგეთ, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის კურსდამთავრებული, სამხედრო კათედრაგავლილი და ერთწლიან სავალდებულო სამსახურმოხდელი თადარიგის ოფიცერი, უმცროსი ლეიტენანტი გურამ გვარამი!

ეს ყველაფერი ისეთი არტისტიზმით, სერიოზული ხუმრობით „ჩამოურასკაზა“, რომ იმასაც გაცვინა და თავადაც ხელი აუღო, რა ნებას უმცროს ლეიტენანტსო.

ჩვენ, ახლა, ნაბანკეტარ-ნაქეიფრები, ქართველი ერის მამის — ილია ჭავჭავაძის საიუბილეო საღამოდან მოვდივართო.

ძალიან სასიამოვნოა, მსმენია მის შესახებო.

ეს ის პიროვნებაა, ვინც ჭაბუკ ჯულაშვილს ლექსები გამოუქვეყნა და ვისზეც ბესარიონოვიჩმა ბრძანა, მსოფლიოს პრეზიდენტობა შეეფერებოდაო... ბელადს, შეიძლება, რალაცები შეეშალა, მაგრამ ეპოქალური ადამიანების შეფასებაში

შეუმცდარი იყო... იგივე გამეორდა კიდევ ორ საელჩოსთან, ნაცნობი ტექსტი, მოკლე, „სალექციო“ კურსი ილიაზე და სამივეგან ერთნაირი რეაქცია, ხელის ჩამორთმევა და გულითადი დამშვიდობება. საელჩოთა მცველების შემხედვარემ, გავიფიქრე, თუ არაკაცობის ბაცილას ხელოვნურად, ძალით არ შევყრით ადამიანებს, კეთილშობილების სანყისი, უფრო მეტად იმძლავრებს-მეთქი. თემური ძალიან ნიჭიერი იყო – ამით არა მარტო გამოიყვანდა თავისი ბუდრუგანებიდან, ერთი-ორსაც აცეკვებდა და ამღერებდა კიდევაც... ეეჰ, ამნაირები ჩაგვიდენია სტუდენტობაშიო, – მივდიოდით სასტუმრო „როსიასკენ“ და ამოჩემებულად ყვებოდა და ყვებოდა თავის მეგობარზე ახალ-ახალ ამბებს.

— აი, კიდევ როგორი ბიჭი იყო:

უკურნებელი სენით დაავადებულმა ჩვენმა საერთო ძმაცაცმა გარდაცვალებამდე მეუღლეს დაუბარა, თემურისა ამდენი და, ამდენი მმართველს, თვითონ არ გეტყვით და გადაუხადეთ, მაგ ჯავრს საფლავში ნუ ჩამაყოლებთო.

ორმოცის მერე, ოჯახში შინაურები რომ დავრჩით, თემურს გადასცეს მიცვალებულის დანაბარები და დააპირეს კონვერტით ვალი დაებრუნებინათ.

ამან შეიცხადა, რა ვალი, რის ვალი!.. ხომ გახსოვთ, – მოგვიბრუნდა ჩვენ, – მთელი სიცოცხლე, სკოლის მერხიდან მოყოლებული, სულ ჩემს „შაყირში“ იყო... გზამართალს დაადგა და იქიდანაც არ მასვენებსო!

ამოისუნთქა ოჯახმა, უხუმრიაო.

მოკლედ, ვალი ხომ არ დაიბრუნა, თანაც, ეს ისე დელიკატურად გააკეთა, ჭირისუფლებს მთელი ცხოვრება უხერხულად, დავალებულად რომ არ ეგრძნოთ თავი.

ერთხელ, არ ვიცი, რა ეშმაკმა დამრია ხელი, ლოგინად ჩავარდნილს ვკითხე იმ ვალის შესახებ და... პირველ ჩვენებას მაინც არ უღალატა, იხუმრა, მორჩა და გათავდაო...

უფალი გვაფრთხილებს, არ არის საიდუმლო, რომელიც ადრე თუ გვიან არ გაცხადდებაო, მაგრამ აჰა, სიმართლეს, იმ ჩვენი ძმაცაცის ოჯახი ხომ ვერასოდეს გაიგებს?!

— აუხსნელი, დაფარული და გაუგებარი მისთვის რომ არაფერი დარჩება, უფრო ეს იგულისხმა უფალმა, თორემ არ უთქვამს, ადამიანებს, ყველა საიდუმლოში აკვალანგებით გაყურყუმელავებთო!

— საინტერესოა, ბიბლია და აკვალანგი! – ნაფაზდარტყმულ სიგარეტს თვალი მოუკუჟა და მხარზე ხელი მომითათუნა, – აქამდე მეგონა, რადგან თავის სახედ შემქმნა, იმას, რაც უფალმა იცის, ადრე თუ გვიან, არც მე დამიმაღავს-მეთქი... ან რა საჭიროა იმაზე მეტის ცოდნა, რომლის გადახარშვაც შენს ძალებს აღე-

მატება?! ისეთ კვიცს არ უნდა მოახტე, რომელსაც ვერ გახედნი... პეპელაზე მსუბუქი ფრთები ჰქონდათ ევროპის შუასაუკუნელ, მოხეტიალე პოეტ-მუსიკოსებს... ორპირივით ანიავებდნენ მაშინდელ რუტინულ, აუტანელ ყოფას... ასეთი მენესტრელები ჩვენცა გვყავდნენ... მათგან გამორჩეულია იეთიმ-გურჯი. აბა მოუსმინე! – შემართა მალლა საჩვენებელი თითი, – „სიყვარულის მგოსანი ვარ, ვალამაზებ „დედა ენას“ — ჰა, როგორია, რამდენ უნიჭოთა ტომეულებს გადწონის!.. ისე ლაპარაკობდა, როგორც ნასვამს სჩვეოდა, ხუმრობასა და სერიოზულობას შორის ზღვარს რომ ვერ გაავლებდი...

სასტუმროში, ლიფტიდან გამოსულები, იქვე კედელთან მიდგმულ სკამზე ჩამოვსხედით – ამ ღერს დავამთავრებ და დავიშალოთო, მითხრა, მაგრამ ვინ გიშვებს, ერთ ღერს მეორე მიაყოლა, მეორეს – მესამე...

უცებ ლიფტის კარი გაიღო და, უკვე არცთუ ახლგაზრდა, მაგრამ თავშენახული, მოვლილი ქალბატონი გამობრძანდა. გურამი დააკვირდა და, თვალი რომ არ მოუცილებია, ისე ჩამილაპარკა, აბა, თუ გამოიცნობ, ეს ლამაზმანი, უფლისა და კაცისთვის რა საიდუმლოს დაფარვას ცდილობსო.

პასუხს აღარ დაელოდა, ნამწვი ურნაში ჩააგდო და განზე ხელებგაშლილი, ქალბატონს ნინ გადაუდგა.

ნასვამი კაცის დანახვაზე ქალმა უკან დაიხია.

თვალეები მოვხუჭე, მეგონა, წარბშეკრული მანდილოსანი უხეშად რამეს აკადრებდა, მაგრამ, ჩემდა გასაკვირად, ამას ვის ვხედავო, გურამს კისერზე ჩამოეკიდა.

როგორც იქნა, მოათავეს სალამ-ქალამი.

გურამმა წელზე ხელშემოხვეული ქალი ჩემთან მოანარნარა და, ვიდრე გამაცნობდა, უთხრა, აბა, ამ ჩემ მეგობარს ჰკითხე, სასტუმროში მოსვლამდე, მთელი გზა ვისზე საუბრობდით-თქო.

იმანაც მკითხა და მეც ვუპასუხე, თემურ ელიავაზე-მეთქი. ქალს სახე გაუნათდა, მერე დაუსევდიანდა, თავი სინანულით გადააქნია და, ტკაცუნით გახსნილი ხელჩანთიდან, სუნამოპურები ცხვირსახოცი ამოიღო.

— არ არის საოცრება, მაინცდამაინც ახლა, თემურიზე ამდენი საუბრის შემდეგ, მისი გულისსწორი რომ გამოგვეცხადა?

— გადაისახა პირჯვარი გურამმა, – გაიცანი, დიდი თეატრის ყოფილი ბალერინა...

— ოლონდ, არა პლისეცკაია!

— არა, მაგრამ, სამაგიეროდ, შენ რომ კაცს უყვარდი, ისეთი პლისეცკაიას არც დაესიზმრება!.. გამოტყდი, თხუთმეტი წელიწადი მაინც ხომ გაცეკვა ხელისგულზე!.. შენს პრემიერებზე, ფილმის გადაღებების ან სხვა გამოუვალი მდგო-

მარეობის გამო, ჩამოსვლას თუ ვერ ახერხებდა, დარბაზიდან, „პაკლონზე“ გამოსულისკენ მოსალოცად ხომ მაინც მოყვლეყლაობდნენ მაღალი, ტანწერწეტა, თბილისური ნითელი ვარდები!

— თემურის გამოგზავნილი! — თქვა სამორიგეოდ სამსახურში მობრძანებულმა, ცრემლებით თვალეზგაბრწყინებულმა ქალმა.

მეორე დილით გურამმა თავის ნომერში მიხმო.

სტუმარს უნდა შეეხვდე და მინდა შენც ჩემთან ერთად იყო, ვესტიბიულში ჩავიდა, მალე ბელა ამოიყვანა და ორი ბოთლი შამპანურიც მოაყოლა.

პოეტესამ ერთმანეთს მიტყუებულნი, მოშვებული თხელი თითები, როგორც ბარათი საფოსტო ყუთში, მუჭში ჩამიცურა და ჩემ წინ, დაბალი მაგიდის მეორე მხარეს მოდგმულ სავარძელში ჩაიკარგა.

ყვითელზოლიან მოსაცმელში გალიის ხარისაზე დასკუპებულ, მოლაპარაკე თუთიყუშს ჰგავდა.

გურამმა შამპანურის დაორთქლილი ბოთლი დააქუხა. სტუმარი სადღეგრძელოს არ დაელოდა, ცალფეხზე შემდგარი ფუჟერი მოსვა და, კარგაო, თქვა ნასიამოვნებმა.

შამპანური უყვარსო, თვალი ჩამიკრა გურამმა, ვითომ სხვა სასმელებზე უარს ამბობდა!

მერე ჩემი თავი წარუდგინა:

— ამ ახალგაზრდა კაცმა უკვე დაწერა ეს სტრიქონები: „იდგა ქუჩაში ბრმა მუსიკოსი მეხამრიდით აწვდილი ხემით“...

ბელას აღმოსავლურად დაცერებული, უემოციო თვალეზის ქრილი კიდე უფრო განზე გაექცა და თავი ოდნავ დახარა.

მეტი არაფერი...

— „საზოგადოებაში“ რომ მივდიოდი, ქუჩაში, ვილაცამ, ახმადულინას თეთრყდიანი წიგნი შემომადქლია, სამი მანეთი მომეცი, ძალიან მჭირდება და, შენ რა ფასადაც გინდა, გაასუხარეო, — ვეუბნები მამფის.

— როგორ შეგატყო, რომ წიგნებით ვაჭრობდი, — გაცინა და გზა განვაგრძეთ, — ისე, ამ ხალხს გაჭირვებამ როგორი ვირეშმაკული სვლები ასწავლა, მე ჩემი სამი მანეთი დამიადე და ნებას გაძლევ, ამ წიგნს, როგორც გინდა, ისე მოექეცი, უფრო ძვირად გაყიდე, მაყუთი მოიგე და იბაირამეო... თავისი ჭკუით წაგაქეხა... ლოთი იქნებოდა, სამი მანეთი ბოთლი არაყია... წიგნს ვინ იყიდის! ვისაც პურიც აქვს, არაყიც, კარაქი და ყველის ნაჭერიც, იმას პოეზია რაღად უნდა, „თოხლია“ დღეს პროზაც და პოეზიაც... მაგდენს ბელას ერთ სტრიქონში უხდიდნენ, თუ მეტს არა... ახლა, მთელი წიგნი... ასეთი კატასტროფული გაუფასურება გაგონილა?! დამორგუნველი უფრო იცი რა არის? როცა რა-

დაცას იქ არ ეძებ, სადაც დევს... თანაც, შოკის მომგვრელია, რომ ეს შენც იცი და იმანაც, ვინც ამ უნაყოფო ძიებას გაიძულეს... ამიტომ ძილისწინ ვევედრები ხოლმე ჩემს ანგელოზს, მოდი, მომხედე, ეშმაკს არ დაანებო ჩემი თავი-მეთქი... ვევედრები, მაგრამ სად არის, ერთხელ მაინც დამენახოს ან ჩემი გალიის ჩიტივით, მძინარეს ლოყაზე ჰაეროვანი ფრთა მომილამუნოს, თორემ ამოვიდა ყელში სულ ერთი და იგივე ანტიურაჟი, ერთი და იგივე სპექტაკლი... აბა დააკვირდი, როგორ მომრავლდნენ, თავის თავთან მოლაპარაკე ადამიანები — გიჟები რომ გაიპარონ საგიჟეთიდან, გარეგნული ნიშნებით, ველარც ამოიცნობენ, რადგან აღარც საზოგადოებაა სრულ ჭკუაზე... როდის ყოფილა, ქალები კურტანს რომ დაათრევდნენ, კაცები კიდე... ამას წინათ, მეყვავილე ქალბატონს, მანქანის სათავესოდან ყუთის ამოღებაში მივებმარე, იმან კიდევე ქალაღმემოხვეული ნარცისები შემომჩვენა, მეუღლეს წაუღეო... მეც წავუღე... ის შემოხვეული ფურცელი გავშალე და ძველი უურნალის კროსვორდიანი გარეკანი გამოდგა.

ავიღე ფანქარი და ამოსახსნელად ჩავუჯექი.

თითქმის შევავსე, მხოლოდ „ჩუქჩების ქონმა“ გამჭედა, ჩამჭრა. ვინანე, სსრკ რომ არ დანგრეულიყო, დასახელება ხომ მეცოდინებოდა-მეთქი.

აბა, განა ეს ნორმალურია? მაშ, არ მოგვერია სიგიჟის საყოველთაო ვირუსი? მოდი და ამოიცანი, ამ ჯამათში ვინ გამოიპარა სულით ავადმყოფთა დაწესებულებიდან, ადვილია?

— გახსოვთ, ქაშხეთში, მანიფაფას რომ ვინუნებდით?

— რა სჭირდა სერგოს მომზადებულ ფაფას დასაწუნი!

— ხაშიც ხომ იცოდა, კარგი!

— მშვენიერი!

— საქონლის ლურთებიც, დილის არაყზე როგორ მიდიოდა!

— დიდებულად...

ზღვისპირეთში, „მესიტყვეთა საზოგადოების“ გამსვლელი შეკრებიდან გამოპარულები „ინტურისტის“ კაფეში, გურამ გვარამთან ერთად რომ „ჩავუსხედით“, ისიც მოვიგონე.

— შო, შო, ცოტა იმ ტიპმა აგვირია, კრემლის დიქტატორის სადღეგრძელოს რომ გვაძალეზდა, მაგრამ მერე ივარგა, არც გაგვაგებინა, ჩვენი დანახარჯი ისე გადაიხადა.

ვსხედვართ კაფეში წინა ლამის ნაბანკეტარები და ვწრუპავთ, სასმელს ნელ-ნელა ვეპარებთ.

ვართ, როგორც მამფი ბრძანებს ხოლმე, ტკბილ ჭუჭუკუკში, რომ ჩვენ გადასწვრივ, უკვე შემთვრალ-შეჟიჟინებული სუფრიდან, გალიცლიცებული, განსხვავებული სასმისით, თამადა მობარბაცდა, მაპატიეთ, მყუდროებას რომ გირ-

ღვევთ, მაგრამ ბელადის სადღეგრძელოს ვსვამთ და გვინდა, შემოგვიერთდეთო.

— რომელი ბელადის, იმდენი გვყავდა, თქვენ რომლის სადღეგრძელოს გვთავაზობთო, — იკითხა მამფიმ.

— მეგობარო, — დაუქნია მოსულმა მკაცრად თითი, — ეგ შეკითხვა მამულიშვილ ქართველს არ ეკადრება... რომელს და, ვისთანაც მოსკოვის დიდი თეატრის დირექტორმა, მომღერალი უტიოსოვი რომ დაასმინა, თავს გაუვიდა, გაორმაგებულ ხელფასს ითხოვსო.

უთხრა და გაყურდა, ელოდება, ბელადი მაგიდას მუშტს როდის დაჰკრავს და კრემლის კედლებს ზანზარს დაანყებინებს... დიახ, მომღერალს თუ არ დახვრეტს, ციმბირს მაინც უკან დაატოვებინებს!.. ამ მოლოდინშია დამსმენი და, როდის-როდის დაარღვია ბელადმა სიჩუმე — მერე, რას აპირებთო.

დაიბნა, ხმა ჩაუნყდა მოსაუბრეს, რა უთხრას, აღარ იცის.

— მაშ, ითხოვსო, არა? — გაუმეორა.

— ეგრე გახლავთო, — ძლივს ამოისუნთქა დირექტორმა. დაეუშვათ, ამისთვის დავსაჯეთ, მოგკვეთეთ თეატრს, კოლექტივს, გყავთ მეორე, ვინც უტიოსოვს შეცვლის და რეპერტუარი არ ჩაგივარდებათო?

არაო, როგორც მომღერალს, ვინ შეედრება, მაგრამ... მაშინ, სხვა გამოსავალი არა გვაქვს, რამდენსაც ითხოვს უნდა მივცეთო.

— ბრავო, ბელადო!.. აი, კაცი!.. აი, ვერდიქტი!.. გაუმართლა შალიაპინს! — ტაში შემოჰკრა გურამმა.

— უტიოსოვი-მეთქი! — შებღვირა დაუპატიჟებელმა სტუმარმა.

— ვინც იყო, რა მნიშვნელობა აქვს, ეტყობა, სამყაროს მბრძანებელი, კარგ ხასიათზე ბრძანდებოდა.

— ვენაცვალე ჯიგარში! — განსხვავებული სასმისი მხრების სიმალლეზე შემართა მოსულმა.

— ნამეტანი მოგდით, ჯიგარი სად ჰქონდა!

— აბა, აბა, ახლა აჩმახებ!.. აიღე და დალიე ბელადის სადღეგრძელო! — გაუშინაურდა უცებ.

— ვერა! ხელფასი უტიოსოვს გაუორმაგა და სადღეგრძელო მე დავლიო?! — განზე გასწია გურამმა ჭიქა.

— რატომ? — განცვიფრებისგან თვალები კეფაზე გადაუცოცდა.

— მამაჩემი დახვრიტა და იმიტომ!

„ვერდალევის“ მიზეზმა დამძალბებელს წარბი ვერ შეახრევინა:

— როგორ, ამდენი ტყუილად ვიყბედე?! აიღე-მეთქი! — და განუული ჭიქა ისევ გურამისკენ მოაცურა.

მდგომარეობა დაიძაბა.

დროებით ჩამოვარდნილი სიჩუმე „სამეგობრო“

სუფრიდან მუქარაგარეულმა ძახილმა დაარღვია, რა ხდება, მანდეთ, სიყვარულოვირ, რამე პრობლემა ხომ არ არისო.

ვიდრე „სიყვარულოვირი“ პასუხს გასცემდა, ამ სადღეგრძელოს არც მე დავლევეო, მამფიმაც ჭიქა სუფრის შუაგულში გადადგა. თამადას გაკვირვებისგან ხელახლა დაეჭყიტა თვალები და ძლივს ამოღერდა, თქვენ რატომღა არა სვამთო.

იმიტომ, რომ დედაჩემის მოღალატე მამაჩემი არ დახვრიტაო!

საბედნიეროდ, ამ ჩვენს ძალად მაცხოვნეს, იუმორის გრძნობა აღმოაჩნდა, სიტყვის უთქმელად თავისი მაგიდისკენ გაბრუნდა და შუა გზაზე ისეთი სიცილი აუტყდა, სათამადო „საკარცხულამდე“ ძლივს მიაღწია.

რაც ჩვენთან მოხდა, ახლა იმათ რომ მოუყვავა, იქაც მთელი სუფრა ახარხარდა, დაძაბულობის თასმა მოეშვა და სულ ჰაეროვანი კოცნები გვიგზავნეს.

— ხომ გახსოვს, არ გამოდგა ის „სიყვარულოვირი“ ცუდი ყმანვილი, — გამიმეორა მამფიმ, — ნეტავ მამამისს ნამდვილი სახელი რა ერქვა?

სოლოლაკში, ვიდრე წყნეთის აღმართს დავადგებოდით, ხელმარჯვნივ დავუხვიეთ და ხეებში ჩაკარგულ, ქუდჩამოფხატული კაცივით სახურავდაშვებულ პატარა ბელეტაჟს მივადექით. დაკაკუნება არ დავგჭირდა, შეუზეთავ, მოხრჭილავ ანჯამებზე დაკონწიალებული კარი მასპინძელმა, ოთო მეზურნიშვილმა მაშინვე გაგვიღო.

სიდედრებს ჰყვარებიხართო, ჩია კაცი, ფეხაკრეფილი ცუხცუხით შეგვიძღვა მყუდრო სამზარეულოში, სადაც ოჯახური „რეკვიზიტებიდან“ ამოღებულ, ახალგამორთულ ნავთქურაზე, მოზრდილი თუჯის ქვაბი ჯერ კიდევ თუხთუხებდა.

ოთახში დანაყილი ნივრის მძაფრი სუნით იდგა.

ოთომ მაგიდას ტილო გადმოუსვა და დოინჯშემოყრილმა, ორივე რიგრიგობით აგვათვალ-ჩაგვათვალა:

— აბა, რას იტყვით, როგორა ხართ?

— მშიერი, ყელგამშრალი ქვეყნის შვილები როგორ ვიქნებით?!

— დაუბრუნა კითხვა მამფიმ.

— ახლავე ყველაფერი იქნება!.. დილის ხაში, ზედ ლავაშიო, ნათქვამია. ნაშუადღევს ხაშს ვითომ რა დაენუნება?

— არც არაფერი, პირიქით...!

— მაგრამ მთლად ჩემებური ვერ არის.

— რატომ, არ მოიხარშა?

— მოხარშვით ისეთია, ჩლიქებს თითებს ჩააყოლებ, მაგრამ რძე აკლია, შემოვირბინე ახლო-მახლო, სადაც კი მეგულებოდა, და ვერ ვიპოვე.

— სად იშოვიდი, შე ფრანგო, ჩამონველილ საქართველოს, ეგრე აქვს ჯიქნები გამოლეჭილი, წვეთს ვერ გამოადენ... შენ დარდი გაუშვი, დედის ძუძუს რომ მომწყვიტეს, მას შემდეგ რძეს მანიფაფსთან „კონტექსტში“ თუ შემომპარებენ, თორემ...

ოთომ ორთქლავარდნილი მათლაფები დაგვიდგა.

— აგე, მარილი, აგე, ნიორი... ესეც არაყი — ხომ არ დაგავიწყდათ, კენტი უნდა დაილიოს, სამ-სამი...

— რათა შე ფრანგო, სამი თუ კენტია, ხუთი წყვილია?!. ორი ინტრიგული კითხვა მაქვს, ძვირფასო ოთო, თუ მეზურნიშვილი ხარ, დუდუკზე რატომ უკრავ და, პატიოსნებაზე რომ თავსა სდებ, ამ ძნელ დროში ხაში საიდან?!

— ზურნა სამეზობლოდან თუ უფრო შორიდან მოვიდა, ჭყვიტინით ყურები გამოგვიჭყედა და დამპყრობელივით ჩარჩა, აღარ წავიდა. აი, დუდუკი კი ჩვენია, ქალაქური, თან ქართული... ხაში კიდევ, უბანში ერთი წესიერი კაცი გარდაგვეცვალა, გავაპატიოსნეთ და მე და მედოლე აბეს მისმა შვილებმა მოგვიკითხეს...

— თვალთ ხომ არ დაგაკლდა, არ მახსოვს ჭამის დროს სათვალე გკეთებოდა.

— ეხლა დავიწყე... როცა სათახლავი ცოტაა, გავიკეთებ და საჭმელი ბევრდება.

— კუჭს ატყუებ?

— რა ექნა, აბა სხვა ვინ მოვატყუო!.. ისეთი მგლები ხახაში ჩავევარდით, საჭმელ-სასმელი სათვალით კი არა, მგონი, დურბინდითაც ველარ დავინახოთ!.. ჩემი მეზობელი ბუმბულა გახსოვს? ერთხელაც, მთავარ ქუჩაზე ჯერ კიდევ ცხელი სისხლის ოხშივარი დგას და, მოვარდა გახარებული, რადიოში გადმოსცეს, ის მოდის, პენსიაზე გაშვებული კრემლის მინისტრი და, გვეშველებაო... რომ გვეშველება, საიდან დაასკვნენ-მეთქი... ჭკვიანი და პატიოსანიაო!.. გაიგეთ, ხალხო ან ზღაპარში ან ცხოვრებაში, „მელას“ პატიოსნება გაგონილა?! მოკლედ, შევჯავახდით და, პატიოსანი ერთი დედაშენი ბაბულია და მეორე... იწყინა, დედაჩემს რას ერჩი, დაუკრეფავში რად გადადიხარო... პატიოსანი რომ იყოს, შენ არ გაგაჩენდა-მეთქი... მოკლედ, სულ ცეცხლი წაიკიდა; ძან არ მომეწონა იმის ბაზარი და კარი გამოვალე, ახლა აქედან დაითესე და კოჭი გააგორე-მეთქი. უსიტყვოდ წავიდა და მართლა არ „გააგორა?“ — ხელი ხელს გაჰკრა მასპინძელმა.

— გააგორა? — გამიკვირდა მე.

— ჰო, მოკვდა, ორ დღეში დაიბრიადა!

— რას ამბობ, — შეიცხადა მამფიმ, — მაშ, ბუმბულა აღარ არის?!

— ქვეყანა აღარ არის და, ბუმბულა რომ აღარ იყოს, გასაკვირია?.. მეორე ჭიქა წასულებისაა,

ვისაც ხაში უყვარდა, ვისთანაც ჭიქა აგვიწვია და აღარ არიან, ყველას მოსაგონარი იყოს...

— მერე თუ ეგეთი მაგარი ხარ, ბუმბულას რას ერჩოდი, გაგეშვა, საიქიოში ვინც გასაშვები იყო, კოჭის გასაგორებლად და, ჩვენს თავს დატეხილ, ამ სამარცხვინო გაუგებრობას ხომ ავიცილებდით.

— ეჰ, ეგეთებს რა გამოლევს!.. შენ აბეს ამბავი არ გაგიგია, გეტყობა... ბიჭი ხო პრეზიდენტის დაცვაში ჰყავდა.

— ჰო, ვიცი.

— ბუნკერიდან ამოსვლის წინა ღამეს, ბიჭი ალყას გამოეპარა, ოჯახში ამოვიდა, ცოლ-შვილს გამოვეთხოვებიო... თურმე, ფეხდაფეხ მოჰყვინენ — „მხედრიონს გეგმიური“ შემოვლა ჰქონოდა... არაყმა თუ ოთოს მონაყოლმა, უფრო ორივემ ერთად, საფეთქლები გამიხურა, ველარ გავინძერი, ვერც სული მოვითქვი, საკუთარი ხერხემლის გვირაბში გავიჭედე.

მგონი, უსამართლობის ზეიმს თუ კარტის „გაჩითვას“ ვესწრები (ასე ამბობდნენ, როცა ხელმარჯვე შულერი, ენაზე დასველებული ცერა და საჩვენებელი თითებით კარტს ნელ-ნელა ხსნიდა).

ახლაც რალაც ამდაგვარი ხდებოდა, ნაც-ნობ-უცნობი, დიაფილმის კადრებივით მიყოლებული, ყელში ამოსული სახეების „ცვეტი“ იჩითებოდა და, რაც უფრო მრავლდებოდნენ, „შულერის“ მონკურული თვალებიდან თავგასული აზარტის შხამი წვეთავდა.

„უფალო მოსამართლე, ნუთუ კეთილგონიერება აქეთ აღარასოდეს ჩამოივლის?! გააჩერეთ ჩაქური, ველარ უძლებს ჩემი გავარვარებული ხერხემალი...“

მდევრები აბეს სახლის კიბეზე ჯგროდ ამხროვდნენ თურმე, — გვიყვება ოთო, — გააღეთო, კარს ზოგმა იარაღის ტარი, ზოგმაც მუშტი დაუშინა.

ბიჭმა, გავალ, თორემ ოჯახს დაანოკებენო! პირველად ხომ არ მოდიან, მე გავხედავო, არ გაუშვა მეუღლემ, აბეს რძალმა.

გავიდა.

როგორც სჩვეოდათ, მოძალადეები უცებ არ შეცვნილან, პარმალზე გამოსულ, მკერდზე პლედში გახვეულ, ჩვილმიხუტებულ ქალს მიაჩერდნენ.

მენინავემ, გაბანჯგლული ნიკაპი რევოლვერის ტუჩით მოიქექა და ამოღერლა: „რძე კარგად მოგდით, ქალბატონო?“

ქალმა გაკვირვებით შეხედა.

„ჰო, ვერ გაიგე, რა გკითხე, მამასა და შვილს ორივეს ყოფნის?“ მაღალმა, წვერიანმა მუჯღულგუნი წაჰკრა, რას მიედ-მოედებო.

„მაცალე, თუ ძმა ხარ, ვიცი, რასაც ვამბობ!“ — ქალის მხარზემით გადატარებული ხელი

ნალესაცვენილ კედელს მიაყრდნო.

კაცს ძირში მოწყვეტილი საჩვენებელი თითი აკლდა. მწვანე, ამოზურცული ხელის ნები, ცივ ბეტონზე, მსხვერპლის მომლოდინე, ჭაობის გომბეშოსავით თრთოდა. ისედაც მქრქალი, დამცინავი ღიმილი, ტუჩის კიდეებში სარკის ნატეხებით დაეკიდნენ.

„აბა, ქალბატონო, რამდენჯერ უნდა გამოგვეცხადო უცოდველი ღვთისმშობელივით, ახლაც არ დაგიბრუნდა ქმარი?“

პირგამშრალმა ქალმა მკერდზე გადაწვენილ ბავშვს აუნანავა: მერე ღვთისმშობელს ასე ხვდებით, „მართლმადიდებლო ქართველებო?“

— „ბუნკერს“ რომ გაემარჯვა, ისინი სხვანაირად შეხვდებოდნენ ჩვენს შინდარჩენილ „ღვთისმშობლებს“, ჰა? – კედელზე მიტყუებულ „გომბეშო ჩამოხტა“ და ქმარში გარჭობილ იარაღს მიეტანა, – ამ გნიასში ბავშვს არ გაეღვიდა? ძუძუ მაინც არ მოუნდა, ხმას რატომ არ იღებს?“

„მოევი, წავიდეთ!“ – მხარში ხელი ჩაავლო წვერიანმა.

„სად წავიდეთ? – უყვირა სახეშეშლილმა, – კამუფლიაჟია, ქმარს გვიმალავს ძალღიშვილი!.. არ გჯერათ? – უცებ ქალს მკერდზე მიხუტებულ ბავშვი გამოსტაცა, ჰაერში ააგდო და ნაგანი დაახალა.

თვლებზე ხელბაფარებულ მომხდურებს გაურკვეველი ბგერები ამოხდათ და ერთმანეთს მიაწყდნენ.

„აჰა, არ ვიყავი მართალი?!“

პარმალის ფილაქანზე, მუხლისკვერებზე დაცემული, ატირებული ქალის წინ, სახვევემოცლილ, ტყვიით გახვრეტილ მუთაქაში ბამბა ბოლავდა.

ერთ-ერთი ქალს წამოდგომაში მიეხმარა.

„აკი გითხარით, სახლშია-მეთქი!“

„ოპერაცია დამთავრდა, წავედით, ბიჭებო!“ – თქვა მალალმა.

„როგორ, დათვი ბუნაგშია და... მაშინ შენ გაცივი პასუხი იმას, ვინც აქ გამოგვგზავნა!“ – გამოსცრა თითნაკლულმა და კიბეზე პირველი დაეშვა.

— იმ ღამეს აბეს წნევამ დაარტყა და მას შემდეგ მარჯვენა ფეხს ნათხოვარივით დაათრევს, სამი თვის ფეხმძიმე რძალს კიდევ მუცელი მოეშალა... ძლივს გადაარჩინეს, – ამოიხრა მასპინძელმა, – მადლობა ღმერთს, მედოლე კაცს ხელი არ დამიდამბლავდაო... რა ქნას, აბე თავს ინუგეშებს...

— ვინ იყო, ის, ის... – ხმა ჩაეხრინა მამფის, – ოთხთითა!..

— გაიგებ? რამდენი მატლი და ძალღია-პირი აირია... ერთი ამათთაგანი სხვაც ქვემოთ, კორპუსში ცხოვრობდა, მშვიდობიანობაში იდგა

თურმე აივანზე და მეზობელი ბინის ფანჯრებში დურბინდით იჭვრიტებოდა, საძინებელში გახდილ ან შილიფად ჩაცმულ ქალებს უთვალთვალვდა და როგორც მეზობლები ამბობდნენ, ინდივიდიალურად თავს იკმაყოფილებდა.

— ინდივიდიალურად რა უბედურებაა!

— ონანიზმს ენეოდა, უფრო გასაგებად რომ ვთქვა.

— რაც არ მინახავხარ, ეს რა საინტერესო სიტყვები გისწავლია! – თვალი გაუშტერდა მამფის.

— მერე ეს ქალების მოთვალთვალეც გამოგვეცხადებოდა ხოლმე შუალამით და ავტომატს რომ დააგრივლებდა, ბავშვებს გულს უხეთქავდა.

— ღმერთო, რას არ გაიგებ! – პირფარი გადაისახა მამფიმ, – კოლო საკბენად ღამით გამოდის.

— კოლოს კიდევ რა უშავს... ეგეც და დანარჩენებიც ძაან ელოდებოდნენ იმის ჩამობრძანებას.

— ახია იმათზე, ვისაც „მეორედ“ მოსვლის არ სჯეროდა... ეგონათ, სამუდამოდ მოვიცილებო და აჰა...

— თუ დააცალეს, მეოთხედაც მოვა...

— მაშ, ბედნიერი არ არის გურამ გვარამი, რომ გაასწრო? არაკაცი ვიყო, თუ არ მშურდეს!.. ამ ხამის მათლაფას ბოლომდე ვინ ამოაშრობს!.. ადე, ყამიშს სული ჩაბერე, ყელი ჩაუნმინდე, იქ იაღლიში არ მოუვიდეს!.. წავიდეთ, გვარამის მოსაგონარი საფლავზე ვთქვათ...

პანთეონთან რომ მივედით, უკვე ბნელდებოდა.

გასაღებების აცმის ტრიალით, იმ დროს პოპულარული, სამხედრო ქურთუკიანი ყარაული გამოგვეცხადა, უკვე დაკეტვის დროა და ხვალ მობრძანდითო.

— ხვალ რათა, შე ფრანგო, აქამდე მოსულები უკან როგორ უნდა გაგვაბრუნო... ანდა რატომ კეტავ, დავიჯერო მიცვალებულები გაიპარებიან?! კიდევაც გაიპარონ, ვინ გაიგებს, თვლით ჩაგაბარეს? ვინმე მოისაკლისებთ? უფალს მიბარებულნი ეს საცოდავი და საამაყო სიცოცხლიდან „გამოხშირულები“, ამ ანიოკებულ ქვეყანაში, თვალში ვის დააკლდებიან!..

— მე რასაც მავალბენ, იმას ვასრულებ, კი არ მეხალისება, დილით გავალო პანთეონი და ღამით დავკეტო!

— შენც გატყუებენ, შენცა, ვითომ, დიდად სერიოზული საქმე მოგანდეს... აქ, შიგადაშიგ, ისეთი ხალხია დაკრძალული, ერთ დღეს საფლავის არტახებიდან რომ ამოითათონ, იმათი დამჭერი ხარ?! აბა, ძმაცაცის საფლავზე ჭიქა წაგვაქცევინე და წავალთ... ბევრიც მოვინდომოთ, ვინ დაგვეტოვებს!

ვილაცას გურამ გვარამის ჯერ კიდევ დაუზღვე-
პავი საფლავის ამოხურვულ მიწაზე ხუთი ცალი,
ცერად ყელგადაგდებული ნარცისი ჩაერიგებინა.
მოხრილი ღეროები არფის სიმებზე გოგოს გასუ-
სულ თითებს ჰგავდნენ.

მუხლებში ჩამგდარმა მამფიმ გაკრულ
ასანთის ღერს მოუწყუდროვა და სანთელი აან-
თო.

— საიდანაც დაინყე, ადრე თუ გვიან, კაცი
იქ უნდა დაბრუნდეს... ცოცხლები მერე სად გაგ-
ამწესებენ, ეგ იმათი ნებაა, მაგრამ, ბოლო-ბო-
ლო, ვერც დარაჯის ჟანგიანი ბოქლომი, ვერც
არლინგტონი თუ პერლაშეზი, ან კრემლის კედ-
ლის დულაბი ვერ დაგიჭერს... იმ გამოცანა-კა-
ცის სულიც, იმდენი რომ იზავთა, იგრგვინა,
მრისხანების კალო დაატრიალა, ეპოქალურ
„კონცერტებს“ დირიჟორობდა, მჯერა ისევ ქა-
რთლის ერთ პატარა, მტკაველნახევრიანი მდი-
ნარის ქალებში ტრიალებს...

— გისმენდი და შემეშინდა, როცა წარ-
მოვიდგინე, რამდენი სხვათა ომში დახარჯული,
ჩვენი სისხლით ხელდაბანილი, მოლაღატე ქა-
რთველის უკანასკნელი თავშესაფარია მათგან
ნაოხარი სამშობლო!

— რას იზამ, ეგრეა, მედოლე აბეს ოჯახ-
ის ამწიოკებელ მყრალ სულს, სხვა ვინ მიიღებს,
ვინც შობა, სავაგლახოდ, ისევ ის დაიბრუნებს!

— აბეს რა მოასვენებდა, ეცადა, გაერკვია
„ოთხთითას“ ვინაობა... რალაც მეტსახელით
ცნობილი მაგარი „ბოევიკი“ ყოფილა, მაგრამ
გარჩევა არ იცის, მტერს და მოყვარეს ერთნა-
რად აწიოკებსო... პირველი ტყვია რომ გავარდა
და უცხო და შინაური ერთმანეთს დაერიდა, მას
მერე ბევრის ცოდვა დაიდო... ამით თავი მოსწონ-
და... ავკაცობის დასტურად, ჯიბით თურმე ცხ-
ვირსახოცში გადახვეული, ადამიანების ყურები
დაჰქონდა.

— რას ამბობ, კაცო, ყურები?! — ხაში,
არაყი, ღვინო, რაც ვჭამე და დავლიე, ყვე-
ლაფერი ყელში მომანვა.

ძლივს გავასწარი, პანთონს ღობედ ჩაყ-
ოლებული კედლის ბოლოში მიხვეტილ ნაგავზე
ლამის პირქვე ნავემხე.

— აზიზო! — მხრებზე ხელი მომხვია მამ-
ფიმ, — რასაც ადამიანი არ იკადრებს, ის გაგიკ-
ვირდეს, ჩემო ძმაო... ალუდამ მტერს მარჯვენა
არ მოჭრა, თემის დადგენილ კანონს უღალატა...
ესენი კიდევ, ფუი!... ყურებს აჭრიან, ეგებ სხვა
რამესაც და საჩვენებლად დააქვთ...

— მახსოვს, იქ, ქაშხეთში, ცაცხვებქვეშ,
თქვენი სადღეგრძელო, ამის მერე რომ იქნე-
ბა, იმ საქართველოს გაუმარჯოსო!.. ქალებზე
იარაღით იწვევენ, კაცებს ადამბლავებენ და, ჯერ
რომ არ იციან, პლედში ბავშვია გახვეული თუ
მუთაქა, ტყვიას ახლიან...

— სიტყვაზე მიჭერ? რა ვქნა, მაშინ იმ
ცუდზე უარესი არაფერი მეგონა... ალბათ, ესეც
გადავივლის, ადრე თუ გვიან... ჩემი დალოცვი-
ლი, ის კარგი საქართველო ჯერ კიდევ გზაშია
და უსათუოდ მოვა!.. — პირჯვარი გადაინერა,
მარმარილოზე გურამის სურათს ხელი გადაუსვა
და ჭიქა ახლოს მიუტანა, — ნათელში გამყოფოს,
გამჩენმა!..

დუდუკის ხმამ სიჩუმეში ჩიტივით შეიფრთხ-
ილა, აქეთ-იქით მიაწყდა, პანთონის დუმილი
გამოაღვიძა და სიბნელეში თავშემალულ ფი-
ჭვებს მალლა-მალლა აუყვა.

ბოლო ბგერა ბოლო წვეთივით ჩამოვარდა.

თითო ჭიქა შესანდობარი ჩვენცა ვთქვით,
დანაკლულებული ბოთლი ჭიშკართან მომლო-
დინე ყარაულს დაუტოვეთ, ოთოს მხარზე
მონონებით ხელი რომ დაჰკრა, დუდუკი აატირე
და მეც ამაცრემლეო.

— უსასრულო კი არ არის არიადნეს გორ-
გალი, ვიდრე გაგითავდება, უნდა მოასწრო და,
საიდანაც დაინყე, იქითკენ გაემურო... ბებერმა
ქოფაკმაც კი იცის, დრო რომ მოუვა, თავისი
აღსასრულისკენ თვითონ გარბის. კაცი, მითუ-
მეტეს, თავად უნდა ეახლოს და, როგორც მონა-
ტრებულ დედას, სიკვდილს თავი კალთაში ჩაუ-
დოს...

— მერე მაგას როგორ მიხვდები, მოვდივა-
რო, რომ არ გაფრთხილებს მიქელ-გაბრიელი?

— ყამიშს ძველებურად რომ ვერ ჩაბერავ,
უნდა იგუმანო, რომ შენი წილი მზე სიცოცხლის
შუადღიდან, ნელ-ნელა დაისისკენ, ანუ ჩასასვ-
ლელად იხრება.

— ჰოო, თუ ნელ-ნელა, მაშინ კიდევ
არაუშავს...

მამფიმ, ოთხმოცდათიანის დასასრულს, ახ-
ალი საუკუნის დადგომამდე, დამირეკა: ბავშვობა-
ში, მეზობლად კათოლიკე ქართველების ოჯახი
ცხოვრობდა. ჩემი ტოლი ბიჭი ჰყავდათ, ვამხანა-
გობდით, რატომღაც ძალიან სწყინდა, გამობრა-
ზებით „შე ფრანგოს“ რომ ვეძახდი... რა ბევრი
გასართობი ჩვენ გვქონდა, უბნელები მდინარეზე
ხიდიდან წყალში ხტომაში ვეჯიბრებოდით
ხოლმე... ერთ დღესაც ხმა ჩაეხრინა, ჩაახველა
და, როგორც იქნა, ცრემლნარევი ხმით ამოაყ-
ოლა, — ჰოდა, იმას ვამბობდი, დინებას, თურმე
ბეტონის ჯებირი ჩამოექცია, წყალში არ ჩანდა...
მოუვიდა რიგი, ხელებგამლილი გადააფრინდა
მოაჯირს ეს „ფრანგი“ და... თავგაჩეხილი წაიღო
დინებამ... ახლახანს სიზმარში ვნახე, როგორ გა-
მახარე, რომ მინახულეო, მითხრა!.. არ მკითხა,
მე გამეხარდა თუ არა მისი ნახვა და ჩახუტება,
— დააყოლა ჩვეული იუმორით, — ეტყობა, დროა
— თქვენი ნებართვით, გაუყვება, არიადნეს ძაფს
„თეზესი“ უკან, რალა აქვს აქეთ საბრძოლი და
სადავიდარაბო!..

წყვეტილი ზუმერის მრავალწერტილმა დაასრულა ჩვენი დიალოგი.

დავრეკე, მაგრამ აღარ მიპასუხა.

მას შემდეგ წავიდა და წავიდა, ქალაქიდან გადახვენილი მალე, „საიდანაც დაინყო“ – თავისი ბავშვობის სახლში აღესრულა.

მანამდე ხშირად ხიდახე ხედავდნენ, მოაჯირზე დაყრდნობილი მდინარეს რომ გადაჰყურებდა თურმე. ვერავინ შეესწრო, უკანასკნელ წუთებში რა მოიმოქმედა, რა თქვა, რა დაიბარა, მამაპაპეულ აივანზე როგორ ჩაუდო სიკვდილს თავი კალთაში.

* * *

„ბევრჯერ მითქვამს, თუ კაცი ხარ, ყველას გადმოგდებული, დამადლებული ლუკმა არ უნდა მიიღო“.

„კეთილი, ბატონო, დაგიჯერეთ, არ მივიღე, მაგრამ აგერ, სხვამ დასტაცა პირი და მე მშიერი დავრჩი!“

„იმან სული წაიწყმიდა“.

„როგორც წმინდა მამები გვიქადაგებენ, თუ სულის წაწყმედას იმქვეყნად ვიგრძნობთ, სამაგიეროდ, მშიერი კუჭი სააქაოში მიგვასიკვდილებს და ქვეყანაზე მხოლოდ ისინი იბოგინებენ, ვინც ძვლიან ჩიჩიას ღრანჭი მოუქნიეს“.

„ნუ შეგშურდება იმათი, თომა, თავის თავს იშენებენ და უნდათ ქვეყნის აშენებად შემოგვასალონ... აგერ, ბესტაეთი, შხამიან საკენკს შეექცევინან, თან იფიფს იძახიან, რადგან მონობის წუმპეში დგანან და მათ ირგვლივ განუკითხაობის წკვარამი, უკუნი ჩამონოლილი“.

„ეგ წკვარამი და უკუნი კუჭიდან მოდის თუ გონებიდან?“

„იქიდან, რომ ყველას თავი მართალი ჰგონია... გამაგებინე, შეიძლება მთელ ბესტაეთს ანგელოზის ფრთების ამოსასვლელად ბეჭები ექავებოდეს და ერთი მტყუანიც არ ჰყავდეს?! შეხედე, თომა, ადამიანმა რამდენაირი „საზომი“ დაამზადა“

— ტემპერატურის, წნევის, შაქრის... მართო გონების საზომი არ გამოიგონა... რატომ, თუ იცი? გგონია, ეცადა და ვერ გამოუვიდა?! მერე რა ქნას მოძალადე უმეცრებამ, დიაგნოზს რომ უცებ დაუსვამენ და ტახტთან, რომელსაც ეპოტინება, ახლოსაც არ მიასუნინებენ?“

„მაგრამ, ბატონო, საკითხს მეორე მხრიდანაც შევხედოთ. წარმოვიდგინოთ, რომ ჩვენი წუთისოფელი, როგორც ბრძანეთ, სულ ფრთიანი ანგელოზებით არის დასახლებული... ზღვარგადასული წესიერებით, უბინოება-უმანკოებით, თავაზიანობით, მონინებით, ცალ ლოყაში სილასაც კი არავინ გაგანწავს, უფლის შეგონება რომ აღასრულო და მეორე მიუშვირო... მოკლედ, ერთმანეთზე მზრუნველობით სავსე გულებით... წარმოვიდგინეთ?“

„წარმოვიდგინე!“

„ცვივა ზემოდან ცის მანანა და რა გენაღვლება, გადაიდე ფეხი ფეხზე, ჭამე, სვი, იკოტროალე, წამონეი მხარ-თეძოზე... არც შემოსეული მტერი, არც ბუზლუნა ცოლი, არც შურიანი მეზობელი... წარმოვიდგინეთ?“

„ჰო, წარმოვიდგინე და დავილაღე, გავძეხი, მომეყრჭდა, აღარ მინდა!“

„დიდხანს რომ გაგრძელდეს იდილია, მონყენილობისგან და მთქნარებისაგან, შესაძლოა, სულიც ამოგძვრეთ!“

„არც ეგ იქნება გასაკვირი“.

„პირნათელი ავაზაკთან ერთად შევიდა სასუფეველში...“

„მიგიხვდი, რისი თქმაც გინდა – ქალაქს თუ ქვეყანას ყველა სჭირდება, მათ შორის, მნიგნობარიც და ჯალათიც“.

„დიახ, მაგრამ რატომ მხოლოდ მნიგნობარი და ჯალათი?“

„დანარჩენები, ზოგი ერთის მიმდევარია, ზოგიც – მეორის!“

„ჯალათი მაინც მეტისმეტია!“

„აბა, განაჩენი ვინ უნდა აღასრულოს?“

„მაგრამ ეშაფოტზე შედგომამდე და, ღმერთო, შენ დაგვიფარე, საჯალათო კუნძუზე თავის დადებამდე, ხომ მთელი ჯაჭვია კანონშემოქმედების, სასამართლოს მაღალი და დაბალი რანგის „ჭანჭიკების“, ბრალმდებლების, დამცველების და ციხეების ავანჩავანის... განა ესენიც ჯალათების კოჰორტაში უნდა ჩავწეროთ?“

„რა თქმა უნდა... ეს ჯამათი ხომ, პროფესიიდან გამომდინარე, შეხმატკბილებულად, სულ იმის მცდელობაშია, ნებისმიერ ჩვენგანში დამნაშავე გამოჩხრიკოს და, თუ არ არის, გამოიგონოს! როცა თიბავ ლორთქო, ცოცხალ ბალახს, განა ძირს დაფენილი ღერები ამისთვის ნამგლისპირს უნდა დაემდურონ?! არა – იმას, ვინც გამოკვერა, ალესა, გააფხავა... ცხადია, არც მხოლოდ ნაჯახი ტყუის, შეშის ნაცვლად, კისრის ძვალს რომ ანაკუნებინებენ“.

„გამოდის, რომ ორივე ჯალათია, ვინც განაჩენი გამოიტანა და, ისიც, ვინც აღასრულა!“

„მაგას კიდევ კითხვა უნდა?! მაგრამ ადამიანი, თავის ცხოვრების წესს, მაინც ვერც ერთ „საკმაზს“ ვერ მოაკლებს... ამიტომ ვთქვი, ქვეყანას ყველა სჭირდება-მეთქი... გაჭიმულ თოკზე ისე უნდა გაიარო, ფეხი არ აგიცდეს!“

„მამ, ჩვენი ყოფა ჯამბაზობა ყოფილა, მეტი არაფერი“.

„მეტი რაღა გინდა, რომ იყოს? მარადისობას დრო ქმნის და არა ადამიანი. მემატია-მთხველთა ღვანლის გარეშე, როგორ ვიგრძნობდით ივარქმნილი ტროასა და კართაგენის მტვრად-ქცეულ დიდებას, ანდა ვარდის წყალნაპკურები,

მშვენიერი ელენეს სხივილა თმების სურნელს? მაშინდელი ღვთის რჩეულების ბენვის ხიდზე ტორტმანი ხომ უკვალოდ ჩაიფარცხებოდა?! ასე რომ, დამდგარ, დაჭაობებულ წყალზე უფრო უარესი, ამაზრზენი არაფერია. კაცობრიობის დიდი გამარჯვებები და ტრაგედიები გვაცოცხლებს, გვაჯანმრთელებს, გვაფხიზლებს, თორემ უზრუნველობით გამტყვერალ და გამძღარ ადამიანს სალაფავის გობზე ჩამოეძინება!.. უმნიშვნელო, თვალთ შეუმჩნეველი ნაკადული, ხანგრძლივი დინებით, გადამხმარ, უნაყოფო ველებს აპოხიერებს... ადამიანი დღიდან გაჩენისა, იბრძვის, შრომობს, იღვწის, მაგრამ, როგორც კი დასაუფლებლად წაეტანება აღთქმული ბედნიერების ტოტი და ნაყოფი, მაშინვე უსხლტება ხელიდან“.

„ეტყობა, სიზიფეს ტანჯვას დასრულება არ უნერია!“

„როგორც კი დასრულდება, კაცობრიობა სამუდამოდ გულხელს დაიკრეფს!“

„უამი ჩვენგან მსხვერპლს მოითხოვს, სანაცვლოდ კი არაფერს გვაძლევს“.

„თომა, დავაზუსტოთ, თითქმის არაფერს, გარდა იმედისა: რაც აქ არ მოგვეცა, იქ, ზეცაში უხვად გვექნება!“

„არა, ბატონო, მირჩევნია, ისევ აქ მამყოფოს, ჩემს ერთგულ, შარვალგამოხეულ სიღარიბესთან, მთელი სიცოცხლე გვერდიდან რომ არ მომცილებია – ის მაცოცხლებდა და ჯამბაზის თოკზე წონასწორობას მანარჩუნებინებდა... ციური კოშკიც რომ დამიდგან, განა ადვილია მასთან განშორება, განა მექნება ძალა – ღირსეულად გამოვიტირო?“

„სიღარიბე?“

„დიახ, ბატონო! სიღარიბეს კიდევ რალაცა ეშველება, ტყუილზე აშენებულ ოჯახსა და ქვეყანას კი – არაფერი!“

„სადმე ამოიკითხე ან მოისმინე თუ შენით მიხვდი?“

„ამას მაინც თქვენ ვერ დაგაბრალებთ – ჩემით, ბატონო!“

„მაგრამ არის ტყუილის სახეობა, რომლის ავტორიც ხშირად ძალიანაც ხეირობს... დიდი „თევზები“ უფრო პატარებს ანკესზე წამოგებული მოლუსკებით იტყუებენ, ესენიც გონზე მოსვლას და „საჩუქარის“ დაგემოვნებას ვიდრე მოასწრებენ, ლაყურებში გაყრილი ანკესი უკვე თავის ნებაზე მიათრევთ...“

„მაშ, ბესტათეს, „დიდი თევზები“ აქეთ-იქით რომ ეწევიან და ლამის შუაზე გაგლიჯონ, ორი ნემსკავი ჰქონია გაყრილი“.

„მეტიც... ესენი თუ მოეშვენ, სხვები დგანან რიგში“.

„საშველი?“

„მე ხომ პირნათელი არა ვარ, კაცთათვის დაფარული ვიცოდე და გიპასუხო!“

„არცოდნა ბევრს ხელს სულაც არ უშლის, ფარას მაინც თავში მოექცეს და უფსკრულისკენ გაუძღვეს“.

„რა ჰქვია იმ კაცს, რომელიც მხოლოდ იღებს და თავად არაფერს გასცემს? გაუმაძღარია ასეთების ბუნება, თომა, ხაპავენ, ხაპავენ და რაოდენ საოცარი და გაუგებარიც უნდა იყოს, კიდევ უფრო მეტი უნდათ... ავილო თუ არაო, განა უზღვავე ფულისა და სარჩო-საბადებლის პატრონს არ გაქცევია თვალი მათხოვრის ხელისგულიდან გადავარდნილი, ნუმპეში გაგორებული პესოსკენ?“

„თქვენ რატომ არ გაგექცათ ჩრდილოეთის, აღმოსავლეთისა თუ სამხრეთ-დასავლეთის მწყობრებს, მინის ზედა და მინაში დამარხული სიმდიდრის პატრონს?!“

„ჩემთვის უსარგებლო სინდისი გაგორებულ გროშის წკრიალზე ვერ დავახურდავე“.

„სინდისი და პატიოსნება სატარებლად მძიმეა, გამძლე ზურგი სჭირდება და სახეირო ამ „გოდრებში“ ბევრი არაფერი ყრია, პირიქით... ვისაც სინდისი აქვს, იმას ცოლ-შვილი მშვიერი და ჩაუტყმელი დაუდის“.

„აქ უსმელი იქ დარწყულდება!“

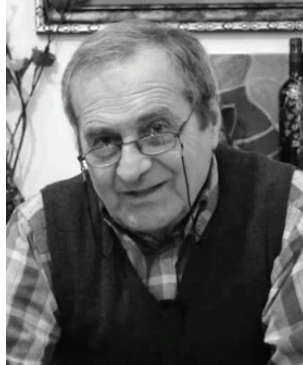
„აღბათ, აღბათ, მაგრამ, ერთიც ვნახოთ და... ღმერთო, არ მიწყინო!.. აქ მწყურვალი იქაც მწყურვალი დარჩეს?!“

„ნუ სცოდავ, თომა, სააქაოში სულწაყმედილმა იცის – კუპრის ქვაბი ვისთვისაც თუხთუხებს და ეშმაკს მიყიდული, ცდილობს არც ანგელოზის ნდობა დაკარგოს... ვიდრე კაცი ფეხზე დგას, არ აკლია გუნდრუკის მკმეველნი... ამიტომაც, ძალიანაც ნუ ვენდობით ჩვენს მეხოტბეებს, მათი რა მიდის, თუ კეთილგანწყობას გამოგტყუებენ და ყველას გასაგონად გათქმევიანებენ: „აი, კაცი!“ მოკლედ, მაქებრებს უფრო უნდა უფროთხილდე, ვიდრე – შენი ნაკლის მჩხრეკავებს“.

„ეეჰ, ჩემო ბატონო, ეგ უხსოვარი დროიდან ვიცით, მაგრამ მაინც შხამში ამოვლებული ტკბილი სიტყვა უფრო გვაცდუნებს... აი, საშობაო ქუცუნაც, მოფერებით, ლაბაბს ან მუცელს რომ მოვფხან, დავუყვავებ, მორჩილად დანვება ხოლმე ჩემი სტომაქის სიამოვნებისთვის თავის შესანირად“.

დასასრული შემდეგ ნომერში

ელგუჯა ციბროშვილი

ღარდენის გამყიდველი

როგორც ყოველთვის, ახლაც ისევ მარტო დავდივარ,
მირაჲის გზები, ოაზისთან არასდროს მიდის...
მერე, „მშრალ ხიდთან,“ ფეხათრევეით, ტანჯვით გავდივარ
და ძველმანების ბაზრობაზე ჩემს დარდებს ვყიდი.

მქონდა ლიმილიც, ოცნებებიც, ყვაველი სულის...
ზოგი მომპარეს, უშურველად ბევრიც გავეცი,
დარდებილა საზღაური ჩემი წარსულის,
ფეხზე დგომის ფასს მაშინ იგებ, თუკი დაეცი.

ნიკალასავით, დახლთან დგომა, მაკრობს და მზარავს,
არც ბაგეს მიმკობს, დახლიდარის ლიმილი ქლესა...
დავხუჭავ თვალებს, ამ ჩემს დარდებს ან ვინ მომპარავს,
ყელს ებჯინება ფორიაქი და გულის კვნესა.

ძნელად გავყიდი ჩემს „საქონელს,“ არა ვარ მარტო,
ჩემს გვერდით, სხვებსაც უზვადა აქვთ დარდების გროვა,
გავაჩუქებდი... მაგრამ დარდი ვის მივუმატო,
ჯიუტად ვდგევარ, ვიცი, ჩემის მყიდველიც მოვა.

ნუთუ არავინ აღარ დარჩა მუშტარი დარდის?
ნუთუ ბოლომდე დაიცალა იმედის თასი?
ნიკალასავით მეც მინდოდა მირთმევა ვარდის...
თუმცა ვხვდები, რომ ჩემს ვარდს მისთვის არა აქვს ფასი.

სხვა არაფერი გასაყიდი არ მაბადია,
სულილა შემრჩა, მაგრამ არის უფლის ტარიგი...
იმას, არავის არ მივყიდი, ცხადზე ცხადია,
მხოლოდ უფალმა იცის მისი „ყიდვის“ თარიღი!

P . S .

მქონდა ლიმილიც, ოცნებებიც, ყვაველი სულის...
ზოგი მომპარეს, უშურველად ბევრიც გავეცი,
დარდებილა საზღაური ჩემი წარსულის,
ფეხზე დგომის ფასს ვერ გაიგებ, თუ არ დაეცი!

ქ ა თ ე ვ ა ნ ა თ უ ა შ ვ ი ლ ი

დაჰქრის ქარი, დაჰქრის ქარი,
უზრდელი და უტიფარი,
ნივის, კივის, უსტვენს მოსთქვამს,
ყველგან შეხსნა სახლის კარი.

დაჰქრის ქარი, – კუდიანი,
ჭორიკანა, ჭორიანი,
ნუ იქნები, ქარო, მკაერი
ბოროტი და შურიანი!

ქ. ათუაშვილი

მაპატიე...

მე, სიყვარული ვიცი – უზომო,
და: მოფერება ყველა ყვავილის,
მე, სიყვარული ვიცი ისეთი,
სულს შეგიძრავს და გულში გაგივლის!

მე, სიყვარული ვიცი – უენო,
თვალეებით ვამბობ სათქმელს გულისას,
სიყვარულს ძალით ვერაფრით ჰპოვებ,
უნდა მიენდო ბედს და გულისთქმას!

მიუალერსებ ხის ყველა ფოთოლს,
ანკარა წყაროს, ბალახს, ნამიანს,
ლამაზ გვირილებს, – გვირგვინად დაწნულს,
ყოჩივარდებს და ვარდებს, – ვნებიანს!

მოვეფერები მტრედებს ღულუნას,
მერცხლის ბუდეში ჭყიპინა ბარტყებს,
თეთრად დათოვლილ ალუბლის ხეებს,
და ვარდისფერში გახვეულ ატმებს!

ჩემი გრძნობები ისე ღრმა არის,
ისე წრფელი და... ისე უძირო,
მე, სიძულვილი არ შემიძლია,
რომ... უღირსობას შვებით ვუმზირო!

მე, სიყვარული ვიცი – უენო,
თვალეებით თქმა კი, ერთობ, ძნელია,
მე, ვერ გითხარი ჩემი სათქმელი
და... მაპატიე, თუ, შეგიძლია!...

ქარს...

ქარი ქრის და ქარი ანცობს,
აღმა-დაღმა დანავარდობს..
არცა სცივა... არცა სტკივა,

არავისზე, არცა დარდობს!

რა სული აქვს, რა გული აქვს,
სიყვარულით, რომ არ ხარობს,
მზეს და წვიმას ებრძვის მუდამ,
თვის საქციელს როდი ნანობს!

დაჰქრის ქარი, დაჰქრის ქარი,
უზრდელი და უტიფარი,
ნივის, კივის, უსტვენს მოსთქვამს,
ყველგან შეხსნა სახლის კარი.

დაჰქრის ქარი, – კუდიანი,
ჭორიკანა, ჭორიანი,
ნუ იქნები, ქარო, მკაცრი
ბოროტი და შურიანი!

დედა – საოცრება!..

დედა – საოცრება,
დედა – სიხარული,
დედა – სალოცავი,
დედა – სახლის ბურჯი!

დედა – აღმაფრენა,
დედა – სანუკვარი,
დედა – უფლის ძალა,
დედა – გულის კარი!

დედა – ღვთის მშობელი,
დედა – უფლის მადლი,
დედა – სათაყვანო,
დედა – შვილზე დარდი!

დედა – საოცნებო,
დედა – ერთადერთი,
დედა – ალერსია,
დედა – ჩემთვის ღმერთი!

დედა – იმედია,
დედა – მოფერება,
დედა – მშობელია,
დედა – გათენება!

დედა – უტკბილესი,
დედა – მონატრება,
დედა – ძვირფასია,
დედა – მაღლი ზენა!

ქეთევან ათუაშვილი

დედა – სასწაული,
დედა – ჩემი სევდა,
დედა – სიცოცხლეა,
დედა – სიხარული.

დედა – სანატრელი,
დედა – სიყვარული,
დედა – ჩემი მზეა,
დედა – ჩემი გული!..

მომძალეობია...

მომძალეობია ნოსტალგია ახალგაზრდობის,
მომძალეობია, ო, რა ძლიერ მომძალეობია,
და, ფრთებშესხმული, ისევ, დავქრი, მე, ცის ლაჟვარდში,
მოგონებები, ასე, ძლიერ, არ მყვარებია!
დამფარფატებენ თავზე, მუდამ, მუქი ფიქრები,
ვერ მოვიშორე და ჩემს დარდებს ვერ დავემალე,
სად არ დაფრინავს ოცნებების ჩემი მერანი,
სულ მენატრება სიხარულის მზიანი ღამე!
და, თუ, სიყვარულს გავიხსენებ მზისა და მთვარის,
ჩუმი დუმილით უჩინარი ზღაპრებს მიაბობს,
სულის სიღრმეში, მე, იმ სულით, ისევა ვცოცხლობ,
გული გაფრენილ ნელინადებს უზომოდ დარდობს?

საქართველო

მედარდები საყვარელო, ომებს ძლივს გადაურჩი,
ამაყო და, თან, პატარავ, სულ, იყავი მტრის ურჩი!
დაგასვენონ, იქნებ, გინდა შენც სიახლის შენება,
მტრებს კი უნდათ შენი გენის, მოვლა – გადაშენება!

დაილაღე გენაცვალე? გაგლეჯ-გამოგლეჯილო,
არ იღარდო, აყვავდება – ვარდებიც და ლილილოც,
დაილაღე საყვარელო? ნაკუნ-ნაკუნ გაქციეს,
თვალთმაქცობას არ აქვს ზღვარი და ბოროტთა საქციელს...

საქართველო! – შე, ბედკრულო, მნახველი ხარ ავისა,
ვინ დაგწყევლა, ვინ გაგთვალა, და ვინ გაგითავისა!
ყველასი ხარ, ჩემო კარგო, და ვინც მძლავრობს ძალითა,
იმათ ღმერთი შეაჩვენებს, ქრისტეს რჯულის დართა!

ნეტავ, როდის დაისვენებ, დარდით ვამბობ ამასო,
ჩემო, დალილ-დაქანცულო, ფიქრმა ცრემლით ამავსო,
ღვთისმშობელო! დაგვეხმარე, ჰპოვე, კარგი საჩინო,
გვედრები, რომ ნილხვედრი, ერი გადაარჩინო!..

მოგონებებს ქარგავს

ყველაფერი სიცოცხლეში უფლის ძალით ხდება,
სასწაულის – უნდა გითხრათ მჯერა, თან, არ მჯერა!
ვიცი – აღარ ათრთოლდება, ნეტარებით, გული,
ვიცი – აღარ გაივლება სიყვარულის ხნული!
ვიცი, აღარ აცეკვდება, გაზაფხულის დარად,
გრძნობა გულში ჩამარხული, სიბერე რომ მალავს!
ვიცი, უკვე, არ მიაშობს ლამაზ ზღაპრებს მთვარე,
ვიცი, უკვე, ვერ დავითვლი ვარსკვლავთ მოელვარეს!
ვიცი, ყველა სიყმანვილეს გულში გულით ნატრობს,
ვერ მოვუსმენ, უკვე, გრძნობით, ბულბული რომ გალობს!
ნეტავ, როდის დასრულდება ფიქრი ფიქრთა ზღვაში,
და, ოცნება, სიყვარულით, აფრასავით გაშლის!
მე, კი, ახლა, სევდიანად დაუყვებო დაღმართს,
სიყვარულის აღმაფრენა, თითქოს, სადღაც გაქრა!
სიბერე კი, კვლავ, ჯახირობს, ობობა ქსელს, აბამს,
და... გარდასულ დღეთა ხიბლში მოგონებებს ქარგავს.

მერე რა რომ...

მე, იმ, განვლილი სიყვარულით, ისევ, მიყვარხარ,
და, თუმცა, წლებმა დამინისლა სული და გული,
წარსულ დღეებში, კვლავ, დავეძებ ლამაზ და წმინდას,
რომ, კვლავ, შევიგრძნო სასწაულად შენი სურნელი!..
დრო კი გავიდა... ფერთა გამას, სულ, ველარ ვითვლი,
და, შემომაკლდა თვალის ჩინი, სმენა მგალობლის,
მაგრამ... არ გაქრა, ვერ გაფრინდა, ვერსად წავიდა,
გრძნობა ფაქიზი და სურვილი ახალგაზრდობის!
და... მერე, რა, რომ... ნაოჭები გამიჩნდა ბევრი,
და... მერე, რა, რომ... სანთლის ფერი გამიხდა სახე,
და... მერე, რა, რომ... ძველებურად, აღარა ბრწყინავს
თვალები ჩემი, ჩემი სულის უცვლელი სარკე!
მე, ისევ, მიყვარს გათენება და მზის ამოსვლა,
მე, ისევ, მიყვარს მოლოდინით დაღლილი ღამე,
გულს ვერ უბრძანებ, ინახება გულის კუნჭულში,
გრძნობა, რომელიც, აქნობამდე, შემოვიინახე!..

ელგუჯა თავპირიძე

- აღარ ყოფილა, აბა, საშველი! - არ ეშვებოდა.
- არი, რაღა არ არი, ანგარიშია, ხალხო, ანგარიშია წხოვრება.
- სილიონს ჭიდან ამოღებული ნყალი რომ მოჩვენოდა, ისეც ჭაში ასხამდა.
- რას შვენი, კარო, სად ასხამ? - შრაზობდა მედიკო.
- ხომ აღარ გჭირდება?
- მერე სად ასხამ?! -
- ჭაში, ამოურნყავი კი არაა.

ე. თავბერიძე

მ
ლ
ა
მ
ლ
ა
მ
ლ
ა
მ
ლ
ა
მ
ლ
ა
მ
ლ
ა
მ
ლ
ა
მ
ლ
ა
მ
ლ
ა

ძვირანა

სამუალოზე დაბალი, კისერჩამყინილი, სიმსუქნესთან შედარებით ცქვიტი სილიონი გრძელ ნვერ-ულვაშშიც ახალგაზრდულად გამოიყურებოდა. სკოლაში მივდიოდით თუ მოვდიოდით, ჭიშკართან იჯდა, „პრიმას“ აბოლებდა, გაათავებდა ერთ ღერს, გავიდოდა ათი, ჰა და ჰა, თხუთმეტი ნუთი, ამოიღებდა მეორეს.

უცებ წამოხტებოდა, იქით-აქეთ გაიხედავდა, ისეც ჩამოჯდებოდა.

ვესალმებოდი.

- გამარჯობა, სილიონ ბიძია! - შევძახებდით ერთხმად. ცეცხლმოკიდებულვივით წამოხტებოდა, ხელებს ზევით აიშვერდა:

- გამეიხედე, მედიკო, აქეთ! - მობრუნდებოდა, პირგახეული გვეტყოდა:

- შეუბერეთ საგელათოსკენ!

სკოლაში მიმავალ-მომავლები სილიონის ეზოს ორი მხრიდან ვუვლიდით გვერდს. ზორვეთიდან საზანოში გამოთხოვილი მალაღლი, ჟღალთვალწარბა, უკნიდან - პიონერი, წინიდან პენსიონერი მედიკო მეორე მხარეს, მსხლის, ბლის, ვაშლის, ბიის, ატმისა თუ, მოკლედ, ხეხილიანი ეზოს ღობეზე გამდგომდებოდა, მასაც ვესალმებოდი, გაგიმარჯოთო, გვიღიმოდა, თან ლოყებში ნითლებული მინას ჩაჩერებოდა. რა მიხვედრა უნდოდა, ცოლს იმისთვის ეძახდა, ხელისთვის ხილი არ გაგვეყოლებინა, მაგრამ, შეუბერეთ საგელათოსკენო, რატომ გვეუბნებოდა, ვერ ვხვდებოდით. არადა, ავლისას თუ ჩამოვლისას ყოველთვის ამას იძახდა. ერთხელ დავუდარაჯდი, წინ ყარამანიჩი მიდიოდა.

- გამარჯობა, სილიონ! - ისე ხმამაღლა დაუძახა, თითქოს ყურს კლებოდა.

- ღმერთმა გაგიმარჯოს! - დაუბრუნა პასუხი.

გავიარეთ ჩვენ.

- გამეიხედე, მედიკო, აქეთ! - გასძახა მეუღლეს, შემოტრიალდა და - შეუბერეთ საგელათოსკენ!

სილიონს, გრძელი მეველუდასა და მოკლე გილანას მამას, მეტსახელად ძვირანას ეძახდნენ, იმის ოჯახიდან ძვირად გამოიტან რამესო - ჩაიცინებდნენ. ძვირანასთან ნუ გამიშვებ და რაც გინდა, დამავალეო, იცოდნენ ქორწილისა თუ გასვენების მოთავადარი გეგებმა თქმა.

საგელათო იქით იყო, ჩვენ აქეთ მივდიოდით, - რატომ უნდა შეგვებერა იქითკენ, საითაც არ მივდიოდით? - ვკითხე ერთხელ ყარამანიჩს.

- რა ვიცი, - გადააქნია თავი, - უცნაური თავ-ბოლოს კაცია. მამაზეციერი ვერ მიხვდება, სილიონი რას იზამს, შეიძლება, ყველას დაწუნებული მოიწონოს, ყველასგან მოწონებული დაიწუნოს.

სილიონი ღვინოს ყიდა აფხაზეთში. სეილარას სატვირთოზე დააწყობდა ერთი წლის მოსავალს, ნახევარი-ნახევარზე გაკეთებული ღვინით სავსე კასრებს და ჩახრიგინებოდა ზღვისპირეთში. იქ მყიდველები ბლომად ჰყავდა. ვილაცები ეხვენებოდნენ, წავილებო, გაგიყიდითო, სილიონი არავის ენდობოდა. გაცლილი კასრი ლამის ნახევარ საათს ეჭირა ხელში, სათლზე აგროვებდა წვეთებს. ჩამოწვეთავდა ერთი, ორი, ათი, მაინც თავდამხობილი ეჭირა, უცდიდა, ბოლომდე როდის ჩამოიწრებოდა. ან ხელი არ გეღებოდა ან ნერვები არ გეშლებოდა, აქაც ეუბნებოდნენ, აფხაზეთშიც. აქაურებსაც, იქაურებსაც არაფერს პასუხობდა და პირიქით, უფრო დიდხანს იჭერდა თავდამხობილ კასრს. ჩადიოდა აფხაზეთში ღვინიანი, ჩამოდიოდა ფულიანი. ქურდობა როდის არ იყო, ემ-

ინოდა, ღვინოში აღებული ფული არავის ნაერთმია. ნავაჭრს მედიკოს დიდ თავშალში ახვევდა, წელზე ღვედივით შემოისალტავდა, იყო იმედიანად, ეგონა, ასე ვერავინ წაართმევდა. გზაში ვინმემ ჩხუბი რომ ამიტეხოს, ტანსაცმელი შემომახიოს, თავშალი შემომაფხრინოს, ფულები გადმოცვივდებაო, – რალაც ეშმაკად იფიქრა ერთხელ. წამოსვლისას ტომსიკაში ჩაყარა თავშალში მოქუჩებულები და მანქანაზე აქეთ-იქიდან საგანგებოდ გამაგრებულ ცარიელ კასრში ჩააგდო. გარეშეთათვის ყველა კასრი ერთნაირი იყო. თვითონ თვალეზახვეული მიაგნებდა ათიდან იმ ერთს. აქედან იქით ჩაკითხული სეილარას სატვირთოთი მოახრიგინებდა ცარიელ კასრებს. მერკვილადის დაღმართზე ჩამოდიოდნენ და რას ხედავს?! მაინცდამაინც ის კასრი გადაგორდა, გადაგორდა, კიდეც გადაგორდა და დაეშვა ჩოლაბურისკენ. წვიმს, ხოშკაკალას ურევს. გააჩერებინა მანქანა, გადმოხტა, დაეკრა მდინარისკენ. გაეკიდა სეილარა, თან მისდევს, თან ყვირის – ერთი გადმოვარდა, ერთი გადმოვარდა, ბიჭო, სხვები არც განძრეულანო.

ირბინეს ჩოლაბურამდე. გასწრებულს ვინ დაწვია, სილიონი რომ დაწვოდა. უჩვეულოდ მოდიდებულ მდინარეშიც შეტოპა, მაგრამ კასრი ჩოლაბურმა ისე გააქანა, თვალის ვერ მოკრა.

ნუ ჯავრობ, ერთი კასრისთვის რავა იკლავ, შე კაცო, თავს, ხუთი მიგდია სახლში, მაგათი გასავსები ღვინო კაი ხანია არ მომსვლია, არ გაზარალებ, ჩემი ხელით გადმოგიტან ხვალ დილასო, – უთხრა.

– ეს რა დამემართა, ღმერთო, ეს რა დამემართა! – იშენდა თავში მუშტებს.

– რა იყო, შე კაცო, ათივე რომ გადაგორებულყო, მაშინ რას იზამდი?!

– ეს რა დამემართა!

– დაწყნარდი, სილიონ, ერთი კასრის გულისთვის რავა იკლავ თავს...

– ეს რა დამემართა, ღმერთო, ეს რა დამემართა!

მეორე წელს ისევ დააყენა ნახევარი ნახევარზე ღვინო. ჩაასხა კასრებში და სეილარას სატვირთოთი ისევ დაადგა აფხაზეთის გზას. სამეგრელოში ერთი კასრი ყუმბარასავით გასკდა. შეშინებულებმა გააჩერეს მანქანა, ძარაზე სილიონის აბობლებისტანავე მეორე კასრმაც ბეთქა, ათიდან რვა კასრის ღვინო გაყიდა, მოგებით ვერაფერი მოიგო, ქვითიქვითზე გამოუვიდა ის წელიწადი. არ იყო მადლიერი, ყურძნის შაქრიანობამ დამღუპაო, – იძახდა. ცოტას მაგიერ, ბევრი მომივიდა

მხატვარი სოფიო ქელიძე

შაქარი ყურძნის წვენჭაჭანყალში, დიდი გაზი დეიგროვა, დამიხეთქა კასრებიო.

– კიდე კაი, თავი რომ არ წაგაცალა, თვალი რომ არ დაგიფსო... – ამშვიდებდა მედიკოსი.

– თვალი მაშინ დამეფსო, შენ რომ მოგიყვანე...

– შაქარი არ დააკლო, შაქარი არ დააკლოო, ვინ მეზუზუნებოდა?!

– შენი და ეშმაკის ხელი ერთნაირია!

– ღმერთს მადლობა უთხარი, ან თავი რომ არ გაგიტეხა, ან თვალი არ დაგიფსო.

– სანამ მართლა გაგიტეხავდე მაგ თავს, შემეშვი! – აყვირდა.

იმ დღეებში იმდენი ინერვიულა, ორჯერ გადაყვინცილდა.

აჩიკომ სარკე მიადო ტუჩებზე, არ დაიორთქლა. ღრმა ამოხვრისთვის შემზადებულმა გადააქნია თავი, მაგრამ სახტად დარჩა: ძვირანამ უცებ ამოიხროტინა და რამდენიმე წუთში გონზეც მოვიდა. დაიშალნენ მოვიშვიშე მეზობლები. მეორე გადაყვინცილებისას სილიონის ეზოში ნახევარი სოფელი შეიყარა, აჩიკომ ბარე ოთხჯერ მიუტანა სარკე ტუჩებთან, ორთქლის ნატამალი არ გაჩენილა მოვერცხლილ მინაზე. წამოდგა, მომიკვან მედიკოს შეხედა. მეხუთედ სასხვათაშორისოდ მიადო სარკე ტუჩებზე, გახედა და ჰოი, საოცრება, დაიორთქლა.

– ისეთი დამწვარი, იქაც არ ლებულობს გამჩენი, – აპუ-ტუნდნენ მეზობლები.

ელვაში მოხვედრილ თხასავით თვალედაბლეთილი ძვირანა ალებაში, იცოცხლე-თქვა, მაგარი იყო, გაცემისას მთელი სხეული უკანკალებდა. ფულს სახლში ინახავდა, ობი უჩნდებოდა ჩანთებში ჩადებულ თუმნიანებს თუ ოცდახუთმანეთიანებს, მაგრამ შემნახველ სალაროს მაინც ვერ უხსენებდი.

ძვირანამ ფული რომ გასესხოს, თუ არ გააუთოვე, ვერ მიხვდები, ათმანეთიანები მოგცა თუ ოცდახუთმანეთიანები, გაუსვამ უთოს, მოშორდება ობი, გამოჩნდება, რამდენიანიცაა, თვითონ არასდროს შეშლია, ობშიც ხედავს, მინის ქვეშაც იყურება ოჯახსმენებულო, – ამბობდნენ.

ბირჟაზე იშვიათად ჩნდებოდა სილიონი. თუ ფეხი ნაუცდებოდა, პირველი იმას იტყოდა, ორივე სოფელში ნამყოფს ყველაფერი დამეჯერებო და დაიწყებდა ძვირანულ შეგონებებს: ძროხა მაშინ ვარგა, ცოტას რომ ჭამს, ბევრს რომ ინველება, ხარი გამომდგარია, ერთ ნელინადში ორი წლის სარჩოს რომ მოგაგუმგრავებებს სახლში, ძალი მაშინაა კაი, ხმელა პურს რო გჯერდება, ცხიმინს, აბა, ჩვენი თავმჯდომარეც არ ინუნებს, ინუნებს კი არა, ნადირივით ებძგვნება, ქეც მიტომ აქ ლოყები ტელევიზორის ანტენასავით გადაფენილი მხრებზე, კატის საქმეჯერ ოჯახის, მერე მეზობლების თავგებზე ნადირობაა, საქმლისთვის თუ შემოგკნავლა, არაა სახლში გასაჩერებელიო.

– ცხოველები გვეიგეთ, ფრინველებზე გადადი! – შეღიმილებდა მისი კბილა გიჟურა.

– დღემეხვალე კვერცხის მადებარი დედალი დროზეა დასაკლავი, მარტიდან გვიან შემოდგომამდე ქათამი, ჯობია, გარეთ ჭამდეს, სახლში კვერცხს დებდეს. ბატი და ინდაური ღორივით ნთქავს, ქათამზე მეტსაკენკს თუ დოუყრის იმათ დედაკაცი, ოჯახის დაქცევა დომებია.

– ქალებზე ლაზლანდარობით ბუს კვერცხებს მოიგებ, ჩეინყვე ჯიბეებში და იარე ეზოს ბოლოში! – არ ეპუებოდა შეხუმრებული.

– ცოლმა თუ პირის ზომა არ იცის, არც ხელის, არც ფეხის ზომა ეცოდინება. უზომო ხელი ოჯახს დააქცევს, უზომოდ გამცემი ზომაზეც ვერ მიიღებსო, – ხო გაგიგონიათ, უზომოდ აშვერილი ფეხით ბლომად ბოვშებს

ელპუჯა თავპერიძე

გააჩენს, იცოცხლე, კაია, თუ რჩენის თავი გაქ, მარა, ნელ-მონყვეტილი ქალი იმ დრომდეც ვერ მიიყვანს ბალებს, თვითონ რომ ირჩინონ თავი.

– აღარ ყოფილა, აბა, საშველი! – არ ეშვებოდა.

– არი, რავა არ არი, ანგარიშია, ხალხო, ანგარიშია ცხოვრება.

სილიონს ჭიდან ამოღებული წყალი რომ მორჩებოდა, ისევ ჭაში ასხამდა.

– რას შვები, კაცო, სად ასხამ? – ბრაზობდა მედიკო.

– ხომ აღარ გჭირდება?

– მერე სად ასხამ?!

– ჭაში, ამოურწყავი კი არაა.

– ხომ გითხრეს, ქვეშ მდინარე გაედინება.

– მდინარეს რო არაფერი ემატებოდეს, ღლე დარჩებოდა.

– შენ გაქრი, სილიკო, ერთ დღეს! – კაპასობდა მედიკო და წყალი სულაც რომ არ ნდომებოდა, მაინც ეუბნებოდა, მჭირდება, ამოიღეო.

– ერთი ვედრო თუ ნახევარიც გეყოფა? – სრული სერიოზულობით ეკითხებოდა.

– ნახევარი ვედრო და ნახევარი ლიტრი – ხუმრობის ხასიათზე დგებოდა მედიკო.

– გეიცინე, გეიცინე, ჭაც, წყაროც, მდინარეც შრება, თუ არ გჯერა, ჩეიხედე გიჟურას ჭაში.

– ამეილე, ბევრს ნუ ლაპარაკობ!

– ერთი თუ ნახევარი?

მანამ არ მოისვენებდა, სანამ მედიკო ოდენობას არ დაუზუსტებდა.

– იყოს ნახევარი, ჯანდაბას შენი თავი.

* * *

ივლისის პაპანაქებაა. შეუსვენებლად ჭრიჭინებენ ჭრიჭინობელები. სახლში ცხელა, გარეთ იხრუკება ყველაფერი. ღამის ორ საათამდე დეიდაჩემთან, შედარებით უფანჯრებო ოთახში ძლივს გავძელით. წამოსასვლელელები ვართ, ზოვრეთიდან საზანომდე კაი ოთხი კილომეტრი ფეხით გვაქვს გასავლელი. აგრილებას ველოდით, არ აგრილდა, დღის ხვატს ღამის ხვატი დაემატა, უფრო შეცხელდა, შებლანტდა ჰაერი.

დავადექით მე და ლევანა გზას, ტანად ის დიდია, მე – პატარა, ასაკით ტოლები, მე – უკვე სტუდენტი, ის – სტუდენტობაზე მოფიქრალი.

კაი ხანს ვიჭოჭმანეთ, მოასფალტებულ

შარას გავყოლოდით თუ ვინრო ბილიკს. დღესავით ღამეა, გზანვრილზეც არ დაგვებნეოდა კვალი, მაგრამ ფართო ქუჩა იმის იმედით ვარჩიეთ, თამარის ხიდს რომ გადმოვივლით, საზანოს გზაზე იქნებ ვინმე მანქანიანი წამოგვწეოდა.

– თუ არ აგრილდებოდა, დღე წამოვსულიყავით, გავყვებოდით ავტობუსს, დროზე ვიქნებოდით სახლში... – ჩავიბუზღუნე.

– ვის ეგონა, თუ არ აგრილდებოდა, სიცხით დაღამდა, ხვატიანი დილა გათენდება მალე. – დიდი კაცივით გაამხილა სახვალის პროგნოზი.

– ხვალ მართლა უარესი იქნება... – ჩავილაპარაკე.

– ხვალეა უკვე. – ჩაიდუღუნა და გულმოსულმა ნაბიჯს აუჩქარა.

ამ ლაპარაკ-ლაპარაკში თამარის ხიდს მოვადექით, იქიდან ჩოლაბურში გადახედვა ჩვევად გვქონდა. ავირბენდით ხიდის კუზამდე, შევჩერდებოდით, ჩავირბენდით, ახლა იქიდან გადავიხედავდით. ავედით წვერზე, გადავიხედეთ, შევკრთით, აქ შუალამის პაპანაქებაში ვილაც ბანაობდა მდინარეში.

– ეშმაკია?! – ნაიკნავლა ლევანამ.

– ეშმაკი?! – შიშით ველარაფერი ვთქვი, რას ვიტყვოდი, არასდროს მინახავს, ბებიაჩემი რომ ამბობდა, ეშმაკებმა გაიტყუეს სახლიდანო, – მეცინებოდა. ახლა ხიდიდან დავცქეროდით. განზე, ერთი ნაპირიდან მეორისკენ მიცურავ-მოცურავდა, თან რალაცას ღიღინებდა. უფრო შევშინდით: ისეთს დაამღერებენ, დაგავინწყებენ, ეშმაკი როა, გაგიტყუებენო

– ისევ ბებიაჩემის ნათქვამი მომაგონდა. სიტყვებიც გავარჩიე – შენ დამღუპე, ჩოლაბურო, – დაიღიღინებდა იმ ნაპირისკენ მიმცურავი, შენ დამღუპე, ჩოლაბურო, – ღიღინებდა იქიდან აქით მომცურავიც.

არ ვიცი, ლევანას რა ძალა მიეცა, უცებ ისე ხმამაღლა შესძახა, კინალამ ჩოლაბურში მოვადინე ზღართანი.

– გამარჯობა!

– შეუბერეთ საგელათოსკენ!

– ძვირანა ხარ?

– შენ დამღუპე, ჩოლაბურო! – უფრო წკრიალა ხმით წაიმღერა.

მაშინ მივხვდი, სკოლისკენ მიმავლები, გინდ მომავლები, საგელათოსკენ თუ მოვუხვევდით, სილიონის თქმით, შევუბერავდით, მის ხეხილიან ეზოს გვერდს ავუქცევდით, მედიკოსაც აღარ დაჭირდებოდა ღობეზე გამოდგომა. აი, რაში ყოფილა საქმე-მეთქი, – სიმწრით გამეცინა.

შინ რომ მივბანდალდით, დედაჩემს ტანსაცმლის სუნი არ მოეწონა, გარეთ დავავაყრევინა.

ფანჯარას გავხედე, თენდებოდა.

სილიონის ტოლებიდან ახლა აღარავინაა ცოცხალი. ამას წინათ შვილიშვილს ჭის ამბავი ვკითხე.

– ჩვენი კი არა, იმ მხარეზე ყველას ჭა დაშრა.

– ალბათ წყალს არ აბრუნებდნენ შიგნით.

მომამტერდა, ვერაფერი გაიგო.

მარიამ
დამუკაშვილი

მარიამ დამუკაშვილი

მისის უკანასკნელი დღეა. ზაფხულამდე ნაზიჭილა რჩება. წაზე ერთადერთი ღრუბელი ჰკიდია, მზესთან მიახლოებამდე კი ვერ შეფავს. ვინ იქნის, სად დაფენილა მისი პანია ჩრდილი, ასე რომ მჭირდებდა ახლა.

მ. დამუკაშვილი

დღეს ჩემი დღეა!..

ჩაქრუშულ-ჩასვედიანებული გარემო...

ავბედიტად დაკიდებული სინოტივით გაყვანილი ტყვიისფერ-შავი მძიმე ღრუბლები, რომელთა უკან თქემი იმალება. ცა კუმტად იმზირება, უღმობელს და გულქვას ხდის მიდამოს. წვიმისა და მესთატეხის მოლოდინში განაბული არემარე.

მიყვარს ასეთ ამინდში უმიზნოდ ხეტიალი. დღეს ჩემი დღეა...

სოფელი სადღაც შორს მოჩანს. ხანდახან ნამოყვებული, მოწყენილი ძაღლის ხმა თუ აღწევს

ყურთასმენას. რაღაც ავისმომასწავებელი ტრიალეებს. ეს, სულ არ ანაღვლებს ბოლოქანქალას (ჩემს ბავშვობაში, რატომღაც, წყალწყალას ვეძახდით), ზის ქვაზე და კუდს აქანქალებს. დროდადრო სწრაფი ნაბიჯით მიმოდის, თუმცა თვალს არ აცილებს ყვავილის ნექტრის სურნელებით გაბრუებულ პანია, ჭრელ პეპელას.

უსიამო ფიქრი იცრიცება, თითქოს სიბერე ეპარება და ღრუბლის ქათქათა მარმამივით დნება სივრცეში. სიცოცხლეს მონატრებული პეიზაჟი არაფერია, გარდა ხავსისა და დროისგან შექმული ლოდებისა. საუკუნოვანი ფესვების გაბზარულ იმედად შემონახული მაყვლის ხმელ, ჩახლართულ ბარდში, რამდენიმე წვეწამდგარი ყლორტი.

თვალს არ ვუფერებ, უსიცოცხლო, ეკლიანი ღეროების შუაგულში მოჩანს ტყემალი, რომელსაც აქა-იქ ტოტები აქვს შემხმარი. ბუნებას ესეც არ უკმარებია, ერთი ტოტი ჩამოჩეხილა და ჩიტის მოტეხილი ფრთასავით დაკიდებულია, თუმცა სიცოცხლის ძარღვი აქაც ფეთქავს. გაზაფხულის მწვანე ჯადოქარი საბრალო მცენარესაც დაჰპატრონებია. მან რა იცის უბედურების და ბედნიერების, სიღარიბის და სიმდიდრის, იმედის პანია ნაპერწკალი ყველასთვის მოეძებნება.

მკვდარი მკვდარს აეკიდაო და შუატანზე წვიმისგან გაშავებული, ალაგ-ალაგ კედლებშენგრეული, ძველისძველი ბუდე მოჩანს. ქარის ყოველ ნამობერვაზე ისე ქანაობს, ყოველ ნაშში შეიძლება ჩამოიშალოს. ეტყობა, პატრონს დიდი ხნის წინ მიუტოვებია.

სიჩუმეს მხოლოდ ხმელ ბალახზე დაბიჯებული, ჩემი, ფეხის ხმა არღვევს. ირგვლივ სიძველის იდუმალება გამეფებულია, რომლის სასწაულებრივი ანდამატი თავისი წიაღის თანამოზიარედ მხდის.

მხატვარი სოფიო ქელიძე

ვცდილობ, მივუახლოვდე ამ ცოდვის

სახილბელოს. უღონო მცენარეები ტანსაცმელზე მეჭიდება, ხელებში ეკლები მესობა, სისხლი მდის...

...ხე კი არა, მის გადანაჭერზე ამოსული საბრალო ტოტი აღმოჩნდა...

ცის თალში მრისხანება მატულობს. ღრუბლების უფსკრულიდან ამომხტარ დაგრავნილ ელვის ნათებას თითქოს უცდის ყრუ ქუხილი, რომელმაც საოცარი სისწრაფით გადაირბინა და სადღაც, თვალსაწიერის იქით ჩაინთქა.

წვიმის უზარმაზარი სვეტები მთების იქით ჩაშვავებულა. წვეთის პატარა, მოცეკვავე კაცუნამ, ჩემს გვერდით, კირგადაკრულ, ძველისძველ, ქვაზე მოადინა ტყაპანი, ასადგომად აიზიდა, მაგრამ ნახევარი

**მარია
კაშუაშვილი**

სხეულიც ვერ აიტანა, ბედს დამორჩილებული უხეიროდ გაიდლაბნა ზედაპირზე.

ცივი, ნესტიანი და ქინძლარის სუნით გაჯერებული ჰაერი ნესტოებში შემოიძვრა.

დედამინა, თითქოს, ცას შეუერთდა და შავ ღრუბლად გადაიქცა. ჩანს, წარღვნა გარდაუვალია...

სიმშვიდე არ მტოვებს, ნელი ნაბიჯით ვბრუნდები. თავს ქარშერეული, კოკისპირული წვიმა მესხმის... სწრაფად გადაიარა, ახლა მხოლოდ ცრის, აგვირგვინებს წინამორბედის დანყებულს.

ჯიბეში კალამი და კიდებდნობტივებული ქალაღი მოსვენებას არ მაძლევს, უნდა ვწერო... დღეს ხომ ჩემი დღეა...

ქარი

კარის გაღება არც უცდია... გვიანი გაზაფხულის სურნელებამერეულმა თავხედურად შემოგლიჯა ღია ფანჯარა, კარგა ხანს ფარდამი გახლართულმა იბორიალა. დააღწია თავი თუ არა, ზღუდედ აღმართულ სიფრიფანა საბურველს, გარეული ნადირივით დაესხა თავს პედანტური სიზუსტით დალაგებულ ნაწერ თუ სუფთა თაბახის ფურცლებს, ჰაერში დაატრიალა და იატაკზე ფარფატი მიმოფანტა. ღარნაკში სათუთად ჩალაგებულ, ახალმოკრეფილ ყვავილებს შეუბრალებლად შემოაცალა გვირგვინის ფურცლები, აიტაცა და სახეზე მომაცარა. დრო იხელთა, ყურში რალაც ჩამჩურჩულა, თითქოს სხვაც გაიგებდა მისას (მნახა თავისი ქკვისა), თუნდაც მილეთის ხალხს მოეყარა აქ თავი. პასუხისთვის არც დაუცდია, სტვენა-სტვენით მოუსვა ცხაურიდან, შემოსვლისასაც რომ არ ჩათვალა ყურადღების ღირსად.

ბოლო არ უჩანს მის თავხედობას...

გარეთ მელოდება თუ ამასაც ლოდინი ჰქვია. ერთ ადგილზე რა გააჩერებს, ეზოს ყველა კუთხე-კუნჭულს ძირისძირობამდე ქექავს, ცხვირს ყველგან ჰყოფს. მოსვენებას არ აძლევს სიბერისგან ნახევრადგამხმარ ხეს (თავისიც ჰყოფნის), სხვა რომ არაფერი აბადია, გარდა სეტყვისგან დაკენკილი რამდენიმე შემრეშილი ალუბლისა, ბავშვობაში გადამწიფებულს რომ ვეძახდით.

გამოსვლისთანავე ფერხულში მიწვევს. ხან წინ გამასწრებს, ხან უკან ჩამომრჩება, თავბრუ დამახვილია.

დაკეტილ ქიშკარს დაეძგერა, ვერ დაიმორჩილა გასაღებად. მოუთმენლად დამიწყო ლოდინი. გაღებისთანავე კარი ხელიდან გამომგლიჯა და საშინელი ჯახანით ლობის კედელს მიახეთქა. ანჯამები თავ-

განწირვით აჭრიალდა.

გამოსვლას არ მაძღვის. გაჭირვებით გამოვეცი ერთ ორივე. თავისუფლებით გამონვეული სიხარული იმით გამოხატა, რომ გზიდან ახვეტილი მტვერი ზედ შემომაცარა. თავანყვეტით გაიჭრა წინ, უკან აღარც კი მოუხედავს.

სასიამოვნო განცდაა, როდესაც შენს თავს ეკუთვნი მხოლოდ. ფიქრის საგანს კი ერთადერთი შეადგენს, – აისრულო თუნდაც ყველაზე მარტივი სურვილი, დატკეპ მიღებული ემოციით. ეს ხომ სუნთქვაა თავისუფალი ცხოვრებისა, რომელიც იქ იწყება, სადაც ადამიანი არ ბატონობს ბუნებაზე, არ არის მისი მბრძანებელი.

მძლავრად სჩქევს სიცოცხლე, მაგრამ მაინც საკვირველია, როგორ მოძებნა სიბ ქვაზე ადგილი, თავისი მწვანე ფუნჯით სიცოცხლის ნაყში რომ გამოეყვანა. თუმცა, მოიცადეთ, ეს პატარა სიმწვანე სწრაფად გადასრიალდა, ბალახებსა და ლოდებს შორის მოძებნა ციხესიმაგრე, სადაც უშიშრად გრძნობს თავს. თურმე, ნუ იტყვით, იგი მზის გულზე გასათბობად განოლილი ხვლიკი აღმოჩნდა, ალბათ ცნობისმოყვარე თვალს რომ არ მაცილებდა, სანამ ჩემი მზერა არ დაიჭირა.

მაისის უკანასკნელი დღეა. ზაფხულამდე ნაბიჯილა რჩება. ცაზე ერთადერთი ღრუბელი ჰკიდია, მზესთან მიახლოებასაც კი ვერ ბედავს. ვინ იცის, სად დაფენილა მისი პანია ჩრდილი, ასე რომ მჭირდება ახლა.

კეთილმოსურნეს რა გამოლევს, მსხნელად დახუნძლული ჭერმის ხე მევლინება. სასიამოვნო მასპინძელია. ხელგაშლით მთავაზობს ყველაზე საუკეთესოს, რაც გააჩნია ზაფხულის სიცხისთვის. ეს მუქი, ტენით და ყვავილების სურნელით გაჟღერ-

თილი ჩრდილია. მეც სიამოვნებით ვსარგებლობ სტუმრის სტატუსით. მყუდროდ მოკალათებული მის გადაბარდნილ ტოტებქვეშ, წვიმაც რომ ძლივს ატანს, ვუცქერ სასწაულს ჩემს თვალთა წინ რომ გადაშლილა. ბუნება ხელოვანია, უბრალო ელემენტებისგან ქმნის ზღაპრულ პეიზაჟებს. არ ძალმიძს და არც მსურს მზერა მოვნწყვიტო. არამინიერი სიმშვიდე მეუფლება. სუფთა, დაწმენდილ გონებაში ერთადერთი აზრი გაჩხერილა, – განცდა, რომლითაც შეპყრობილი მაქვს სული და სხეული, მარადისობას შეერწყას.

უმეტესი ნაწილი კი არა, თითქმის მთელი ჩემი ცხოვრება მჭიდრო კონტაქტში მიედინება ბუნებასთან. მას, მარტოდმარტო, იმ საზომით არ განვიხილავ, როგორც უმეტესობა ადამიანებისა. ხორბლის ყანა მხოლოდ პურისთვის არ მიხარია, წვიმა – მოსავალი გვალვამ რომ არ გაანადგუროს, ქარი – ზაფხულის ხვატი სიგრილით რომ გააზავოს...

ჭერმის მუნუკებდაყრილი ნაყოფი მტკივნეულად მეცემა ხელზე – ეს ჩემი ნაცნობი ქარის ოინებია. ცდილობს ყურადღება მიიპყროს.

სადღაც მიეჩქარება... მექაჩება, მგონი რალაცის ჩვენებას ცდილობს. მალალ ბალახში რწევა-რწევიტ გაიშლიგინა, ხეებს ტოტებშუა გაუძვრა და მიაშურა ხელისგულივით გადაშლილ მინდორს, მირაჟივით რომ თრთის მზის მხურვალე სხივებში.

ნაზად მიელამუნა, ქერის თავთავების სურ-

ნელიტ გაჯერებულ ჰაერს შეერწყა, ჟრჟოლად დაუარა ახლად შეღერებულ ყანას.

მზეკაბანი' – საოცარი და ულამაზესი სიტყვა. ამოუხსნელია გრძნობა, რომელიც ბუნების ამ სასწაულებრივი ქმნილების დანახვაზე მეუფლება ხოლმე. ჩამავალი მზის ფონზე ნარინჯგარეულ მწვანედ ლივლივებს, ჯერ, დაუსრულებელი თავთავების ზღვა. ღელავს, სუნთქავს. ყანა რის ყანაა ყაყაჩოების გარეშე და ისინიც მსუბუქი შრიალიტ მიჰყვებიან მდინარებას, მორცხვად ისწორებენ წამოხდილ კაბებს. ჯერ კიდევ გაუშლელი კოკრები თავთავებს ეხეთქებიან.

საურმეზე დარაჯივით დაყუდებულა ტანდაკორძებული, საუკუნოვანი ხე აკაკისა. სტიქის რამდენ შემოტევას გამკლავებია მედგრად. ახლა კი უიმედოდ გადმოუფენია დაღლილი ტოტები. მისი უზარმაზარი ჩრდილი ზანტად ირწევა ყანის თავზე.

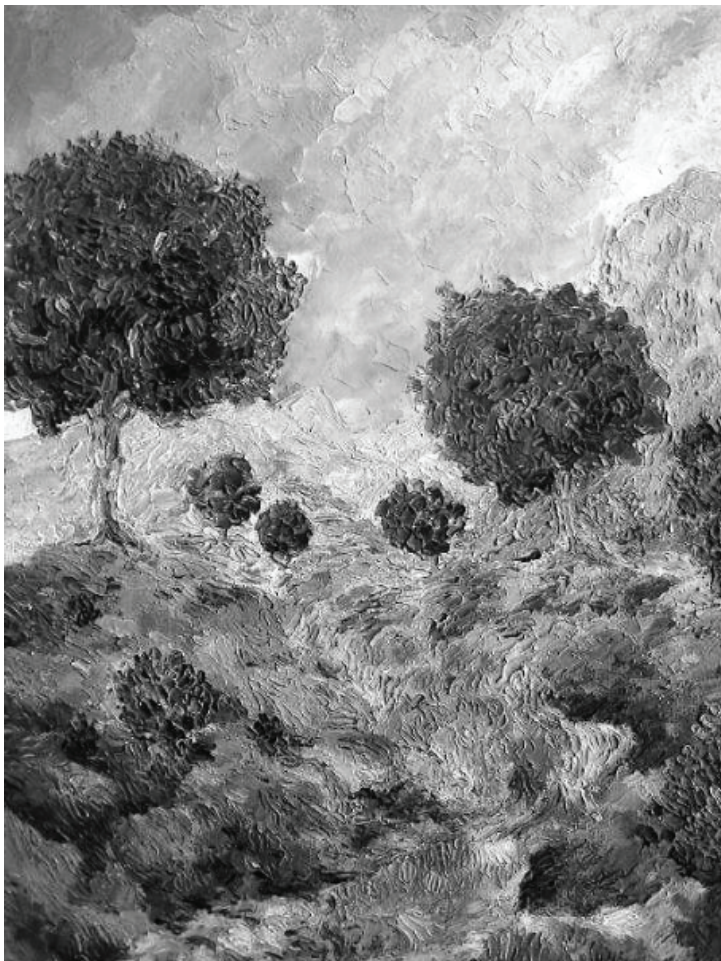
მუქი ყვითელი, მკვდრის მზის ფერს რომ ეძახიან, სიმკვეთრეს მატებს ბუნების საოცარ შოუს.

მომაკვდავი დღე ქურდულად იპარება...

ყველაფერი ფართო ეკრანს წააგავს, რომელზეც ნელ-ნელა ქრება პანორამა. ღამე წვება ბორცვებმოხბნეული პატარა ველის მიღმა. სიბნელიდან სუსტი ხმებილა ისმის...

ვილაცას არ ეძინება... ფანჯრის მინებს სულ უფრო მეტად აწვება.

ვინ იცის, იქნებ ხვალაც დამიყოლიოს...

მხატვარი ბეჟან პატკოველი

თამარ
კოლელიძევილი

მ
ლ
ა
მ
ლ
ა
მ
ლ
ა
მ
ლ
ა
მ
ლ
ა
მ
ლ
ა
მ
ლ
ა
მ
ლ

და, მაინც, თუკი, შენი ნეკნი ვარ,
შენი წოდებების, დარდის მტვირთველი,
ჩემი სამყარო, ჩემი ღმერთი ხარ,
ჩემი ოცნების ლურჯი ფრინველი.
რატომ არ წდილობ, მუდამ, დამიცვა,
რატომ არ გინდა, სულში ჩამხედო,
მინდა ოცნებით რაში ავიჯრა,
ზეურის კიდიდან გადმოგახედო.

თ. კოლელიძევილი

დაგვილოცე დედები...

დაგვილოცე დედები, ღვთისმშობელო, მარიამ,
თვითონაც, ხომ, დედა ხარ, სხივი კრთება თვალებზე,
ჩვენი ყოფა-ცხოვრება, თითქოსდა, სიზმარია, –
ფრთამოტეხილ ჩიტს ვგავართ, ქვეყნად, დედის გარეშე.
შვილის გულში სიკეთის თესვა ჩვენი ვალია,
როგორ არის აღზრდილი, ყველას, უმალ, იტყობა,
მეცოდება ის ქალი, ვინც გზა ფუჭად გალია,
ვისაც არ ღირსება ეს მისია – დედობა.
დედის – ერთი ღიმილიც ღმერთის ნაპერწკალია,
ქვეყნად, სულ, არ ვიქნებით, დრო გადის და... ვბერდებით,
ნუ იტყვით, რომ საქმე გაქვთ, ნუ იტყვით, არ გვცალია,
გირჩევთ, ხშირად, სათუთად, ჩაიხუტოთ დედები.
თორემ, უცებ, ზამთარი მოვა, – ჩუმი ნაბიჯით,
მერე, დედის ნატვრაში, ვხედავთ გულის თვალებით,
სულეთიდან ჩაგვესმის: შვილო, აბა, რა გიჭირს?..
არაფერზე იდარდო, შენ კი გენაცვალები...

შენი ნეკნი ვარ...

მე, თუ, ნამდვილად, შენი ნეკნი ვარ,
შენი სხეულის – მცირე ნანილი,
მოგდეგ წარსულის ანარეკლიდან,
არა მცირდება დრო და მანძილი.
მე, თუ, ნამდვილად, ასე დამბადა,
განგების ძალამ, დიდმა გამჩენმა,
ვერ დამაჩოქა დროის ზამთარმა,
არ მინანია ქვეყნად გაჩენა.
და, მაინც, თუკი, შენი ნეკნი ვარ,
შენი ცოდვების, დარდის მტვირთველი,
ჩემი სამყარო, ჩემი ღმერთი ხარ,
ჩემი ოცნების ლურჯი ფრინველი.
რატომ არ ცდილობ, მუდამ, დამიცვა,

რატომ არ გინდა, სულში ჩამხედო,
მინდა ოცნებით ცაში ავიჭრა,
ზეცის კიდიდან გადმოგახედო.
მაგრამ... ხანდახან, სულ, გავიწყდები,
შენი სხეულის ნეკნი, – პატარა,
არ გენაღვლება, თუ, შეუძლია,
ამდენი დარდის, წყენის ატანა.
კვალი დატოვა: დრომ და ავდარმა,
ადამიანი ჭირში – ინრთობა,
მე ვცოცხლობ, სანამ, მწუხრი დამდგარა...
და... კართან იცდის – მარადისობა...

**თამარ
კოლალიშვილი**

ის, ახალგაზრდული, ზმანება
წავიდა...

ცხოვრებას ფეხდაფეხ მივდევი, – თავიდან,
მაგრამ... სულ სხვა მხარეს აღმოვჩნდი, – დაღლილი,
ის, ახალგაზრდული, ზმანება წავიდა,
მივხვდი, რომ არ იყო „იქ“ ჩემი ადგილი.
თითქოსდა, ტყვედ ვყავდი ცხოვრების ლაბირინთს...
და, როცა გამოჩნდა ცა, – მრუმე ნისლიდან,
ჩემი ორეული, ჩემი მე, – ნამდვილი,
კარებთან დაღლილი იჯდა და... მიცდიდა...

ფერისწვალეზა

მოგვხედე, უფალო, შენი მლოცველი ვართ,
ღვთისმშობლის წყალობას, ყოველთვის, ველით...
გვასწავლე მოყვასის დანდობა, გატანა,
რომ ერთუროს შევაშველოთ – ხელი.
გულში არ ჩავიდოთ: შულლი, ბოროტება,
ქართველს სიყვარული შეგნის,
ვხედავ, სხვა დრო დგება... უფლისკენ მოვბრუნდეთ,
ურთიერთ სიკეთე და რწმენა გვშველის...

ოცნების ახდენის დროა...

თურმე, არაფერი, არ არის – გვიან,
ისევ, აყვავდება სარკმელთან – ნუში,
ქარს სველი ფოთლები მოაქვს და მიაქვს,
ვგრძნობ, რომ დაიღეპა ნუხილი გულში.
ყური არ დაუგდო უგულოდ ნათქვამს,
მჯერა, გაზაფხული, უთუოდ, მოვა...
და, თუ, მონატრება ტკივილად დაგრჩა,
ნუ ნუხარ, ოცნების ახდენის დროა...

ლანა მანველი

მ
ლ
მ
ლ
მ
ლ
მ
ლ
მ
ლ
მ
ლ
მ
ლ
მ
ლ
მ
ლ
მ
ლ
მ
ლ
მ

დანით ხელში, ლოის სავლში მოვარდნის სენა გაახ-
სენდა და აკანკალოდა. ის ღამე სულიერი თუ ფიზიკუ-
რი ტკივილებისგან გახევებულმა მელანიმ საანაზნაში
ჩაკეტილმა გაატარა. სიმწრისგან დაკუნთილი ტუჩებიდან
სისხლი სდიოდა და წრემლოვან ერთად ეცლანებოდა.
დილაშდუ ჯონათანის სახელს ჩურჩულებდა. ხანდახან
ძილი ერეოდა და ძილ-ღვიძილში საკუთარ თავს ზემის
ეზოში ხედავდა: ასე, ხუთი-ექვსი წლის იქნებოდა. წვიმდა.
ეზოს კარს აღებდა და გარეთ გადიოდა. მინა ატლახებუ-
ლიყო. განმარტოებით მდგომ ქლიავის ხესთან მიდიოდა.
მის სველ ტანს, სისველისგან დამძიმებულ, ქვევით დახ-
რილ ფოთლებს აკვირდებოდა და გული სტკიოდა.

ლ. მანველი

Il est où le bonheur

სად არის ბედნიერება

(რომანი)

გაგრძელება. დასაწყისი იხ. „ოლე“ №4, 5, 2021 წელი,
„ოლე“ №1, 2, 3, 4, 2022 წელი

Château Merlin, 1989 Saint-Emilion Grand Cru

შარლოტა სახლში უზომოდ დაღლილი დაბრუნდა. სიცხისგან სული ეხუთებოდა. ჯინსი ბარძაყებზე ისე მიჰკვროდა, ძლივს გაიძრო. ზოლებიანი მოკლე კაბა გადაიცვა. სარკეში ჩახედვისას გაელიმა. ჯერ კიდევ ორი წლის ჰყავდა მელანი, ეს კაბა რომ იყიდა. ისე დაემთხვა, მის რამდენიმე დაბადების დღეზეც ამ კაბის ჩაცმა მოუწია. სპეციალურად კი არა, რატომღაც ასე ემთხვეოდა. ეს, წლების შემდეგ, მაშინ შენიშნა საგულდაგულოდ რომ ათვალაიერებდა ფოტო ალბომებს.

მისთვის ყველა ფოტოს ორმაგი ისტორია ჰქონდა. ის, რაც კადრში ჩანდა და ის, რაც კადრს მიღმა, მის მეხსიერებაში იყო აღბეჭდილი. თავისი გულსატკენი თუ სასიხარულო შტრიხებით.

...მარილმოყრილი ორაგულის ორი პატარა ნაჭერი კარგად გაცხელებულ ტაფაზე დადო და ნაკლული ღვინის ბოთლი მაცივრიდან გამოდგა. თევზი მალევე მომზადდა. ერთი ნაჭერი მელანისთვის ტაფაში ჩატოვა, მეორე კი ხმელი ოხრახუმით

და ლიმონის წვენიტ შეანელა. პომიდორი თეფშზევე დაჭრა. ცოტა მარილი, მწვანე რეჰანი, ბაზილიკო და ზეითუნის ზეთი მოასხა. მცირე ხნით ჩამოჯდა. მალევე ადგა და სიმინდის მარცვლებიანად გამომცხვარ პურს ორი ნაჭერი ჩამოაჭრა. ისევ დაჯდა. ხელში ღვინის ბოთლი აიღო და სევდიანად შეათვალაიერა, – Château Merlin, 1989 Saint-Emilion Grand Cru...

ბორდოული ღვინის ეს ბოთლი ეტიენმა აჩუქა. ჯერ ინახავდა. გასახსნელად არ ემეტებოდა. მერე... მერე კი მისი „ნაკვალავის“ ნასაშლელად ყველაფრის თავიდან მოშორება დაიწყო.

...ეტიენი მოენატრა, უფრო კი მისი დადებითი მხარეები: თბილი ღიმილი, შეყვარებული და წყლიანი თვალებით რომ იცოდა ყურება, თითქოს სადაც არის ატირდებო, ზრუნვა, ყურადღება და კიდევ მასთან ერთად ხელჩაკიდებული სიარული.

მისი ხასითის უეცარი ცვალებადობის გახსენებაზე გააჟრჟოლა. გულს სტკენდა და ეჯავრებოდა მისი უხეში ლაპარაკი, დაყვედრებები!

კიდევ, შარლოტასთვის ყველაზე გულსატკენი, ეტიენის და მელანის მოურიგებლობა და ჩუმი ომი იყო!

Connard...* – წამოიძახა და მეორე ბოკალიც გამოცალა. თანდათან თავი უმძიმდე-

* ნაკავი – (გადატანითი მნიშვნ. თარგმანი ფრანგულიდან).

ბოდა. საათს შეხედა, ათი საათი დაწყებულიყო. მელანი ისევ არ ჩანდა. წამოაცხუნა. შვილის ღამით გარეთ ყოფნა სძულდა. მაგიდა ააღაგა, მაგრამ ჭურჭლის გარეცხვა ვეღარ შეძლო. თავბრუ ეხვეოდა. სამზარეულოში სინათლე ჩააქრო და მელანის მოსვლამდე ლოგინში კაბითვე ჩანვა.

მიჩეა ღლეაზი

ლანა მანველი

ფერდაკარგული მელანი ცრემლებით დასველებულ ლოგინში იწვა და სიკვდილს ნატრობდა. ახლა მას არც ჯონათანის გლოვა შეეძლო და არც თავის დაცვა. მხოლოდ იმას ნატრობდა, რომ გამოძიება მალე დასრულებულიყო და სტრასბურგიდან რაც შეიძლება შორს გადაკარგულიყო. შარლოტას და ლუის ჩხუბისგან გული ჰქონდა გადაღებული. დადგებოდნენ მისი საწოლის აქეთ-იქით და ერთდროულად იწყებდნენ ჭკუის დარიგებას თუ მწარე სიტყვების ფრქვევას.

შარლოტა და ლუი ამ ტრაგედიამ შეარია, დაატკბო და ახლა ორივესთვის განტყევის ვაცაი მელანი გამხდარიყო.

ბლეიზისგან და ანეტისგან არაფერი ისმოდა. მას ხომ ყოველთვის აკლდა მამისგან სითბო, ყურადღება, ზრუნვა... და ყველაზე მთავარი – დაცვა. დაცვა ყველასგან და ყველაფრისგან. რაც ყველაზე მეტად ახლა სჭირდებოდა.

თავზე ცაჩამოქცეული, სასონარკვეთილი მელანი ამ ქვეყნად სრულიად მარტოდ დარჩენილიყო...

დანით ხელში, ლუის სახლში მოვარდნის სცენა გაახსენდა და აკანკალდა. ის ღამე სულიერი თუ ფიზიკური ტკივილებისგან გახვევებულმა მელანიმ სააბაზანოში ჩაკეტილმა გაატარა. სიმწრისგან დაკბენილი ტუჩებიდან სისხლი სდიოდა და ცრემლებთან ერთად ეყლაპებოდა. დილამდე ჯონათანის სახელს ჩურჩილებდა. ხანდახან ძილი ერეოდა და ძილ-ღვიძილში საკუთარ თავს ბების ეზოში ხედავდა: ასე, ხუთი-ექვსი წლის იქნებოდა. წვიმდა. ეზოს კარს აღებდა და გარეთ გადიოდა. მიწა ატალახებულიყო. განმარტოებით მდგომ ქლიავის ხესთან მიდიოდა. მის სველ ტანს, სისველისგან დამძიმებულ, ქვევით

დახრილ ფოთლებს აკვირდებოდა და გული სტკიოდა. ხის ძირში მოტეხილი ტოტი ეგდო. ტოტიც არ ეთქმოდა. უფრო ღერო, მასზე ამოსული შვიდი-რვა ფოთლით. ტალახში ამოსვრილს ხელში იღებდა და სათითაოდ აცლიდა ფოთლებს...

ვინმესთან ლაპარაკი უნდოდა, ისეთთან, მის გვერდით რომ დადგებოდა და გაუგებდა. ბოლო პერიოდში ფრედოც აღარსად ჩანდა. მაგრამ რომც ყოფილიყო, შარლოტა და ლუი ახლა მას მელანისთან არც მოუშვებდნენ.

ბევრი გულისტკივილი ახსოვდა, მაგრამ არასდროს ყოფილა ახლობლებისგან ასე განირული...

მის გულში, ჯონათანის ადგილს თანდათან მტკივნეული სიცარიელე იკავებდა. ამას ძალიან ცხადად გრძნობდა და სული უტიროდა. ლუისგან და შარლოტასგან გალანძლული მკვდარი ჯონათანი სამუდამოდ ტოვებდა მელანის გულს, გონებას. ისევე, როგორც ერთ დროს, მისი ყოველდღიურობიდან გააქრეს ერთადერთი სულიერი საყრდენი და ნავსაყუდელი, ელიასი რომ ერქვა სახელად.

ბლეიზის გარდაცვალება

უზომოდ გამხდარი და დასევდიანებული ბლეიზი უხმაუროდ ჩავიდა ქვემოთა ეზოში. ნელა აბიჯებდა, თავს უცნაურად გრძნობდა. ყველაფერი ეუცხოვებოდა. წლების წინ, კიბეც და მოაჯირიც მისი განახლებული იყო. ძალაგამოცლილ ხელებს დახედა და ძონის სამაჯურის ქვეები სათითაოდ გადამარცვლა. ხელისგულის მომჭკნარ კანზე კიდევ უფრო ბევრი ხაზი გასჩენოდა. ის დრო გაახსენდა ქირომანტიით გატაცებული დებორა რომ უთვალისწინებდა ხოლმე. სიცოცხლის ხაზს თითი გააყოლა. რამდენიმე ადგილას წყდებოდა, რალაც რომბივით ფიგურის შემდეგ ისევ გრძელდებოდა. ისევ წყდებოდა...

ნერვიულად მოისრისა ხელისგულები და ულონოდ ჩაიცინა. აღარაფრის თავი არ ჰქონდა. გონებაც დაღლოდა და სხეულიც. სადღაც გამქრალიყო ხალისი, ცხოვრების

მხატვარი სოფიო ქელიძე

გაგრძელების სურვილი. ვეღარ გძნობდა იმ ძალას, რამაც რამდენიმე წლის წინ თავიდან დაანებებინა ცხოვრება...

ანეტს გალავანთან დაეღაგებინა, გააფთრებული ლუის მიერ დამტვრეული სკამები. გული ბურუსიანი სიცივით აევსო. თავის ქალის შიგნით ტვინის უცნაური მოძრაობა იგრძნო. კიბის საფეხურზე ჩამოჯდა. არა, კი არ ჩამოჯდა, უფრო დაეცა. თავისი სიცოცხლის სამოცდახუთი წლის განმავლობაში თითქმის ყოველთვის პოულობდა რაიმე მიზანს, მიზეზს... ბოლო წლებში კი ერთადერთი რამ, რაც ამ ქვეყნად ახარებდა, საკუთარი შვილები იყვნენ. გულში მათით სულ ამაცობდა. თქმით არასადროს უთქვამს მათთვის, მაგრამ ეს ასე იყო. ახლა კი ორივემ შეუღალახეს თავმოყვარეობა. ლუიმ არაფრად ჩათვლა მამა-შვილობის რიდი, უფროსის მიმართ პატივისცემა და მას შემდეგ, რაც მათ ცნობილ აივანზე ქალაქში უცბად გავარდნილი ამბავი მოიტანეს, ოთახში შეუფარდა და ჩხუბი აუტეხა. მეღანის სახელს გაჰყვიროდა და დედამისის მზითვებში მოყოლილ ავეჯს ლენავდა. ანეტის სიმწრით ასავსავებული ხელები გაახსენდა და უზომოდ შერცხვა. პირველ რიგში საკუთარი თავის შერცხვა. დედის ჩუმად

მონმენდილმა ცრემლებმა ერთიანად დააბეჩავეს და გაანადგურეს. ამქვეყნად უკვე აღარაფერი აღარ უნდოდა. იცოდა სცენაზეც ვეღარ დადგებოდა...

ნამოდგა და სარდაფისკენ წავიდა. კარი ხმაურით გაიღო. სიბნელე და სიგრილე შეიგრძნო და ოდნავ შვებით ამოისუნთქა. ბავშვობაში ძალიან უყვარდა აქ დამალვა, ყველასგან განმარტოვება. იჯდა სიბნელეში და ოცნებებში ხან ინდიელი იყო, ხან მსახიობი და ხანაც ჰიპი. ბოლოს ისევ მსახიობობა გადასწონიდა და სამალავიდან უკვე საკუთარი თავის ნდობით გამოდიოდა.

ახლა ძალიან სიამოვნებდა აქ ყოფნა. მინის იატაკს ერთ ადგილზე ტკეპნიდა და თან იმ სტრიქონების გახსენებას ცდილობდა, რომლის წარმოთქმაც რიტუალად ექცა მაშინ, ბავშვობაში. ერთხელ პასკალმა დაუყვირა, რანაირად იქცევი, შენ ამ ქვეყნის არ ხარო?! – მაშინვე გაიქცა, ცრემლების ყლაპვით შეიყუჟა სამალავში და ჯიუტად, უკვე მერამდენედ იმეორებდა მისთვის გადარჩენის ტოლფას ფრაზებს:

Je viens d'un autre monde, oui !

Dans ce monde, tous les rêves sont élevés comme des enfants.

Ils sont les seuls à rendre violet le village crépusculaire !

Et les vents du désir disparaissent !..*

დამტვრეული ბოთლები უღონოდ მისნი-მოსნია და გადაყვითლებული გაზეთების ქვეშ ხელი ფრთხილად შეაცურა. მისმა თითებმა ყოველგვარი ძალდატანების გარეშე მოძებნეს ის, რასაც მთელი თავისი სიცოცხლის მანძილზე სათუთად ინახავდა. ეს თვითმფრინავის ის ბილეთი იყო, რომლის გამოყენებაც ვერ გაბედა:

AirINTER \ PARIS – ORLY , 19h55, sale 03, IT
5602 16 février 1967 M

ბილეთს საკონტროლო ველი, ისევ მოუხეველი ჰქონდა...

მას შემდეგ, რაც დებორას პარიზში გადასვლის ამბავი შეიტყო, მალევე შეიძინა

* მე სხვა სამყაროდან მოვდივარ, დიას!

იმ სამყაროში ყველა ოცნებას ბავშვით ვხედავ.

მხოლოდ ისინი ბინდისფერ სოფელს იხსენებენ ხდებიან!

და უიმისოდ მონატრების ქარები ქრიან!.. — (ავტორი და მთარგმნ. ლანა მანველი)

ეს ბილეთი, მაგრამ მასთან წასვლა და პატიების თხოვნა ველარ გაბედა...

ამ ქვეყნად უმცირეს დეტალსაც კი თავისი ისტორია აქვს. ეს პატარა ქალაქის ნაგლეჯი ინახავდა ბლეიზის და დებორას წარსულს, ცრემლებს, მონატრებას, იმედს, სასონარკვეთას, სიყვარულს...

ბლეიზი სარდაფიდან თავისით ველარ ამოვიდა. ლუიმ ის უკვე გაციებული ნახა. თავი მკერდზე ჰქონდა ჩამოვარდნილი, ხელში კი დებორასთან წასასვლელი ბილეთი და ძონის სამაჯური ეჭირა.

ibrairie de Goepp*

დრო გადიოდა, მელანი კი ვერსადაც ვერ მიდიოდა. ისევ იმ გაუსაძლის, აუტანელ გარემოში უწევდა ცხოვრება. მამის უცნაურმა გარდაცვალებამ ხომ ისედაც ნატკენი გული, კიდევ უფრო უარესად ჩანყვიტა. ისეთი გრძნობა ჰქონდა, თითქოს მის სხეულში მოკვდა რაღაც და სამუდამო ტკივილად იქვე დარჩა.

ცრემლგამშრალმა ანეტმა თავის უჯრაში შეინახა ბლეიზის უკანასკნელი ნივთები. მოხუცს არავის დანახვა აღარ უნდოდა. საათობით იჯდა ეზოში ჩუმად, სახლისკენ ზურგმექცევით და ცას გაჰყურებდა.

მელანიმ როგორც კი ცოტა ძალა მოიკრიბა, სამუშაოს ძებნა დაიწყო. სტრასბურგიდან წასასვლელად ფული იყო საჭირო. შინაგანად უალრესად დასუსტებულმა და განადგურებულმა, უნივერსიტეტში სწავლის გაგრძელებაზე ფიქრიც ვერ შეძლო. დედისგან, ძმისგან ელოდა თუნდაც სულ მცირეოდენ სტიმულს, მაგრამ ამაოდ. მათ თვალში მელანი სრულ არარაობად ქცეულიყო.

...სექტემბრის შუა რიცხვები იყო, Grand rue**-ზე მდებარე წიგნის მაღაზიაში რომ მოეწყო სტაჟიორად. მაღაზია ცოლქმარს, ტიერ და ჯენიფერ გოეპებს ეკუთვნოდათ. მელანი დანიშნულ საათზე ადრე მივიდა. გისოსები ჯერ კიდევ არ გაეხსნათ. მოპირდაპირედ მდებარე ღია კაფეში ჩამოჯდა და ლოდინი დაიწყო. ფიქრებში ჩაძირულმა ვერ შენიშნა ვინ და როდის გახსნა მაღაზია. ვილაც გოგოს ვიტრინების

წინ გორგოლაჭებიანი მაგიდებით მეორადი წიგნები გამოჰქონდა. წამოდგა. შესვლამდე კარის წინ გამოფენილი, პარიზული ყოფის ამსახველი გასაყიდი მისალოცი ფოტო-ბარათები შეათვალიერა.

ანაელი, მაღაზიაში მომუშავე გოგონა გაეცნო და უთხრა, რომ ორშაბათობით პატრონები ისვენებდნენ და მარტოს მოუწევდათ საღამოს შვიდ საათამდე მუშაობა. შესვენება არ ექნებოდათ, რადგანაც ამ დღეს ისედაც დღის ორ საათზე იხსნებოდნენ. მაღაზია ორი სართულისგან და საწყობისგან შედგებოდა. პირადი ნივთები სამზარეულოს მსგავს პატარა ოთახში დატოვა და იქაურობის გაცნობას შეუდგა. პირველ სართულზე საკანცელარიო ნივთები და ახალი წიგნები იყიდებოდა. ცალ-ცალკე განყოფილებებად იყო დაყოფილი თაროები: ბავშვებისთვის, მოზარდებისთვის, პროზა, პოეზია, წიგნები ელზასურ დიალექტზე, ილუსტრირებული ალბომები, ფრანგული, უცხოური ლიტერატურა და ა. შ. მინებიან კარადაში გასაყიდი ფოტოაპარატები დაეღაგებინათ.

ზედა სართულზე მეორადი წიგნები იყიდებოდა. ისტორიული წიგნები, სათავგადასავლო, დეტექტიური, ფრანგული კლასიკა, უცხოური კლასიკა, უცხოური წიგნები ინგლისურ და გერმანულ ენებზე. ფანჯრებთან სარწვევლა სავარძელი და ძველებური, ზინგერის მარკის საკერავი მანქანა იდგა, რომლის მაგიდაზეც ასევე, წიგნები შემოეწყოთ. შუაში საბავშვო, ოდნავ დაზიანებული წიგნების განყოფილება იყო, რომლის ზევითაც, ჭერში ფერად-ფერადი ბურთები დაეკიდათ.

მელანი ყურადღებით უსმენდა ახალ გაცნობილ თანამშრომელს, ცდილობდა ყველაფერი დაეხსომებინა. ანაელმა ასევე ასწავლა წიგნების დარეგისტრირება და ფასების მიწებება. უცბად ყველაფერი მაინც ვერ დაიხსომა და ხშირად უწევდა, კლიენტის მოთხოვნის შესასრულებლად კოლეგისგან დახმარება.

დღის ბოლოს, დაღლილობისგან ფეხზე ძლივს იდგა. შარლოტა სახლში არ დახვდა. ალბათ, სპექტაკლი აქვსო გაიფიქრა. მაცივრიდან მზა რაღაცეები შეჭამა, მოწესრიგდა და მკვდარივით დაიძინა.

* გოეპების წიგნის მაღაზია – (თარგმან. ფრანგულიდან)

** დიდი, მთავარი ქუჩა – (თარგმან. ფრანგულიდან)

Cafés du Monde*

მეორე დღე უფრო ხანგრძლივი და დამლელი აღმოჩნდა. მაღაზიაში ათი საათისთვის მივიდა. პატრონები უკვე მისულები დახვდნენ. ტიერი ფურგონიდან წიგნებით სავსე ყუთებს იღებდა და სალაროსთან ახლოს აწყობდა, ჯენიფერს მოზრდილი დავთრები დაედო წინ და ფეხზე მდგომი საქმიანად რალაც ჩანანერებს აკეთებდა. მელანის ყუთების გახსნა და მიღებული წიგნების ფაქტურებთან ერთად მოსულ სიებთან შედარება დაავალეს. იმ დღეს ორი სხვა თანამშრომელიც მოვიდა. როგორც გაირკვა სულ ექვსნი იქნებოდნენ. ისინი კვირის სხვადასხვა დღეებში იმუშავებდნენ, მელანის კი, როგორც სტაჟიორს ყოველდღე მოუწევდა იქ ყოფნა.

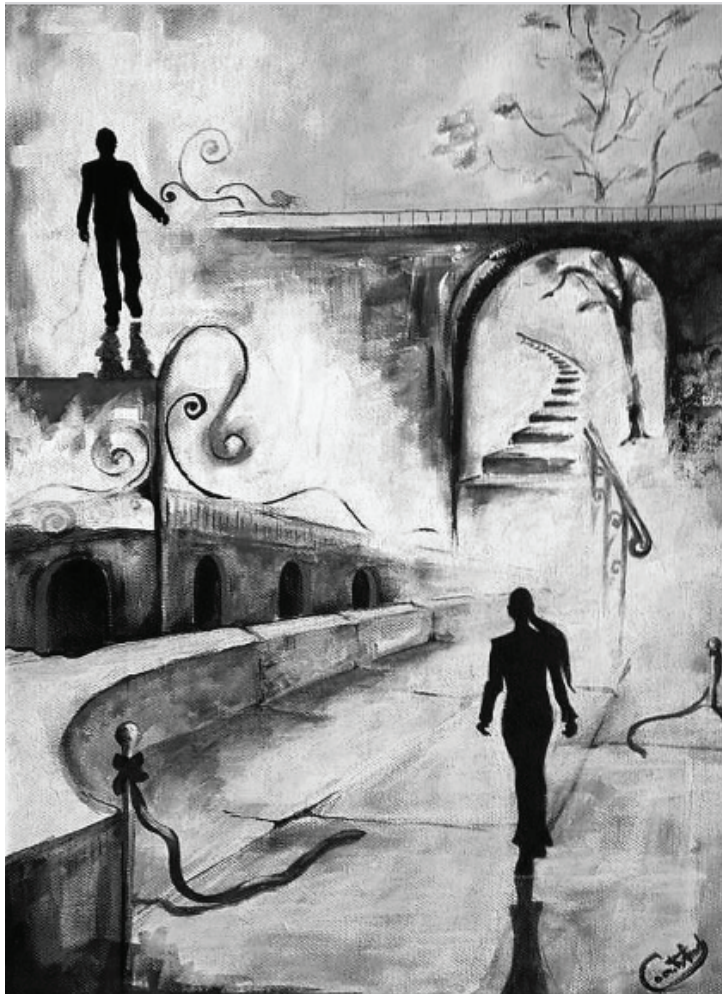
თორმეტი საათზე ერთსაათიანი შესვენების უფლება მისცეს. შენობიდან გამოვიდა და ახლო-მახლოდ მდებარე საფუნთუშის ძებნას შეუდგა. ქუჩაზე უამრავი ტურისტის

ირეოდა. თავდაჯერებული და ხმამაღლა მოსაუბრე ინგლისელები მაშინვე ყველას ყურადღებას იპყრობდნენ.

მელანიმ ორი კრუასანი იყიდა და ყავის დასალევად Cafés du Monde-ში, გარეთ დადგმულ მაგიდებიდან ერთ-ერთთან ჩამოჯდა. პატარა, ოთხკუთხედ მაგიდებზე ყავის ტომრები გადაეფარებინათ. სკამები ისეთი ახლოს დაედგათ, სხვა მაგიდისკენ მიმავალს რომ გაევლო, უკვე მჯდომი ფეხზე უნდა ამდგარიყო და ისე გაეტარებინა. მელანიმ ორმაგი მექსიკური ყავა შეუკვეთა და მოზრდილ მცენარესთან მდგომ მაგიდასთან დაჯდა. ვიდრე შეკვეთას მოუტანდნენ კრუასანები შეჭამა და ქუჩაში მოსიარულე უცხოელები შეათვალიერა.

ყავასთან ერთად ციტრუსის არომატის მქონე წყალიც მოუტანეს. მელანიმ ყავისფერი შაქრის პატარა პაკეტის ნახევარი ფინჯანში ჩაყარა და ის იყო უნდა მოერია, რომ მის მაგიდას ვილაც დაეჯახა და ყავა დაუღვარა.

* მსოფლიოს ყავები – (თარგმან. ფრანგულიდან).

მხატვარი ირაკლი ხაჩიძე

თინათინ
სიყმაშვილი

მ
ლ
ა
ნ
ა
ნ
ა
ნ
ა
ნ
ა
ნ
ა
ნ
ა
ნ
ა
ნ
ა
ნ
ა
ნ

– რაა და... ეს რიხე მარტო ძიძანთ უბანს იყვდა, მთელ ქვეყანას კი არა... ძიძანთ რიხე იმიტომაც ქვიან, კარო... გავიგე? – წაუძღერა ერთმა, ხელჯობზე ჩამოღვენთიღმა.

– რაო, რაო?! საუბნოო?! მეძრე და, ეს რიხე ამ უბანს რო იყვდა, ეს უბანი რაა, ამ სოფლისა არ იყო? ეს ერთი უბანი რო მაგარი იქნებოდა, სოფელიც და ქვეყანაც იმედიანად არ იქნებოდა? – ანუზღუნდა თმანვერჩამოფიფქული ზერიკარი, მაგრამ იმას არავინ არაფერს ეკითხებოდა და იმისი ნათქვამიერ სათვალავში არ ჩაუგდიათ, ვითომ არც გაუგონიათ.

თ. სიყმაშვილი

ციხელა

ძიძანთუბნელი ბიჭები არც სხვაზე მაგარ-მაგრები იყვნენ და მაინცადამაინც არც შნოიანობით გამოირჩეოდნენ. მაგრამ ხევისუბნელებსა და ახოელებს თავს რალაციით კი ამეტებდნენ. ბურთაობა იყო, ჭიდაობა თუ ქამრაობა, რისი წესი და რისი რიგი, ერთი რომ განვერავდნენ მუშტს და მარჯვნივ-მარცხნივ სეტყვასავით წაუშენდნენ, არც წიხლს ითაკილებდნენ...

მონინააღმდეგეს თავყებასა და წვივებს დაუილიავენდნენ, თავისას გაიტანდნენ. მერმე თვალდახელშეა დაუსხლებოდნენ, ხევის პირას აყუდებულ მთის კალთას გაეკვროდნენ და მიეფარებოდნენ... ფერდობზე წამომართულ ციხეს რომ მიაღწევდნენ, კედლებს შეეტოტებოდნენ, შეაფოფხებოდნენ, ქონგურებს გადააღაჯებდნენ... სამშვიდობოს გაღწეულები მაინც ვერ დამოშმინდებოდნენ, დადევნებულებს გზადაგზა წამოკრეფილ, ხელსმოყოლილ ქვებს დააყრიდნენ, თან უწმანურ სიტყვებსაც მიაყოლებდნენ და მურდლად იპურჭყებოდნენ...

ისინიც ფიცხლად გაეკიდებოდნენ, კარგა მანძილზე აიაღმართებდნენ, მუშტებმოლერებულები იმუქრებოდნენ და იქადნებოდნენ, მაგრამ ციხიდან ნასროლი ქვები ყურებთან რომ ჩაუზუზუნებდათ და ერთი ორი კიდეც ემწვავებოდათ, მეტი რა ჩარა ჰქონდათ, დაბოლმილები, მხრებჩამოყრილები პირს იბრუნებდნენ, ისევე ჩამოიღმართებდნენ, თადარიგს სახვალიოდ და სახვალისხვალიოდ დაიჭერდნენ. მოსეირნებისა და ერთმანეთისა ერცხვინებოდათ და ხმას ვერ იღებდნენ, თორემ გუნებაში კი იმართლებდნენ თავს, იმათა, ციხე ააქთ და იმიტომა დიდგულობენ, აბა, ჩვენა რააო...

რომ ასალამოვდებოდა და ქვემოთელებისაგანაც საფრთხე გავილიდა, დამჯაბნელები სათითაოდ ჩამოლაგდებოდნენ კედლებიდან და უბანში გაყინჩულები გავილ-გამოივლიდნენ, ვითომ, ეგ არი და, ჩვენა ვართ, ვინცა ვართოო...

ეგრე იყო.

იმ ციხით, შიგნით, ჰა და ჰა, ოც-ოცდაათ ხი-

ზანს ძლივს რომ დაიტევდა, მარტო ის ქვასროლიები როდი იწონებდნენ თავს და გულზვაობდნენ. არც ხანმოწეულები და ხანმოთეულები აკლებდნენ. სადაც უნდა ყოფილიყვნენ, სულ ერთია, გზას მაინც იქით გაინელავდნენ და გამოინელავდნენ, ციხესთან შეისვენებდნენ, მოიჩრდილებდნენ და, ვითომ პირველად ხედავდნენ, თვალს ისე ააყოლ-ჩააყოლებდნენ, ნიჩაბივით ხელებსაც შემოუტყაპუნებდნენ. ცოტას ჩაიმუხლებდნენ, წეკოს გაახვევდნენ, გააბოლებდნენ, რალაცას კიდეც ჩაბურტყუნებდნენ, ჩაიდუღუნებდნენ და შეაყოლებდნენ...

ეს ძიძანთუბნელები, თორემ სხვაუბნელები ვერერიგად როდი ფეთებოდნენ. ალბათ, იმიტომ, რომ თითო იმისთანა რიყის ქვით ნაგებ-ნაშენი იმათაც ედგათ, ზოგს უბანში, ზოგსაც საკუთარ ეზო-გარემოსა და შუაგულ ვენახშიც კი...

ერთხელაც, სოფლის სკოლის დირექტორი და სამხედროს მასწავლებელი, ორფრონტგამოვლილი, ორივეჯერ რუსების მხარეზე ნაბრძოლ-ნაგვემი ხეიბარი გამოჩნდნენ იმ ბარობაზე და პირდაპირ ციხისაკენ აიღეს გეზი. მალე ისტორიის, მშობლიური ლიტერატურისა და გეოგრაფიის მასწავლებლები და პიონერხელმძღვანელიც ამოქაქანდნენ.

იქვე, ვილაცის გადაგორებულ საფლავის ლოდზე ჩამოსხდნენ, დაისვენეს, მერმე გადაჭრელეზულ-გადმოჭრელეზული რუკა გამალეს და შიგრაღაცის ძებნას შეუდგნენ.

მარტო ქართულის მასწავლებელი ვერ ისვენებდა. ციხეს გარშემო უვლიდა და, სანამდეც მისწვდებოდა, სათითაო ქვას სათვალისზემოდან ჩაციტული ჩაჰკირკიტებდა...

ლოდზე მოკალათებულებმა კარგა ხნის უშედეგო ძებნისა და ჩხრეკის შემდეგ, რუკა გვერდზე გადადეს, მოჭუტული თვლებით იქაურობა დაზვერეს და თავი უკმაყოფილოდ გააკანტურ-გამოაკანტურეს, მერმე, ყოველი შემთხვევისათვის, ციხის კედლები საგულდაგულოდ გაზომ-გამოზომეს, დანერწყვილი ქიმიური ფანქრით დავთარში რალაც-რალაცეები ჩანერეს და წასვლა დააპირეს...

მხატვარი სოფიო ქელიძე

– ესა... საუბნო ციხეა, მაგას არავითარი სტრატეგიული დანიშნულება არ ექნებოდა... ამ რუკაზეც იმიტომ არ არის მითითებული. არც ნომერი აქვს და არც დაფა... – ავტორიტეტულად განუცხადა დირექტორმა თავის მხლებლებსა და შორიასხლოს საამბოდ მოქუჩებულ ძიძანთუბნელებს. მერე მრავალმნიშვნელოვნად გახედა სასოფლო გზას. – ააგე, რამსიმორეხეა შოშიაგზისაგანა!..

ჰოოვო, თავი დაუქნია სამხედროს მასწავლებელმა.

– წარწერა... არსად არავითარი წარწერა არ ჩანს... არც ძველი და არც ახალი. – ცეცხლზე წყალი დაასხა რალაცაზე ამრეზილი ქართულის მასწავლებელმა.

ისტორიისა და გეოგრაფიის მასწავლებლებმაც ურწმუნოდ აიპრუნეს შეღებილი ტუჩები, მაგრამ, ეტყობა, დირექტორის შიშითა და რიდით, გაჩუმება არჩიეს.

მარტო ჰიონერხელმძღვანელმა ანკიპა გარიკრიკეული წარბები და კეკლუცად იკითხა: – ნეტავ რა ჰქვია... სახელი არა აქვს ამ ციხეს?

ამათ ნაუბარზე რამდენიმე მეკომური წამოდგა წინ.

– რაო, რაო?! როგო თქვაა? სტრა... სტრატე... სტრატეგიული არ ყოფილაო... მა რა ყოფილაო, ჰაა?!

– რაა და... ეს ციხე მარტო ძიძანთ უბანს იცავდა, მთელ ქვეყანას კი არა... ძიძანთ ციხეც იმიტომ ქვიან, კაცოო... გაიგე? – ნაუმღერა ერთმა, ხელჯოხზე ჩამოღვენთილმა.

– რაო, რაო?! საუბნო?! მემრე და, ეს ციხე

ამ უბანს რო იცავდა, ეს უბანი რაა, ამ სოფლისა არ იყო? ეს ერთი უბანი რო მაგარი იქნებოდა, სოფელიცა და ქვეყანაც იმედინად არ იქნებოდა? – აბუზღუნდა თმანვერჩამოფიქვული ბერიკაცი, მაგრამ იმას არავინ არაფერს ეკითხებოდა და იმისი ნათქვამიც სათვალავში არ ჩაუგდიათ, ვითომ არც გაუგონიათ.

– ძიძანთი კი არადა... ამასა, მე თუ მკითხამთ, აფხაზიანთ ციხეს ეძახიან... აი კოხტა აფხაზი რო იყო... ილია ჭავჭავაძის სიძე... – გამოენთო მეორე, იმაზე არანაკლებ წელში მოკაკეული.

ამის გაგონებაზე დირექტორს თვალები შუბლზე აუვიდა, მაგრამ რატომღაც შერცხვა გლეხებისა და დუმის ოქროს ფასი დაადო.

– ისინი... თავადები... თავიანთ შვილებს ამ უბნის გლეხებში აძიძავებდნენ... ძიძანთუბანი და ძიძანთ ციხეც იქიდან მოდის... მაშაა?! – კისერი წაიგრძელა, არავინ დამასწროსო, სათქმელი ერთბაშად წამოყარა და ხმა ჩაიკმინდა რომელიღაცამ, იმანაც, არამკითხე მოამბემ.

– ერთი ეხლა მეცა მკითხეთ დაა?! ისა... ილია... თავის დასა... ნინოსა და სიძესა... კოსტასა... სტუმრად რო ეწვეოდა ხოლმე... ამ ციხი ძირას, აემ ლოდზე ჩამოჯდებოდა და ქვეყნი ამბებ გვიყვებოდა... ისაა... ერთი ინგლისელი მწერლი წიგნსაც აქ გვიკითხავდა და თან გვიქართულებდა კიდევცა... – ჩაიჩიფრიფა ლამისა მინამდე ცხვირდაბჯენილმა ყრანტმა და, თავისი ნათქვამის დასამტკიცებლად, ტარ და წვერ განვრილებული ჯოხი დასცხო ლოდს.

– აი ისაა... ერთ ჩემისთანა ბერიკაცზე იყო ის წიგნი... ლირი თუ რალაცა ერქვა იმასა... მეფე კი იყო... მეფე... – თავი ახლა სხვამ მოიწონა და თავისი ცოდნით გათამამებულმა ისე გაიღრიჭა, პირი ყურებად მოიხია და თამბაქოსაგან ჩაჟამულ-ჩაჟანგული ცხრავე კბილი გამოაჩინა.

– თამროსა და გაბროს წიგნიც აქ წაგვიკითხა ილიამა... იმათი ამბავი აქ გაიგო დაა... კაკო ყაჩაღიცა... თითონა... აბა, ჩვენ კითხვა საიდან ვიცოდით, რომელი თავადიშვილები ჩვენ ვიყავით რო... – თქვა კიდევ ერთმა და სხვებს ისე გადახედა, ვითომ, სადაც თქვენი თქვაათ, იქ ჩემიც არ დაგავიწყდეთო...

– გლახის ნაამბობი... – დროულად მიანოდა საქამრეში წიგნებგარჭობილმა ყმანვილმა.

ჰოოვო, ეგრე იყო, მა რააო, დასტური მისცეს სხვებმაც, აშკარად ნირნამხდარებმა, აქაოდა, ამ მეტიჩრებმა რატომ დაგვასწრესო... ჩვენ რა, კამეჩის რქაში კი არ გვეძინაო...

ყველამ რალაც თქვა, რაც იცოდა, გულში არაფერი დაიტოვა...

მარტო ჯეილობამოთავებულის, ოჯახური უღლისაგან კისერ გადახეხილი ციხელა იდგა უბრად, არც ჰო დასცდენია, არც – არა. თითქოს ის ყაყანი და ჭაჭყანი იმის სამეზობლოსა და საახლობლოს კი არა, ცხრამთისიქითურს ედებოდა, ეწვნებოდა და ეხუჭუჭებოდა.

ეგრე იყო თუ იგრე, ბოლოს, დირექტორსა და

იმის ამალას თავიანთი სკოლა რომ გაახსენდათ და დაღმართზე დაეშენენ, ძიძანებიც დაიშალნენ, ყველა წავიდნამოვიდა.

მარტო ციხე დარჩა რალაც გაურკვეველის მოლოდინში...

მაშ არავითარი სტრატეგიული მნიშვნელობა არა ჰქონიაოო...

უნომრო, უდაფო და უნარწიროოო...

თურმე ამის გაგონება და გაგებალა უჭირდათ ძიძანთუბნელებს და აკი გაიგონეს და კიდევაც გაიგეს...

ის დღე იყო და, ნაჩუბარი, ხევისუბნელ და ახოელ მდევარს თავდაღნეული ყოჩალი ბიჭები გზადაგზა, ხელსმოყოლილი ქვებით ამოვსებული უბეებით როდილა იმძიმებდნენ ფეხს. არც ეზოებსა და ორლობებში წინასწარ საბრძოლო მასალების მოგროვებით იწყებდნენ წელს. ციხის ქონგურებს მოველებოდნენ და ქვებიც იქ არ იყო? თანაც რიყისა... ოლონდ ხელებისთვის უნდა დაეტანებინათ ძალა და შიგადაშიგ სხვა რალაც-რალაცეებიც წაეშველებინათ.

ეგ იქით და, გოგო-ბიჭები, დაჭერაობასა და დამალობანას თამაშში რომ გაერთობოდნენ, რამე ისეთს დაისაჭიროებდნენ და შინ გაქცევა დაეზარებოდათ, ციხეს მიადგებოდნენ. ზოგი შიგნით, ზოგიც იქვე, კედელთან...

შიგნით კი, ზოგჯერ, თურმე, სხვა რალაც-რალაცეებიც ხდებოდა.

ზოგი, ხნიერი თუ ჯერ უხანო, იქით, იმ ციხისაკენ გავლასაც ერიდებოდა უკვე. როცა მაინც გაივლიდნენ, რომ მიუახლოვდებოდნენ, ცხვირ-პირზე ხელს მიიჭერდნენ და ნაბიჯს აუჩქარებდნენ.

ერთი სიტყვით, ძიძანთ თუ აფხაზიანთ ციხე, მანამადე მთელ ქვეყანას თუ არა, იმ უბანს მაინც რომ იცავდა, ახლა თვითონ გამხდარიყო მისახელი და დასაცავი.

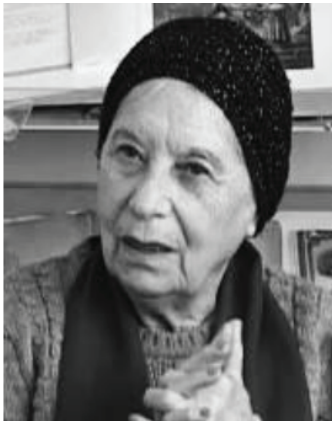
მაგრამ ლეკიანობა გადავარდნილიყო, შიშიანობასაც ჩაილურის წყალი დაელია და ერთი საუბნო თუ საეზოგარემო ციხე ვილას ახსოვდა, ან იმისთვის ვილას ეცალა...

ვილაც-ვილაცეებს კი თურმე კიდევაც ახსოვდათ და კიდევაც იცლიდნენ იმისთვის...

ზოგჯერ, ლამლამობით, იმ მხრიდან წერაქვისა და ძალაყინის კაკუნი და ხათქახუთქიცი ისმოდა.

მერე და მერე კი დღისით-მზისითაც აღარავის და არაფერს ერიდებოდნენ...

ან რა უნდა ექნათ, კომლი იზრდებოდა, მრავლდებოდა, ერთ ჭერქვეშ ველარ ეტეოდა. ახლის ასაგებად ხევიდან იმ კუნწუხზე ქვის ამოზიდვა არც იგრე იოლი იყო. იქვე ახლოს კი ციხე თუ ნაციხარი დაყუდებულიყო, რომელსაც იმდენი რიყის ქვა ეყარა როო...

თინათინ სიყვავილი

ძიძანებიც შორს აღარ მიდიოდნენ...

ციხე კი ჯერ მაგრად იდგა. ეგ იყო, ზემოდან თანდათან დაბლდებოდა...

კაკუნი და ხათქუნი ეგრე არ უნდაო და ერთ დღეს ციხელამაც მოიცალა. დილაუთენია თავს დაადგა ლოგინში ჩამძვრალ თავის ერთას. ბიჭი, ეტყობა, გვიან ღამემდე კითხულობდა, წიგნი ბალიშქვეშ ამოედო და ტკბილ ძილს მისცემოდა.

– აბა, ჩემო ვაშკაცო... ჩემო კოკროჭინავ... გაიღვიძე. – ყვრიმალთან ხელი მოუთათუნა, მაგრამ რომ ვერ გამოაგონა, მოუთმენლად შეანჯღრია. – ჰაა-მეთქი. შე ძილისგუდავ შენა... რა ქუში დაგანვა... წუხელ შინ არ იყავ?

– აარაა... მამი... – როგორც იყო, გამოფხიზლდა ძილისგუდა. – წუხელა... დიდგორზე... დავით მეფემ ურჯულო დაამარცხა... მეც იქ, იმასთან ვიყავ. უუჰ... რა დავცხეთ?! დავითფერულს იგრე ვიქნევდი როო... აქედან და იქიდან... აეგრე, აი!

– ჰოო? კარქი გიქნია, შვილო... ეხლა წამოხტი შენებურად. სკოლაში ხვალე წადი, არაუშავრა... ეგ წიგნიც მემრე ნაიკითხე. დღეს მომეხმარე. ვიდრე კარგი ამინდებია... რა ვქნა, ქვა მჭირდება. სახლი უნდა ავაშენო. შენთვის მინდა, თორემაა... მე ამ კუქნაოთანშიც ვეტევი...

ბიჭი ზანტად წამოდგა. ჩაიცვა და მამას აედევნა.

კაცმა დაგულეებული წერაქვი და ძალაყინი ამოიილიაგა, გაიბილიკა, საურმე გზას შეუყვავა და ციხეს მიადგა.

– ნახე, რა ქვა აყრია... სუ რიყისაა... ხელით არჩეული... მე მოვანგრევე, შენ გაიტანე და კიბის გვერდზე დაალაგე. – თქვა და წერაქვი ლონივრად მოიქნია.

რიყის ქვაზე ავად აზრიალდა ლითონი. მოშორებით, ხიდან, დამფრთხალი ბელურა აფრინდა და ციხეს გადაეველო, იქაურობას გაეცალა.

უბანმა გაიღვიძა.

მზე ამომზევდა... ნება-ნება კიდევაც წამოიმაღლა.

– ეგ რა დაგმართნია, ციხელაავ... შენმა წინაპრებმა ეგ ციხე ააშენეს, მემრე დარაჯობდნენ, ამაგრებდნენ და ელოლიაგებოდნენ... შენ კიდენა, ანგრევე, კაცო?! რა ვქნა, აღარც წინ იყურები და აღარც უკანა? ღმერთი გაგწყრომიდა და ეგ არი!

ცხრაკბილა იყო. ერთი კინკილა კბილილა შემორჩენოდა და ისიც ციხელას გაჰკრა.

– შენა... მარტო მე დამინახე? სხვები რა, ცხვირზევით იცილებენ? ტაჭკებით გაზიდეს... ის ქვა ციდან კი არ ჩამოცვივდა... – ხელი არ გაუჩერებია, ისე გაეპასუხა ციხელა.

– შენმა ყველაყისამა... შენთვის გეუბნები, ცოდვას რო იდებ კისერზედა... თორე მე რაა... – ჩაილულულა ცხრაკბილამ, მაგრამ ყური არავინ ათხოვა და იმანაც ფეხი აითრია.

– ტვინი გამოლევია და სხვას ასწავლის ჭკვა-სა... – შუბლზე ჩამონურნურებული ოფლი სახელოთი მოიწურა ცხელამ და თვალი მოავლო მონგრეულ-სა და მოსანგრევს. – ეგრე არაფერი გამოგვივა, შვილო... საცაა, შუადლე წამოვა... ხო ხედავ, მარტო ვერაფერს ვხდები... შენც გაატოკე ხელი... წერაქვი გამომართვი. მე ამ ძალაყინით... მიდი... მიდი... ნუ გეზარება. შენი ტოლები ვენახშიც ეხმარებიან მშობლებსა... ჰოო... ჯერ აქედან დაკა... მემრე იქიდან... აეგრე, აი! ფრთხილად... ფეხში არ მაირტყა... შენ მაინდან, მე კიდენა აქედან... აბა, მიდი... ბიჭი უნდომლად დასწვდა წერაქვს. აილო. მოიქნია.

– ნუ ენაზები... ცოტა მაგრა... აი, ემაგრეე... ყოჩაღ... შენგან კაცი დადგება, კაცი!...

კოკროჭინა ქებამ შეაგულიანა. ხელი ინაცვლა. გამეტებით დასცხო.

ამასობაში კიდევაც მოშუადლევა.

მზე თითქოს შეცბა. შეკრთა. სხივების ერთი დაწამნამება კიდევაც შეყოვნდა ცარგვალზე. დედამინის იმ ერთ წერტილს დააშტერდა, ვითომ, ეს რა ხდება მანდაო. მემრე ისევე მედიდურად ენია თავის გზა-სავალს...

ბილიკსა და საურმე გზაზე სულიერი არ ჭაჭანებდა. ბურთი და მოედანი იყო თუ წერაქვი და ძალაყინი, მამა-შვილს დარჩენოდა.

ისინიც გამალებული ირჯებოდნენ.

მაგრამ ჩაკირულ-ჩადულაბებული ქვები ადვილად არ ნებდებოდა. თითო-ოროლა ცვიოდა...

ერთი, შედარებით მოზრდილი, ნახმლევე-ნახანჯლი ქვა მაინც მაგრად იჯდა ბუდეში.

ძალს ესენი იყვნენ, ძალს – ის.

– აი, ეს რიგცა და მემრე ცოტა დავისვენოთ.

– ამოიქმინა კაცმა და გახელეულმა შემოჰკრა ძალაყინი. მაგრამ ძვრაც ვერ უყო. – ეს უპატრონო ესა... რა კერკეტა რამეა, კაცოო... ნეტავ რა ჩაატანეს და ჩააშენეს შიგ ამისთანა... უუჰ, მე ამისი... – ახლა ზემოდან და ქვემოდან შემოუხატუნა.

სადაც თითქოს ვილაცამ დაიკვნესა.

ციხელამ კიდევ გაუმეორა.

იმანაც, იმ ვილაცამაც.

ქვა შეინძრა. მოყანყალდა. კაცმა ხელი მიაშველა. ქვას ნაშალი მოჰყვა. ფოსომ პირი დაალო.

– ვაიმე, მამი... – ახლა სულ ახლოს, ზედ ყურთან გაისმა.

– რა იყო, შვილო, ფეხში ხო არ მაირტყი... შენც ზედ რას მიადექი... შორიდან დაკა!..

ბიჭმა გაიკვირვა, მაგრამ არაფერი თქვა.

– მტკივა, მამი...

– შორიდან, შორიდან-მეთქი!.. რამდენჯერ უნდა გითხრა, დაყრუვდი?!

– მე... მე მეუბნები, მამი?

– ჰოო... შენა... აბა მა ვისა... მტკივა, მამი,

შენ არ იყავი?

– არა, მამი... მე არა! აბა, როდის... კრინტიც არ დამიძრავს...

– აბა მა ვინა... ვილაცა კი ტირის დაა... ბიჭის ხმაა... კინალამ შენ მეგონე... ნეტავ ვისია, რომლისა... რა ვქნა, ან დედა არა ჰყავ, ან მამა? რა ატირებს, რო აღარ მორჩა თავის სატირალსა?!.

– მტკივა, მამი... – გულისმომწყველად ჩიოდა ვილაც.

კაცი გაოგნდა. ვერ გაეგო, რა ხდებოდა. კენესა-ტირილი ქვაზე კაკუნსა და ხათქხუთქს ენაცვლებოდა. დაჰკრავდნენ – აკვნესდებოდა ვილაც. ზედაც, მტკივა, მამიო, მოაყოლებდა. გაჩერდებოდნენ – ისიც დადუმდებოდა. სადაც, დასაკარგავში კი არა, სულ რაღაც ერთი წერაქვის შემოქნევასა თუ ძალაყინის შემოხათქუნებაზე.

ციხელა ციხის კედელს აეკრა. ყური ფოსოს მიადო და გაინაბა. სმენად იქცა. წყალი არ გაუვიდოდა, ხმა შიგნიდან, კედლის ნიალიდან აღწევდა.

მხრები აჩიჩა. ძალაყინი დააგდო. მიდგა-მოდგა. მერმე, თითქოს ვინმემ უბიძგაო, ფოსოში შეიჭყიტა. ხელიც შეყო. მოაფათურა. რაღაც მოედო. დაეჯაჯგურა და თავისკენ მოსწია...

ძლივ-ძლივ დააძრო.

ძვალი იყო.

ნეტავ რის ძვლიაო, თვალებით ზედ დააკვდა და დააკვირდა, რამდენჯერმე შეატრიალ-შემოატრიალა.

რა დიდი დაკვირება იმას უნდოდა, წვივის ძვალი იყო, ჯერ უმნიფარისა და ზრდაუსრულისა.

– ადამიანისა... ნეტავ აქ საიდან... როგო მოხვდა... ჰაა? – რაღაც იეჭვა. თითქოს კიდევაც იაზრა. უნებურად თვალით თავის ერთას წვივს მიაზომა და მიატოლა... არც მეტი, არც ნაკლები, იმისკბილასი იქნებოდა...

დაყორავებულ რიყის ქვებზე გაბოტილი ბიჭი გამწარებული იქნედა წერაქვს...

– აქ სხვა ძვლებიც იქნება. – თავისთვის ჩაილაპარაკა შეფიქრიანებულმა ციხელამ. ძვალი ძირს ციმ-ციმ დაასვენა და ისევე ძალაყინი მოიმარჯვა. ახლა ფრთხილად დაჰკრა, თითქოს ემინოდა, ვინმეს არ ვატკინოო...

– ვაიმე, მტკივა, მამი...

უცბად რაღაც შეინძრა. შეირყა.

კაცმა უმაღ იგუმანა, რაც მოხდა. მოასწრო, გვერდზე გადახტა და იხავლა: – კე... კედელს მო... მოშორდი!

გვიანდა იყო. ყურთასმენისნამღებმა გრუხუნმა გააყრუა იქურობა.

მყისვე ჩამოხნელდა. ავარდნილმა მტვერმა და ბუქმა ირგვლივ ყოველი დაფარა.

როცა გადაიკარა და დაიწმინდა, ყველაფერი თავის ადგილზე იყო: ცაც, მზეც, ფოთლებაცა-ცახებული ხეებიც... ოღონდ აღარც ციხის კედლები ილანდებოდა სადმე და აღარც ის კოკროჭინა ბიჭი.

თავზარდაცემული ციხელა ნანგრევებს გარს ურბენდა და ძალაყინს უაზროდ იქნედა...

**ბიორბი
შარვაშიძე**

მ
ლ
ა
ქ
ა
მ
ა
ქ
ა
მ
ა
ქ
ა
მ
ა
ქ
ა
მ
ა
ქ
ა

კარგა ხანს იგერიებდნენ მტერს, სანამ ტყვიები სულ არ გამოეღოთ. სვიმონიმ დაინახა როგორ მოხვდა ტყვია მის გვერდით მყოფს, რომელიც სიმწრისაგან პირდაპირ გუბეში გადაჭრიალდა. პანაკანა თავს ირავდა, ერთს მტრის ტყვია პირდაპირ კუფში მოხვედროდა და სახით გუბეში იყო ჩამხოზილი. სვიმონმა მხარში ტყვილი იგრძნო და მიხვდა, დაჭრილიყო, მაგრამ მაინც არ ნებდებოდა. თვითონ რომ გამოეღო ტყვიები, ფანჯრულას შაშხანას გადასწვდა.

გ. შარვაშიძე

წითელი გუბა

კისისხევის თავში, ტყის სიღრმეში არის პატარა გუბე, რომელსაც ლეგენდის მიხედვით, ხალხმა წითელი გუბე შეარქვა.

შემოდგომის ის დილა ჩვეულებრივ გათენდა. ნიკა ფერდობს შეუყვია და ტყის პირას მდგარი ეკლესიისაკენ აიღო გეზი, რომლის ჩამოშლის პირამდე მისულ ქვის კედლებს ახლად ამონვერილი მზის სხივები დასთამაშებდა. წინანდლის კლდიდან ხევის აყოლებით გაექცა მზერა, საიდანაც დილის გრილი ნიავი უბერავდა. შორს, თეთრაანის მთებს ჰკიდა თვალი და ტანში უსიამოდ გააჟრჟოლა. ეკლესიაში სანთლები დაანთო, პირჯვარი გამოსახა და სვიმონის მიერ მიცემული დავალების შესრულებას შეუდგა – ორგანიზაციის წევრების დასახვედრად აქაურობა უნდა მიეღაგ-მოელაგებინა. ამ ბოლო დროს, შინსახკომის გააქტიურების და გახშირებული რეპრესიების გამო, ისინი ხშირად იცვლიდნენ ადგილმდებარეობას კრების მოსაწყობად და გადაწყვიტეს დღეს აქ შეკრებილიყვნენ, რადგან ტყის განაპირას მდგარი ეკლესია უფრო უსაფრთხო და საიმედო ადგილს წარმოადგენდა. ნიკამ მალე მოათავა თავისი საქმე, სკამებად ეკლესიის კედლებიდან ჩამოყრილი დიდი ქვები დაალაგა და ტყის განაპირას მდგარი ხის ქვეშ ჩამოჯდა, უბიდან თავისი განუყრელი იარაღი ამოაძვრინა და შემომნებას შეუდგა. თუმცა რევოლვერს ამ ბოლო დროს იშვიათად ხმარობდა, მაგრამ ვაზნები, რომლითაც ორგანიზაციის წევრები ამარაგებდნენ თბილისიდან, შეცოტაგებო-

და. შემდეგ იარაღი კვლავ საგულდაგულოდ შეინახა და ახლა გულიკოს მიერ მოწერილი წერილი ამოიღო, რომელსაც მუდამ თან დაატარებდა. კიდევ ერთხელ გადაიკითხა და გულიკოს უბედობაზე გულამომჯდარმა წერილიც გულის უბეში შეინახა., ტყის სიღრმეში შევიდა და სხვა ეკლესია მოინახულა. ახლა ეს ეკლესიები სრულიად მიტოვებული, კედლებმორყეულები შემოდგომის ფოთლებშემოძარცვეული ხეების ფონზე, მნახველზე რალაც მისტიკურ შთაბეჭდილებას ტოვებდა.

ნიკამ ეკლესიის წინ, ფოთლებდაფენილ ხალიჩაზე გაიარა და ვინრო კარში შეაბიჯა. შიგნიდან სიცივე და სიბნელე შემოეფეთა, რასაც მალე შეაჩვია თვალი და პირჯვარი გადაინერა. ღვთის მადლით, მალულად მლოცველების მიერ დატოვებული სანთლები მოძებნა, რამოდენიმე ცალი ანთო და შავ კედელზე მიამაგრა. ყოველი სანთლის ანთებისას ვინმეს სახელს ჩაუთქვამდა და მასზე ლოცულობდა გონებაში, რადგან ხმამაღლა საუბარი არ უყვარდა. უფრო მეტად კი გულიკოს იხსენებდა, მასზე ინერდა პირჯვარს და ღმერთს შესთხოვდა გადასახლებაგან გაეთავისუფლებინა და სახლში, საქართველოში დროზე ადრე დაებრუნებინა.

ეკლესიიდან გამოსულმა შეხედა ტაძარს, სადაც ერთ დროს რელიგიური თუ კულტურული ცხოვრება დულდა, სადაც ბერების მიერ დიდის რუდუნებით ინერებოდა ისტორია ერისა, ბერისა, ქვეყნისა, ბრალიანი თუ უბრალო ხალხისა და გადაეცემოდა თაო-

მხატვარი სოფიო ქელიძე

ბიდან თაობებს, საუკუნიდან საუკუნეებს, რათა გაერღვია ყველა ის ჯებირი, რითაც თავისუფლებას ართმევდნენ და უსპობდნენ, თრგუნავდნენ და ანადგურებდნენ თავისუფლების მოყვარე ერს და მოელნია დღევანდელობამდის, რათა კვლავ აღმდგარიყო სფინქსივით და კვლავ გაგრძელებულიყო ქვეყნის აღმშენებლობითი წინსვლა.

აგურით გამოყვანილი გუმბათიდან, რომელსაც გაედლო მრავალსაუკუნოვანი მტერთა შემოსევებისთვის, თუ ქართველებისთვის, მზერა დაბლა გადმოიტანა, პირჯვარი დაინერა და ტყის პირას მდგარი ეკლესიისაკენ გამობრუნდა, სადაც მათი ორგანიზაციის რამოდენიმე წევრი სვიმონისთან და მის მეგობარ პანაკანასთან ერთად უკვე მოსულები დახვდნენ. სვიმონიმ მისალმების შემდეგ უთხრა ნიკას, რომ ცხენები ტყეში დაება. ტყიდან გამოსულს ეტლი დახვდა, რითაც ორგანიზაციის ხელმძღვანელი პირები მოსულიყვნენ დედაქალაქიდან, რომელთა შორის სეროსაც მოჰკრა თვალი, ვისაც შორიდანვე მიესალმა და ეტლი ტყის სიღრმეში შემავალ საურმე გზაზე შეიყვანეს. იქიდან ნიკა მარტო გამობრუნდა. მეეტლემ ცხენებს მივხედავო და იქავე დარჩა. ბიჭები უკვე ქვებზე ჩამომსხდარიყვნენ და უსმენდნენ ცენტრალური საორგანიზაციო

კომიტეტის მიერ მოვლენილი თავმჯდომარის – ფანცქალას შესავალ სიტყვას. ნიკამ შეამჩნია, უმრავლესობას იარაღი მუხლზე ჰქონდა დაყუდებული. ნიკამ მათ შორის ვერ დაინახა თავისზე რამოდენიმე წლით უფროსი, მეზობელი სოფლიდან პროკლამაციების ერთ-ერთი გამავრცელებელი მეტსახელად მონახა, რაც, ცოტა არ იყოს ეუცხოვა, რადგან იგი არასდროს არ აცდენდა ამდაგვარ შეკრებებს. ნიკა კართანვე დარჩა და იქიდან დაუგდო ყური ფანცქალას სიტყვას.

ფანცქალა თანდათან აზარტში შედიოდა და სიტყვებს მგზნებარებით წარმოთქვამდა, – შეხედეთ ამ ეკლესიას, მის ჩამონგრეულ კედლებს. თუ ეს უღელი არ მოვიშორეთ და მტერი არ გავყარეთ აქედან, ჩვენც ასე მოგვშლიან და გაგვანადგურებენ. ამ ყოველსავე ნაცარტუტად აქცევენ ჩვენს სახლკარს, ჩვენს ქვეყანას. ამიტომ ნაბიჯ-ნაბიჯ უნდა ვიაროთ ჩვენი მიზნისკენ, რომელსაც თავისუფლება ჰქვია და ამას აუცილებლად მივალწვეთ, როგორც ამას აკეთებდნენ ჩვენი წინაპრები, რომელთა უმრავლესობაც ენირებოდა თავისუფლებისათვის ბრძოლას.

ფანცქალას შემდეგ სხვები გამოვიდნენ სიტყვით, რომლებმაც ასევე ისაუბრეს საქართველოს განთავისუფლებაზე, მის მნიშვნელობაზე. რომ საქართველოს თუ დროზე არ მოშორდა რუსული ჩექმა, შეიძლება დიდხანს მოგვიწიოს მისი ქუსლის ქვეშ თელვა და გმინვა. რომ ევროპის პროგრესული საზოგადოება და დემოკრატიული სახელმწიფოები ჩვენ გვერდით დგანან და ეძებენ გზებს რუსული უღლიდან ჩვენნაირი ბედის ქვეშ მყოფი ერების გასათავისუფლებლად.

ორატორთა ამ ომახიან და დამუხტულ გამოსვლებში, რომელთაც ნიკა დაძაბული უსმენდა და მათი მუხტი მასაც ედებოდა და სულიან-ხორციანად აღაგზნებდა, სალამომ როგორ მოაღწია ვერ გაიგო. მზე ნელ-ნელა ჩაეშვა ცივ-გომბორის მთების მიღმა და სალამოს მწუხრი მოეფინა არე-მარეს. ნიკა სეროს გამოსვლას უგდებდა ყურს, როცა ტყის მხრიდან რალაც ხმაური მოესმა და მალე იქიდან გამოვარდნილი მეეტლე შენიშნა, რომელიც ხელების ქნევითა და ყვირილით მათკენ მორბოდა.

– ბიჭებო!!!. შინსახკომელების ალყაში ვართ!!!..

ნიკამ ნორმალურად ვერც მოასწრო

გააზრება, თუ რა ხდებოდა, რომ მეეტლე მის ფეხებთან მოცელილივით დაეცა. ნიკა დაიხარა, რომ დახმარებოდა მეეტლეს, რომელმაც ორი სიტყვის თქმალა მოახერხა.

– ფეხი დამიცურდა, – მერე პირიდან სისხლი გადმოუვიდა და სული განუტევა.

სვიმონმა ნიკას მხარზე მოქაჩა და ეკლესიას შეაფარა. ნიკამ რევოლვერი ინსტიქტურად ამოიღო და იარაღმომარჯვებულ ამხანაგებს გვერდში ამოუდგა, მომხდურებს საპასუხო ცეცხლი გაუხსნეს. გარედან სროლის ხმები უფრო და უფრო ძლიერდებოდა. ეკლესიის სარკმელთან ჩამჯდარი ნიკა უმისამართოდ ისროდა, რადგან ისედაც ხეებში შემალული თავდამსხმელების, სალამოს ბინდში, გარჩევა შეუძლებელი იყო. სვიმონმა შეუძახა.

– გაიქეცი ნიკა, სანამ გვიან არ არის!!!..

მაგრამ ნიკა ადგილიდან ფეხს არ იცვლიდა და მეგობრების მხარდამხარ აგრძელებდა სროლას.

– სანამ ტყვია-წამალი არ გაგვთავებია, გაქცევით უნდა ვუშველოთ თავს! – სვიმონის ფანცქალამაც აუბა მხარი.

– სროლით უნდა გავიკაფოთ გზა! – სერომაც უკან დახევა ამჯობინა, – სხვანაირად ამ უღმერთოებს თავს ვერ დავაღწევთ!

– ჯერ ახალგაზრდები გადით! – ფანცქალამ ნიკას და სვიმონის მიმართა, – ჩვენ აქედან დაგიცავთ!

– ან ყველა ერთად გავალთ, ან ყველა ერთად დავიხრცებით! – ჯიუტად თქვა ნიკამ, რამაც თანამებრძოლები გააოცა.

– კარგით მაშინ, – სეროს მოენონა ნიკას ნათქვამი, – ყველა ერთად გავიდეთ, ოღონდ დავიფანტოთ და ისე დავაღწიოთ თავი!

სერო პირველი გაიჭრა თოფის სროლით და ბიჭები შეაგულიანა.

– მომყევით! – და ტყის სიღრმეს მისცა თავი.

მას სვიმონი მიჰყვა, რომელმაც ნიკას მკლავში ჩაავლო ხელი და თან გაიყოლია.

– რაც არ უნდა მოხდეს, არ გაჩერდე, ირბინე ბოლომდე! – შეუყვირა ნიკას, რომელიც რევოლვერს თავდამსხმელებისკენ ისროდა.

მათ სხვებიც აედევნენ და ტყეში გაფან-

**გიორგი
შარვაშიძე**

ტულები უმისამართოდ აგრძელებდნენ სროლას.

მარტოდ დარჩენილი ნიკა, რომელმაც ვერ გაიგო სვიმონი როდის ჩამორჩა, სიბნელეშიც ადვილად იგნებდა გზას, რადგან ბავშვობიდან კარგად იცნობდა ამ ბილიკებს და მალიქას დაღმართს ჩაუყვა იმ მიზნით, რომ კონდამიანის მონასტრისთვის შეეფარებინა თავი. იფიქრა, სხვებიც აქეთ წამოვიდოდნენ. სროლის ხმა კანტიკუნტადლა ისმოდა, როცა ვილა-

ცამ ჩუმი ხმით დაუძახა. იცნო სეროს ხმა და გაუხარდა, რადგან მარტოობის შიში აღარ ექნებოდა და მასთან ერთად, გადმოქცეული წიფლის ხის უკან ჩაიმაღლნენ იმ იმედით, რომ სვიმონიც და სხვა თანამებრძოლებიც მალე წამოენეოდნენ. რამდენიმე მეგობარი მართლაც შემოუერთდათ, მაგრამ მათ შორის არც სვიმონი, არც ფანცქალა და არც პანაკანა არ იყვნენ. ცოტა ხნის ლოდინის შემდეგ, სერომ შესთავაზათ, ასულიყვნენ კონდამიანზე და დანარჩენი წევრების გამოჩენამდე იქ მოეცადათ.

ჩამორჩენილი სვიმონი, პანაკანა, ფანცქალა და მათი ორი ამხანაგი მალიქას დაღმართის ნაცვლად, პირდაპირ აუყვნენ ვინრო ბილიკს. კარგა მანძილით რომ ასცდნენ შემთხვევის ადგილს, იფიქრეს, უკვე სამშვიდობოს იყვნენ და ტყის ერთ ჩაღრმავებულ ადგილს შეაფარეს თავი. მათ თვალი ჰკიდეს წყლის პატარა გუბეს, სადაც ახლად ამოსული მთვარე ჩაძირულიყო. საოცარი სიჩუმე ჩამონოლილიყო ფოთლებშემოძარცვულ ტყეში. დაღლილი სვიმონი მინის სიღრმიდან ამონადენი ნაწური წყლისკენ გადაფოფხდა და ტუჩები დაისველა. მერე ზურგზე გადმობრუნდა და ხის წვერზე ჩამოკიდებულ ნამგალა მთვარეს გაუსწორა თვალი. ნიკაზე გაჰკრა გულში დარდმა. „სხვა ბიჭებთან ერთად, ალბათ ხევისკენ დაეშვაო,“ დაიიმედა თავი. ფანცქალას გადახედა, რომელსაც ძილი მორეოდა და თავს უძალიანდებოდა. დანარჩენებსაც იარაღჩახუტებულებს თვალელები მიეღულათ. თვითონაც ის-ის იყო ჩათვლიდა, რომ ხმაურმა გამოაღვიძა და ფეხზე წამოახტუნა, მაგრამ უკვე გამოფხიზლებულმა პანაკანამ ხელი სტაცა და კვლავ

მინაზე დაანვინა.

– კვალზე მოგვდიეს, – ჩასჩურჩულა, – ალყაში ვართ.

– ჰმმ!.. – მწარედ დაიგმინა სვიმონმა, – ჩვენს შორის ვიღაცა მოლაღატა.

პანაკანასთვის პასუხის გაცემა ვერ მოასწრო, რომ შინსახკომელის ხმა გაისმა.

– დაგვენბდით!.. ალყაში ხართ!..

– არავითარ შემთხვევაში!.. – გასძახა სვიმონმა და თან გასროლა მიაყოლა იმ მხარეს, საიდანაც ხმა მოისმა.

წუთიერ სიჩუმეს ხანდახან შინსახკომელების ხიდან ხემდე გადაადგილების ხმები თუ არღვევდა.

– წინააღმდეგობის განწევას აზრი არა აქვს! – კვლავ მოისმა შინსახკომელის ულტიმატუმი, – დაგვენბდით და სიცოცხლეს შეგინარჩუნებთ!..

– თქვენს ხელში უპატიოსნო სიცოცხლეს, გმირულად სიკვდილი ჯობია!.. – სვიმონის პასუხი შეუვალი იყო, – თუ ვინმეს ჩაბარების სურვილი გაქვთ, – მიუტრიალდა დაბალი ხმით თავისიანებს, – შეგიძლიათ ჩაბარდეთ.

– არასოდეს! – მიიღო მეგობრების პასუხი სვიმონმა.

– სჯობს თავისუფლებაში სიკვდილი მათ ხელში ჩავარდნას! – დაამატა პანაკანამ.

– ხუთ წუთს გაძლევთ მოსაფიქრებლად!.. – შინსახკომელმა ხმას უფრო უმატა, – შემდეგ თქვენს თავებს დააბრალეთ!..

პანაკანამ ხმის მიმართულებით გაისროლა, რაზეც შინსახკომელებმაც სროლითვე უპასუხეს.

– ბიჭებო!.. ვიბრძოლოთ სისხლის უკანასკნელ წვეთამდე!.. – პანაკანას ფანცქალამაც აუბა მხარი და მომხდურებს ცეცხლი გაუხსნა.

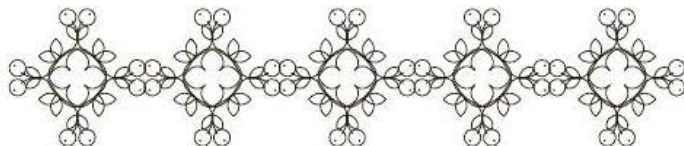
ორმხრივი სროლა გაჩაღდა. უპირატესობას ვერც ერთი მხარე ვერ ეუფლებოდა. სვიმონი და მისი მეგობრები ისე იყვნენ ჩაღრმავებულ ადგილას განლაგებულები, რომ თავდამსხმელები მიახლოვებას ვერ ბედავდ-

ნენ. ნახევარ საათიანი ბრძოლის შედეგად ტყვია-წამალი შეუცოტავდათ და ვაზნების დასაზოგად სროლა შეწყვიტეს.

სვიმონიმ მთვარის შუქით განათებულ სიბნელეში თვალი მოჰკრა ხეებს შორის მათკენ მალულად მომავალ ლანდს, რომელსაც დამიზნებით ესროლა. გაისმა გმინვა და მინაზე დანარცხების ხმა. შინსახკომელები შეტევაზე გადმოვიდნენ. დამხვდურებმაც სროლით უპასუხეს და მტერი კვლავ უკუაგდეს, მაგრამ დაუცველი უკანა მხრიდან მომხდურების მცირე რაზმმა შემოუტიათ. უცებ, სვიმონის გვერდით ფანცქალამ დაიკვნესა, თვალები გადაატრიალა და სული განუტევა.

კარგა ხანს იგერიებდნენ მტერს, სანამ ტყვიები სულ არ გამოელიათ. სვიმონიმ დაინახა როგორ მოხვდა ტყვია მის გვერდით მყოფს, რომელიც სიმწრისაგან პირდაპირ გუბეში გადატრიალდა. პანაკანა თავს იცავდა, ერთს ტყვია პირდაპირ კეფაში მოხვედროდა და სახით გუბეში იყო ჩამხობილი. სვიმონმა მხარში ტკივილი იგრძნო და მიხვდა, დაჭრილიყო, მაგრამ მაინც არ ნებდებოდა. თვითონ რომ გამოელია ტყვიები, ფანცქალას შაშხანას გადასწვდა.

სვიმონმა ატორტმანებულ გუბეს მოჰკრა თვალი და მიხვდა, მისი მეგობარი პანაკანაც გულგანგმირული დაცემულიყო დანარჩენების გვერდით. გამხეცებული ფეხზე სროლით წამოიჭრა, მაგრამ გულში მოხვედრილმა ტყვიამ უკან გადააგდო, იარაღი ხელიდან გაუვარდა და სიმწრით ნეშომპალა მობლუჯა. მერე პირდაღმა გადმოტრიალდა და გუბეში მთვარე დაინახა, რომელიც ცაზე ნებივრობდა და ტრაგედიის უნებლიე მოწმე გამხდარიყო. მთვარე წყალში მოქანავე შეიარაღებული ადამიანების ჩრდილებმა დაფარეს. გაისმა სროლის ხმა, სვიმონიმ საშინელი ტკივილი იგრძნო და თავით წითლად აელვარებულ, სისხლისფერ გუბეში ჩაენარცხა.

**ფირუზ
კოჭლამაზაშვილი**

ფ
ი
რ
უ
ზ
კ
ო
ჭ
ლ
ა
მ
ა
ზ
ა
შ
ვ
ი
ლ
ი

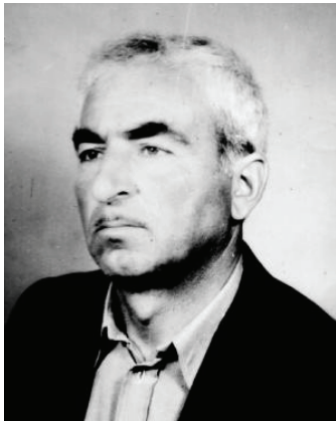
ეს, ჩემი გული, შენ გულოზე,
ნეტავი, მუდამ ენასა,
ვნატრობ, არასდროს აეშვას,
მარტო, შენში გრძნობს – შვებასა.
ნეტავ, თვალეში მიყურო,
თვალეში გეცყვის ქებასა.

ფ. კოჭლამაზაშვილი

მთებისკენ წქერით ვალამებ

მთებისკენ ცქერით ვალამებ,
შენ, ჩემი გულის ღებნა ხარ,
მთას აქეთ, მარტო, მე დავრჩი,
მთას იქით, მარტო, შენა ხარ.
მჯერა, უძილოდ, ათენებ,
ჩემზე ოცნებით ღამესა,
ნერო დავდება თუშეთში,
ჩემზე გიამბობს რამესა.

**ფირუზ
კოჭლამაზაშვილი**

ამოანათე მთვარეო

ამოანათე მთვარეო,
და მომამორე წყვილია,
რომ დავინახო თუშეთი
და მისი მთები ზვიადი.
ჰე, მთებო, თქვენი დანახვით,
მე გავიხსენებ წარსულსა,
როცა, პირველად, ულექსე
თქვენს მთებში გაზრდილ ასულსა.

რას შეგადარო

ჩემ ხელით გახსნილი ნახო
მკერდზე საკინძე და ღილი,
იქნება, გაჩერდებოდა –
გულში, დარდების დულილი.
ეგ, შენი, შავი თვალეები
შენსკენ დამიწყებს ზიდილსა,
ხან, მომინდება ტირილი,
ხან კი, დავინწყებ სიცილსა.
რას შეგადარო, არ ვიცი,
მაგ სილამაზის ჭირიმე,
რომ დავინახავ, ვმუნჯდები,
ნეტავ, არ მქონდეს პირი მე.

გადავირიე შენ ცქერით,
როდის მომიყვან გონადა,
როდის იქნები შენ ჩემი,
როდემდის გყავდე მონადა.

ნეტავი

შენზე ოცნებამ გამტანჯოს,
ნეტავი, გავხდე ავადა,
მოსული გნახო, ქალაო,
შენ, ჩემსა სანახავადა...
როცა მოვკვდები, ნეტავი,
ჩემთვის ჩაიცვა შავადა.

მოვა და შემომანათებს

ნავედი, მოვინახულე
ჩვენი შეხვედრის ჭაღარი,
ვუცდი და რად იგვიანებს
ნეტავ, აქამდის სად არი?!..
მოვა და... შემომანათებს, –
მზისა და მთვარის საღარი,
პირი დავინვა – ჭაბუკმა, –
მისი ტუჩების ღაღარით.

შენზე ოცნებით

ეგ, სილამაზის ისარი,
სხვისთვის გესროლა, რაღა მე?!..
შენზე ოცნებით, ქალაო,
რომ ვათენე და ვალამე...

* * *

ნეტავი, არწივი ვიყო,
მთის მწვერვალებზე მყეფარი,
და... შენ კი – ჩანჩქერი იყო, –
სალის კლდეებზე მჩქეფარი.

ქალაო

მინდორში გნახე, ქალაო,
ნეტავ, გადავიქცე წვიმადა...
ჩამოგიბანო ლოყები,
გაგხადო ჩემსა წილადა,
ან, მარგალიტად გადავიქცე, –
ყელზე დამკიდო მძივადა...

მთებო

მთებო, რა ლამაზები ხართ,
თქვენზე ლამაზი ვინ არი?!..
თქვენს მკერდზე სიმღერა ისმის,
ქვაც კი არ არის მძინარი.
თქვენ გამიზარდეთ შავთვალა,
მუდამ რომ მიმზერს მცინარი.

ნეტავი გამაგებინა

შენ, უფრო, ლამაზი გნახე, –
მდინარის პირზე მძინარე,
ნეტავი, გამაგებინა
რას გიამბობდა მდინარე?!..
სატრფოს ამბავს თუ, მოგიყვა,
ძილში რომ იყავ მღიმარე.

ნეტავი

ნეტავი, თუშეთის მთებში
მაცხოვრებელი ვხდებოდე,
ამოთენებას ვაჯობო,
ძროხის სანველად ვდგებოდე...
და, მთებში, ჩემო ოჯახო,
ბალებით ახყავდებოდე,
ჩემი ოცნების ქალასთან
ნეტავი, დავბერდებოდე...

პიპი
ჩილვინაძე

მ
ლ
ნ
მ
ლ
ნ
მ
ლ
ნ
მ
ლ
ნ
მ
ლ
ნ
მ
ლ
ნ
მ
ლ
ნ
მ
ლ
ნ

მგელი – სალამი, მეზობლებო!.. ყურწყვიტავ, ნუ გეძინია, ოი, სუფრა უკვე გავიშლიათ, მაგრამ რა არის ამდენი თხილი, ნაბლი და ნინიზო... ან ძახველს და შქერის მარჯვლემს როდის ვჭამდი? არ ჯობდა, ერთი რხვარი მოგეჭანათ ჩემთვის, ერთი დედალი კი ამ ჩვენი ეშმაკი მელაკუფასთვის? კარგი, კარგი, ვხუმრობ, მოდიოთ სუფრას შემოვუსხდეთ, მალე ახალი წელი შემოაზიჭებს ჩვენს ლამაზ ტყეში.

მელა – მეზობლებო, სუფრაზე მოზრძანდით, სადაა ჩვენი დათუჩა ძია, თამადა ხომ გვინდა, ჯერ არ გამოჩენილა? ძალიან აგვიანებს...

გ. ჩილვინაძე

ახალი წელი ტყეში

ერთ მოქმედებიანი პიესა

მოქმედი პირნი:

შაშვი, კურდღელი, მელა, შველი, ტურა, ჩხიკვი, ჩხართვი, ბელურები, ციყვი, ზღარბი, კოდალა, მგელი, დათვი, ბუ, ირემი...

(ნისლდაფენილ ტყეში ხვავრიელად თოვს, დიდი ნიფლის ახლოს მდგარ პატარა ნაძვის ხეს გარეული ფრინველები და ცხოველები რთავენ, ნიფლის ძირას კი მყუდროში სუფრას შლიან, გვერდით ცოტა ამაღლებულ ადგილას სცენაა მოწყობილი)

ციყვი – მთელი დღე ამ ნაძვის ხის მორთვაში გავატარე, ახალ წელს ცხოველები და ფრინველები ერთად უნდა შევხვდეთ, დიდი ზეიმი გვექნება. ნეტავ სად არიან აქამდე, ნაძვის ხის მორთვაში მომეხმარონ, სუფრასაც უნდა მივუმატოთ რამე. ჩვენს გაბღენძილ დათვის რა უჭირს, მოვა, ერთ ქილა თაფლს მოიტანს და თამადაობას დაიწყებს, ახლა ალბათ სძინავს ისევ. არა, დათვი, მგელი და მელა რას მომეხმარებიან, მაგრამ სხვები სად არიან? ეჰ, მაგათი მოცდა არ გამომადგება, სჯობს, საქმე გავაგრძელო... (აგრძელებს ნაძვის ხის მორთვას, თან მღერის)

ამ ნაძვის ხეს მოვქარგავ სხივებით და თხილებით და ახალ წელს შევხვდები ჩემი ცელქი შვილებით, თოვლიანი ხეები სიმღერებით გავატბე, მოდით, თეთრო ფიფქებო, თქვენი ცეკვით გაგვართეთ. რა კარგია ჩვენი ტყე, რა ფაფუკი თოვლია, დათვი, შაშვი, კოდალა –

ყველა აქეთ მოდიან, კურდღელი და მელია ლამაზ ზეიმს ელიან...

(ამ დროს კოდალა გამოჩნდება, ნაძვის ხისაკენ მოფრინავს)

კოდალა – გამარჯობა, ციყვუნიავე, რა ადრე დაგინცია ამ ნაძვის ხის მორთვა, რა გეჩქარებოდა, სხვები არ მოსულან? კარგი ადგილი კი შევარჩიეთ ახალი წლის შესახვედრად, აბა, მომანოდე რამე, ამ ტოტზეც დაგვიდო.

ციყვი – გამარჯობა, ჩემო ხეკაკუნა, ჰა, ეს ლამაზი თხილები დაკიდე, ოღონდ ის მანათობელი მძივები არ ჩამოგიცივდეს. კიდევ კარგი, შენ მაინც მოხვედი. ადრეო, რალა ადრეა, ახალი წელი კარზეა მომდგარი. აი, კურდღელი და შაშვიც გამოჩნდნენ, ოჰო, რა დატვირთულები მოდიან!..

კოდალა – კურდღელს სტაფილო მოაქვს, შაშვს ნითელი ძახველის აკიდოები გაუკეთებია. მართლა ძალიან დამშვენდება ჩვენი ნაძვის ხე.

შაშვი – გამარჯობა, მეზობლებო, ყოჩაღ, უკვე მოგირთიათ თითქმის ნაძვის ხე, ციყვუნიავე, ეს ჩამოკიდე სადმე, ვნახოთ, როგორ მოუხდება. მგელმა და მელაკუდამ დამაბარეს, თუ დაგვაგვიანდეს, ზეიმი უჩვენოდ არ დაინწყოთ, ის ძილისგუდა დათვი ხომ არ გაგიღვიძებიათ?..

(მღერის)

მძინარაა, ჩვენი დათო, შრომაც უყვარს სასიკეთო, თუმცა რომ არ დაიძინოს, ამ ზამთარში რა აკეთოს? საამური ცხოვრება აქვს, ბუნაგში წევს, განა ათოვს, უნდა ვნახოთ, ამდენ ძილში

არაფერი დაემართოს.
ვინმემ თუ არ გააღვიძა,
არ გაახელს თვითონ თვალებს,
ამ ლამაზ დღეს ვინ დაეძებს,
მთელ წელს ძილში გაატარებს...

კურდღელი – დათვი მე გავაღვიძე. ბევრი იჭოჭმანა, საჩუქრად რა წამოგიღოთო, მერე თქვა, იქნებ ფულუროდან თაფლი გამოვიღო და ხელი დავიმშვენიო, ხელცარიელი ხომ არ მოვალო. ვნახოთ, რას მოახერხებს... ჩემო კოდალა, აჰა, ეს სტაფილოც ჩამოკიდე მაგ ნაძვის ხეზე, მე მგონი, ძალიან დაშვენდება, მე ამ სუფრას მივუმატებ რამეს... უი, უი, მგელი და მელა მოდიან, უნდა დავიძალო!..

ციყვი – სად უნდა დაიძალო? ხელს ვერ გახლებენ, აქ მოდი და მაგათი არ შეგეშინდეს. ახალი წელი მოდის, რა დროს შუღლი და მტრობაა?!

მგელი – სალამი, მეზობლებო!.. ყურცქვიტავ, ნუ გეშინია, ოი, სუფრა უკვე გაგიშლიათ, მაგრამ რა არის ამდენი თხილი, ნაბლი და ნინიბო... ან ძახველს და შქერის მარცვლებს როდის ვჭამდი? არ ჯობდა, ერთი ცხვარი მოგეტანათ ჩემთვის, ერთი დედალი კი ამ ჩვენი ეშმაკი მელაკუდასთვის? კარგი, კარგი, ვხუმრობ, მოდით სუფრას შემოვუსხდეთ, მალე ახალი წელი შემოაბიჯებს ჩვენს ლამაზ ტყეში.

მელა – მეზობლებო, სუფრაზე მობრძანდით, სადაა ჩვენი დათუჩა ძია, თამადა ხომ გვინდა, ჯერ არ გამოჩენილა? ძალიან აგვიანებს...

(ყველანი თანდათან სუფრასთან სხდებიან. მალე დათვიც გამოჩნდება)

დათვი – აქა ვარ, მეზობლებო! მოვივივარ, მელაკუდა, ნუ ხარ სულსწრაფი, უჩემოდ იწყებდით ზეიმს? უჩემოდ ხომ ახალი წელი არ მოვიდოდა. აი, მეც მოვედი და ახალმა წელმაც შემოაბიჯა. ფეხზე წამომდგარი შევხვდეთ ყველანი. მელაკუდა, ყანნი მომანოდე!..

მელაკუდა – აჰა, ბატონო დათუჩა, მიირთვი, დაგვლოცე... **(ანწდის ყანწს)**

დათვი –
კარგი წელი დადგომოდეს,
მეგობრებო ამ ჩვენს ტყე-ველს,
ცოტა კი დამაგვიანდა,
იმედია, მომიტყევებთ.
ყველა ჯანმრთელად მეყოლეთ,
როგორც ჩემი სამი ბელი,
აჰა, თაფლი მოგიტანეთ,
ასე ტკბილად დამიბერდით.
თქვენთან ლხენას და სიხარულს,
მეზობლებო, აბა, რა სჯობს? –
იცოცხლეთ და გაძლიერდით,

იხარეთ და გაგიმარჯოთ!..

(მოფრინავს დაგვიანებული ჩხიკვი, ხმაურით, ქაქანით მიუახლოვდება სუფრას)

ჩხიკვი – სალამი და გამარჯვება, მეზობლებო, ბედნიერი ახალი წელი დაგდგომოდეთ. ოჰ, როგორ დამაგვიანდა, როგორ დამაგვიანდა!.. კაცო, მაინცდამაინც ახლა ჩამძინებია, არადა რა ძილის მოყვარული მე ვარ, მეც ზოგიერთივით **(დათვისკენ აპარებს მზერას)** მთელ ზამთარს ძილში არ ვატარებდე. აჰა, თქვენ, ძალიან მეჩქარებოდა და მეტი ვერაფერი წამოვიღე, ეს რკო და კაკალი შეირგეთ, ასე ტკბილად დამიბერდით, ჰი, ჰი, ჰი...

მელა – **(მიუბრუნდება ჩხიკვს)** აბა, აბა, დაგვცინი, შე ეშმაკო, არა? შენი მოსატყუებელი კბილი დიდი ხანია მოვიცვალე, რკოს გვირიგებს და ასე ტკბილად დამიბერდითო, გესმით, მეზობლებო?.. მწარე რკო ტკბილად წარმოგვიდგინა. ვითომ გვლოცავს და სინამდვილეში წყევლა გამოუდის. არა, რატომ ხმას არ იღებთ, მე უნდა გამოვიცნო ყველას ეშმაკობა?.. ჩხიკვო, ჭკვიანად იყავი თორემ...

ზღარბი – **(ახლად მოსული და სუფრის ბოლოში თითქმის უჩინრად მიმჯდარი, თავისთვის ჩაიზულუნებს)** ეშმაკი ხარ და ეშმაკობის გამოცნობაში ვინ გაჯობებს? დღეს დატკბი ცოტა თორემ კარგად ვიცით, რა ოხერიცა ხარ, გასულ კვირაში არ იყო, შესაძლებლად რომ მეტაკე?.. ხომ დაგახვენიე ეკლებზე ეგ მსუნაგი ცხვირი, ეგრე მოგიხდება...

ჩხიკვი – **(ტოტზე აფრინდება და მელას ჩამოსძახებს)** კარგი ერთი, შენი შიშით ველ-არაფერი უნდა ვთქვა? რკო და კაკალი არ მოსწონს ვაჟბატონს, შენ რა მოიტანე? კარგად ვიცო, რისი მომტანიცა ხარ...

შველი – სალამო მშვიდობისა, მეზობლებო, გილოცავთ ახალ წელს, მგონი მეც დამაგვიანდა, ძლივს ამოვალნიე იმ ხევიდან, არადა იქ თბილი ადგილი მაქვს მონახული. თქვენთანაც კი თბილა, მაგრამ ეს რა ხმაურია, ჩხუბობთ თუ ზეიმობთ?.. მელაკუდა, ჩხიკვო, დამშვიდდით, ერთი დღე მაინც გავატაროთ მშვიდობიანად...

ტურა – **(მოჩანჩალდება ფეხნატკენი)** ვაი, ვაი, დავივალე, გული ამომივარდა, გამარჯობა, კეთილო მეზობლებო, გილოცავთ ახალ წელს, ეჰ, ჩემთვის აღარც ახალი წელია და აღარც მოსვენება. ვაი, ფეხი, ფეხი...

ყველა – რა მოგივიდა, სად იტკინე ფეხი ტურიკელა? **(ისმის ხმები აქეთ-იქიდან)**.

ტურა – ჯანდაბა იმ ხაფანგის დამგებს, ცუდი დღე დამადგა, ცუდი. გუშინ სალამოს სოფლისკენ ჩავისეირნე, ვიფიქრე, იქნებ ან საქათმეში შევყო თავი, ან საბატეში, ან ცხვრის

კრავი დავიმარტოხელო, იქაც ხომ ახალი წლის სამზადისში არიან, იქნებ რომელიმე კარი ღია დარჩათ-მეთქი. ეჰ, აბა, რას იშოვი, მეზობლებო, ძაღლებითაა სავსე სოფელი. მინც ერთ ეზოში მოვახერხე შეპარვა. წუნკი ძაღლი ჰყავთ და ეტყობა სამზადში პატრონს მისჩერებოდა და შემწვარი გოჭის დანახვაზე ნერწყვსა ყლაპავდა... ეჰ, გარეთაც ისეთი მადის აღმძვრელი სუნი გამოდიოდა, კინაღამ მეც სამზადისაკენ გავემართე...

გიორგი ჩილვინაშვილი

მგელი – მისულიყავ, ტურიკელა, მშვენიერ სუფრას გაგიშლიდნენ, სულ მეკითხებიან, რატომ არ გვსტუმრობს, რად გვემდურისო...

ტურა – ეჰ, შენი თავი გაამასხრე. ჰოდა, შევედი ეზოში და საბატესაკენ გავემართე, ვხედავ, კარები ღია დარჩენიათ. მივუახლოვდი და წკაპ!.. ვაი, ფეხო-მეთქი, ვიყვირე გამწარებულმა, ხაფანგში არ გავები, კაცო!.. გამოქანდა ჩემს ხმაზე ის წუნკი მურია, პატრონიც გამოჰყვა, ძაღლი კუდში მეცა, პატრონმა კეტი მომცხო წელზე, ბევრი მცემეს და მათრიეს... ბოლოს, როგორც იქნა, ამოვადრე ფეხი ხაფანგიდან და დავუძვერი ხელიდან იმ ოხრებს. ხედავთ, ფეხი მტკივა, გვერდები კეტის ცემით მაქვს დაჟეჟილი, კუდი კიდევ თითქმის მომაბდღვნა იმ ქეციანმა ძაღლმა... ვაი, ვაი, იქნებ დამსვათ სადმე (**კურდღელი უთმობს ადგილს**), ვაი, შენ გაიხარე, ყურცქვიტავ, იქნებ მაჭამოთ რამე, სული მძვრება შიმშილით...

კურდღელი – (**ჩუმად**) გადაგყვები თან, შენი სამსახურიღა მაკლია...

დათვი – აჰა, ყანნი დაიჭი, ტურიკელა, დაგვლოცე და ტკივილიც გაგივლის...

ტურა – არა, ბატონო დათიკო, არა ჩემო ძმაო და მეგობარო, მე ღვინის დამლევი ვარ? ძლივსღა ვსუნთქავ, თქვენთვის წავედი სოფელში, იქნებ მეც შევმატო რამე საახალწლო სუფრას-მეთქი, ეჰ, ასე კი მომივიდა...

(მოზინდების შემდეგ წიფლის დიდ ტოტზე ბებერი ბუ გამოჩნდება)

ბუ – გილოცავთ, მეზობლებო, ბედნიერი ახალი წელი დაგვდგომოდეს, მუდამ მშვიდად გვიფარავდეს ჩვენი მშობელი ტყე და ჩვენც მუდამ ვაფასებდეთ მის სითბოს, სიმდიდრეს და სიმყუდროვეს...

(სულ ბოლოს ირემი მოდის, რქებზე ჭყორის, შქერისა და სუროს მწვანე ტოტების ჯილა ადგას, რომელსაც სუფრის შუაგულში დებს, მასში ცირცელისა და სხვა კენკროვნების წითლად

დახუნძლული ტოტებიც ურევია) ირემი – სალამო მშვიდობისა, ძვირფასო მეზობლებო, გილოცავთ ახალ წელს, ბედნიერი, ხვავრიელი და მშვიდობიანი დაგვდგომოდეს, ჩვენ ტყეს დავეფარეთ ადამიანებისგან, მათი ამოცნობაც შეგვეძლოს, როცა აქ შემოდიან, მათში კეთილნიც ხომ არიან, რომლებიც არაფერს გვიშავებენ... ახლა კი ტრადიციული შეჯიბრი დავიწყოთ, ყველამ უნდა თქვას ტყის ცოდნის, თავისი გარეგნობის ან ცხოვრების ამსახველი ლექსი, გამოცანა ან რამე ამბავი. გამარჯვებულებს გადაეცემათ ტყის საყვარელი მკვიდრის წოდება და საჩუქრები, მერე ვიმღერებთ და ვიცეკვებთ. შიგადაშიგ დათვი სადღეგრძელოებს გვეტყვის... მსურველები ნაძვის ხის წინ სცენაზე გამოვიდნენ... ჰე, ვინ დაინყებს, მეზობლებო?..

(გამოდის ჩხიკვი)

ჩხიკვი –

შემიფარებს ამ ზამთარში მუხა, რცხილა, წიფელი... ყავისფერი თუ მაქვს ზურგი, სად მემჩნევა ცისფერი?..

შველი – ფრთებზე, ჩხიკვო, სწორედ მაგიტომ მომწონხარ, ისე კი ზოგჯერ აბეზარი ხარ...

ირემი – შველმა გამოიცნო, ჩაინერე კოდალა-ბატონო...

(გამოდის კურდღელი)

კურდღელი –

სირბილში მიჯობს აღმართი, ზოგჯერ არ ვწუნობ ვაკეს, დღეს თუ ძილისთვის ვიყენებ, როდის დავეძებ საკვებს?

მგელი – მაგ ყველამ ვიცით, ყურცქვიტავ, ღამით ნადირობ უმეტესად... კომბოსტოსა და სტაფილოზე... ეგეც თუ ნადირობაა, ჰა, ჰა, ჰა!..

(გამოდის მელა)

მელა –

ამ ჩვენს ტყეში რომელი ვართ, მარჯვე ქცევით ქებული, ანუ ერთი სიტყვით რომ ვთქვა – უფრო მოხერხებული?..

ჩხიკვი – მოხერხებული ბევრი ვართ, მელაკუდა, შენ კი ეშმაკი ხარ, ჩვენ ვერაფერს გიშვებით, მაგრამ ერთხელ შენც გაებმები ტურასავით სოფელში ნადირობისათვის... ყველანი იცინიან, მელა თითქოს გაბრაზებულია...

მხატვარი სოფიო ქელიძე

(გამოდის შაშვი)

შაშვი –

თუ სიმღერით არ მოგხიბლოთ,
გაქრეს ჩემი ქალობა,
ოლონდ ყველამ მიპასუხეთ,
მოგწონთ ჩემი გალობა?..

ბუ – მოგწონს, ჩემო მეგობარო, შენ რომ
სალამოს გალობას დაიწყებ, მაშინ მე ძილს ვამ-
თავრებ ხოლმე და რომ იცოდე, რა ტკბილად
ჩამესმის ეგ ჰანგები...

**(შაშვი ნაძვის წინ დასკუბდება, იწყებს საახ-
ალწლო სიმღერას და ყველანი სულგანაბული
უსმენენ კარგა ხანს, ბოლოს ტაშით აჯილდოე-
ბენ. განსაკუთრებით ბელურები გამოირჩევიან,
ტაშისცემით, სიმღერას უწონებენ მეზობელს...
მის შემდეგ ნაძვის წინ შველი გამოდის)**

შველი –

თავშიშველი, ფეხშიშველი,
ტყეში დავსეირნობ შველი,
რამდენჯერ ვთქვი ეს სახელი,
ასე ძალიან რომ მშვენის?

მგელი – სამჯერ თქვი, ტანკენარა, გამოც-
ნობაში რა მერგება?..

შველი – გამოცნობაში, წაბლის ბუძებში
რომ მოიტანა ზღარბმა, იმას გარგუნებთ...

**(ყველანი იცინიან, მგელი ნირწამხდარი
ჩუმდება. ნაძვის ხის წინ ჩხართვი გამოდის)**

ჩხართვი –

ვუერთდები ზეიმს ჩხართვი,
იცით, რა მოგართვით ჩანთით?

ფითრის წყალწყალა მარცვლები,
კუნელი და პანტა ვაშლი...

ახლა სხვაზე გეკითხებით –
სად იარა, სად იხტუნა,
სოფელში რომ იფრატუნა,
სად გაება გუშინ ტურა?

დათვი – ხაფანგში გაება ეგ საცოდავი, მა-
გრამ ჩვენი ყურცქვიტა მოარჩენს.

კურდღელი – გადავყვები თან (იცინის)

ჩხიკვი – ძალღი კოჭლობით არ მოკვდებაო,
ნათქვამია, თუმცა ამ შემთხვევაში სწორედ
ძალღმა დააკოჭლა.

**(დათვის სადღეგრძელოებს აღარავინ უს-
მენს, მთელი ყურადღება სცენაზეა მიპყრობი-
ლი, სადაც რამდენიმე გარეული ფრინველი და
ცხოველი ერთმანეთს ექსპრომტად ეუბნება ლე-
ქსებს)**

ციყვი –

მგელს იქნებ არ გაახსენდეს
ცხვრისა და ღორის ბარკალი,
ამიტომ გამოვიყოლე
თხილი, წაბლი და კაკალი...

კოდალა –

თხილი, წაბლი და კაკალი
ასე რომ არ დაგიჩეთ,
ჩემი მაგარი ნისკარტით
სათითაოდ გაგიჩევეთ...

მგელი –

თქვენთან სტუმრობის მიზეზით
შიმშილით ვინყებ ახალ წელს,
თხილის ჭამას თუ მომისჯით,
გაისამდე ვერ გავაღწევ?..

დათვი –

ზამთრის ძილისთვის დამცინით,
არ იცით ჩემი მიზნები,
თქვენთან ლამაზი ქეიფით
ივსება ჩემი სიზმრები...

ბუ –

ასი წლის ვარ, თბილ ფულუროს
ვეფარები ისევ მშვიდად,
ჩვენი ტყის ყოველი მკვიდრი
მიმაჩნია ნამდვილ შვილად...

**(ზეიმი გვიან მთავრდება, ნადირ-ფრინ-
ველები ემშვიდობებიან ერთმანეთს და ყველანი
მიიკვლევენ გზას თავისი ბუდეებისა თუ ბუნაგე-
ბისაკენ. სულ მალე ფიფქები უმღერებენ ყველას
ძილისპირულს ნელი შრიალით. დათოვილი ტყე
უფრო მშვიდდება ღამეულ თოვაში, იღუმალი
ულრანები საოცარი სიჩუმით ეგებებიან ახალ
წელს და მადლიანი დედამინა იწყებს ახალი წრის
შემოვლას მზის გარშემო).**

დასასრული

ჯაკომო
ლეოპარდი

მ
ლ
ე
ო
პ
ა
რ
დ
ი

მოკვდავთა ძილი რომ უსასრულო ან სიყოფილის მსგავსი იყოს, ყველა სულდგმული მზის სხივებში რომ ნებინრობდეს და არსად ჩანდეს გარჯის ნიშანწყალი, არანაირი შრომა და ჭაფა, საძოვრებზე არ ისმოდეს ნახირის ზღავილი, არც ტყეში – ნადირის ღრიალი, არც ჰაერში – ფრინველების უვიღ-ხივილი, არც ყვავილებით მოქარგულ მიწ-ორ-ველებში – ფუტკრებისა და სხვა მწერების ზუსილი და მყუდროებას არ არღვევდეს ერთი ჩქამი, ტაოლის ტლაშუნის, ქარის ზუსუნისა თუ მების გრილის გარდა, სამყარო, რა თქმა უნდა, ფუჭი და უაზრო იქნებოდა.

ჯ. ლეოპარდი

ო
ლ
ე
ო
პ
ა
რ
დ
ი

ბარეული მამლის სიმღერა

ზოგიერთი მოძღვარი და მწერალი ამტკიცებს, რომ ცასა და მიწას შორის, ანდა ასე ვთქვათ, ნახევრად მიწაზე და და ნახევრად ცაში ცხოვრობს ერთი ველური მამალი, რომელიც ფეხებით მიწას ეყრდნობა და ბიბილოთი და ნისკარტით ცას ეხება. ამ მამალს, როგორც არაერთი ავტორის შემოქმედება გვამცნობს, განსაკუთრებული გონიერება ახასიათებს. უფრო სწორად, მისთვის ვილაცას, არ არის ცნობილი, ვის, თუთიყუშით მეტყველება უსწავლება – ის ადამიანის მიერ წარმოთქმულ სიტყვებს იმეორებს. ერთ ძველებურ პერგამენტზე აღმოუჩენიათ ებრაული ასოებით დაწერილი სიმღერის ტექსტი, რომლის ენაც რაღაცით ენათესავება ქალდეველებისა და რაბინების, თარგუმის, კაბალისა და თალმუდის ენებს. სიმღერას ეწოდება „Scir detarnegòl bara letzafra“, რაც ნიშნავს: „გარეული მამლის სიმღერა“. ვის არ ვკითხე ამის შესახებ – რაბინებს, კაბალისტებს, იუდეველ ღვთისმეტყველებს, სჯულის მცოდნეებს, ებრაელ ფილოსოფოსებს – და ძლივს მივაღწიე იმ პასუხამდე, რომელსაც ახლა ქვემოთ ნახავთ; მაგრამ ჯერ კიდევ ვერ გამირკვევია, ამ სიმღერას ეს მამალი დროდადრო მღერის, ყოველ დილას თუ მხოლოდ ერთხელ იმღერა თავის სიცოცხლეში? ვინ ისმენს ან ვის მოუსმენია იგი? და სიმღერის ენა მშობლიური იყო მამლისთვის თუ სხვა ენიდან თარგმნილი? მე, ჩემი მხრივ, ყველანაირად ვეცადე, ძალისხმევა არ დამიკლია, რომ თქვენამდე ზუსტად მომეტანა ის, ამიტომაც პროზად გადმოღება უფრო ვამჯობინე, ვიდრე ლექსად, თუმცა თვით სიმღერის საგანი პოეტურია. მის

არათანაბარ, ზოგჯერ შეწყვეტილ და ზოგჯერ გადამეტებულ სტილს მე ნაკლად ნუ ჩამითვლით. დედნის სტილი ასეთი იყო და მეც ასე გადმოვიტანე. თავის მხრივ დედანიც არაფრით განსხვავდება აღმოსავლური ენებისა და მით უმეტეს, ამავე მხარის პოეტების მრავალფეროვანი მეტყველებისგან:

„ჰეი, მოკვდავო, გაიღვიძეთ! დღე იბადება, დედამიწაზე ჭეშმარიტება ბრუნდება. ფუჭი ლანდები და მოჩვენებები სტოვებენ მას. წამოდექით და მოიგდეთ ცხოვრება მხრებზე. გაითავისუფლეთ თავი ყალბი ცხოვრებისგან, მოიშორეთ მისი ტვირთი და შეაბიჯეთ ჭეშმარიტების სამყაროში!

ამ დროს ყოველი მათგანი უბრუნდება თავის ცხოვრებაზე ფიქრს, სული იხრება სიცოცხლისკენ, თავის მეხსიერებაში იწვევს წარმოსახვებს, მიზნებსა და აზრებს, გონების თვალთ აკვირდება ახალი დღის მოვლენებს. ყოველ მათგანს ამოძრავებს სასურველი მოლოდინის განცდა და სასიამოვნო აზრები. მაგრამ ძალიან ცოტას თუ უსრულდება ეს სურვილი. გამოღვიძება ყველას მოლოდინს უცრუებს. უბედური ადამიანი გამოღვიძებისთანავე ექცევა თავის მწარე ხვედრის კლანჭებში. მხოლოდ ის ძილია ტკბილი, რომელიც სიხარულითა და იმედით არის მოგვრილი. ერთიცა და მეორეც უცვლელად ინახება მომდევნო დღემდე, მაგრამ ახალი დღის მანძილზე ორივე ილევა, დეგრადირდება, ქრება.

მოკვდავთა ძილი რომ უსასრულო ან სიცოცხლის მსგავსი იყოს, ყველა სულდგმული მზის სხივებში რომ ნებინრობდეს და არსად ჩანდეს გარჯის ნიშანწყალი, არანაირი შრომა და ჭაფა, საძოვრებზე არ ისმოდეს

ნახირის ბლავილი, არც ტყეში – ნადირის ღრიალი, არც ჰაერში – ფრინველების ჟივილ-ხივილი, არც ყვავილებით მოქარგულ მინდორ-ველებში – ფუტკრებისა და სხვა მწერების ბზუილი და მყუდროებას არ არღვევდეს ერთი ჩქამი, ტალღის ტლაშუნის, ქარის ზუზუნისა თუ მეხის გრიალის გარდა, სამყარო, რა თქმა უნდა, ფუჭი და უაზრო იქნებოდა. მაგრამ ბედნიერება უფრო ნაკლები იქნებოდა და უბედურება – მეტი, ვიდრე დღესაა? შენ გეკითხები, მზეო, სიფხიზლის უფალო და დღის შემოქმედო: შენს ურიცხვ აისს თუ დაისს, უთვალავ ჩასვლას თუ ამოსვლას საუკუნეების მანძილზე, დღევანდელ დღემდე, ერთი ბედნიერი კაცი მაინც თუ უნახავს მოკვდავთა შორის? ამდენ წელში განწყვეტილ, შრომაში ჩაფლულ ადამიანთაგან, შენ რომ კარგად ხედავ, ერთს მაინც თუ მიუღწევია მიზნისთვის? ერთს მაინც თუ მინიჭებია სიამოვნება საქმის წამოწყებისას ან დასრულებისას? თუ ხედავ ან საერთოდ, თუ გინახავს ბედნიერება ამ უსასრულო სამყაროში? რომელ მინდორზე ბინადრობს ის, რომელ ტყეში, რომელ მთაზე, რომელ ხევში თუ უდაბნოში, სოფელში თუ ქალაქში? რომელ პლანეტაზე, იმ ურიცხვ ციურ სხეულთაგან, რომელთაც ათბობს და ანათებს შენი შუქი? იქნებ შენს მზერას ემალება და მიწის სიღრმეს ან ზღვის ფსკერს აფარებს თავს? შენი წყალობით ცხოველური თუ მცენარეული თვისებებით შემკულსა თუ განძარცვულ რომელ არსებას უწევს ძილი მის არსში? და თვითონ შენ? უდრეკი გოლიათივით რომ დაჰქრი უძილოდ და მოუსვენრად, დღისით თუ ღამით, უსასრულოდ, შენ თვითონ ბედნიერი ხარ თუ უბედური?

გაიღვიძეთ, მოკვდავო, სიცოცხლის ტყვეებო! დადგება დრო და ვერავითარი ძალა ველარ გამოგაფხიზლებთ მარადიული და უძლები ძილისგან. თქვენ ჯერჯერობით არა გაქვთ სიკვდილის უფლება. მხოლოდ დროდადრო, მცირე ხნით შეგიძლიათ განიცადოთ მისი მსგავსი რამ. სიცოცხლის შენარჩუნება შეუძლებელი იქნება, ასე ხშირ-ხშირად რომ არ წყდებოდეს. ეს ხანმოკლე და მშფოთვარე ძილი, სასიკვდილო საფრთხეა და მარადი-

მხატვარი სოფიო ქელიძე

ული განსვენების მიზეზია ყოველი სულდგმულისთვის. ცხოვრება თავისას ითხოვს და ვერ გაუძლებთ, თუ ხანდახან მხრებიდან არ მოიხსნით მის მძიმე ტვირთს, თუ სულს არ მოითქვამთ, ძალ-ღონეს არ მოიკრებთ და არ ეზიარებით სიკვდილის ლანდსა და ჩრდილს.

ყოველი სულდგმულის არსებობას, როგორც ჩანს, ერთადერთი მიზანი აქვს – სიკვდილი. ის, რაც არ არსებობს, არც მოკვდება, ამიტომ არარსებობიდან იღებს დასაბამს ყოველი არსი. შეუძლებელია ბედნიერება იყოს არსებობის საბოლოო მიზანი, რადგან ამქვეყნად ბედნიერი არავინ და არაფერია. მართალია, ყველა სულდგმული მიზნად ბედნიერების მიღწევას ისახავს, მაგრამ ვერავინ ვერ აღწევს მას და მთელი სიცოცხლის მანძილზე ტანჯვით, წამებით, შრომითა და ვაი-ვაგლახით ყველას გზა ერთი მიმართულებით მიედინება, ყველა ერთისკენ ისწრაფვის – სიკვდილისკენ.

ნებისმიერ შემთხვევაში, ახალი დღის დასაწყისი მოკვდავთათვის უფრო იოლი ასატანია, ვიდრე დღის სხვა დრო. გაღვიძებისას ცოტას თუ ელის რაიმე სასიკეთო და სასიხ-

არულო, თუმცა სული რატომღაც მაინც სავსეა სიხარულით, ალბათ იმიტომ, რომ ამ დროს ყველა მისი განცდა ასე გარდაიქმნება, სასიხარულოდ, საამისო საბაბის გარშეც, ანდა იმიტომ, რომ დღის სხვა დროზე უკეთ შეუძლია აიტანოს უბედურება. სასოება ადამიანს დაძინების წინ კიდევ რომ ჰქონდეს წარკვეთილი, გაღვიძებისას, როგორი უცნაურიც არ უნდა იყოს, ის მაინც უბრუნდება. ახალი დღე ახალ იმედს შობს. ნებისმიერი უბედურება, შიში და ძრწოლა ამ დროს, ისე დამატარგუნველი აღარ ჩანს, როგორც მანამდე. წინა დღის შფოთი და მღელვარება მეორე დღეს უხერხულობის განცდას და თითქმის სიცილს იწვევს, როგორც მცდარი აზროვნების ნაყოფი. სადამო შეიძლება სიბერეს შევადართო, დილა კი სიჭაბუკეს ჰგავს, ნდობითა და თვითრწმენით არის სავსე. სადამოს სიმხნევე დაღვრემილი და მონყენილია. სიჭაბუკე კი, როგორც სიცოცხლე, ხანმოკლეა, უცებ გადის და მწუხრიც მალე ეფინება.

საცოდავია სიჭაბუკე, სიცოცხლის ყველაზე ლამაზი დრო, და იმდენად ხანმოკლეა, რომ ცოცხალი არსება ყველანაირად გრძნობს, უტყუარი ნიშნებით, თუ როგორ უსხლტება ხელიდან და უახლოვდება სიკვდილს, ისე რომ თავისი ძალის შეცნობასაც ვერ ასწრებს.

მოკვდავთა სიცოცხლის უმეტესი ნაწილი მუდმივი ჭკნობა და კვდომაა. ბუნების მიზანი სიკვდილისკენ სწრაფვაა. ასე რომ არ იყოს, სიბერე მოახერხებდა ყველაფრის

ჯაკობო ლეოპარდი

ამჟამად დაჩრდილვას მთელ სამყაროში? ის სინამდვილე, რასაც ჩვენ ვხედავთ, საოცარი სისწრაფით მიილტვის სიკვდილისკენ. მხოლოდ ბუნებას არ ეტყობა კვდომის ნიშანი. ის შემოდგომითა და ზამთრით აჩვენებს თავს დასასრულისკენ მიმავლად, მაგრამ ყოველ გაზაფხულს სინორჩე და სიხალისე ისევ უბრუნდება, როგორც მოკვდავთ – ყოველი ახალი დღის დასაწყისში იბრუნებენ მიმქრალ სიჭაბუკეს და მთელი დანარჩენი დღის მანძილზე ბერდებიან, ქრებიან, ჭკნებიან და საბოლოოდ, მტვრად და ნაცრად იქცევიან. ასეა ბუნებაც, ყოველ გაზაფხულზე იბრუნებს სიცოცხლეს და მთელი დანარჩენი წლის მანძილზე კვდომასა და ქრობას განიცდის.

მოვა დრო და სამყარო, ისევე როგორც ბუნება, ფერფლად იქცევა. აღარსად დარჩება დიდი სახელმწიფოები და სამეფოები, მათი ბრწყინვალეობა და დიდება უკვალოდ გაქრება. მთელი სამყარო, ყველანაირი ქმნილება, ბედის წაღმა-უკუღმა ტრიალი, ტანჯვა-ნამება და უბედურება უკვალოდ ჩაივლის. ყველაფერი გადაგვარდება და დაისადგურებს უწყვეტი დუმილი, უსასრულო სიმშვიდე.

საბოლოოდ, სამყაროს საიდუმლო ისე გაქრება და გაქარწყლდება, რომ მის ამოცნობასა და ახსნას ვერც კი მოვასწრებთ.

იტალიურიდან თარგმნა
მაია ტურაპელიძე

მ
ე
ს
ტ
რ
ონ
ი
ს
ტ
რ
ონ
ი
ს
ტ
რ
ონ
ი
ს
ტ
რ
ონ
ი

ყვაფილენი, რაღარ სარჯვი, წარმავლობა, წარუყვლობა – ჩემთვის და ზოგადად, ქართველი მკითხველენისთვის დღემდე გამოყვანა, მაინც, რა მოხდა რისფერყანწელემსა და გლაკტიონს შორის ისეთი, რომ სამუდამო მტრად მოეციდნენ ერთმანეთს, თანაწ ის რაღარ არწ ერთ მსარწს რომ არასოდწს არაწისთვის უოქწამს!

**ნიწმ
დარბაწსწლ-
სტრონი**

გამონაწლისა გლაკტიონის წერილი ოლიასადაში, სა-დარწსწლ ერთი ფრაწაა, მე და გაფრინდაწვილიმა ისეთი რამწები ვუსხარით ერთმანეთს, ჩვეწი შწერიგება აღარ გამოგაო.

წ. დარბაწსწლი-სტრონი

ტაბიწები: ჰაზა და თაწისქალა

ეწრობა თუ აზია, აღმოსაწლეთი თუ დასაწლეთი, დაპირისპირება თუ სინთეზი...ამ საკითხების შესახებ ქართულ ლიტერატურაში საუკუნეზე მეტია, უკვე იმდენი დაწწწრა, რომ ახალს ადამიანი ვეღარაფერს იტყვის.

გაფიზი /ზაფიზი/ ჰაფეზი შირაზელი – ყურანის ზეპირად მწოდწე, მეთოთხმეტე საუკუნეში მოღწაწე სპარსი პოეტია, რომლის შემოქმედებაც სპარსული კლასიკური ლირიკის მწწერვაღადაა მიჩწეული.

ჩაწვალოთ, რომ ყველას ყველაფერი მეტ-ნაკლებად, ისედაც გვახსოვს.

წურწალი „წისფერი ყანწები“ (1916) რომ აღმოსაწლურ-დასაწლურ ლიტერატურულ მონაპოვართა სინთეზირებას ესწრაფვოდა და ახალი ქართული ხელოწწების დაბადების წინაპირობად სწორედ ეს მიაჩწდა, მეგონი, ეს უკვე სასკოლო პროგრამიდანაა. ყოველ შემთხვევაში, „გუგლში“ ცოტა როდი დევს საჩვეწბელი გაკვეთილების გეგმები და ვიდეოები, რომელიც სკოლაში სწავლებისთვის „წისფერყანწელთა“ ლიტერატურულ მემკვიდრეობას სწორედ ამ კუთხით აშუქებს.

გოეტეს „დასაწლურ-აღმოსაწლური დივანის“ წყალობით, ეწრობულმა ლიტერატურამ აზიურის დარად, შეითვისა მისი ლირიკის თემები და მოტივები, მათგან ყველაზე პოპულარული მაწინც „ვარდ-ბულბულიანი“, რომელიც საყოველთაოდ მოარულ თემად იქწა, (გავიხსწწწოთ თავად გოეტეს „ველური ვარდი“, ოსკარ უაიღღის ზღაპარი „ვარდი და ბულბული“, მანდელშტამის „გაფიზის ვარდი“ (სომხეთზე), ქართული პოეტური ტრადიციაც ხომ არაერთ ნიმუშს შეიცავს ამ თემის დამუშავებისა (თემურაზ I-ის „ვარდ-ბულბულიანი“, ბესიკ გაბამვიღის „სტვენს ბულბული“ და სხვა არაერთი ლექსი, ყრმა წ. ბარათაშვიღის „ბულბული ვარდზედ“ და ა.შ.)

დარჩა კი აწ რაიმე სათქმელი? გაწიფიქრებდი უმალ თავადწე, ამ წერიღის ავტორი კი არა, მკითხველი რომ ვყოფილიყავი და მაწინც!

მოკლედ, საყოველთაო წარმოდგენის გათვალისწინებით რომ ვთქვათ და არ ჩავუღრმავდეთ მისტიკურსა თუ ოკულტისტურ კონცეფციებს, ვარდი – არის სიმბოლო მშვეწწიერი ქაღისა, რომელიც დაცულია ეკლებით, ხოლო ბულბული – მგოსანია, ტრუბადურია მასზე გამიჯწწურებული, რომელიც ზოგ ვერსიაში ამ სიყვარულს ეწწწირება. მშვეწწიერება კი ამ ტრადიციით, წარმავალია, რადგან ვარდი – მიწწწერთა, ცოცხალთა დარად, ქწწწობადია.

მიწდა, ტიწიან ტაბიღის უწწწობიღესი ლექსის დასაწწისი გავიხსწწწოთ წურწალ „წისფერი ყანწებიდან“:

გაფიზის ვარდი მე პრუდომის ჩაწდე ვაზაში, ბესიკის ბაღში ვრგავ ბოდღერის ბოროტ ყვაწიღებს.

ამ ზოგადი კონტექსტის გათვალისწინებით, შეიძლება ითქვას, რომ ქართველისთვის „გაფიზის ვარდი“ – უფრო სხვა რამეა, ვიდრე მაგალითად, რუსისთვის,

ძირითადად ეს ტაებები მოჰყავს ყველას მაგალითად ეწრო-აზიური მიმართებების შესახებ მსჯელობისას.

რას ამბობს პოეტი ხომ დიდ გამოცაწას არ წარმოადგწწს:

რადგან მისი თემა – საუკუნეთა მანძილზე, ლიტერატურულად გვაქვს ათვისებულ-დამუშავებული, უკვე საკუთარი, საუკუნოვანი პოეტური ტრადიციის ნაწილად აღვიქვამთ.

რატომ გაფიზი და არა – ჰაფიზი?

ეს სახელთა: ანთროპონიმთა, ტოპონიმთა და ა.შ. გასხვანაირების, გაუცხოურების (და არა – გაუცხოების) საყვარელი ხერხია ცისფერყანწელთათვის და მათი ეპოქის სხვა პოეტებისთვისაც (გავიხსენოთ გ. ლეონიძე, უცხოური და შემდგომ რუსული ლიტერატურის კვალად, თემურ ლენგის სახელს როგორ წარმოსთქვამს ლექსში

„როგორც ხმალი, ძმებო, ტამერლანისა, სიყვარული ისე დამჯახებია“.

ზემოთქმულის გათვალისწინებით, „გაფიზის ვარდი“ – ქართულ ტრადიციად უნდა გავიაზროთ.

ვიდრე შემდეგ საფეხურზე გადავიდოდეთ, აქ მოკლედ შეგახსენებთ, რომ ცისფერყანწელნი – უპირისპირდებოდნენ თავიანთი დროის ეპიგონურ პოეზიას, ზედაპირულად გაგებულ და კოპირებულ შემოქმედებას აკაკისი, ილიასი და ა. შ. მათ მიაჩნდათ, რომ რუსთაველი უფრო თანამედროვე იყო, ვიდრე სიმრავლე მათი თანამედროვე ავტორებისა; ასევე ამბობდნენ, რომ ბესიკ გაბაშვილის – აზიით ნასაზრდოები ამ პოეტის მერე პოეზიამ განვითარება შეწყვიტა (ბაროკალურობაზე მსჯელობა – მასთან მიმართებაში – მე მაინც ნაკლებსარწმუნო მგონია).

ერთიც: ბესიკ გაბაშვილის ბალი – მათი ლიდერის პაოლო იაშვილის „დარიანული დღიურების“ ერთ-ერთი მთავარი ტოპოსი გახდება.

* * *

ახლა ვცადოთ იმის გარკვევა, თუ რას ნიშნავს „პრუდომის ვაზა“. პრუდომი რომ მეცხრამეტე საუკუნის ფრანგი პოეტია, ვიცით. ნუთუ პრუდომის ვაზაში გაფიზის ვარდის ჩადება – მარტივად ნიშნავს ქართული ტრადიციული შინაარსის მოქცევას ევროპულ ფორმაში და მეტს არაფერს?

მეორე სტრიქონით რა გამოდის?

ბესიკის ბალში, როგორც აღმოსავლური კულტურით ნასაზრდოებ ქართულ ნიადაგ-

ნინო ღარბაიშვილი

ში – სათავსში, ფორმაში – ევროპული სათქმელი ირგვება – ბოდლერის „ბოროტების ყვავილები“ (კრებულის სახელწოდება).

ანუ ეს ორი სტრიქონი რომ შევაერთოთ, გამოდის, რომ ტიცინან ტაბიძე ამბობს, ქართულ ტრადიციულ სათქმელს – მოვათავსებ ევროპულ ფორმებში, ხოლო ევროპული, კერძოდ ფრანგული პოეზიის მიღწევებს – ტრადიციული ქართული ფორმით გადმოვცემო?

ვითომ ასე მარტივადაა საქმე?

პრუდომი კარგი ფრანგი პოეტი იყო, მაგრამ არც იმ სიდიდის ვარსკვლავი, ევროპულ სალექსო ფორმათა მთელი მრავალფეროვნება რომ იტვირთოს მისმა სახელმა.

რა შუაშია პრუდომის ვაზა?

მეტაფორისქმნალობამ გაიტაცა ტიცინან ტაბიძე?

* * *

ახლა ერთი ფრანგული ლექსის ტექსტს დავდებ. ცხადია, უკვე გამოიცანით რომ მისი ავტორი – სიული, სოულ, თუ რანაირად წარმოსთქვამენ ამ სახელს ქართულად, – პრუდომია:

LE VASE BRISÉ

À ALBERT DECREAIS

Le vase où meurt cette verveine
D'un coup d'éventail fut fêlé ;
Le coup dut effleurer à peine :
Aucun bruit ne l'a révélé.

Mais la légère meurtrissure,
Mordant le cristal chaque jour,
D'une marche invisible et sûre
En a fait lentement le tour.

Son eau fraîche a fui goutte à goutte,
Le suc des fleurs s'est épuisé ;
Personne encore ne s'en doute ;
N'y touchez pas, il est brisé.

Souvent aussi la main qu'on aime,
Effleurant le cœur, le meurtrit ;
Puis le cœur se fend de lui-même,
La fleur de son amour périt ;

Toujours intact aux yeux du monde,
Il sent croître et pleurer tout bas
Sa blessure fine et profonde ;
Il est brisé, n'y touchez pas.

1865

ესეც – ჩემი თარგმანი

სიული პრუდომი

ვაზა გატეხილი

(ციკლიდან „სულის ცხოვრება“)

ვაზაში რომ იდო ვერბენა ლამაზი,
იმ ყვავილს შემთხვევით გამოსდე მარაო.
ნამით შეტაკებამ, სხვა რა ვთქვა ამაზე,
ბროლს თითქოს უეცრად შიგ გაუარაო.

არც კი ემჩნეოდა ნაბზარი პატარა,
დღითი დღე გაზრდილა, ყოფილა
რა მალი,
ნეტავი წრიულად რამ შემოატარა,
ნაპრაღად ქცეულა იგი იდუმალი.

თურმე განსაცდელი აქ რაოდენია,
უნყალოდ დამჭკნარა მშვენება ამდარი.
ვაზა ამომშრალა, სითხე დასდენია.
ნუ მიეკარები, თავისით გამტყდარა.

როცა შეგვეხება ხელი სანუკვარი,
სავსე სიყვარულით – გული იბზარება,
ჭრილობა პატარა, თითქოს უჩინარი,
ღრმავდება და გვიჭირს ამ
გულით ტარება.

გული იგივეა, მაგრამ ამომშრალა,
მარტოა, გულგრილთა თვალს
მონაფარები,
ტკივილით სავსეა, იდუმლად მტირალი,
ის გატეხილია, – ნუ მიეკარები!

1865

(თარგმანი ნინო დარბაისელისა)

ამ ლექსით ცხადია, რომ პრუდომის
ვაზა – არ არის ტიცინან ტაბიძის მიერ შე-
ქმნილი პოეტური სინტაგმა. იგი – მზაა,
ნასესხებია და ნიშნავს ბროლის ვაზასავით
გაბზარულ-გატეხილ გულს, რომელშიც სიყ-

ვარული, მშვენიერება – ყვავილი – „გაფიზის
ვარდი“ – უწყლოდ ჭკნება.

ანუ პირველი სტრიქონი შეიძლება გავ-
იგოთ ასე, რომ ტიცინანი – პრინციპულად
მოდერნისტულ მიდგომას ავლენს სიყვარ-
ულთან – ამ მარადიულ თემასთან მიმართე-
ბაში, იგი ჭკნობადს, წარმავალს და არა –
წარუვალს ასახავს.

აქედან შემდეგი სტრიქონი:

„ბესიკის ბაღში ვრგავ ბოდღერის
ბოროტ ყვავილებს“ – უკვე ახალი, „არა
მშვენიერი“ ესთეტიკის დამკვიდრებაა,
ტრადიციულ ბაღში – მშვენიერების ალაგას.

* * *

ყვავილები, რაღაც საცავი, წარმავალო-
ბა, წარუვალობა...– ჩემთვის და ზოგადად,
ქართველი მკითხველებისთვის დღემდე გა-
მოცანაა, მაინც, რა მოხდა ცისფერყან-
წელებსა და გალაკტიონს შორის ისეთი, რომ
სამუდამო მტრად მოეკიდნენ ერთმანეთს,
თანაც ის რაღაც არც ერთ მხარეს რომ არა-
სოდეს არავისთვის უთქვამს!

გამონაკლისია გალაკტიონის წერილი
ოლიასადმი, სადაც სულ ერთი ფრაზაა, მე
და გაფრინდაშვილმა ისეთი რამეები ვუთხ-
ართ ერთმანეთს, ჩვენი შერიგება აღარ გა-
მოვაო.

ჰო, კიდევ, არის ერთი გალაკტიონისეუ-
ლი ჩანანერი „ცისფერყანწელთა“ შესახებ,
„ქუთაისიდან რომ გამომაგდეთო“ და ამის
მიუხედავად, მათი ცხოვრებები და შემოქ-
მედებები – შეიძლება ასე ითქვას, ერთმანე-
თისადმი დიალოგური იყო.

და ეს დიალოგურობა ცხადია, მაინც-
დამაინც სიამტკბილობას არ გულისხმობს,
ურთიერთფიქრობაც, ანტაგონიზმიც – დი-
ალოგის სახეობაა.

არაერთი საამისო მაგალითის დასახელე-
ბა შეიძლება, მაგრამ ამჯერად ერთზე მინ-
და შევაჩეროთ ყურადღება გალაკტიონის
და ზოგადად, მეოცე საუკუნის ქართულ
პოეზიის საუკეთესო კრებულს, რომელსაც
შემოკლებით „არტისტულ ყვავილებს“ ვუ-
წოდებთ, სრულ სახელად ეწოდება „Cran Aux
fleurs artistiques“ – „თავის ქალა არტისტული
ყვავილებით“ (1919).

არტისტული – ჩემი აზრით, ნიშნავს არა
„ხელოვნების“ ან „ხელოვნებისმიერს“, არ-
ამედ „ხელოვნურს“, ან ორივეს ერთად და
იქნებ კიდევ რაღაც სხვასაც. ანუ ინტეგრირ-
ებულ სიახლეს, როგორც გალაკტიონს სჩ-
ვეოდა, სიმბოლისტურ სახეთა, კონცეპტთა

თუ სინტაგმათა შექმნისას და იგი მიემართება გოეთეს „ფაუსტს“, სადაც ერთ სცენაში, ქალების სიმღერაში ნათქვამია:

„ხელოვნური ყვავილები ნამდვილს სჯობია, რადგან არასოდეს დაჭკნება“.

ანუ ამ სათაურში საუბარია კვდომის შეუძლებლობაზე, უკვდავებაზე, მარადისობაზე, ხოლო თავის ქალა – (გავიხსენოთ ტრადიციული ხელში თავისქალიანი ჰამლეტიც, „ჰამლეტის ქნარიც“) უკვე სიკვდილგადატანილი, ამდენად გამარადილებული „ვაზაა“, სათავსია ხელოვნური ყვავილების ჩასადებად. ამავე დროს იგი სიცოცხლისმიღმიერი/ყოფისმიღმიერი – გამოცდილების მქონეცაა.

სათაური: „თავის ქალა არტისტული ყვავილებით“, ჩემი ფიქრით, ანტითეზაა გალაკტიონის ალალი ბიძაშვილის ტიცინ ტაბიძის სიტყვებისა:

„გაფიზის ვარდი მე პრუდომის ჩავდე ვაზაში“

ანუ აქ თუ ერთ მხარეს – ტიცინთან ფატალურობა და წარმავალობა გვაქვს, გალაკტიონთან – ამის საპირისპიროდ – წარუვალობა და მარადისობა, უკვდავება; ისინი მიემართებიან ერთმანეთს, როგორც ყოფა და ყოფიერება. სხვაგვარად, როგორც მოდერნიზმი და სიმბოლიზმი.

ამასთანავე, გალაკტიონის კრებულს არც კი მოიაზრება ევროპა-აზიის მიმართებათა კონტექსტში, დაწყებული ფრანგული სათაურით, ამას მიდევნებული სამი ფრანგულივე ეპიგრაფით, უკვე „ევროპულად სუნთქავს“.

მარკეტინგული თვალსაზრისით, არ არის მაინცადამაინც სწორი სვლა, მარტო ამ სიგრძე უცხოენოვანი სათაური რომ წაანერო ყდაზე წიგნს და ქართულად ზედ მხოლოდ შენი სახელი ეწეროს (და ბოლოში – „ტფილისი“).

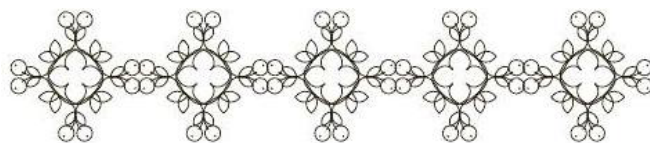
როგორც მახსოვს, წიგნს ტირაჟი ორიათასი ჰქონდა. თუნდაც მეშლებოდეს და ორასი იყოს. ნამდვილად უნდა ნიშნავდეს მარტო შენი სახელი მკითხველისთვის რაღაც დიდს, რომ ასეთყდიანი წიგნი შეიძინოს!

ცისფერყანწელთა ეკლექტიზმს, მე ხომ ასაკოვანი დიასახლისი ვარ, მოდით, ჩემს ენაზე ვიტყვი, მათ რომანტიზმულ-სიმბოლიზმურ-ფუტურისტულ, ზოგადად მოდერნიზმულ აჯაფსანდალს, რაც ჟურნალ „ცისფერ ყანწებში“ გამოქვეყნებულ ტიცინ ტაბიძის თეორიულ წერილებს ახასიათებდა, (პირველს – მეტად, მეორეში – დალაგება სცადა), სამი წლის მერე გალაკტიონმა თავისი კრებულის გამოცემით დაუპირისპირა სიმბოლიზმით მოგუმბათებული, უმაღლესი რომანტიზმი, რაც იმ დროისთვის, საერთო ევროპული კულტურის განვითარების ფონზე, უკვე არათუ სიახლე, არამედ თავისებური ანაქრონიზმიც კი იყო, მაგრამ სხვადასხვა გარემოებათა გამო, საერთო ევროპული კულტურული პროცესებისგან ჩამორჩენილ ქართულ კულტურაში არსებობდა უზარმაზარი თეთრი ლაქა, რომელიც ამ შედეგთა წიგნით გადაიფარა.

გალაკტიონის არქივში ერთი ჩვენთვის ძველი, მისთვის კი ალბათ სიბერეში, სავარაუდოდ, 50-იან წლებში გამოშვებული სასკოლო რვეულიცაა შემორჩენილი, ყდაზე ხაზები რომაა და მოწაფემ რომ უნდა შეავსოს. ზედ აწერია:

„გალაკტიონ ტაბიძე, რომანტიზმის სკოლის პირველი კლასის მოსწავლე“.

არ მინდა, ისე გამომივიდეს, თითქოს ცისფერყანწელებს, კერძოდ, მათი ძმობის წინამძღოლს, პაოლო იაშვილს ქართული რომანტიზმის განვითარებაში დამსახურებას ეუკარგავდე და მნიშვნელოვანი წილი არ ედოს. მისი „დარიანული დღიურები“ ამის უტყუარი დასტურია.

**რეზომ
ადამია**

მწერალი და მხატვარი

წიგნი „საქართველოს აგრარული კულტურა“ ქვეყნის მზრუნველი სახარებაა მუდმივ როვნალი, დაუსრულებელი მომავლით.

ადამიანის ყოველ საკვებ მცენარეთა სახეობებს ისეთივე გაფრთხილება უნდა, როგორც ჩვენი ერის განუ-
მეორებელი სიმდიდრეს, უძველეს კუთხე-ჭომებს, ხოლო ყოველი მათგანის ზოროტმოქმედებითი დაკარგვა-მოშლა კოსმიური უსასტიკესი დანაშაულია...

რ. ადამია

უმთავრეს, ყოველთა გადამრჩენელი

(წიგნი „საქართველოს აგრარული კულტურა“)

მრავალმხრივფორმიანი სიყვარული და სიკეთე კოსმიური მადლია, ზნეობრივ მაღალი მოფერება კი მიწიერი, ორივე სივრცობრივი მოვლენით მიწასთან ახლოს უნდა ვიყოთ მარადის და ის ყოველ ბუნების მიერ მცენარეულ ფასდაუდებელ კულტურას კვლავ უღალატოდ გვიბოძებს. დაუსრულებელია ცივილიზაციათა აღმავლობა და კოსმოსთან სიახლოვე. ასევე მარადიულია მადლი მიწისა და მისი კეთილშობილი მცენარეული კულტურის მრავალსახეობა, რომელიც ოდიტგანვე სჭირდებოდა ადამიანს და მასთან იქნება განუყრელ უსასრულოდ. ამიტომ მიწა, მარჩენალი თავისი მცენარეული სიმდიდრით, ცოცხალ არსებებთან მთლიანობაში ვარსკვლავეთური სასწაულების ტოლია, თანაც თითქოს ჩვეულებრივი. ამითი მიწა სამართლიანად გაუწყობთ, რომ წიგნი „საქართველოს აგრარული კულტურა“ მუდმივი ცოცხალმოქმედი სახარებაა გულღიადეადამინაზე აუცილებელ-გარდაუვალი... ადამიანი ხომ კოსმოსთან და დედამიწასთან უსასრულოდ განუყრელობაა, არასოდეს არ დაგვაბნიოს მოულოდნელებექტიანმა ცივილიზაციებმა, რადგან მიწა და მისი მცენარეული კულტურა ჯანსაღრძიანი მკვებავი მზისმიერი ძუძუა ჩვენი და ადამის მოდგმა მარად მორჩილი ჩვილია მისი.

ცოცხალ არსებათ სასუნთქი ჟანგბადი თითქოს დიდი რამეაო, ზოგნი იტყვიან. მზის სხივები? მერე რაო! შუქი ნათელი ჩვეულებრივი მოვლენააო, ბუნების სიმდიდრე აგრარული მცენარეული კულტურა დიდი საქმეაო! არადა, ზემოთ ნახსენებ სიმდიდრეთა გარეშე სიცოცხლე კვდება და ნახშირდება; ყოველგვარი ცივი-

ლიზაციები ათასწლეულების მტვერია, ქარისგან ატაცებულნი. რა და როგორი დონის ფასი უნდა დაადო შეუდარებელ ხორბლის რამდენიმე უნიკალურ ჯიშს, შვრიას, ბრინჯს, ლომს, სიმინდს, სოიას, სხვადასხვა ჯიშის ლობიოს და სოფლის მეურნეობის კიდევ რამდენიმე უნიკალურ საკვებ კულტურას, უმითოდ, ვინ იცის, ვისი მოსაგონებელი გავხდებით და ყოველთა გამრიგე იტყვის, ახია თქვენზეო. ეს კი არასოდეს მოხდება და არ უნდა მივიდეთ იქამდე... ამიტომ აუცილებელია, ადამიანი უნდა დაუბრუნდეს მშობლიურ მიწას და ყოველმხრივ მართებულა, კვლავ შევიყვაროთ. უთუოდ უნდა იკადროთ, ცივილიზაციათა რაინდებო, კეთილშობილი გედივით დაჟინებით დავცქეროდეთ მიწას მარჩენალს და მის სიმდიდრე მცენარეულ კულტურას.

* * *

ათასობით წელია, აგრარულ კულტურათა სახეობანი ზოგიერთი უნიკალური ჯიში წარსულს მიეფარა, მაგრამ უმეტესი შემოგვრჩა, რაც წარსულში მუდმივად ვითარდებოდა მათი სიახლეთა ათვისების მცენარეული ფუნქციები. რათა ადამიანი უფრო ახლო კავშირში იყო უფალ ხელოვნებასთან და მარჩენალ კეთილ მიწასთან. ხოლო ჩვენი ბოლო ორი საუკუნის სწრაფი ცივილიზაციის აფეთქებებითი მოსვლით რატომღაც დაამუხრუჭეს ორივე უმთავრესი. თუმცა ტექნიკური ცივილიზაციის ყოველგვარი მოვლენებიც საჭირო და აუცილებელია, მაგრამ მათი მაღალგონებრივი ურთიერთგათანასწორებაა საჭირო. ჯერჯერობით ეს მტკივნეული საკითხი ვერ ხე-

თინათინ სადუნიშვილი, ინება მაისაია,
ქეთევან ბაცაცაშვილი, შალვა სიხარულიძე,
თამაზ დარჩიძე

საქართველოს აგრორული კულტურა

რხდება, ალბათ დროთა ჟამში ჩადგება არსებულ სუსხიანი ქარიშხალი. იმავე მდგომარეობაში მოექცა ათასობითწლოვანი წიგნი უნიკალური. ალბათ მომავალში მაგასაც ეშველება. ბოლოს და ბოლოს, მომავლის პრაქტიკაში ყველაფერმა თავისი ადგილი მტკიცედ უნდა შეინარჩუნოს და დაიკავოს.

* * *

საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია, ჩვენი ქართველი ერის სულის-გონების სიახლეთა მწვერვალი და იშვიათი ნიჭის სრულყოფილი საგანძურია, მართალი მტკიცებულებაა, რომ მათი სახით მსოფლიოში არსებობს გამორჩეული თვითმყოფადი პიროვნებათა ნიჭი... მეტი ადამიანური ყურადღებაა საჭირო მათდამი, თუ გვინდა აზროვნებით, ნათელი ინტელექტითა და მრავალი სიახლით ერი ძლიერი არსებობდეს. ბევრ რამეს ისწავლიან მათგან ჩვენი მთავრობა, ხელისუფლება, პარლამენტი, საზოგადოება თუ ნდობით დაუმეგობრდებიან მათ. ერის გენი და აზროვნება მხოლოდ მათგან უნდა გაძლიერდეს და აღორძინდეს.

* * *

წიგნი „საქართველოს აგრორული კულტურა“ ქვეყნის მზრუნველი სახარებაა მუდმივ ცოცხალი, დაუსრულებელი მომავლით.

ადამიანის ყოველ საკვებ მცენარეთა სახეობებს ისეთივე გაფრთხილება უნდა, როგორც ჩვენი ერის განუმეორებელ სიმდიდრეს, უძველეს კუთხე-ტომებს, ხოლო ყოველი მათგანის ბოროტმოქმედებითი დაკარგვა-მოშლა კოსმიური უსასტიკესი დანაშაულია...

ერთ უცნაურ შედარებით მაგალითსაც გავამხელდი, წარმოვიდგინოთ, თითქოსდა ჟანგბადის ამონურვისა და გაქრობის საშიშროება ჩამოვარდეს პლანეტაზე და მის მარადიულად აღდგენითობის საკითხს აგვარებდეს ჩვენი უნიჭიერესი მეცნიერება, არანაკლები მეცნიერული ღვაწლი და გამარჯვებაა ხორბლის უნიკალური ჯიშების აღდგენა-გადარჩენა და სხვა მრავალი ძვირფასი მცენარეული კულტურებისა. ასევე წარმოვიდგინოთ, მეგობრებო, რამხელა საერთო ტრაგედია იქნება მაგალობელი ფრინველების გაქრობა, კერძოდ ბულბულისა და მისი კოსმიური ნელთბილი ცრემლის ნაშლა საოცარ ჰანგებთან ერთად, რომელნიც პლანეტარიუმის სივრცის რეგისტრით მარაგდებიან. იგივე ითქმის შაშვზეც. არა! არა და არა, მათი გაქრობა, მოშლა-ნაშლა არ უნდა მოხდეს!..

* * *

მილიონობით წლის წინანდელი ველური ქვის ხანის ადამიანი ნადირობით ირჩენდა თავს, რა თქმა უნდა, გარკვეული ველური ბოროტების მეოხებით, დროდადრო ასეულათასობით წლებში მოხეტიალენი მნიფე მცენარეულსაც ეახლებოდა, ზოგჯერ კუჭ-ნაწლავის მოწამვლებით რომ მთავრდებოდა, ამიტომ კეთილ-მარგებელ მცენარეთა შერჩევას ადამიანი თანმიმდევრობით დიდხანს იკვლევდა-ეძებდა. მხოლოდ ღვთივ კოსმიური ინსტინქტით, ნიჭიერი ტომთ წარმომადგენლები საოცარ შედეგსაც აღწევდნენ და მარგებელ მცენარეულთ თამამად ეტანებოდნენ.

გთხოვთ, ჩემი ნათქვამი დადებითად ჩამითვალოთ: სამხატვრო აკადემიის სტუდენტი რომ ვიყავი, მხოლოდ გამორჩეულ წიგნებს ვეტანებოდი, რათა ჩემი კუთვნილი დრო მთლიანი, ფუნჯსა და ფანქარს ეკუთვნოდა და, რა თქმა უნდა, აკადემიის ხელოვნებათმცოდნეობის პროგრამას. მახსოვს, ძალიან საინტერესო წიგნი ჩამივარდა და სიხარულიძეების ოჯახიდან და ვკითხულობ: ვინმე პეტერბურგელი ქალბატონი თბილისში ჩამოსულა და ბევრ რამეს საინტერესო მოგონებას წერდა და მივადექი ადგილს, ავტორის გონების სრულ დახშულობას. ქართველებიო, ცინიკურად იგონებს, მწვანე ბალახით იკვებებიანო. მაშინ მე, სტუდენტმა, ასე ვიაზროვნე, რომელ აზრზეც ახლაც ვდგავარ: ადამიანს ამ ბალახეულის (მწვანეების) კეთილვარგისიანობის გამოკვლევა

მისვლამდე ხომ ათასეული წელი დასჭირდა მხოლოდ ბუნებრივი ინსტინქტ ანკარა ნიჭით.

* * *

ჩვენი სიახლე ნიგნ-გან-დის ლიტერატურულ-მხატვრულ ღირსებას ამ შემთხვევაში არ ვეხები და არც ვიხილავ. ეს ღვთიური მადლი ნაწარმოებს წყალქვეშა ჯანსაღ მოაზროვნე ძრავებად აქვს შეყენებული, რომლებსაც თემა მარადიულ მოძრაობაში აჰყავს. ამის გამგებ-ჩამწვდომი შეგნებული მკითხველი თავისი გაგებითი დონე-ღირსებით მივა და ჩასწვდება...

გააზრებით წონადი, ძირფესვიანად შესწავლილი ქმნილება დაწერილია მაღალმეცნიერული ნაფიქრალით, უმთავრესი თემა გარჩეული და განხილულია ამომწურავად, თან ყველასთვის გასაგები დახვეწილი თხრობით, თავისუფალი მოყოლით თუ სამომავლო დარიგებით. ამ ნაწარმოებს შეიძლება ვუნოდოთ კაცობრიობის ფიზიკურად გადარჩენის ცოცხალი კარაბადინი. უნიჭიერეს ქალბატონ აკადემიკოს თინათინ სადუნიშვილის ცოდნითი მოწინაობით განუსაზღვრელი დროით დამრიგებელი სახელმძღვანელო ყველასთვის და ეს ნაწარმოებ-სიმდიდრე მხოლოდ რაიონის-სოფლის გამგებელთა მაგიდაზე კი არ უნდა იდოს, არამედ ნებისმიერი მოწვევის პარლამენტის და სოფლის მეურნეობის სამინისტრომ სრულიად უნდა გაითავისოს დღეის და მომავლის სამოქმედოდ, უყვარს თუ არა თავისი მამული და მისი მცენარეული მარგალიტები, ნაწარმოები „საქართველოს აგრარული კულტურა“ ფსალმუნით ყველა ჩვენგანის თვალწინ უნდა ესვენოს. თუ ფიქრობ, ადამიანო, შენთან ერთად პლანეტისა და მამულის გადარჩენაზე...

* * *

ნიგნი „საქართველოს აგრარული კულტურა“ უნდა გახდეს მარადიული ყოველდღიური სულიერ-გონებრივი სახელმძღვანელო ქართველი ერის, ნაწარმოები ბუნების მესაიდუმლე და გადამრჩენელი, არანაკლებია დედა-ენაზე, იაკობ გოგებაშვილის დედა-ენა ჩვენი სულიერი დროშა იყო სანამ მორალურად ძლიერები ვიყავით, მერმე დროებით მოგვერივნენ და დედაენის ფუნქციების დაკარგვას მიჰყვეს ხელი როგორც სატანა გარეშე მტრებმა, ასევე უნიჭო შიდა, ვითომ სიახლეების მომტანებმა. ხოლო თუ ამ სახარების ტოლი ნიგნის გამოყენებას დავი-

რეზო ადამია

წყებთ ყოველდღიურად, ამით უმთავრესი ბუნების კულტურა და კაცთა მოდგმაც გადარჩება თუ არადა უიმისოდ გადაშენება და სიკვდილი ადამის მოდგმისა გარდაუვალია.

ოდითგან თქმულა და იტყვიან, სიმართლეს არაფერი უდგას წინო! არა, ჩემო თანამოაზრევე, ამ შემთხვევაში გადარჩებაა სივრცობრივ-ადამიანური მართალი აზროვნებისა. უფრო უნდა გამოითქვას: „სიმართლეს მართებულად მხოლოდ სიმართლე უდგას წინ“...

იმედ ნიგნიში შესანიშნავად, უფრო, გენიალურადაა აღწერილი აგრარული კულტურის ყველა უძვირფასესი სახეობა, გარკვევით აღნიშნულია, თუ რა ჯიშები დაკარგა კაცთა მოდგმის უყურადღებობამ და ზერელობამ. ბევრს ასე ჰგონია, ვითომ არაფერიო, არადა, ყველაფერია ადამიანის გადარჩენისთვის, ცივილიზაციათა გაგრძელება-შექმნისთვის, პურის, მჭადის, ღომის-ღომის, შვრიის, ბრინჯისა და კიდევ რამდენიმე აუცილებელი საკვების გარეშე სიკვდილი მეფობს დედამიწაზე, ნიგნი ყოველთა გადამრჩენი უნდა გახდეს ოფიციალურად სამოქმედო ყველა ქალაქის, რაიონის, სოფლისა თუ ხელოვან-მეცნიერის სამაგიდო ნიგნად და შვიდი ლოცვასავით, პრაქტიკულ სიმბოლურ სახარება-ბიბლიად უნდა ვაქციოთ, თუ არადა კოსმოსი და უფალი მათ მსგავსს არაფერსაც არ გამოგვიგზავნიან. ჩვენ ამ ნაწარმოების მეოხებითა თუ დახმარებით უნდა გამოვკვებოთ უსასრულოდ მომავალი თაობები და მერმე გზა ნათელი გახსნილია მეცნიერული კოსმოსისკენ. ვიმეორებ, ნიგნი „საქართველოს აგრარული კულტურა“ პარლამენტის, ხელისუფლების, პრეზიდენტის გარემოში მარად მოქმედ ეროვნული ალორძინების პროგრამაში უნდა იქნეს ჩართული მხოლოდ ყოველდღიურ-საქმიანი განხორციელებით, ყოველივე ეს, ნახევრად ქუჩაში გაზრდილი ბიჭებო, თქვენი გადარჩენის პროგრამაშიც უნდა ჩატიოთ. თუ არა!..

მახსოვს, ბავშვობაში მამა, ბალ-ვენახის მოყვარული მიხეილ ადამია, სამამულო ომის ინვალიდი, მშობლიური დარიგებით გვეტყოდა ხოლმე, – თქვენ, ბავშვებო, ჯერჯერობით არ იცით პურისა და მჭადის ფასიო. ჩვენ მართლაც ყოველივე საიდანდაც ჰაერიდან ჩვეულებრივი გზავნილი გვეგონა. და საუბარს ფრიად საინტერესო ამბავ-მაგალითით დაამთავრებდა: თურმე ამერიკელ მილიარდერს ჰქონია დიდი და უცნაური სეიფი, სადაც ინახებოდა როგორც ფული და ოქრო, ასევე ძვირფასი კოლექცია. ერთ დღეს

პატრონი საქმიანად შებრძანდა სეიფში, სადაც პატარ-პატარა ოთახებ-განყოფილებები იყო. საუბედუროდ, მეპატრონეს სეიფის გასაღები კაბინეტის მაგიდაზე დარჩენია და რკინის მრავალშრიანი კარი თავისით ჩაეკეტა. მის სი-ახლოვეს კაციშვილი არ ჭაჭანებდა. რამდენიმე დღე განმარტოებით, მშვიერ-მწყურვალნი იტან-ჯებოდაო. ჩვენ, ბავშვები, გაოგნებულნი ვუს-მენდით მძაფრშინაარსიან საოცარ მონათხრობს. მერმე მილიარდერი მშვიერი კვდება და ბოლო ნუთებში ამდაგვარი ნაწერი დაუტოვებიაო, ერთ თავ პურზე გავცვლიდი მთელს ჩემს მილიარ-დებს, ოქროსა და ავლადიდებსაო. აი, ბავშვებო, რაა პური და ლუკმა მარჩენალი კაცისა...

სიახლე უჩვეულოთვისებიანი წიგნი დაწერ-ილია გადასარჩენად ჩვენამდე მოღწეული სოფ-ლის მეურნეობის უამრავი კულტურისა, ხოლო იმ დაკარგული ხორბლის ჯიშებს ვინც აღმოა-ჩენს და ისევ დაუბრუნებს მინა ბედნიერს, მას უნდა გადაეცეს ალბათ ყველაზე მაღალი პრემია მეცნიერების დარგში. დავებმართო და გვერდით ამოვუდგეთ უკლებლივ ყველანი ბრძენ აკადე-მიკოს ქალბატონ თინათინ სადუნიშვილსა და მის წმიდანურ-უნიჭიერეს დაულალავ მეცნიერთა ჯგუფს – ინეზა მასიაის, ქეთევან ბაცაცაშვილს, შალვა სიხარულიძესა და თამაზ დარჩიძეს. ამ საქმეში ვერცერთი აღმსარებლობათა ღმერთები ვერ გახდებიან ვერაფერს, მხოლოდ კოსმიური ნიჭისა და უფლის მადლის მქონე ადამიანმა უნდა აღასრულოს თავად ღვთიური საქმე და ადამის მოდგმის მარად გადამრჩენელი გახდება ქმედებ-ით შეუდარებელი ნიჭისა და მადლის პატრონი...

* * *

მინდა გავიხსენო და მოგიტხროთ ერთი ფრი-ად სასიცოცხლო შეხვედრის არსი. ეროვნული მოძრაობის ლიდერი, ბატონი მერაბ კოსტავა და სხვა მრავალნი საიდუმლოდ ვთათბირობთ. გა-რეთ გზააბნეული კომუნისტები მთვრალეებივით დაბორილობენ.

– ბატონო მერაბ, – დავინყე, – მალე ბოლო მოელება ამ რეჟიმს, საქართველოს თავისუ-ფლებას უსათუოდ მოვიპოვებთ, ჩვენ ახლად აღდგენილ ქვეყანაში, მაშინვე უნდა შევუდგეთ სოფლის მეურნეობის შენარჩუნებასა და მის გა-ძლიერებას.

ლიდერი ფიქრებგართული მდუმარე გედი-ვით იატაკს მისჩერებოდა. მაშინვე ერთ-ერთმა ახალგაზრდამ წამოიძახა: – არავითარი სოფლის მეურნეობა! საქართველო ინდუსტრიულ ქვეყნად უნდა ვაქციოთ!

უმალ ვუპასუხე: – ინდუსტრია თავისთავა-დობაა, ახალგაზრდავ, ის ხომ ცივილიზაციის

ფრთაა მუდმივი.

მერმე გავჩერდი და ჩემს ფიქრებს აზრი მი-ვანოდე. ეს ბიჭი ქუჩას კარგად იცნობს ალბათ. მეგობრებო, როგორადაც არ უნდა დაეუფლოთ მეცნიერებას, ხელოვნებას, კოსმოსს, ისინი თქვენ ერთ საათსაც ვერ გამოგკვებავენ. კოს-მოს-ღვთისგან დალოცვილი პური, მჭადი და სხ-ვადასხვა პროდუქტები სოფლის მეურნეობიდან, ისევ ვიმეორებ, თუ გადაარჩენს ადამის მოდგ-მას. თვით საცოდავი ცხოველებიც გადაშენდ-ებიან მათ გარეშე. ასე რომ, კეთილნო, წიგნი ყოველთგადამრჩენელი ყოველდღიურ ეროვნულ სასიცოცხლო ლოცვად ვაქციოთ და იმით მინი-ერად ვიხელმძღვანელოთ მარადის.

* * *

წიგნ-ნათელ ქმნილებას შინაგან ზებუნე-ბრივ ძალასა და დიდ შემოქმედებით ფუნქციებს მატებს, უხილავ ძარღვ-კაპილარებს უმაგრებს საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკა-დემიის პრეზიდენტის, აკადემიკოსის, ბატონი გიორგი კვესიტაძის მთავარი რედაქტორობა, რომელიც მომავალში მრავალმხრივ იმედის მომ-ცემი თანადგომაა...

* * *

მეგობრებო, რატომ არ შეიძლება, მსოფ-ლიოში ერთ-ერთი სანიმუშო აგრარული იშვიათ მცენარეთა მოშენების ექსპერიმენტი ხანგრ-ძლივი დროით დაწესდეს ჩვენსას, საქართველო-ში და მოენყოს თითო ათას კვადრატულ მეტრზე (დაახლოებით). ძვირფასი ზოგი მათგანი დავი-წყება-გადაშენებას მიმდგარი სამკურნალო თუ საკვები მცენარეული კულტურები აგრე აღორ-ძინდეს, ათასწლეული მცენარეული სიძველე გა-ნახლდეს და ახლად აღმოჩენილიც განვაკითარ-ოთ. დასახული ბუნებრივი სასწაული მსოფლიოს მნიშვნელობის სიახლე ბალი იქნება და შესაძლე-ბელიცაა უძველესი კოლხი მედეას სამედიცინო ბალნარებს დაემსგავსოს. გნებავთ, დაერქვას „მედეას სახელობის სამედიცინო იშვიათ სამ-კურნალო მცენარეთა მწვანე აკადემია“. ხოლო მრავალი, იმ ძვირფას ფართობებში მოყვანილი კულტურულ მცენარეთა ნაყოფით უნიკალური სამედიცინო მედიკამენტები დამზადდეს და სხ-ვადასხვა დანიშნულების მნიშვნელოვან საყო-ფაცხოვრებო ქსელებშიც გადაიგზავნოს, ასევე სანატორიუმ-საავადმყოფოებში, სამკურნალო თვისების კვების განყოფილებებში. ამდაგვარ შემთხვევაში თანმიმდევრობით მეცნიერულ-მა ძიება-დაკვირვებებმა, შორეული სიბნელი-დან მივიწყებულებმა, მზის შუქზე შემოაღწიოს და ამდაგვარად ჩამოყალიბდება მსოფლიო უმ-

ნიშვნელოვანესი სიახლეთა მეცნიერული კერა ჯანსაღი კაცობრიობის არსებობის ამ ყოველად აუცილებელ დარგში. ყოველივე რატომ არ შეიძლება შეიქმნას? ამისი კლიმატი და ნიადაგი ჩვენში სრულყოფილად არსებობს. ამდაგვარი საქმიანობა ხომ კოსმოსის ათვისების დონეა – ტოლია, მეტი თუ არა. არადა, კაცთა მოდგმის გადარჩენის ოქროს უდრეკ-ულამაზესი სიახლე მუდმივი მაღლასვლის საფეხურები მანდვე იქნება.

მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის უნიჭიერეს, გამოცდილ ადამიანებთან ერთად უნდა ჩაერთონ სხვადასხვა სამსახურის რჩეული გონების ადამიანები ხელისუფლებიდან, პარლამენტიდან, ინსტიტუტებიდან, ბიზნესმენებიდან. მეგობრებო, ეს არა მხოლოდ ნატვრა-ფანტაზიაა, პირიქით, აუცილებელი რეალობაა. მილიონობით და ათასობით წლიდან მომავალ პლანეტა მინის მცენარეული ფასდაუდებელ კულტურათა გაახალგაზრდავება და აუცილებელი გადარჩენით ერთ-ერთი საკვირველი ღია ცისქვეშა მუზეუმი იქნება.

წინაპართა ისტორიული გადმოცემით, თურმე ძველი ეგვიპტელები ნივრით ადამიანთა სამოც ავადმყოფობას კურნავდნენ. მეცნიერებისა და ცივილიზაციის ჩარხმა-ბორბალმა სამომავლოდ წაღმა უნდა იტრიალოს კვლავ... პროგრესული ადამიანები და დიდი მეცნიერები ამ იდეაზე თანამედროვეობაშიც ალბათ თანახმანი არიან, მხოლოდ მომავლის ხელისუფლებაში უნდა მოვიდნენ უნიჭიერესი-მეცადინე, ნოვატორული გონებისა და ერის ყოველმხრივ აღმავლობით წარმმართველნი.

დიახ! ამ სახის აღმამგრენი და ყოველთა გადამრჩენელი იდეა-წინადადება დღევანდელ ქართულ მართლმადიდებელ ეკლესიასაც შეიძლება ეახლოს ღვთის ნება-წყალობით და მაშინ მოხდება რელიგიური აღმავლობითი სიახლე-საქმე დედამინის აგრარულ კულტურულ მცენარეთა აღორძინება-განახლება-გადარჩენისა.

როგორც მწერალი, მხატვარი და, მგონი, ნორმალურად მოაზროვნე, ჩემი ღრმა რწმენით და საზოგადოებაში გარკვეული ნდობის მქონე ადამიანი, ვაცხადებ საქვეყნოდ: ნიგნი „საქართველოს აგრარული კულტურა“ იმსახურებს ქვეყნის უმაღლეს – რუსთაველის ან სახელმწიფო – პრემიას; ხოლო ნაწარმოები უცხოურ ენებზე თუ ითარგმნა, სრულიად სხვა დადებით მოვლენებსაც მოველოდეთ...

* * *

სოფლის მეურნეობის თუ ბუნებრივ აგრარულ მცენარეთა ამ მკურნალ კარაბადინ ნიგნი

ში დიდებულადაა განხილული უიშვიათეს კულტურათა მრავალი სახეობა და მათი მნიშვნელობა. შესანიშნავია და მაღალი ქება-შეფასების ღირსია მცენარეთა ჯიშების ფერადი ფოტო-მასალები სრულყოფილი კომპოზიციური დასურათებებით. ვიტყვი თამამად და ალაღად – მაღალმხატვრული ფოტონიმუშებია წარმოდგენილი მუდმივი დანიშნულებით. უთუოდ ამდაგვარი, თემატურად სულიერ ფართომასშტაბიანი ნიგნი, ბუნების სიმდიდრე მეცნიერული ხედვა, ზუსტი მინიერ-ზეციური ანალიზით და აზრებით იშვიათობაა დღევანდელ მეცნიერულ სრულიად პრაქტიკულ, სადა ცხოვრებისეულ სივრცეში. რითაც, როგორც უკვე გულწრფელად მოგახსენეთ, უკვდავება მზის სხივივით ყველგან მწვდომი ცოცხალმოქმედია... ჩემთვის ქართლის ცხოვრებაა მაღალკულტურულ მცენარეთა არსებობისა. მჯერა, ამ სიტყვებზე გაგელიმებათ, მაგრამ ღრმად მწამს, ქვეყნიერების გამჩენი ამ შემთხვევაში სერიოზულად დუმს...

* * *

როგორც ხელოვანმა, ჩემი მოკრძალებით ნაფიქრალ-შეფასება მინდა დავამთავრო ფასდაუდებელ-ბუნებრივ ქმნილებად ქცეულ ნიგნი „საქართველოს აგრარული კულტურა“-ზე სრულიად მართალ რწმენად ქცეული თანამდგომი საქართველოს ეროვნული მეცნიერებათა აკადემიის ქებათაქებით:

საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია ქართველი ერის გამორჩეული ღვთივებადი ნიჭის, მაღალი აზროვნების, მეცნიერულ სიახლეთა ხედვისა და ძიების სრულყოფილი საგანძურია, მართალი მტკიცებულებაა, რომ მსოფლიოში არსებობს თვითმყოფადი შემოქმედებით-მეცნიერული სიბრძნე... ხელისუფლებისგან, პარლამენტისგან მათდამი მეტი ყურადღებაა საჭირო და ურიგო არ იქნებოდა, ეროვნულ და ხალხის პატრონობის მრავალ საშვილიშვილო საქმეში ამ მხრივ საქვეყნოდ აღიარებულ ბრძენთაბრძენთ თუ დაუმონაფდებიან: სრულყოფილი სიმართლეა – მხოლოდ დიდი მეცნიერება და ხელოვნება გადარჩენს კაცობრიობას. უფრო სრულყოფილი სწავლება და ცნობიერების გაღრმავება სხვაგან არ არსებობს. ღვთივმართებული ქართული აზროვნებისა და მაღალ წარმოსახვათა მიმღებთ მორჩილ კეთილად დაეუახლოვდეთ... გვჯეროდეს, საღი აზროვნება და ეროვნული თვითმყოფადი გენია მართავს მშრომელ მოცადინე ხალხსა და სრულიად საქართველოს...

ზაალ
ბოტკოველი

ისევ იმ სათქმელს მივუბრუნდეთ, რითაა დაფინსურებული ნერილი. „გულთან სატარებელი მინის ამბავი“ ჰქვია იმ ზღაპარს, რომელიც მშობელი მინის საგალობელს ნააგავს და კიდევ კატეგორიულ გაფრთხილებას იმისა, თუ როგორ უნდა ვცვლიდეთ ჩვენს მთემსა და ველემს, ჩვენს წყალ-ჭაღემს, თითოეულ გოჭს იმისა, სამშობლოდ რომ აღვიქვამთ ამქვეყნად მოვლინებისთანავე.

ზ. ზოტკოველი

აკაკი დაუშვილის საყმაწვილო წიგნმა „გულთან სატარებელი მინის ამბავი“ გაიმარჯვა საქართველოს კულტურის, სპორტისა და ახალგაზრდობის სამინისტროს და „შემოქმედებითი საქართველოს“ კონკურსში – „საბავშვო ლიტერატურის მხარდაჭერა“. გამომცემლობა „მერიდიანმა“ წიგნი გამოსცა კულტურის სამინისტროს ფინანსური მხარდაჭერით. გთავაზობთ ზაალ ბოტკოველის წინათქმას.

აუცილებლად ალაპარაკდება...

„ეს ამბავი ძალიან დიდი ხნის წინ მოხდა, იმდენად დიდი ხნის წინ, რომ დედამინის ზურგზე აღარავის ახსოვს. იკითხავთ, შენ როგორღა გაიგეო? ეს ყველაფერი ერთმა მუჭა მინამ მიამბო. მინას თუ გულისყურით მოუსმენ, უამრავ რამეს შეიტყობ. მე კი, რაც ჩემმა მშობლიურმა მინამ მიამბო, იმას მოგიყვებით“.

და ყველა ამ სტრიქონების ავტორი ამ მთისა და ბარის ამბებს, ყველა სიყვარულითა და სასოებით სავსე, სევდითა და სინანულით სავსე და დაკვირვებული მკითხველი ზედმინეწით ზუსტად ამჩნევს, რომ მთხრობელი მშობელ მინას მართლაც რომ გულისყურით უსმენს და ცდილობს არ გამოჩრჩეს მისი თითოეული ამოსუნთქვა და ამონაკვნესი...

მთხრობელი კი აკაკი დაუშვილი გახლავთ, ჩინებული მწერალი და მესაიდუმლე დედაენისა, თქვენი და ჩემი საესავი დედაენისა, ლაზარედ ქცეული რომ ინახავს მირიად საიდუმლოს ქრისტესავით ჯვარცმული ქვეყნისა...

აკაკი დაუშვილი არაერთი პროზაული კრებულის ავტორია, რომლებშიც სრულად გაცხადდა მისი მწერლური ნიჭიერება, საგნებისა და მოვლენების აღქმის მისეული მანერა, მოყვასის თანადგომისა თუ თანაღმობის ძალუმი მზაობა, დამოკიდებულება ქვეყნის დღევანდელობისადმი, იმ პრობლემებისადმი, დამოკლეს მახვილივით რომ ჰკიდია ჩვენი მამულის თავზე...

ამ წიგნის წაკითხვისას არაერთხელ მოგადგებათ თვალზე ცრემლი თუნდაც იმიტომ, რომ

აკაკი დაუშვილი ამჩნევს და წერს იმაზე, რაც ჩვენს მეტისმეტად გაუხეშებულ და გათითოკაცებულ სამყაროში ლამის დაცინვის საგნად ქცეულა...

მწერალი წერს სიყვარულზე, სიკეთეზე, კეთილშობილებაზე, ვაჟკაცობასა და სათნოება-

ზე, წერს დედაშვილობის მადლსა და ანდამატზე. ასე მაგალითად, მკითხველს თავდაპირველად ახირობადაც კი შეიძლება მოეჩვენოს მოთხრობა „ნიკას მზის“ მთავარი პერსონაჟის სურვილი, რომ არასოდეს ჩადიოდეს მზე და მუდმივად ანათებდეს და ათბობდეს დედამინას, მაგრამ როცა ნიკა – ეს ცეროდენა ბიჭი ამ სურვილის მიზეზს გაგვიმხელს (მამამ მითხრა, დედა მზესთან გაფრინდა და იმიტომ არის მზე ასე თბილიო. როცა მზე თვალეში გიჭყიტინებს დედა გიცინის, როცა დაგცხება, დედა გეფერება და გულში გიკრავსო...), არ შეიძლება ვეება გორგალი არ მოგანვეს ყელში და ცრემლი არ გაყლაპინოს.

აკაკი დაუშვილი გატაცებით წერს 70-იანი წლების თბილისზე, იმ საოცარ სიტუაციაზე და თანადგომაზე, რომლითაც გამოირჩეოდა ჩვენი სათაყვანებელი დედაქალაქი. რა დამაჯერებლად მოგვითხრობს იმ სულიერ კათარზისზე, როდესაც დილემის წინაშე მდგარი ახალგაზრდა უარს ამბობს ეშმასა და სატანის მსახურებაზე. რა საინტერესოდ ხატავს ავტორი გეგას, მოთხრობა „ტყავის ქურთუკის“ პერსონაჟს, რომელიც წამიერად გაიღვავებს ჩვენს თვალწინ და განუკითხაობისა და გულცივობის მსხვერპლად იქცევა, მსხვერპლად და... ზნეობრივ ორიენტირად მათთვის, ვის სულშიც ვერ კიდევ არ დამჭკნარა სიკეთისა და სათნოების უმშვენიერესი ყვავილი.

ამ კრებულის ერთ-ერთ მშვენიერ ნოველას წარმოადგენს „უცნაური ბიჭი“, რომლის მთავარ პერსონაჟს, მეექვსეკლასელ გელას სულ რაღაც ერთი წლის წინ უფროსი ძმა გარდაცვლია და ახლა დარდად და სევდად ქცეული იმასლა ცდილობს ძმის მსგავსება აღმოაჩინოს სხვებში. სხვათა შორის, ამ მოთხრობის მიხედვით, საქართველოს კულტურის სამინისტროს ხელშეწყობით შეიქმნა მოკლემეტრაჟიანი მხატვრული ფილმი.

აკაკი დაუშვილის პიროვნებაში ერთმანეთს ჰარმონიულად ერწყმიან მწერალი და საზოგადო მოღვაწე. მას ხომ ნებისმიერი სახლის უფანჯრებო კედელი ზურგმეცხეულ ადამიანს აგონებს, გულქვა და ბოროტ, ავისმზრახველ ადამიანს. ამიტომაცაა, რომ იგი ათწლეულების განმავლობაში გვაძლევს მშობელი ერის უებრო მსახურების ჩინებულ მაგალითს. ყველაფერს რომ თავი დავანებოთ, როგორ შეიძლება არ ვთქვათ იმაზე, რომ იგი სულისჩამდგმელია ქრისტიანული პოეზიის ფესტივალისა „წმინდა ნინოს ჯვარი“ რომ ჰქვია სახელად. ლამის საყოველთაო უღმერთო-

ზაალ პოტკოველი

ბის ჟამს ეს ფესტივალი ოაზისად მოჩანს დღევანდელ საქართველოში, როგორც ქართველთა რწმენის ურყევობისა და სიმტკიცის ბალავარი... ამავ დროს, აკაკი დაუშვილის თავდადებას და ერთგულებას საერო საქმეებისადმი საოცრად ესადაგება მისი თავმდაბლობა და მორიდებულობა, მწიფე თავთავის ალეგორიას რომ ახსენებს თანამოკალმეებს.

ისევ იმ სათქმელს მივუბრუნდეთ, რითაც დავიწყეთ ეს წერილი. „გულთან სატარებელი მინის ამბავი“ ჰქვია იმ ზღაპარს, რომელიც

მშობელი მინის საგალობელს წააგავს და კიდევ კატეგორიულ გაფრთხილებას იმისა, თუ როგორ უნდა ვუვლიდეთ ჩვენს მთებსა და ველებს, ჩვენს წყალ-ჭალებს, თითოეულ გოჯს იმისა, სამშობლოდ რომ აღვიქვამთ ამქვეყნად მოვლინებისთანავე.

„თუ არ დაიზარებთ, მინას ხელისგულში სიყვარულით მოიქცევთ, სათქმელს მშობლიურ ენაზე ეტყვიან და გულისყურით მოუსმენთ, აუცილებლად ალაპარაკდება, ოდნავ გასაგონად, სევდიანად და იმედიანად ალაპარაკდება“.

გვაიმედებს ავტორი და ჩვენც მტკიცედ გვინდა ვინამოთ, რომ დიახაც ალაპარაკდება მინა, ოღონდ ამ ნალაპარაკვეს მხოლოდ ისინი გაიგონებენ, ვისაც ჭეშმარიტად უყვარს მშობელი ქვეყანა, მშობელი ხალხი, ვისთვისაც ძვირფასია მშობლიური მინის თითოეული გოროხი, ვისაც გულწრფელად სწამს, რომ მინას საკუთარი სული გააჩნია, სული, რომელსაც საგანგებო მოფრთხილება, საგანგებო მოვლა-პატრონობა სჭირდება, რათა არ მიილიოს და არ განქარდეს. მინამ თავად უნდა იგრძნოს, რომ მისი უპირობო ჭირისუფალი და მეციხოვნე ხარ. და როცა ამას იგრძნობს, მაშინ შენც იგრძნობ მის თანადგომასა და გამხნელებას, მხოლოდ მაშინ დაგეხმარება, რომ ორივე ფეხით მყარად იდგე მის სისხლით გაპოხილ ბელტებზე და ნებისმიერი, თუნდაც უთვალავი მტრის შემხედვარემ არ დაჰკარგო მხნეობა და შემართება...

ყმანვილებო!

ეს წიგნი თქვენთვისაა განკუთვნილი და მისი გაცნობაც დაგარწმუნებთ, თუ რა დიდი ბედნიერებაა, დაიბადო ქართველად და თანაც საქართველოში, დაიბადო და მკერდით იცავდე, იმ სინმინდეებს, იმ სილამაზეებს, იმ ლაჟვარდებს, რითაც თითქმის უხილავი ძაფებით არსთაგამრიგესთან ვართ წილნაყარი.

2015 წელს, თელავში, ცნობილი მწერლისა და კინოსცენარისტის,
ზაირა არსენიშვილის მემორიალური დაფა გაიხსნა (ნადიკერის ქუჩა №27)
ზაირა არსენიშვილი 1933 წლის 30 ნოემბერს თელავში დაიბადა.

